

**Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych w Toruniu**

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

**PROJEKTU
PLANU URZĄDZENIA LASU**

**NADLEŚNICTWA
GOLUB-DOBRZYŃ**

OBRĘBY: KONSTACJEWEO, LEŚNO

**na okres:
od 1.01.2026 do 31.12.2035**

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni
Wydział Produkcyjny w Toruniu**

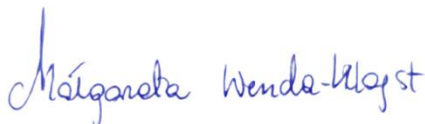
Wykonano na zlecenie

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu
Toruń 2025

Wykonawca

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni
ul. Świętojańska 44, 81-339 Gdynia
tel. (58) 621-73-27, faks (58) 621-73-27
e-mail: sekretariat@gdynia.buligl.pl

Opracowanie:

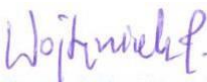
mgr inż. Małgorzata Wenda-Klajst

Nadzór nad opracowaniem:

mgr inż. Zbigniew Szulikowski

Akceptował:

Zastępca Dyrektora Oddziału

mgr inż. Jacek Wojtyniak

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP.....	6
2	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	9
2.1	POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE NADLEŚNICTWA.....	9
2.2	MIEJSCE I ROLA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU I KRAJU	12
2.2.1	DANE OGÓLNE.....	12
2.2.2	PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH TAKSACYJNYCH	12
2.3	KOMPLEKSY LEŚNE	13
2.4	PODZIAŁ PRZYRODNICZO-LEŚNY I GEOGRAFICZNY NADLEŚNICTWA.....	15
2.4.1	REGIONY PRZYRODNICZO-LEŚNE.....	15
2.4.2	REGIONY FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	17
2.4.3	REGIONY GEOBOTANICZNE	18
2.4.4	POTENCJALNA ROŚLINNOŚĆ NATURALNA	20
2.5	KLIMAT OBSZARU NADLEŚNICTWA	21
2.5.1	TEMPERATURA POWIETRZA	23
2.5.2	OPADY I ZACHMURZENIE.....	27
2.5.3	WIATRY	29
2.5.4	OKRES WEGETACYJNY	34
3	FORMY OCHRONY PRZYRODY	36
3.1	FORMY OCHRONY PRZYRODY	36
3.2	REZERWATY.....	38
3.2.1	REZERWAT PRZYRODY BOBROWISKO.....	40
3.2.2	REZERWAT PRZYRODY „TOMKOWO”.....	43
3.2.3	REZERWAT PRZYRODY WRONIE	46
3.2.4	REZERWAT PRZYRODY RZĘKA DRWĘCA	50
3.3	OBSZARY EUROPEJSKIEJ SIECI NATURA 2000.....	52
3.3.1	OBSZARY NATURA 2000 A GOSPODARKA LEŚNA	56
3.3.2	OBSZARY NATURA 2000 NA TERENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRYŃ.....	57
3.3.3	DOLINA DRWĘCY PLH280001	58
3.3.4	OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	60
3.3.5	OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY DRWĘCY (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.39)	61
3.3.6	OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU TORFOWISKOWO-JEZIORNO-LEŚNY ZGNIŁKA-WIECZNO-WRONIE (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.40)	63
3.3.7	OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU STREFY KRAWĘDZIOWEJ DOLINY WISŁY (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.36)	66
3.3.8	OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DRUMLINY ZBÓJEŃSKIE (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.44)	66
3.4	POMNIKI PRZYRODY	67
3.5	UŻYTKI EKOLOGICZNE.....	80
3.7	MONITORING STANOWISK TAKSONÓW CHRONIONYCH	124
3.8	STREFY OCHRONY ZWIERZĄT	125
3.9	PROJEKTOWANE I PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY	126
4	WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	126

4.1 FIZJOGRAFIA NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRYŃ	126
4.1.1 RZEŻBA TERENU	126
4.1.2 GLEBY NADLEŚNICTWA	128
4.1.3 HYDROGRAFIA	130
4.1.3.1 Wody powierzchniowe	130
4.1.3.2 Wody podziemne	136
4.1.3.3 Zagrożenie suszą	139
4.2.1 OCHRONA MOKRADEŁ W LASACH	140
4.4 DRZEWOSTANY	159
4.4.2 STRUKTURA PIONOWA	162
4.4.3 POCHODZENIE	164
4.4.4 ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO DRZEWOSTANÓW Z WARUNKAMI SIEDLISKOWYMI	166
4.4.5 FORMY AKTUALNEGO STANU SIEDLISKA	168
4.4.6 FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMU LEŚNEGO	170
4.4.6.1 Borowacenie (pinetyzacja)	170
4.4.6.2 Monotypizacja (ujednolicenie składu gatunkowego i wiekowego)	172
4.4.6.3 Neofityzacja	173
4.4.6.4 Inwazyjne gatunki obce	174
4.4.7 DRZEWOSTANY PONAD 100 – LETNIE	177
4.4.8 LASY OCHRONNE – KATEGORIE OCHRONNOŚCI	179
4.4.9 MARTWE DREWNO W LESIE	180
5 WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE	182
5.1 HISTORIA REGIONU	182
5.2 HISTORIA NAJWAŻNIEJSZYCH MIAST	184
5.3 CENNE OBIEKTY I OBSZARY HISTORYCZNE	186
5.4 MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ I CMENTARZY (GRUNTY LP)	191
5.5 STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	192
6 ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	194
6.1 ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE	195
6.1.1 SZKODY POWODOWANE PRZEZ CZYNNIKI KLIMATYCZNE	195
6.1.2 POŻARY	196
6.2 ZAGROŻENIA BIOTYCZNE	198
6.2.1 OWADY	198
6.2.2 SZKODY POWODOWANE PRZEZ SSAKI	198
6.2.3 SZKODY POWODOWANE PRZEZ PATOGENICZNE GRZYBY	199
6.3 ZAGROŻENIA ANTROPOGENICZNE	200
6.3.1 STAN I ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	200
6.3.2 STAN I ZANIECZYSZCZENIE WÓD	205
6.3.3 INNE ZNIEKSZTAŁCENIA I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA LEŚNEGO	207
7 TURYSTYKA I EDUKACJA PRZYRODNICZA	208
7.1 TURYSTYKA	208
7.2 LASY O ZWIĘKSZONEJ FUNKCJI SPOŁECZNEJ	211
7.3 EDUKACJA PRZYRODNICZA	212

8	PLAN DZIAŁAŃ.....	214
8.1	OGÓLNE WYTYCZNE I ZALECENIA PROWADZENIA RACJONALNEJ GOSPODARKI LEŚNEJ	214
8.2	ODNOWIENIA GRUNTÓW LEŚNYCH	215
8.3	POZOSTAWIENIE DRZEW DO NATURALNEGO ROZKŁADU	215
8.4	TURYSTYCZNE UDOSTĘPNIANIE LASÓW	216
8.5	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH	217
8.6	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	218
8.7	KSZTAŁTOWANIE STREF EKOTONOWYCH	220
8.8	DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE GOSPODARKI LEŚNEJ.....	220
8.9	POSTĘPOWANIE W OBIEKTACH OBJĘTYCH RÓŻNYMI FORMAMI OCHRONY.....	224
8.10	METODY OCHRONY RZADKICH I CHRONIONYCH GATUNKÓW	236
8.11	OCHRONA SIEDLISK PRZYRODNICZYCH	239
8.11.1	ZALECENIA OCHRONNE W STOSUNKU DO LEŚNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH	239
8.11.2	ZALECENIA OCHRONNE W STOSUNKU DO NIELEŚNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH	240
9	ZAŁĄCZNIKI.....	243
10	LITERATURA	244
11	SPIS TABEL:.....	248
12	SPIS RYSUNKÓW:.....	250
13	SPIS FOTOGRAFII:	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
14	KRONIKA	252

1 WSTĘP.

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, m.in. dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, w tym tych objętych ochroną gatunkową, siedlisk przyrodniczych, tworów przyrody nieożywionej i krajobrazu.

Celami ochrony przyrody są:

- 1) **utrzymanie procesów ekologicznych** i stabilności ekosystemów;
- 2) **zachowanie różnorodności biologicznej**;
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- 4) **zapewnienie ciągłości istnienia** gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- 5) **ochrona walorów krajobrazowych**, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- 6) **utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych**, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) **kształtowanie właściwych postaw człowieka** wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody

Powyższe cele realizowane są w Polsce poprzez uwzględnienie wymogów ochrony przyrody w różnego rodzaju dokumentach, obejmowanie cennych fragmentów przyrody ochroną prawną, opracowywanie planów ochrony dla obszarów i gatunków chronionych, a także prowadzenie działalności edukacyjnej i naukowej.

Podstawą do właściwego planowania i wykonywania działań z zakresu ochrony przyrody jest odpowiednie rozpoznanie i ocena walorów przyrodniczych. Lasy Państwowe systematycznie inwentaryzują i dokumentują stan ekosystemów leśnych poprzez taksację, prace glebowo-siedliskowe oraz fitosocjologiczne w ramach projektowania planu urządzenia lasu, którego integralną częścią jest Program Ochrony Przyrody. Ekosystemy leśne oraz zmiany w nich zachodzące są prawdopodobnie najlepiej rozpoznane ze wszystkich ekosystemów w Polsce.

Niniejszy „Program Ochrony Przyrody” dla Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń został sporządzony zgodnie z „Instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie” – dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa.

Program jest integralną częścią „*Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń*” opracowanego według stanu na 01.01.2025 roku.

„Programu Ochrony Przyrody” sporządzany jest m.in. w następujących celach:

- zinwentaryzowania i przedstawienia walorów przyrodniczych terenu Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń oraz zagrożeń dla przyrody,
- poprawy warunków ochrony zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych oraz zachowanie różnorodności biologicznej,
- doskonalenia gospodarki leśnej i sprawowania ochrony przyrody z pełnym wykorzystaniem prac glebowo-siedliskowych,

- ochrony obiektów kultury materialnej w lasach,
- wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony,
- przedstawienia planu działania, którego realizacja umożliwi zachowanie oraz wzrost walorów przyrodniczych terenu Nadleśnictwa,
- umożliwienia wykonania w przyszłości szeregu analiz porównawczych wybranych charakterystyk stanu lasu,
- omówienia zasad gospodarowania na Obszarach Natura 2000

„Program Ochrony Przyrody” powstał w oparciu o dostępne akty prawne (ustawy, rozporządzenia, Dyrektywy UE, Konwencje międzynarodowe), dokumenty planistyczne i instrukcje. Są to przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.: Dz.U.2024 poz. 1478),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz.U. 2024 poz. 54),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j.: Dz.U. 2024 poz. 1112),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2024 poz. 530),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j.: Dz.U. 2024 poz. 82);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j.: Dz.U. 2014 poz.1713),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j.: Dz.U. 2022 poz.2380),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 poz.1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. 2014 poz.1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 ze zmianami),
- Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia "Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" (M.P. 2019. 794),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 Nr 60 poz.533),
- DECYZJA WYKONAWCZA KOMISJI (UE) 2021/161 z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia czternastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (Dz.U.UE L51/330 z dnia 15 lutego 2021 r.),

- Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska – CITES) ratyfikowana przez Polskę w 1989 r. (Dz. U. 1991 nr 27 poz. 112 ze zmianami),
- Konwencja o różnorodności biologicznej (Konwencja z Rio de Janeiro) ratyfikowana przez Polskę w 1995 roku (Dz.U. 2002 nr 184 poz. 1532),
- Konwencja o obszarach wodno-błotnych (Konwencja Ramsarska) ratyfikowana przez Polskę w 1977 r. (Dz. U. 1978 nr 7 poz. 24),
- Konwencja o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych (Konwencja Berneńska) ratyfikowana przez Polskę w 1995 roku (Dz. U. 1996 nr 58 poz. 263),
- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska) ratyfikowana przez Polskę w 1995 r. (Dz. U. 2003 nr 2 poz. 17); na podstawie tej konwencji podjęto m.in. porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie,
- Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (Konwencja Paryska) (Dz. U. 1976 nr 32 poz. 190),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, (Dyrektywa Ptasia), (Dz.U.UE L20/7 z dnia 26 stycznia 2010 r.),
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa) (Dz.U.UE L206 z dnia 22 lipca 1992 r.),
- Instrukcja Urządzania Lasu (2012 r.),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. 2023 poz. 672);
- kierunkowe wytyczne DGLP z dnia 4 lipca 2023 r. dotyczących wdrażania Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27.03.2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej;
- zarządzenie nr 87 DGLP z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe;
- zarządzenie nr 90 DGLP z dnia 23 lipca 2024 r. w sprawie zmiany i ogłoszenia tekstu jednolitego zarządzenia nr 87 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe;

Przy opracowaniu Programu Ochrony Przyrody zostały wykorzystane dane i materiały udostępnione przez Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń, Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu, Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy a także dane terenowe zweryfikowane przez pracowników BULiGL Oddział w Gdyni oraz informacje zaczerpnięte z literatury regionu.

2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1 Położenie administracyjne Nadleśnictwa

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń jest jednym z dwudziestu siedmiu nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu. Od północy graniczy z Nadleśnictwem Jamy, od wschodu z Nadleśnictwami Brodnica oraz Skrwilno, od zachodu z Nadleśnictwami Dobrzejewice oraz Toruń.

Rysunek 1 Położenie w jednostkach LP.

Nadleśnictwo gospodaruje na dwóch obrębach leśnych podzielonych na 13 leśnictw. W obrębie Konstancjewo leśnictwa : Cieszyny, Mokry Las, Paliwodziczna, Płonne, Radziki, Tokary, Szkółkarskie Przeszkoda, w obrębie Leśno leśnictwa: Czystochleb, Gronowo, Kępa, Leśno, Łęga, Wronie. Siedziba nadleśnictwa mieści się w malowniczo położonym terenie – w miejscowości Konstancjewo.

Dane kontaktowe Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń:

Konstancjewo 3A,
87-400 Golub-Dobrzyń
tel. 56 68 232 212

e-mail.: golub-dobrzyn@torun.lasy.gov.pl

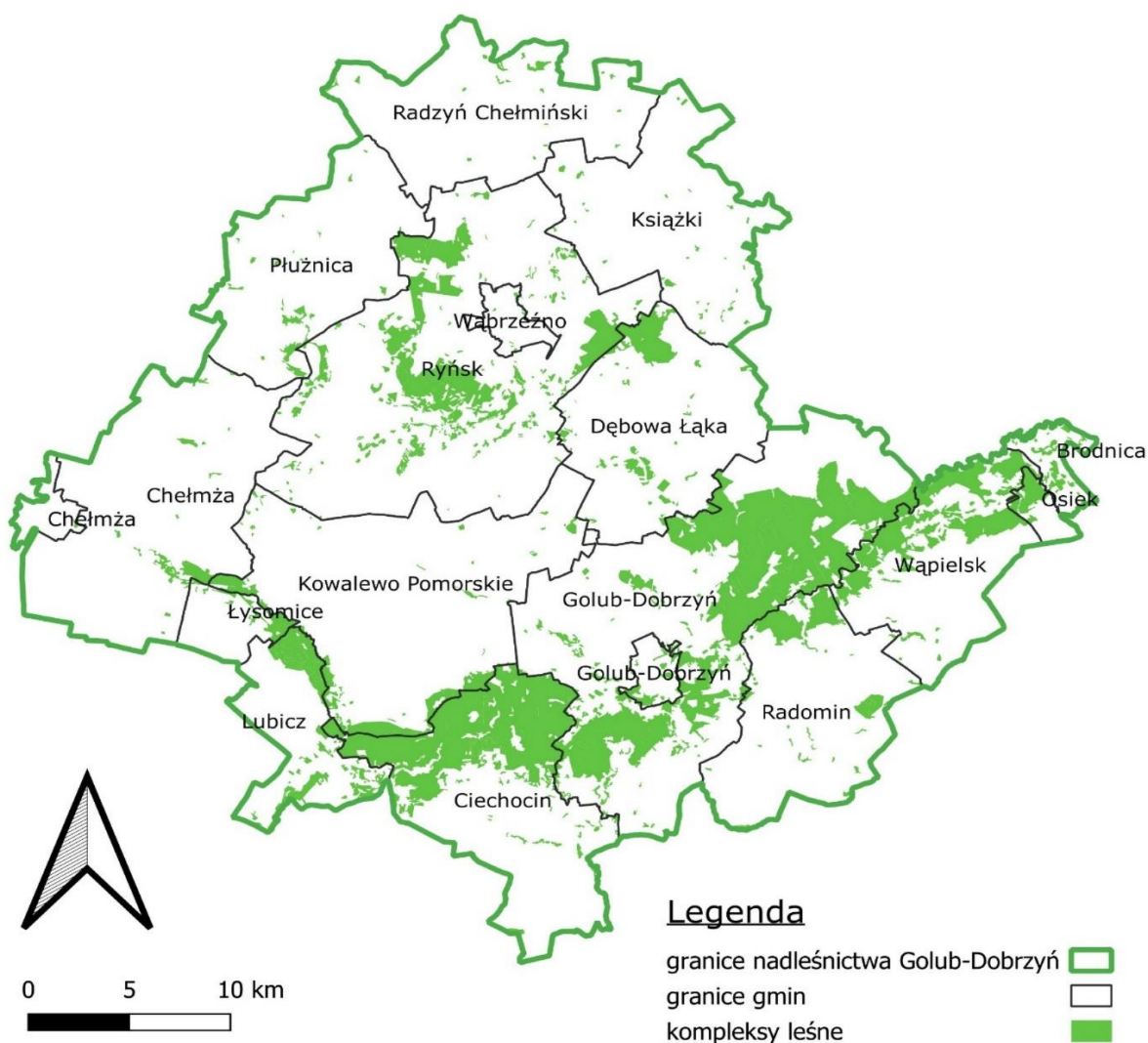

Foto. 1 Siedziba Nadleśnictwa Golub- Dobrzyń (<https://golub-dobrzyn.torun.lasy.gov.pl/nadlesnictwo>)

Grunty nadleśnictwa położone są w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w zasięgu administracyjnym 6 powiatów oraz 15 gmin:

- **powiat brodnicki** – gmina Brodnica (gmina wiejska), Osiek,
- **powiat golubsko-dobrzyński** – gminy: Golub-Dobrzyń (gmina wiejska), Golub-Dobrzyń (miasto), Ciechocin, Radomin, Kowalewo Pomorskie,
- **powiat grudziądzki** – gmina Radzyń Chełmiński,
- **powiat rypiński** – gmina Wąpielsk,
- **powiat toruński** – gminy: Chełmża (gmina wiejska), Chełmża (miasto), Lubicz, Łysomice
- **powiat wąbrzeski** – gminy: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica, Wąbrzeźno.

Powierzchnia obszaru znajdującego się w zarządzie Nadleśnictwa wynosi 17723,57 ha.

Rysunek 2 Położenie administracyjne Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Powierzchnia leśna (grunty zalesione i niezalesione) oraz związana z gospodarką leśną wynosi 16598,05 ha. Grunty nieleśne w zarządzie Nadleśnictwa zajmują 1125,52 ha. Zestawienie powierzchni lasów Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń przedstawia tabela 1.

Tabela 1 Zestawienie powierzchni Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Rodzaj powierzchni	Obręb Konstancjewo	Obręb Leśno	Nadleśnictwo
	powierzchnia – ha		
1	2	3	4
Grunty leśne zalesione	8070,86	8000,29	16071,15
Grunty leśne niezalesione	108,57	110,84	219,41
Grunty związane z gosp. leśną	158,27	149,22	307,49
Grunty niezaliczone do lasów	499,58	625,94	1125,52
Ogółem	8837,28	8886,29	17723,57
Grunty we współwłasności	1,99	0,00	1,99

2.2 Miejsce i rola w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu i kraju

2.2.1 Dane ogólne

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń położone jest niemalże w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego, pomiędzy Toruniem, Brodnicą. Obszar samej jednostki wyznaczają miasta Chełmża (zachód), Radzyń Chełmiński (północ), Wąpielsk (wschód), Golub-Dobrzyń oraz Ciechocin (południe). Są to tereny o dość małej lesistości, główne kompleksy leśne położone są w południowej i centralnej części Nadleśnictwa, pozostałe obszary leśne mają niewielkie powierzchnie i położone są w dużym rozproszeniu. Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń to ok. 135 tys. ha przy rozpiętości terenu ok. 50 km.

Nadleśnictwo zlokalizowane jest w regionie o bardzo dużym potencjale rolniczym i dużych zdolnościach produkcji żywności, co wiąże się ze znacznym udziałem użytków rolnych w ogólnej powierzchni. Największe przedsiębiorstwa w regionie związane są właśnie z produkcją rolną, brak jest natomiast przemysłu ciężkiego i wielkich ośrodków miejskich, co korzystnie wpływa na potencjał przyrodniczy oraz turystyczny regionu.

2.2.2 Porównanie wybranych cech taksacyjnych

Obszar Nadleśnictwa cechuje niska lesistość (ok. 14%) jest ona trochę wyższa niż dla: Krainy III Wielkopolsko-Pomorskiej (33,5%)¹⁾, RDLP Toruń (26,2%)¹⁾, województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%)¹⁾ i kraju (29,6%)¹⁾.

Porównując wybrane cechy taksacyjne w V i VI rewizji oraz odnosząc te wartości do danych dla RDLP Toruń i PGL Lasy Państwowe ogółem, można zaobserwować następujące zmiany.

Średni wiek drzewostanów Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń wzrósł do 62 lat i jest wyższy niż średni drzewostanów w RDLP Toruniu, a zarazem wyższy od ogółem w Lasach Państwowych.

Przeciętna zasobność drzewostanów nadleśnictwa spadła o 4 m³/ha i jest znacznie wyższa od wielkości dla RDLP oraz dla ogólnej zasobności dla LP.

Siedliska borowe mają w Nadleśnictwie mniejszy udział niż w RDLP, ale nieznacznie większy niż w LP. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszenie się udziału gatunków iglastych na terenie Nadleśnictwa.

Tabela 2 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Obszar	Średni wiek (lat)		Przeciętna zasobność (m ³ /ha)		Przeciętny przyrost (m ³ /ha)		Udział % siedlisk borowych		Udział % gatunków iglastych ²⁾	
	2016	2024	2016	2024	2016	2024	2016	2024	2016	2024
Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń	61	62	293	289	7,00	7,00	43,3	43,7	71,2	69,9
RDLP Toruń ¹⁾	62	59	242	271,0	7,4	5,99	68,4	69,1	86,7	77,7
PGL Lasy Państwowe ¹⁾	58	60	275	290,6	9,64	8,89	50,9	49,4	69,1	68,7

¹⁾Dane według zestawień BDL wg stanu na 01.01.2016 oraz 01.01.2024

²⁾Wg gatunków panujących

2.3 Kompleksy leśne

Bardzo różnie definiuje się jednostkę ciągłości lasu, w literaturze zagranicznej najczęściej używa się pojęcia „płat”, natomiast w polskiej literaturze naukowej funkcjonuje „kompleks leśny”[Budniak 2020], jednak nie jest to pojęcie jednoznaczne i, w zależności od kontekstu, znanych jest aż 7 jego definicji [Geomatyka 2013].

W kontekście przyrodniczym, im większa fragmentacja kompleksów leśnych, a w związku z tym większy efekt brzegowy, tym większa powierzchnia podlegająca zakłóceniom z zewnątrz [Maciantowicz 2021]. Antropogeniczne izolowanie kompleksów leśnych stanowi jeden z ważniejszych powodów utraty różnorodności biologicznej, stąd tak ważne jest uwzględnianie postulatów ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym oraz podczas realizacji inwestycji, szczególnie liniowych. Jednocześnie, naukowcy podejmują próbę określenia minimalnej powierzchni, która zapewnia zachodzenie niezakłóconych procesów przyrodniczych. Według badań prowadzonych przez Holeksę [1993] w leśnych rezerwatach przyrody objętych ochroną konserwatorską, powierzchnia, która zapewnia obecność wszystkich faz rozwojowych lasu wynosi około 40 ha. W przypadku mniejszych kompleksów leśnych, wraz ze zmniejszaniem powierzchni, zanikają określone gatunki grzybów, roślin i zwierząt, co związane jest ze zmianą parametrów siedliska, stosunków wodnych, zdolności mitygacji zaburzeń oraz ekstremalnych zjawisk pogodowych.

W niniejszym opracowaniu potraktowano kompleks leśny jako zwarty obszar gruntów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa (zalesionych i niezalesionych oraz związanych z gospodarką leśną), nie podzielony gruntami niebędącymi lasami. Przyjęto również, że elementy liniowe, takie jak rzeki, drogi, linie kolejowe, itp. o szerokości do ok. 50 m położone między gruntami leśnymi nie dzielą kompleksów leśnych. Odległość ta została ustalona m. in. na podstawie badań Zielonego i Rabendy [2008], którzy w oparciu o badania w puszczy Augustowskiej, Noteckiej i Kozienickiej uznali, iż opracowanie oparte na o kryterium 50 m najlepiej pokazuje rzeczywistą liczbę kompleksów leśnych.

Grunty leśne w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń stanowią 93,67 % powierzchni ogólnej nadleśnictwa. W grupie gruntów leśnych grunty niezalesione (przeznaczone do odnowienia lub wykorzystywane w produkcji ubocznej) stanowią 1,24% powierzchni nadleśnictwa, a grunty związane z gospodarką leśną (osady, składnice drewna, linie podziału powierzchniowego, itp.) stanowią 1,74% powierzchni. Spośród 6,34 % gruntów nieleśnych na użytki rolne przypada 3,39% powierzchni nadleśnictwa, na tereny różne 0,02%, natomiast nieużytki zajmują 0,33% powierzchni ogólnej. Lasy Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń składają się z 251 kompleksów leśnych. W obrębie Leśno znajduje się 125 kompleksów, natomiast w obrębie Konstancjewo 126, całość nadleśnictwa charakteryzuje się znaczną ilością małych kompleksów i znacznym ich rozrzutem. Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń to ok. 135 tys. ha.

Tabela 3 Charakterystyka przestrzenna kompleksów leśnych Nadleśnictwa

Wielkość kompleksu	Obręb Konstancjewo		Obręb Leśno		Nadleśnictwo	
	Ilość kompleksów	Łączna powierzchnia	Ilość kompleksów	Łączna powierzchnia	Ilość kompleksów	Łączna powierzchnia
1	2	3	4	5	6	7
do 1,00	25	13,28	31	15,91	56	29,19
1,01-5,00	54	133,91	52	132,29	106	266,2
5,01-20,00	39	316,04	21	202,64	60	518,68
20,01-100,00	10	504,54	12	655,14	22	1159,68
100,01-500,00	2	455,61	8	2092,33	10	2547,94
500,01-2000,00	4	3614,11	1	1037,66	5	4651,77
powyżej 2000	1	3848,8	1	4701,31	2	8550,11
Razem	135	8886,29	126	8837,28	261	17723,57

Powyższe analizy wskazują, iż lasy Nadleśnictwa Golub – Dobrzyń mają strukturę dość zwartą, największa powierzchnia koncentruje się w kompleksach o największej jednostkowej powierzchni, mniej jest małych kompleksów.

Grunty Nadleśnictwa położone są w 261 kompleksach, ale znaczna część skupiona jest w 2 kompleksach (powyżej 2000 ha), o łącznej powierzchni 8550,11 ha co stanowi ponad połowę powierzchni gruntów nadleśnictwa.

2.4 Podział przyrodniczo-leśny i geograficzny Nadleśnictwa

2.4.1 Regiony przyrodniczo-leśne

Regionalizacja przyrodniczo-leśna powstała ze względu na konieczność ukazania oraz uwzględnienia zróżnicowania środowiska przyrodniczego w planowaniu gospodarki leśnej. Pierwsze tego typu opracowania, dotyczące Polski, powstały w XIX w. Od tamtych czasów regionalizacje przyrodniczo leśne ewoluowały, były rozbudowywane i udoskonalane. Aktualnie obowiązująca regionalizacja została wydana w 2012 r. i dzieli Polskę na 8 krain oraz 183 mezoregiony. Klasyfikacja obszaru Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń przedstawia się następująco:

Kraina: III Wielkopolsko – Pomorska

- **Mezoregion: 12. Pojezierza Chełmińskiego**
- **Mezoregion: 13. Doliny Drwęcy**
- **Mezoregion: 14. Pojezierza Dobrzyńskiego**

III.12. Mezoregion Pojezierza Chełmińskiego

Największy udział powierzchniowo ma **mezoregion Pojezierza Chełmińskiego** – zróżnicowany przyrodniczo, z przewagą falistych i pagórkowatych wysoczyzn morenowych. Znajduje się pomiędzy Doliną Drwęcy, Kotliną Toruńską, Doliną Fordońską, Kotliną Grudziąską i rzeką Osą. Od wschodu graniczy z odmiennie ukształtowanym Pojezierzem Brodnickim. W północnej części regionu wyróżniono pagórki moren czołowych, uszeregowane w trzy pasma: północno-, środkowo- i południowo wąbrzeskie, zaliczane do subfazy krajeńskiej (krajensko-wąbrzeskiej) zlodowacenia wiślańskiego. Południowa część regionu nosi cechy deglacjacji powierzchniowej, tzn. przeważają tzw. moreny martwego lodu, ozy i kemy. Z morenami wąbrzeskimi są związane sandry: chełmiński, wąbrzeski i jabłonowski. Jeziora są stosunkowo nieliczne i niezbyt duże. Największymi są Jezioro Chełmżyńskie (ok. 3 km², głębokość 27 m), Wietrzno I (ok. 1,5 km²) i Wietrzno II (ok. 2 km², głębokość 4 m), powstałe z podziału jednego zbiornika wodnego. Wysokości nad poziom morza nie przekraczają 120 m n.p.m., najwyższe wzgórze na północny-wschód od Wąbrzeźna ma 134 m n.p.m. Koło Wąbrzeźna znajduje się rezerwat „Wronie” obejmujący buczynę na granicy wschodniego zasięgu buka. Główny krajobraz roślinny to buczyny i ubogie dąbrowy w odmianie pomorskiej. Jest to mezoregion o jednej z najmniejszych lesistości w krainie.

III. 13. Mezoregion Doliny Drwęcy

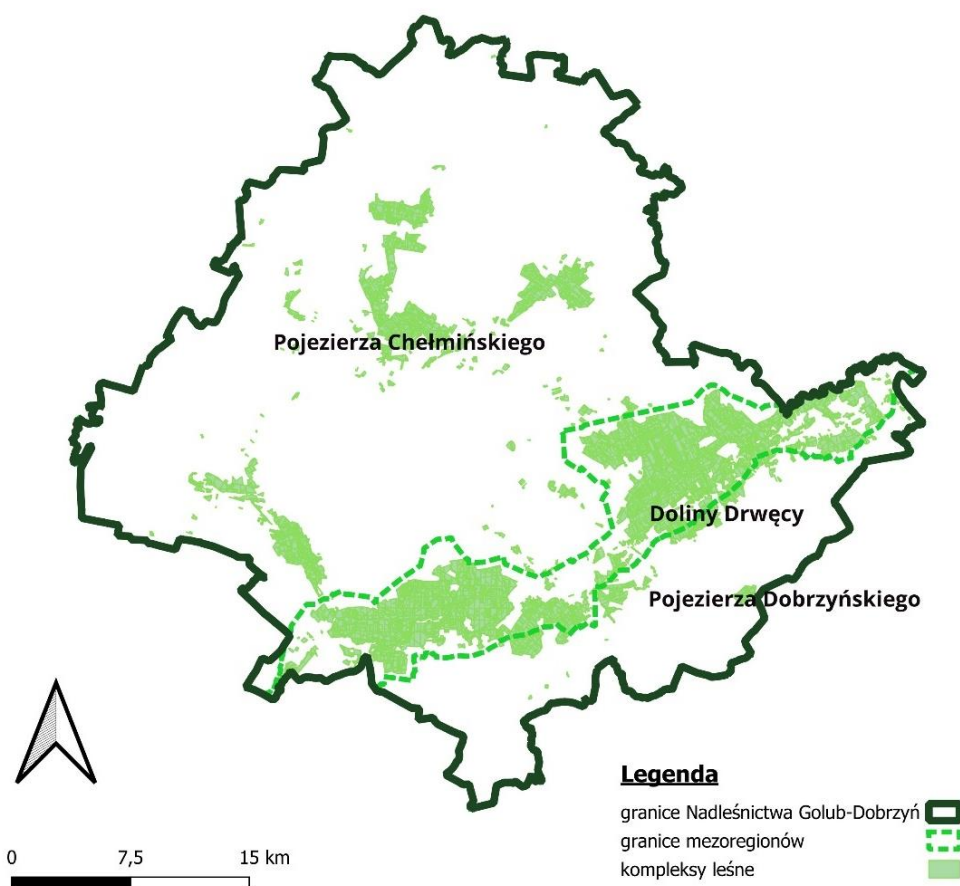
Południowo – wschodnia środkowa część nadleśnictwa znajduje się w zasięgu **mezoregionu Doliny Drwęcy**, który rozciąga się między pojezierzami: Chełmińskim, Brodnickim

i częściowo ławskim od północnego-wschodu a Pojezierzem Dobrzyńskim od południowego-wschodu. Dolina Drwęcy w czasie subfazy krajeńsko-wąbrzeskiej pełniła funkcję doliny marginalnej i stanowiła drogę odpływu lodowcowo-wodnego z sandrów fazy pomorskiej. Świadczą o tym wysoko położone w dolnym biegu fragmenty tarasów. Piaski zakonserwowały bryły martwego lodu w rynnach z kujawsko-dobrzyńskiej subfazy zlodowacenia wiślańskiego, wytopione dopiero w holocenie. Wskutek tego na tarasach pojawiły się jeziora i zagłębienia bezodpływowe. Dolina składa się z dwóch części o różnym charakterze. Poniżej Brodnicy tworzą ją kotlinowe rozszerzenia i zwężenia. Są to: Kotlina Młyniecka powyżej ujściowego odcinka rzeki w Kotlinie Toruńskiej szerokości do 5 km, Kotlina Elgiszewska (szer. 5-6 km), zwężenie koło Golubia-Dobrzynia (2 km), Kotlina Konstancjewska przy ujściu Strugi Wąbrzeskiej i Kujawki (8-9 km), zwężenie koło Kupna (2 km), Kotlina Rypniewska przy ujściu Rypienicy (8-9 km), zwężenie pod Brodnicą (3 km). Ponad wąskim na ogół tarasem zalewowym wyższe piaszczyste tarasy zajmują przeważnie lasy. Pomiędzy Golubiem-Dobrzyniem a Brodnicą leżą dwa rezerваты ze stanowiskiem modrzewia polskiego: „Tomkowo” i „Bobrowisko”. Drwęcę natomiast na całej długości objęto ochroną jako rezerwat. Rzeka poniżej Brodnicy w latach 1772-1918 stanowiła granicę państwa pruskiego, co nie sprzyjało rozwojowi komunikacji przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości i scaleniu ziem po obu stronach rzeki.

III. 13. Mezonegion Pojezierza Dobrzyńskiego

Stosunkowo duży udział powierzchniowo ma również **mezonegion Pojezierza Dobrzyńskiego** w południowo- zachodniej części nadleśnictwa. Mezonegion ten leży na północ od Kotliny Płockiej, na południowy-wschód od Doliny Drwęcy, na południowy-zachód od Garbu Lubawskiego, od wschodu zaś graniczy z sandrową Równiną Urszulewską, Równiną Raciąską i Wysoczyzną Płońską. Wzniesienia nad poziom morza mieszczą się w granicach od 120 do 150 m i tylko w kilku miejscach są większe, dochodząc do 161 m na południowy - wschód od Brodnicy. Formy urzeźbienia powstały w fazie poznańskiej i subfazie kujawsko-dobrzyńskiej zlodowacenia wiślańskiego i są dość zróżnicowane. Obok wzgórz morenowych i kemowych charakterystyczny element krajobrazu tworzy system równoległych wałów drumlinowych w okolicach Zbójna i na wschód od Brodnicy.

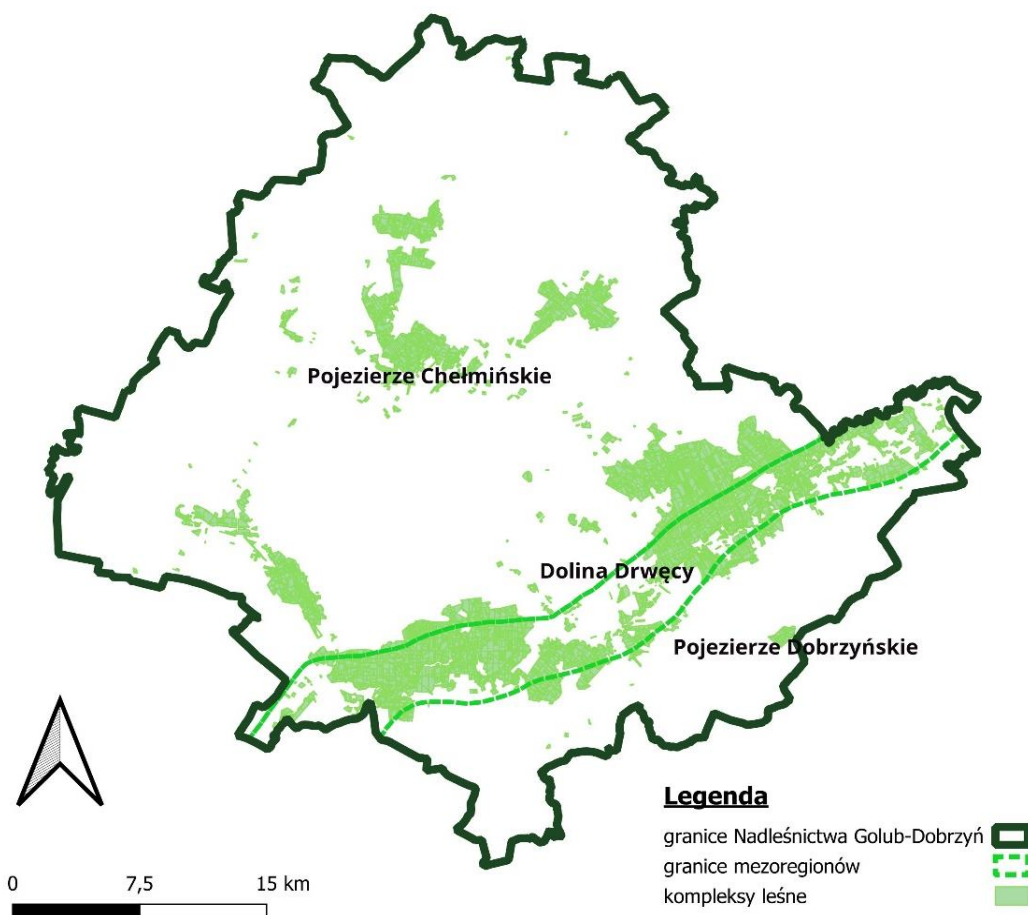

Rysunek 3 Położenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń na tle podziału przyrodniczo-leśnego

3.1.1 Regiony fizycznogeograficzne

Fizyczno-geograficzne usytuowanie Nadleśnictwa według Regionalnej geografii fizycznej Polski [Red. zb., 2021]:

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)
Podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (314-315)
Makroregion: Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie
Mezoregion: Pojezierze Chełmińskie (315.11)
Mezoregion: Dolina Drwęcy (315.13)
Mezoregion: Pojezierze Dobrzyńskie (315.14)

Rysunek 4 Obszar Nadleśnictwa Golub Dobrzyń w kontekście regionów fizycznogeograficznych

3.1.2 Regiony geobotaniczne

Geobotanika stanowi naukę o pokrywie roślinnej Ziemi, a opracowania geobotaniczne szaty roślinnej Polski mają na celu stworzenie regionalnego, zhierarchizowanego podziału przestrzeni geograficznej, uwzględniającego zróżnicowanie typów roślinności. Umieszczenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń w stosunku do regionów geobotanicznych kraju [Matuszkiewicz 2008] przedstawia się następująco (rys. 5):

Obszar: Europejskie lasy liściaste i mieszane

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Południowobałtycka

Dział: Mazowiecko-Poleski

Kraina: Chełmińsko-Dobrzyńska

Okręg: Pojezierza Chełmińskiego (E.1.3.)

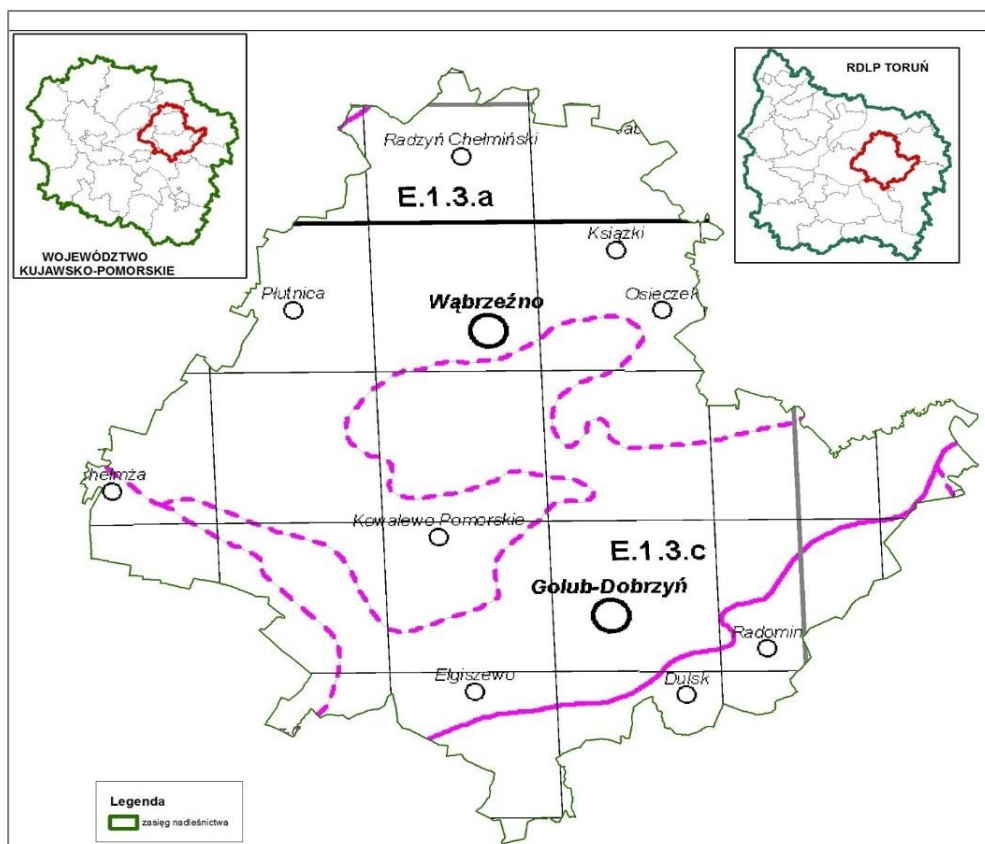
Podokręg: Radzymińsko-chełmiński (E.1.3.a.)

Podokręg: Golubski (E.1.3.c.)

Okręg: Rypiński (E.1.7.)

Podokręg: Ostrowicko-Kikolski (E.1.7.b.)

Kraina Chełmińsko-Dobrzyńska botanicznie reprezentowana jest przez kontynentalne bory sosnowe *Peucedano-Pinetum*, grądy *Tilio-Carpinetum* oraz charakteryzuje się wyspowym występowaniem lasów bukowych [Matuszkiewicz 1993].

Rysunek 5 Położenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń w kontekście regionów geobotanicznych

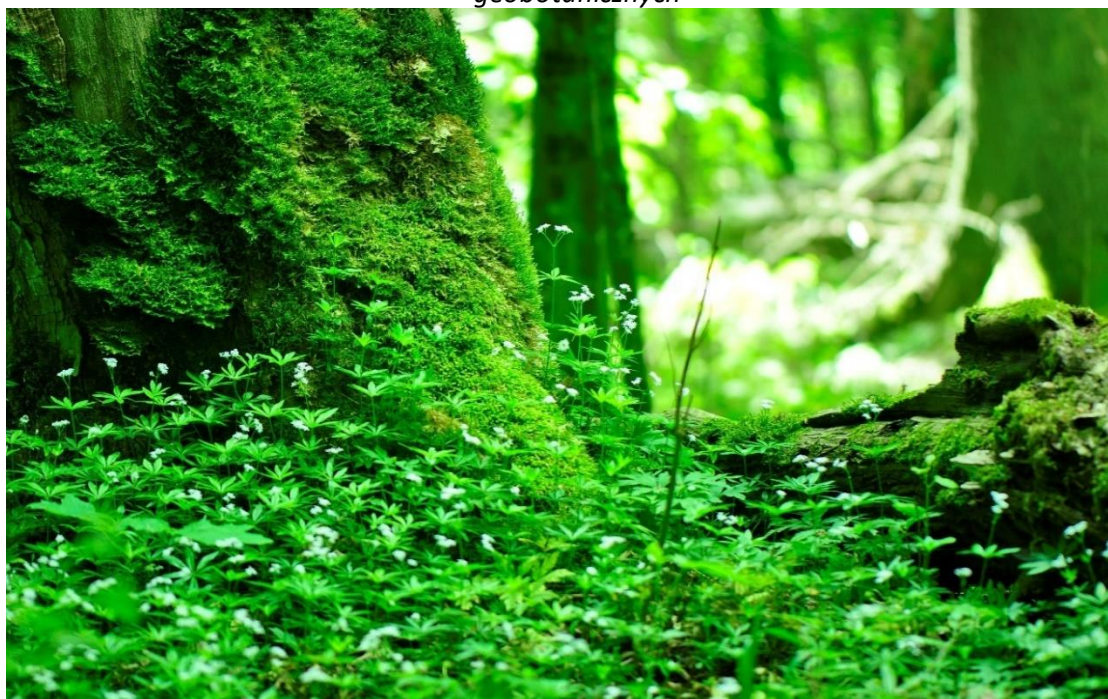

Foto. 2 Runo grądu *Tilio-Carpinetum* (fot. M. Wenda-Klajst)

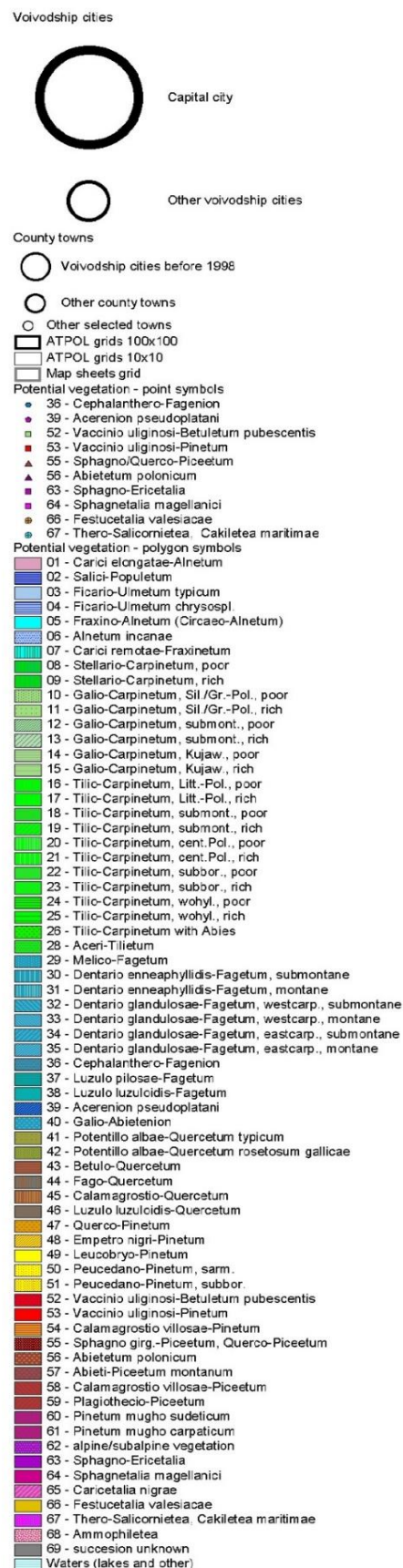
3.1.3 Potencjalna roślinność naturalna

Z podziałem geobotanicznym związane jest również pojęcie **potencjalnej roślinności naturalnej**, która stanowi hipotetyczny stan, który mógłby być osiągnięty, gdyby potencjał roślinności zrealizowałby się natychmiast i bez ograniczeń [Tuxen 1956]. **Należy pamiętać, że roślinność naturalna nie stanowi roślinności pierwotnie występującej na danym terenie, opisuje jedynie obecny potencjał biologiczny siedlisk, który nie jest stały.** Mapy potencjalnej roślinności naturalnej nie można więc traktować jako źródła informacji o występowaniu siedlisk, a co najwyżej jako ogólne źródło orientacji co do ich typów mogących występować na terenie nadleśnictwa, uwzględniając stan aktualny i dotychczasowe zmiany.

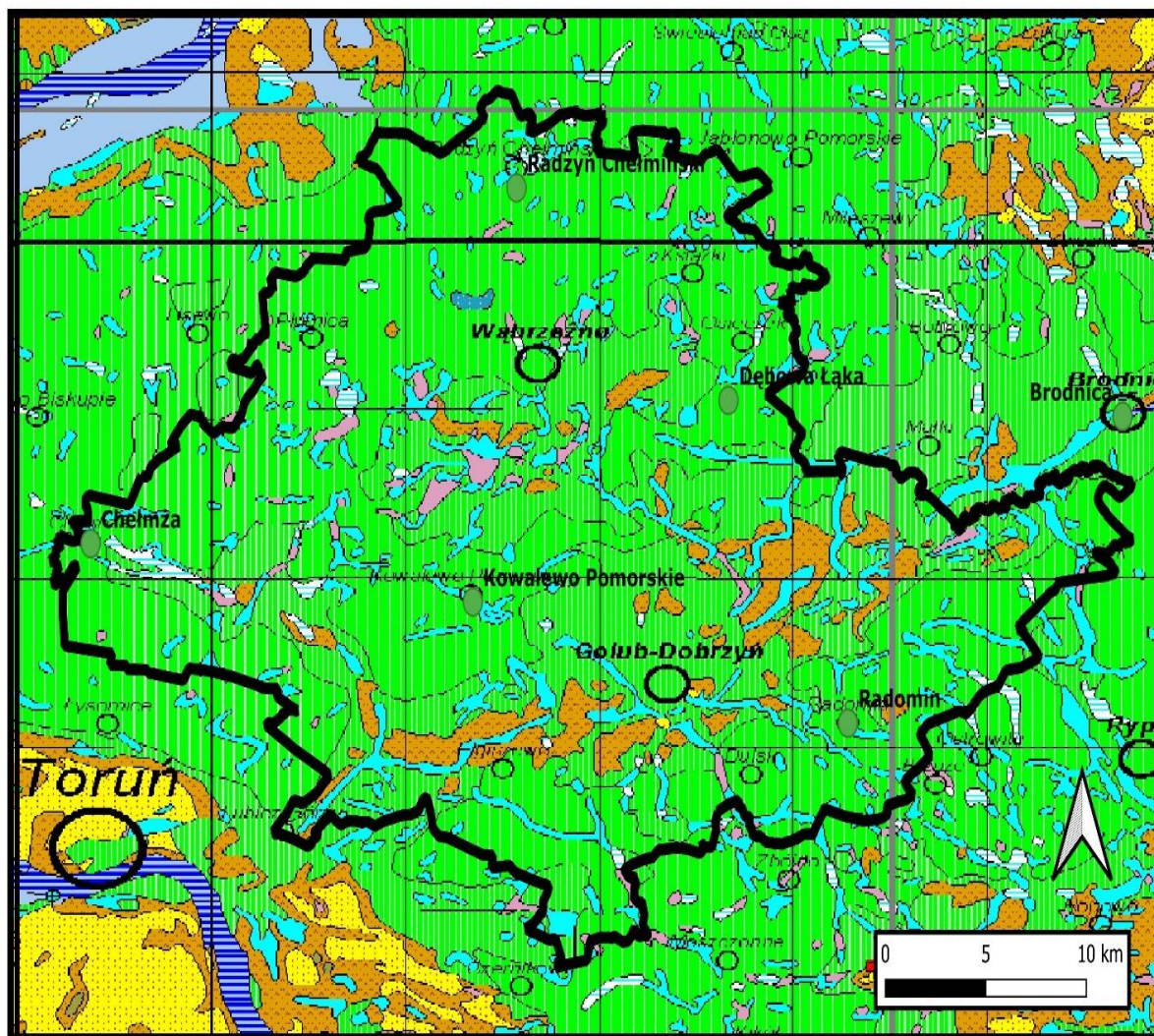
Pojęcie potencjalnej roślinności naturalnej jest więc pojęciem abstrakcyjnym, jednak użytecznym. Podstawą tej koncepcji jest aksjomat mówiący, iż w danych warunkach siedliskowych rozwój roślinności zmierza do jednego punktu – określonego **zbiorowiska roślinnego** [Pawlaczyk 1998].

Zgodnie z tak przyjętą definicją, potencjalna roślinność naturalna powinna pokazywać aktualny kierunek rozwoju roślinności. **Znajomość tego potencjału jest ważna przy realizowaniu gospodarki leśnej na danym terenie, szczególnie w działaniach mających długoterminowe skutki oraz ocenie konieczności ich realizacji.** Uwzględnienie wskazywanego przez roślinność potencjalną, prawdopodobnego kierunku spontanicznych przemian fitocenozy leśnych, może przynieść korzystny wpływ środowiskowo

– ekonomiczny. Gospodarka leśna może, w zależności od potrzeb środowiskowych, przyspieszać lub spowalniać pewne przemiany, co jest wykorzystywane na potrzeby ochrony składników przyrody.

Obszar Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń, jeśli chodzi o roślinność potencjalną, reprezentują głównie zbiorowiska leśne: grądy środkowoeuropejskie w dwóch odmianach: grądy subkontynentalne odmiany środkowopolskiej *Tilio-Carpinetum cent. Pol.* w odmianach ubogiej (20) oraz bogatej (21), kontynentalne bory mieszane *Quercus-Pinetum*, a także łęgów jesionowo-olszowych *Fraxino-Alnetum cicaeo-alnetum* (05) oraz olsów *Carici elongatae-Alnetum* (01).

Rysunek 6 Potencjalna roślinność naturalna w granicach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

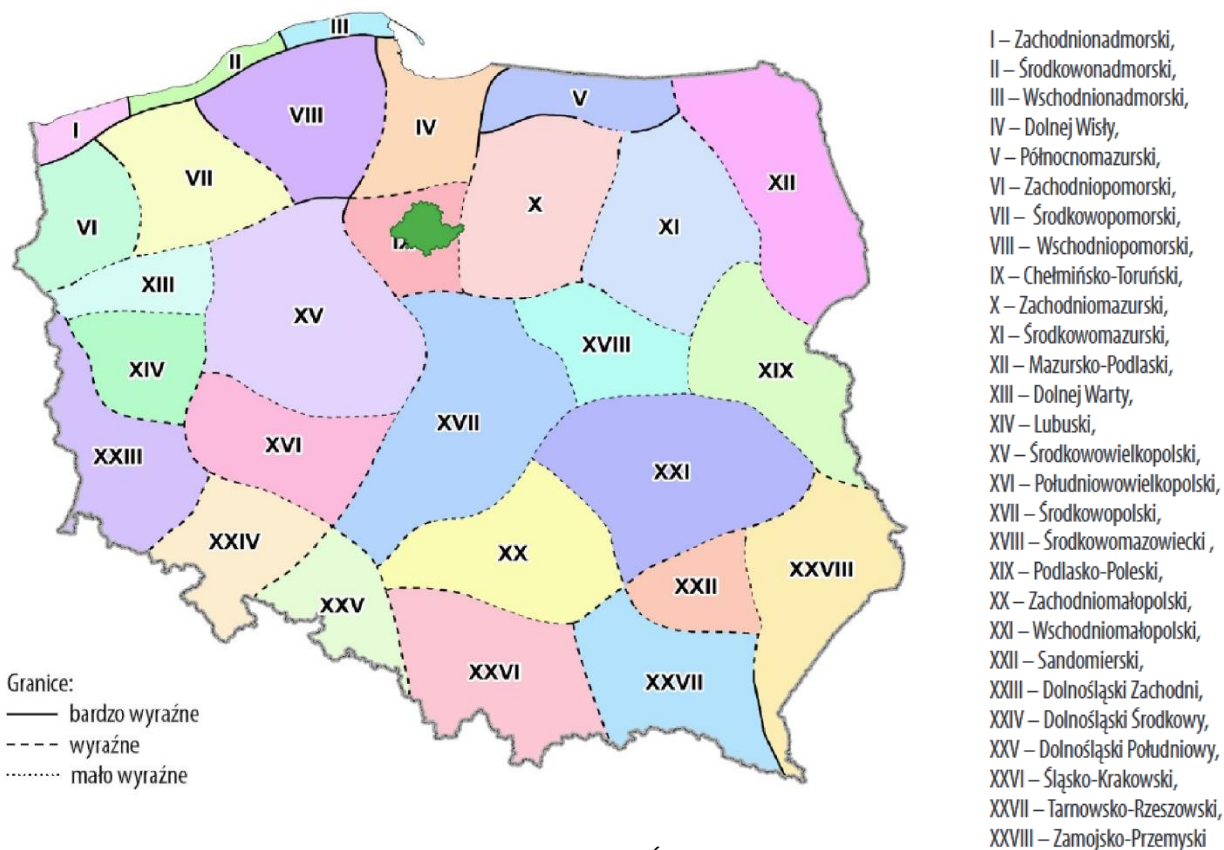
3.2 Klimat obszaru Nadleśnictwa

Klimat to ogół zjawisk pogodowych na danym obszarze w okresie wieloletnim, określany jest na podstawie długoterminowych obserwacji przebiegów stanów pogodowych z wykorzystaniem wyników pomiarów meteorologicznych [Woś 1993].

Jak wskazują autorzy raportu „Klimat Polski 2020” z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, „**obserwowana od około 170 lat współczesna**

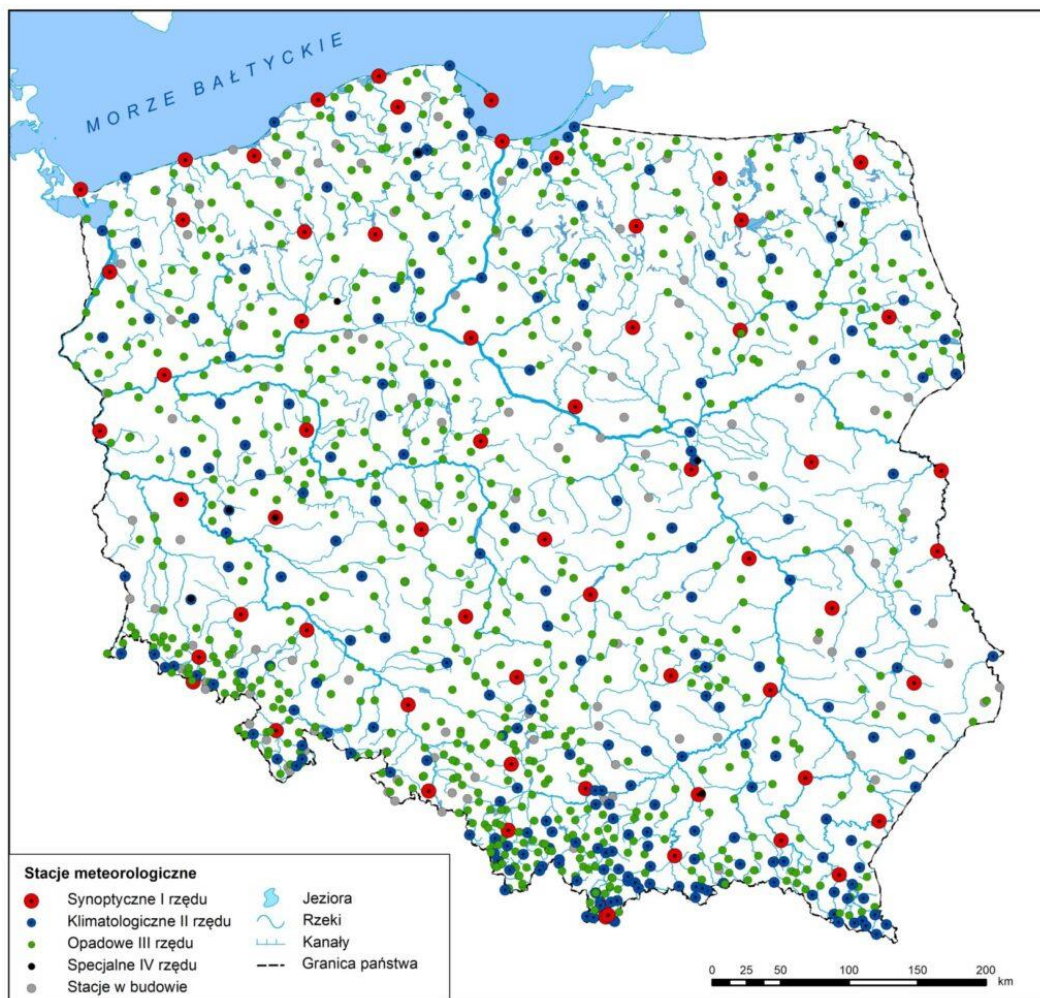
zmiana klimatu, będąca konsekwencją działalności człowieka, bezsprzecznie przybiera rozmiary, jakich nie obserwowano wcześniej na Ziemi w czasie, odkąd zamieszkuje ją gatunek ludzki. Ta bezsprzeczność związana jest z tempem zmian. Nigdy wcześniej bowiem nie następowały one tak szybko w tak krótkim czasie.”

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń leży w centralnej części Nizy Polskiego, w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego - przejściowego od klimatu oceanicznego Europy Zachodniej do kontynentalnego Europy Wschodniej i Azji. Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski wg Wosia terytorialny zasięg działania nadleśnictwa położony jest w większości w IX Regionie Klimatycznym Chełmińsko-Toruńskim [Woś 1993]. Obszar ten, w stosunku do pozostałej części kraj, wyróżnia się trochę większą liczbą dni z pogodą bardzo ciepłą, z dużym zachmurzeniem. Występują tutaj również częściej dni bardzo chłodne, z przymrozkami, z dużym zachmurzeniem, bez opadów.

Rysunek 7 Regiony klimatyczne Polski [Autor: A. Woś] Źródło: „Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010” R. Zielony, A Kliczkowska CILP 2012

W dalszej części opracowania poddano analizie m.in. poszczególne składniki pogody, których długotrwały stan buduje klimat danego regionu. Do analizy warunków meteorologicznych wykorzystano dane pomiarowe z lat 2015-2024 ze stacji synoptycznej I rzędu, zlokalizowanej w Toruniu.

Rysunek 8 Lokalizacja stacji pomiarowych w Polsce, źródło: <https://imgw.pl/strona-glowna/osrodki-i-stacje/>

3.2.1 Temperatura powietrza

Temperatura, jako wartość fizyczna jest podstawową wielkością określającą stan układu termodynamicznego. W praktyce, temperatura odgrywa podstawową rolę w możliwości zachodzenia określonych reakcji biochemicznych, które natomiast przekładają się na procesy rozwoju organizmów. **Jest to niezwykle istotny czynnik kształtowania się ekosystemów leśnych, ma wpływ m.in. na ewapotranspirację oraz tempo rozkładu materii organicznej.** Wszelkie ekstremalne zmiany temperatury mogą powodować niekorzystne skutki dla drzew, które cierpią zarówno przez upały jak i przymrozki. Wyższa temperatura stwarza lepsze warunki do rozwoju roślinności (do pewnej wartości granicznej), ale sprzyja także rozwojowi różnego rodzaju gradacji oraz nadmiernemu występowaniu grzybów patogenicznych. Przede wszystkim jednak, wzrost temperatury, przy deficycie wody, prowadzi do występowania okresów suszy, powodując problemy w rozwoju zarówno młodego pokolenia drzew, jak i osłabiając drzewostany dojrzałe, które stają się mniej odporne, a pewna równowaga ekologiczna w ekosystemie zostaje zaburzona.

Warunki termiczne można ujmować przedstawiając ich rozkład jak i przebieg w czasie. W dalszej części analizie poddane będą: średnia temperatura oraz skrajne temperatury powietrza.

Tabela 4 Średnia temperatura powietrza [w oC] (na podstawie Roczników meteorologicznych IMGW)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I - XII
2018	1,1	-3,1	0,4	12,8	17,7	18,8	20,8	20,8	15,9	10,3	4,8	2,1	10,2
2019	-0,7	2,9	6,1	10,1	12,7	22,2	18,9	20,4	14,0	10,4	6,0	3,3	10,5
2020	2,8	4,2	4,5	8,7	11,4	18,1	18,4	19,9	14,9	10,5	6,2	2,1	10,1
2021	-1,1	-2,2	3,3	6,4	12,4	20,3	21,0	17,1	14,4	9,5	5,6	-0,9	8,8
2022	1,4	3,6	3,2	7,3	13,9	18,9	19,4	21,7	12,3	11,0	4,4	0,7	9,8
2023	3,1	1,4	4,1	8,3	13,5	18,9	19,8	20,1	18,3	10,4	3,8	2,1	10,3
2024	0,0	5,7	7,0	10,7	17,0	18,9	20,7	20,6	17,5	10,0	3,9	3,3	11,3
2018 - 2024	0,9	1,8	4,1	9,2	14,1	19,4	19,9	20,1	15,3	10,3	5,0	1,8	10,2
Min.	-1,1	-2,2	0,4	6,4	11,4	18,1	18,4	17,1	12,3	9,5	3,8	-0,9	
Max.	3,1	5,7	7,0	12,8	17,0	22,2	21,0	20,8	17,5	11,0	6,2	3,3	

Na podstawie obserwacji z minionego siedmiolecia, zamieszczonych w tabeli powyżej, można zauważyć, że najwyższa średnia roczna temperatura powietrza wystąpiła w lipcu – 19,9°C i sierpniu 20,1°C a najniższa w styczniu: 0,9 °C, natomiast średnia roczna temperatura to 10,2°C. W omawianym okresie najwyższa średnia miesięczna temperatura wystąpiła w 2019 r. (czerwiec) i wynosiła 22,2°C. Z kolei najniższą średnią miesięczną temperaturę zanotowano w 2021 r. (styczeń) i wynosiła ona -1,1°C. W najzimniejszym miesiącu, którym zwykle jest styczeń najwyższa średnia miesięczna temperatura wynosiła 3,1°C (2023 r.) a najniższa: -1,1 °C (2014 r.), w najcieplejszym miesiącu – sierpniu, odpowiednio: najwyższa 20,8°C (2018 r.), najniższa 17,1°C (2021 r.).

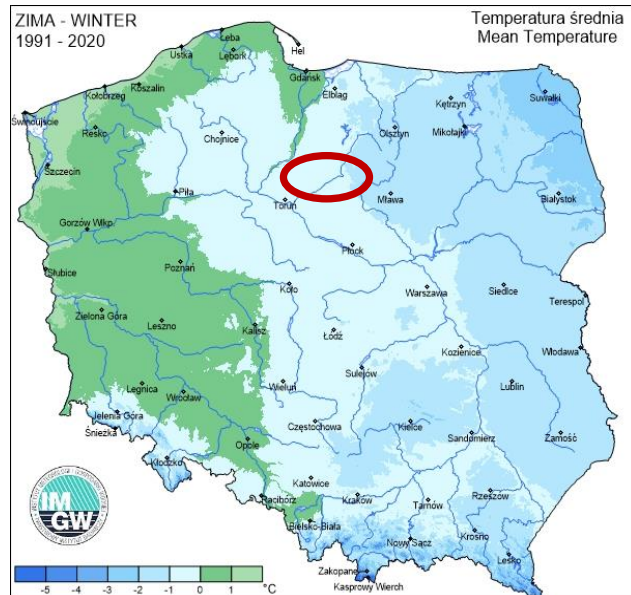
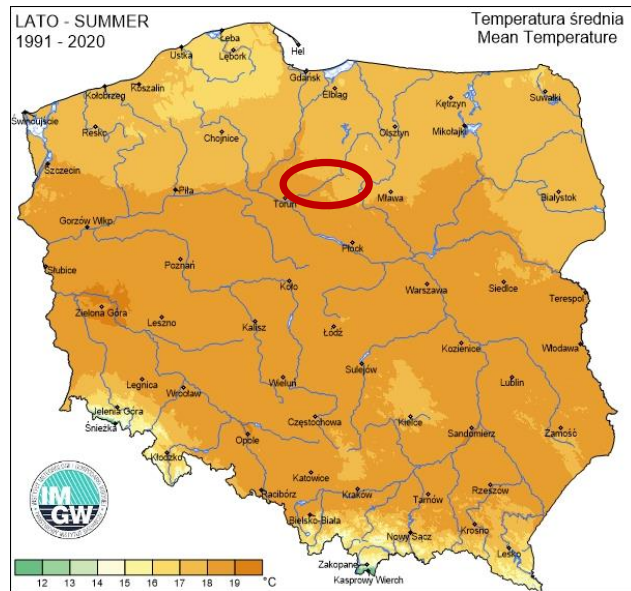
Tabela 5 Średnie miesięczne temperatury [°C] w dziesięcioleciach dla stacji Kołuda Wielka

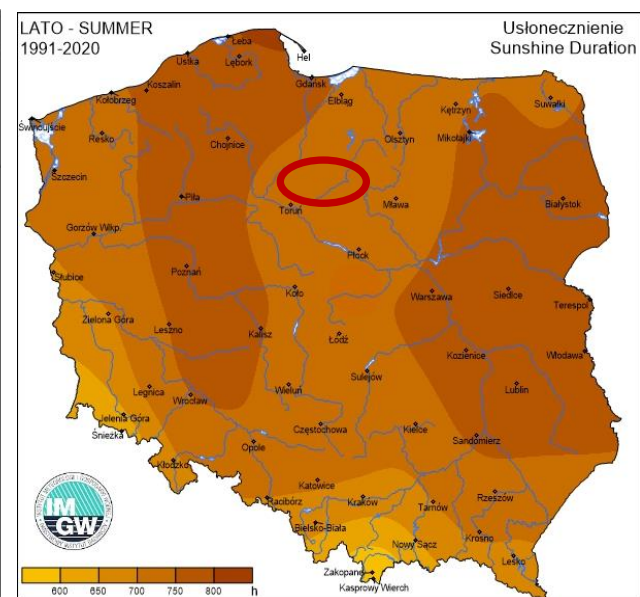
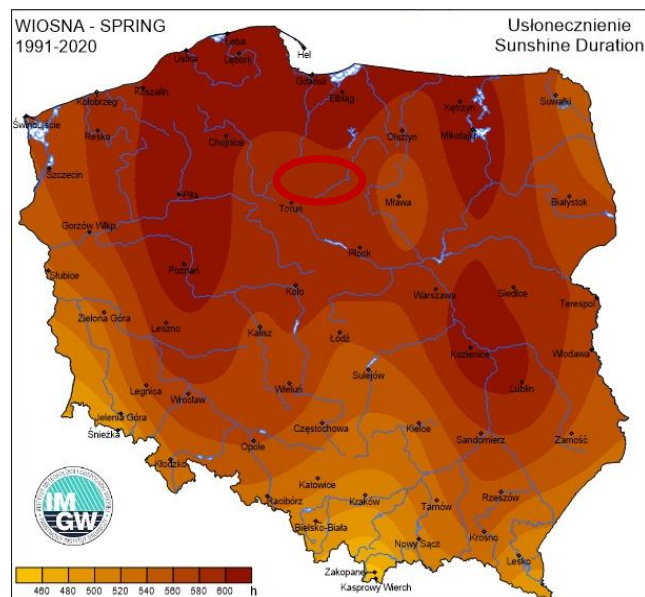
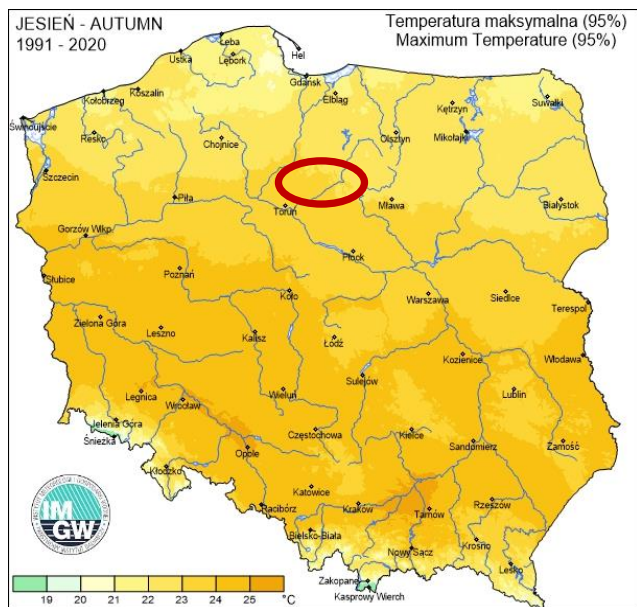
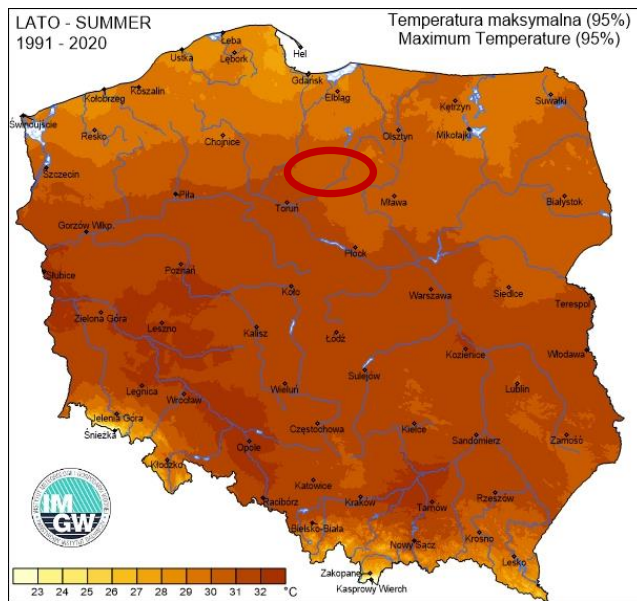
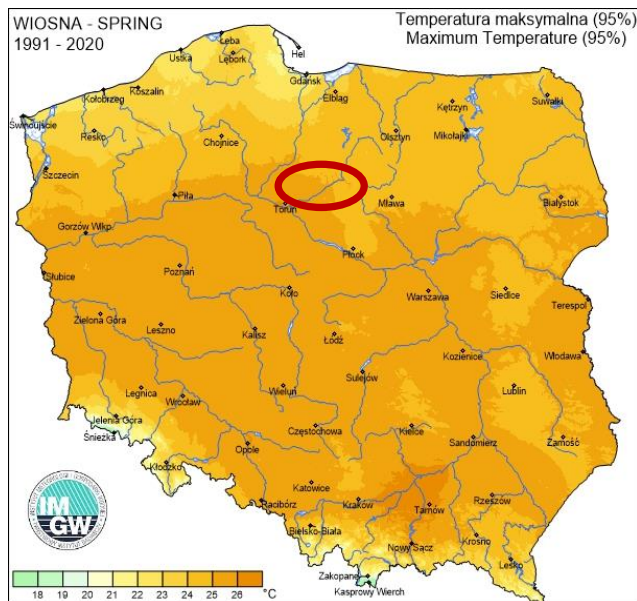
Lata	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Śr.
1950-1959	-1,9	-2,7	1,1	7,2	12,7	17,2	19,0	18,0	13,6	8,5	3,1	0,3	8,0
1960-1969	-3,6	-2,4	1,3	7,3	12,6	17,1	17,8	17,0	13,9	9,0	3,6	-2,3	7,6
1970-1979	-2,4	-1,4	2,3	6,5	12,8	16,4	17,6	17,6	12,8	7,6	3,7	0,5	7,8
1980-1989	-2,7	-2,2	1,8	7,4	13,6	15,8	18,1	17,5	13,6	9,1	2,9	0,1	8,0
1990-1999	-0,5	0,1	3,2	8,2	13,3	16,5	18,8	16,7	13,3	8,1	2,6	-0,6	8,3
2000-2009	-1,3	0,0	2,8	8,7	14,1	17,0	19,3	18,7	13,8	8,9	4,3	0,2	8,9
2010-2019	-1,5	-0,6	3,5	9,2	14,1	17,9	19,6	19,0	14,0	8,8	4,7	1,3	9,2
2020-2029	1,6	1,8	3,7	7,4	12,3	18,7	19,3	19,3	14,7	10,5	5,0	1,0	9,6
Śr.	-1,8	-1,1	2,4	7,8	13,3	16,9	18,6	17,9	13,6	8,7	3,6	0,0	8,3

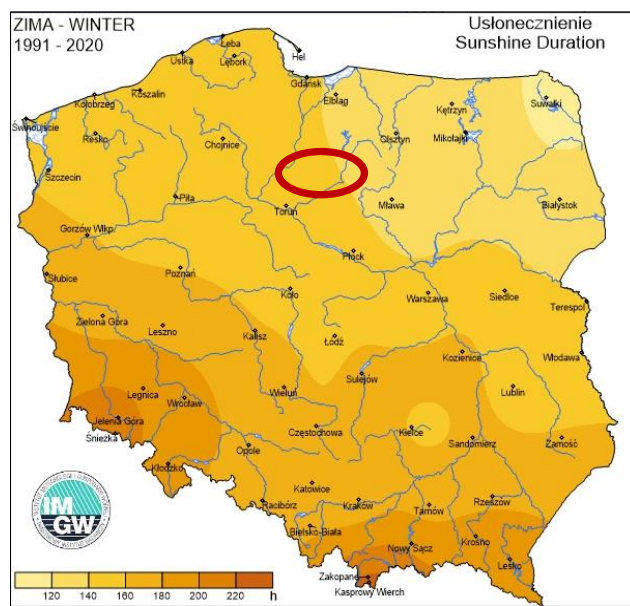
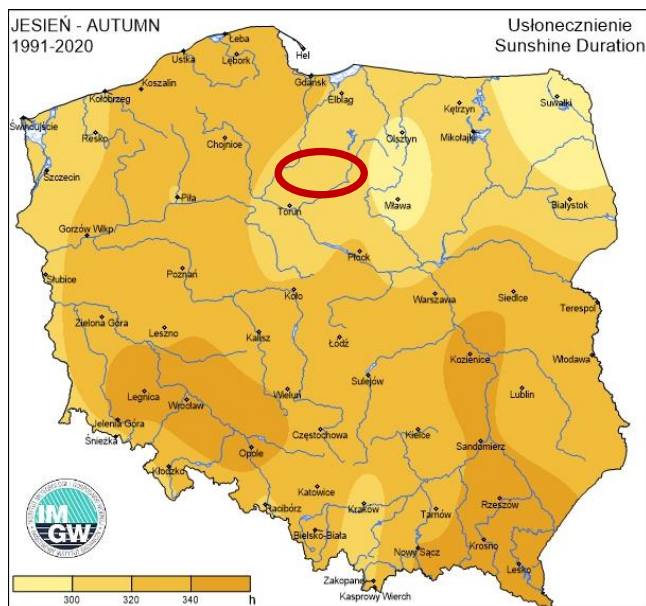
Należy zwrócić uwagę na tendencję wzrostową średnich temperatur rocznych. Zmiany w okresie siedmiolecia nie są wymierne, jednak zestawiając średnie temperatury z kilku dziesięcioleci można zauważyć wyraźny wzrost średniorocznych temperatur powietrza. W analizie tego trendu wykorzystano dane pomiarowe z dekad od 1950 roku do 2029 (dekada niepełna, stan do 2023). Można tu zauważyć wzrost temperatur z poziomu niespełna 8 °C do 9,6

°C. Tendencja ta jest odnotowywana od połowy XIX wieku w całej Polsce, jednak w ostatnich dziesięcioleciach zauważyć można nasilenie tego zjawiska.

Rysunek 9 Zestawienia mapowe temperatur w kontekście różnych pór roku

3.2.2 Opady i zachmurzenie

Opady, podobnie jak temperaturę, cechuje duża zmienność czasowa w ciągu roku, a także w okresach wieloletnich. Klimat Polski odznacza się okresowym występowaniem susz atmosferycznych, które zakłócają bilans wodny, co prowadzi do susz glebowych i wpływa na rozwój ekosystemów leśnych [Boczoń, Wróbel 2015]. Występowanie susz glebowych może powodować spadek zdrowotności drzew, a występowanie długotrwałych deficytów wody glebowej może wywoływać fizjologiczne efekty w latach następnych [Innes 1993]. Ciekawe są wyniki analiz Leśnego i Juszczaka z roku 2005, które wykazały, iż zarówno w latach suchych jak i mokrych, mniej więcej w maju, na terenach leśnych nadwyżki wody z opadów zgromadzone w zimie zostają wykorzystane na parowanie. Od tego punktu zapotrzebowanie ewapotranspiracyjne roślin pokrywane jest z bieżącego opadu. W warunkach, gdy w danym roku istnieje niedobór opadów, pogłębia się deficyt wody. Jeśli okres jesienny jest suchy i woda z opadów nie jest uzupełniona, cały bilans roczny staje się ujemny. Jest to bardzo istotny fakt dla obszarów z siedliskami świeżymi i suchymi, na których często jedynym źródłem wody są opady atmosferyczne. Zaskakującym faktem może być reakcja drzew na deficyt wody, w zależności od pozycji w drzewostanie – lepiej radzą sobie drzewa górujące [Boczoń, Wróbel 2015].

W obliczu deficytu wodnego, z jakim zmagają się obecnie ekosystemy leśne, konieczne jest racjonalne gospodarowanie zasobami, które są dostępne. **Lasy Państwowe od ponad 30 lat podejmują zintensyfikowane działania mające na celu poprawę stosunków wodnych na terenach przez siebie zarządzanych, co korzystnie wpływa również na ekosystemy nieleśne.** Głównym kierunkiem działań leśników jest retencjonowanie, które polega na gromadzeniu wody w sytuacji jej nadmiaru i wykorzystywaniu jej w środowisku w momentach deficytu [Kundzewicz i in. 2021]. Retencja obejmuje wszelkie działania mające na celu zatrzymanie tempa obiegu wody

i wydłużenie jej drogi w zlewniach, zatrzymanie spadku poziomu wód gruntowych oraz powiększeni ogólnych zasobów wody dostępnej w ekosystemach [Liberacki i in. 2016]. W 1997 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych podpisał „Zasady planowania i realizacji małej retencji w Lasach Państwowych”. Lasy Państwowe dołączyły również do beneficjentów unijnego Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” z projektem „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych”, obecnie realizowana jest kolejna edycja przedsięwzięcia, a udział w działaniach wzięła już większość nadleśnictw, w tym Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń.

Z obserwacji w stacji Toruń w latach 2018-2024, średnioroczną najwyższą sumę opadu z wynikiem 74,4 mm zanotowano w lipcu a najniższą w marcu 0 mm. Roczna suma opadu wyniosła średnio 549,1 mm, była więc zdecydowanie niższa od średniej krajowej (600 mm) (wg <http://klimada.mos.gov.pl/>).

Tabela 6 Średnie sumy opadów atmosferycznych [w mm] (na podstawie Roczników meteorologicznych IMGW z lat 2018-2024)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I - XII
2018	51,1	1,8	27,7	30,0	28,5	32,1	85,2	26	17,3	38,7	11,2	61,6	411,2
2019	37,7	44,3	31,3	0,9	85,2	39,2	48,0	23,4	67,5	28,4	39,5	26,8	472,2
2020	40	41,3	26,6	0,9	42,3	135,3	80,6	88,1	87	54,8	9,2	27,5	633,6
2021	56,2	40,4	20,0	37,2	111,7	35,7	126,6	89,6	23,6	24,6	32,5	22,7	620,8
2022	37,9	53,3	0,0	33,7	33,6	76,3	66,5	85,3	64,5	29,8	14,6	35,1	530,6
2023	42,3	37,1	45,4	31,6	24,1	33,3	39,1	94,4	12,3	60,8	116,9	60,4	597,7
2024	46,1	74,3	31,6	40,0	62,3	42,6	74,9	33,6	48,5	35,0	40,7	47,9	577,5
2014 - 2023	44,5	41,8	26,1	24,9	55,4	56,4	74,4	62,9	45,8	38,9	21,1	40,3	532,5
Min.	37,7	1,8	0,0	0,9	24,1	32,1	39,1	23,4	12,3	24,6	9,2	22,7	411,2
Max.	56,2	74,3	45,4	40,0	111,7	135,3	126,6	94,4	87	60,8	116,9	60,4	633,6

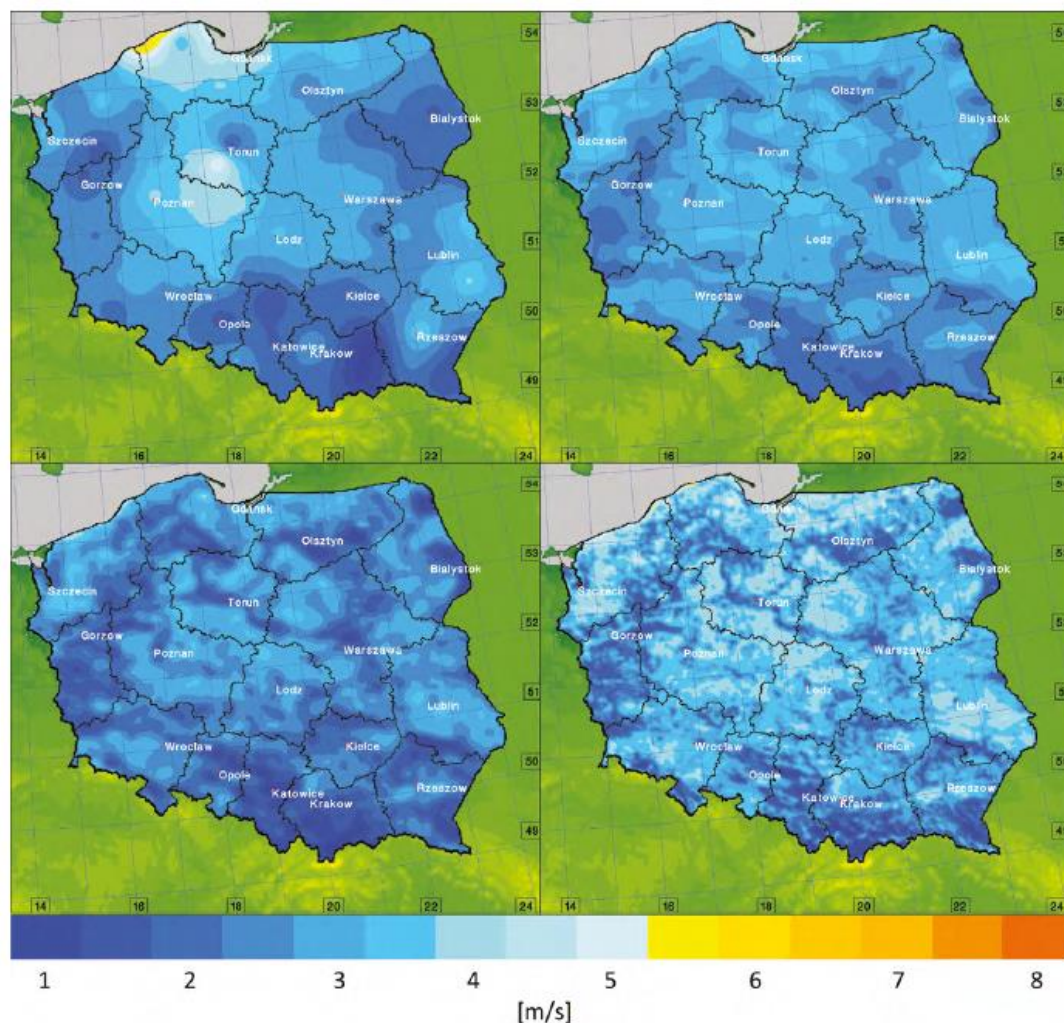
Wielkość opadów można przedstawić w odniesieniu do określonych pór roku. Kształtowanie się opadów w latach 2018 – 2024 przedstawiono w tabeli poniżej. Z analizy danych wynika, iż najwięcej opadów przypada na okres letni, natomiast najmniej opadów występuje w okresie jesienno-wiosennym.

Tabela 7 Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku [w mm]

Stacja	Wiosna III-V	Lato VI-VIII	Jesień IX-XI	Zima XII-II	Jednostka miary
1	2	3	4	5	6
Toruń 2014-2023	106,4	193,7	105,8	126,6	mm
	20%	36,1%	19,9%	24%	%

3.2.3 Wiatry

Analizując wiatry na tym obszarze, należy nadmienić, że nad całą Polskę najczęściej napływają masy powietrza polarnego - PP (PPm – polarno-morskie i PPK – polarno-kontynentalne), arktycznego - PA i zwrotnikowego - PZ. Najczęściej zalegają masy powietrza polarno-morskiego, które w czasie przemieszczania się z zachodu na wschód tracą specyficzne pierwotne cechy przejmując coraz więcej cech fizycznych od podłoża [A. Woś, 1999].

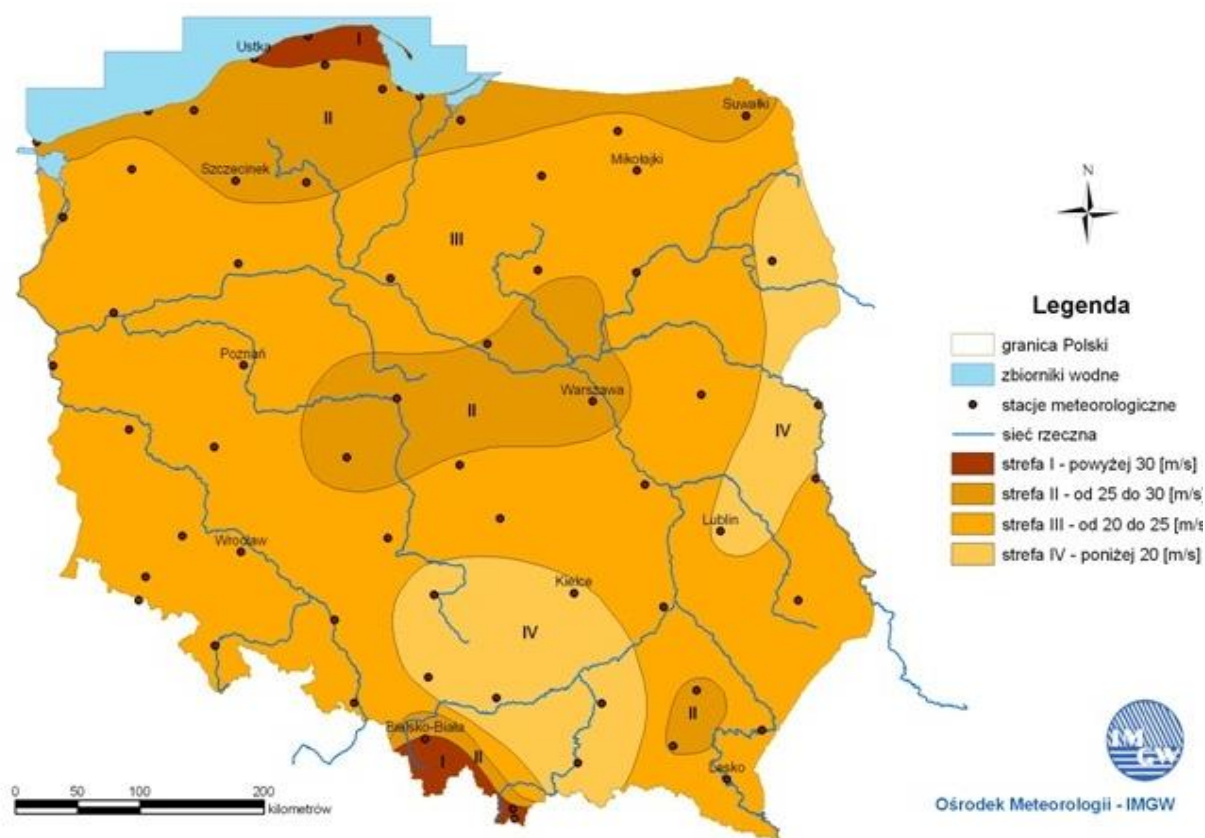

Rysunek 10 Średnie roczne prędkości wiatru na wysokości 10 m n.p.g. obliczone na podstawie danych pomiarowych na stacjach meteorologicznych (górny lewy panel), danych modelowych w rozdzielczości: 14 km (górny prawy panel), 7 km (dolny lewy panel) i 2,8 km (dolny prawy panel), źródło: Mazur A. 2022

Średnia roczna prędkość wiatru w Polsce wynosi 3,7 m/s (13,5 km/h). Latem prędkości wiatru są na ogół wyrównane i oscylują w granicach około 3,5 m/s (12,5 km/h) natomiast zimą przyjmują wartości około 4,2 m/s (15,1 km/h). Należy uwzględnić, iż w okresie letnim mogą się pojawiać zjawiska dynamiczne w postaci lokalnych trąb powietrznych bądź obejmujących większe obszary wiatrów huraganowych. Przedstawiona poniżej grafika obrazuje podział obszaru Polski

na strefy ryzyka wystąpienia wiatru o odpowiednich prędkościach maksymalnych. Zauważyć można, że obszar zasięgu terytorialnego nadleśnictwa Golub - Dobrzyń znajduje się w III strefie ryzyka wystąpienia wiatru huraganowego. Dla strefy III prędkości maksymalne wiatru wynoszą 20-25 m/s (72-90 km/h), natomiast dla strefy II 25-30 m/s (90-108 km/h).

STREFY RYZYKA WYSTĄPIENIA WIATRU O ODPOWIEDNICH PRĘDKOŚCIACH MAKSYMALNYCH
NA OBSZARZE POLSKI (bez szczytowych partii gór)

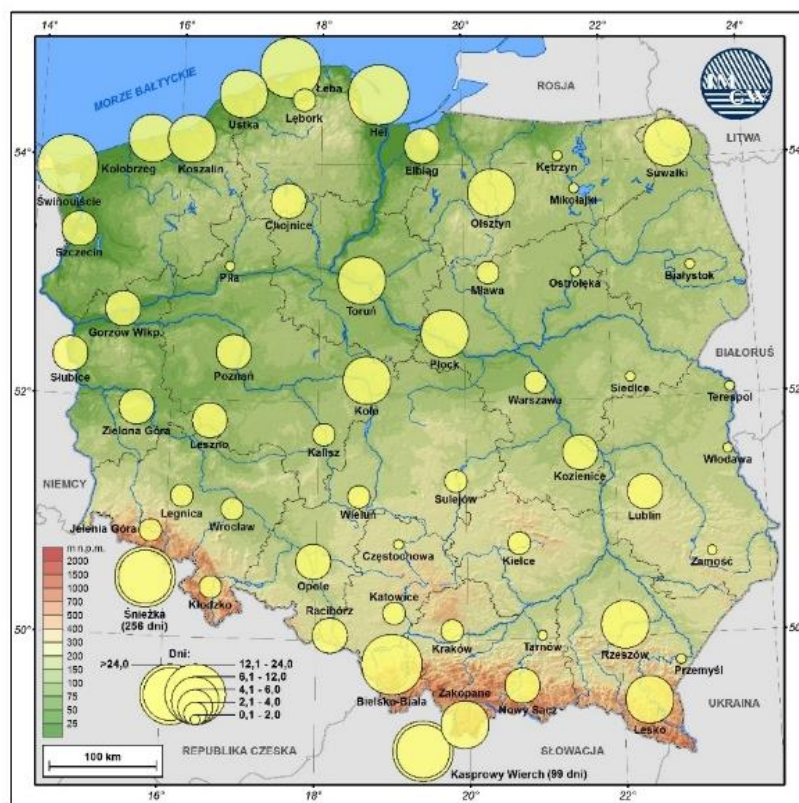
Rysunek 11 Strefy ryzyka wystąpienia wiatru o odpowiednich prędkościach maksymalnych na obszarze Polski (bez szczytowych partii gór) Źródło: IMGW

Silne wiatry mogą powodować znaczne szkody w zależności od jego prędkości. W celu określenia rodzaju silnego wiatru zastosowano progi zagrożenia silnym wiatrem. Poniższa tabela charakteryzuje poszczególne stopnie.

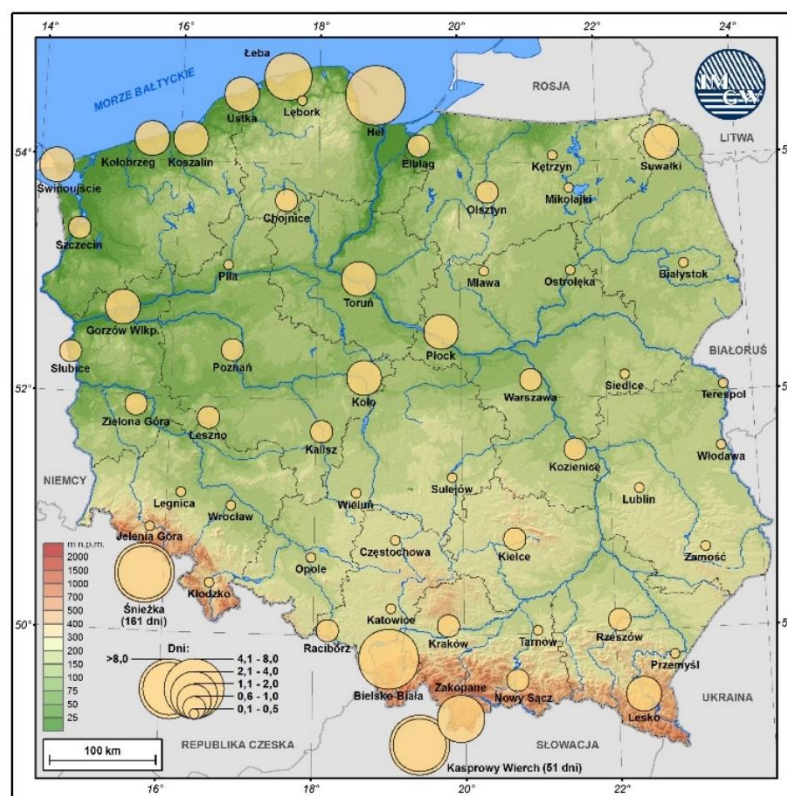
Tabela 8 Progi zagrożenia silnym wiatrem, wyznaczone dla map prognostycznych.

STOPIEŃ	ZAGROŻENIE	KRYTERIA		OPIS PROGÓW
		Średnia 10-min. prędkość wiatru	Prędkość wiatru w porywie	
3	ZAGROŻENIE BARDZO DUŻE	>90 m/s (>25 m/s)	>115 km/h (>32 m/s)	Wiatr huraganowy - powoduje zniszczenia całych zabudowań i hal o płaskich dachach, zrywa odcinki linii przemysłowych i łamie ich konstrukcje wsporcze, utrudnia jazdę pojazdów, wyrwa drzewa z korzeniami, powoduje wiatrołomy
2	ZAGROŻENIE DUŻE	72 km/h-90 km/h (20 m/s-25 m/s)	90 km/h-115 km/h (25 m/s-32 m/s)	Silna wichura - wiatr może powodować znaczne uszkodzenia budynków, łamie i wyrwa drzewa o płytkim ukorzeniu, kołusze przewody linii przesyłowych, a podczas osadzania sady lub gołoledzi zrywa je na skutek przeciążenia
1	ZAGROŻENIE UMIARKOWANE	54 km/h-72 km/h (15 m/s-20 m/s)	72 km/h-90 km/h (20 m/s-25 m/s)	Wichura - wiatr przewraca drewniane płoty, billboardy i znaki drogowe, może powodować uszkodzenia budynków, zrywa pojedyncze dachówki, łamie duże konary drzew. W trakcie opadów śniegu powoduje zamiecie i zawieje śnieżne
0	STAN NORMALNY	Brak prognozy silnego wiatru	0	STAN NORMALNY

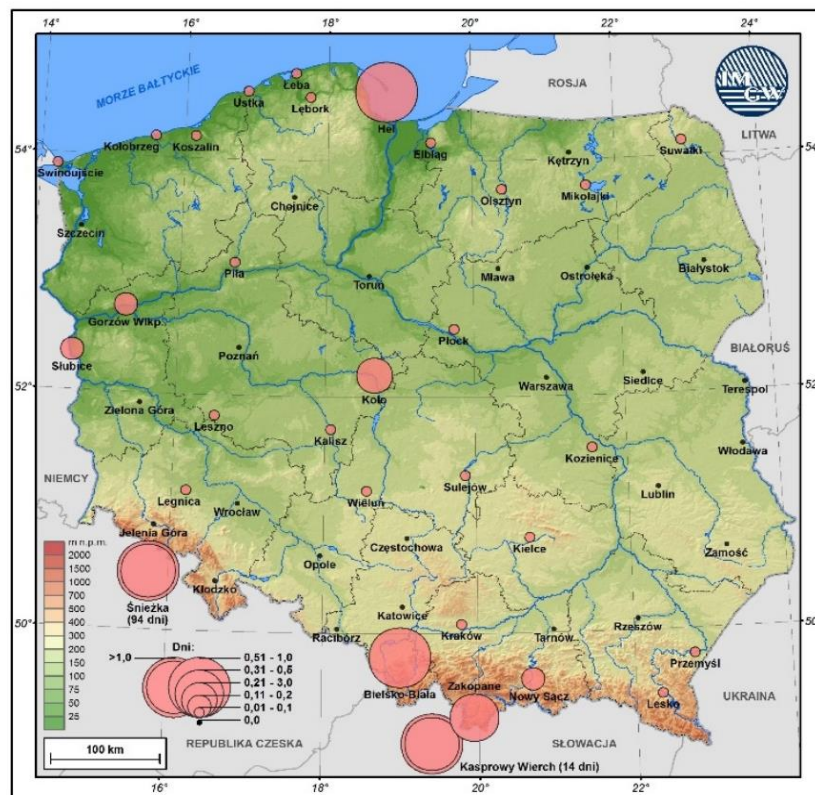
Mapy prognostyczne przedstawiają średnią liczbę dni z prędkościami wiatru powyżej poszczególnych progów zagrożeń meteorologicznych. Dla obszaru Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń należy odnieść się do danych ze stacji pomiarowej w Toruniu, Płocku i Mławie. Zaobserwować można, że w omawianym obszarze wiatry powyżej I progu zagrożenia występują w przedziale 6,1-12 dni/rok. Z kolei wiatry powyżej II progu zagrożenia występują w przedziale 1,1-2 dni/rok. Natomiast wiatry powyżej III progu właściwie nie występują przy czym należy uwzględnić stację w Płocku, gdzie średnia liczba dni w III progu zagrożenia wynosi 0,1-0,1 dni/rok.

Rysunek 12 Średnia liczba dni w roku z prędkościami wiatru powyżej I progu zagrożeń meteorologicznych, źródło: IMGW

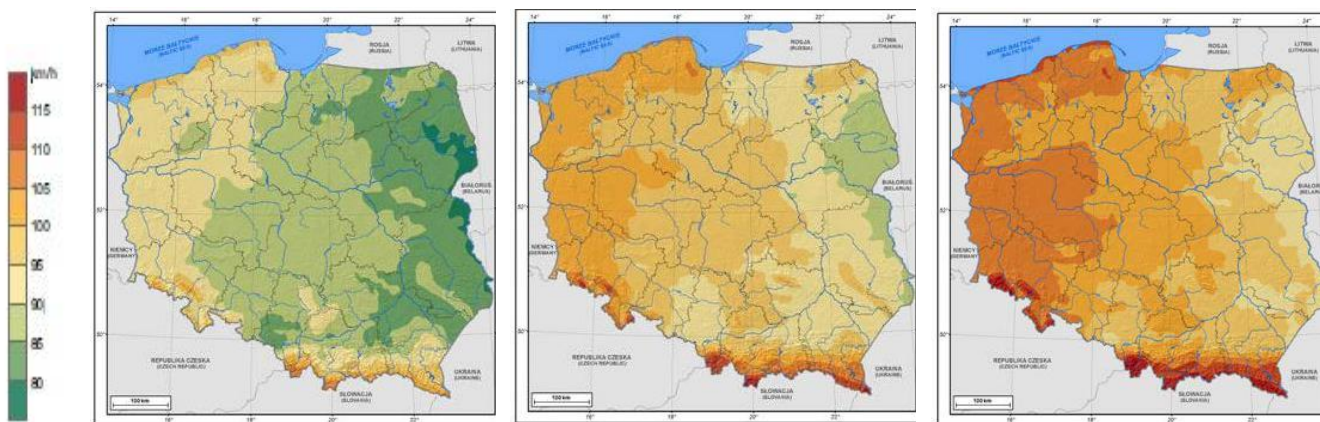

Rysunek 13 Średnia liczba dni w roku z prędkościami wiatru powyżej II progu zagrożeń meteorologicznych, źródło: IMGW

Rysunek 14 Średnia liczba dni w roku z prędkościami wiatru powyżej III progu zagrożeń meteorologicznych, źródło: IMGW

Poniżej zamieszczono modele z prędkościami wiatru w porywach o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 2, 5 i 10 lat (od lewej do prawej). Na obszarze Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń porywy wiatru raz na 2 lata mogą osiągać prędkości około 86-90 km/ha, na przestrzeni 5 lat mogą wystąpić porywy wiatru około 96-100 km/ha natomiast raz na 10 lat porywy te mogą przekraczać wartości 100 km/ha.

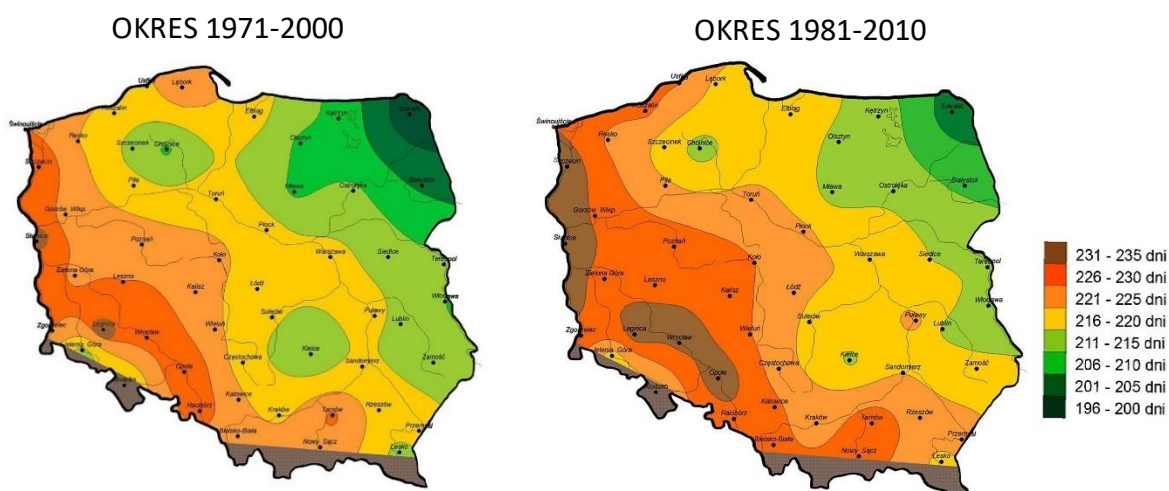
Rysunek 15 Modelowy rozkład prędkości wiatru w porywie o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 2,5, i 10 lat w skali roku Źródło: „Atlas zagrożeń meteorologicznych Polski” IMGW-2014

Niestety, pomimo wielu analiz i wieloletnich pomiarów, przewidywanie zjawisk ekstremalnych, w tym występowania silnych wiatrów, staje się coraz trudniejsze, a wszystko wskazuje na to, że częstotliwość takich zjawisk wraz z ocieplaniem się klimatu będzie rosła [Szmyt, Drozdowski 2023]. Silne wiatry huraganowe i trąby powietrzne, wpływają na stan zdrowotny drzewostanów – nagłe odsłonięcie ściany lasu i zwiększenie nasłonecznienia mogą stać się miejscem wzmożonego pojawu owadów żerujących w drewnie [Perlińska, Skrzecz 2023]. W kontekście wpływu na rośliny, wiatr nie tylko może mieć mechanicznie niszczącą funkcję, przede wszystkim wzmaga ewapotranspirację, co w warunkach niskich opadów i wysokich temperatur pogłębia deficyt dostępnej wody. **Zniszczone przez wiatr drzewostany naruszają zgromadzone w ekosystemie rezerwy węgla [Konopka i in. 2016], natomiast powstałe wiatrołomy wpływają na chemizm wód [Żelazny i in. 2017].**

Z drugiej strony – pozostające w pewnym stanie równowagi ekologicznej ekosystemy leśne stanowią bufor, zmniejszając prędkość wiatru. W odległości około 30 m od brzegu lasu prędkość wiatru wynosi około 35% wartości początkowej, a 100 m od brzegu lasu – już tylko 20% [Janeczko 2023].

3.2.4 Okres wegetacyjny

Ważną informacją o sumie opadów jest jej wartość w okresie wegetacyjnym (kiedy możliwy jest rozwój roślin). Obecnie należy przyjąć, że, w wyniku zmian klimatycznych, teren nadleśnictwa znalazł się obszarze, który charakteryzuje 221-225 dniowym trwaniem okresu wegetacyjnego, co stanowi wzrost o średnio 9 dni w stosunku do poprzednich dekad. [Krużel i in. 2015]. Wiąże się to bezpośrednio ze wzrostem średnich temperatur powietrza. Według obecnych prognoz klimatycznych okres wegetacyjny będzie dalej ulegać wydłużeniu prawdopodobnie o 10-14 dni do 2030 r. oraz o 18-27 dni w perspektywie do 2050 r. [Nieróbca i in. 2013].

Rysunek 16 Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce
 Źródło: „Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce w latach 1971-2000
 oraz 1981-2010” – Wolumen 18, 2015 zeszyt 44 - UR w Krakowie

3.2.5 Zmiany klimatu a środowisko leśne

Las podlega nieustannym zmianom poprzez wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych, a jego składniki biotyczne i abiotyczne są powiązane ze sobą różnego rodzaju zależnościami. Funkcje ochronne pełnione przez ekosystemy leśne obejmują także zdolność mitygacji i stabilizowania np. warunków wodnych. Przychodzi jednak taki moment, w którym równowaga ekosystemów leśnych zostaje zaburzona, a zdolność pełnienia korzystnych funkcji zmniejsza się.

Przyrodę Nadleśnictwa, podobnie jak inne obszary globu, dotyczą skutki zmian klimatu, które zaburzają dotychczasowe procesy przebiegające w środowisku naturalnym. O aktualności zagadnienia świadczy fakt, iż w bazie danych Web of ScienceTM Clarivate do końca 2021 roku umieszczono blisko 55 tysięcy not bibliograficznych artykułów naukowych, w których tytułach, abstraktach lub słowach kluczowych użyto jednocześnie terminów klimat, zmiana oraz las, a spośród nich 14% dotyczyło także różnorodności biologicznej [Jagodźński M. 2022].

Jak wskazują autorzy raportu „Klimat Polski 2020” z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego, „obserwowana od około 170 lat współczesna zmiana klimatu, będąca konsekwencją działalności człowieka, bezsprzecznie przybiera rozmiary, jakich nie obserwowano wcześniej na Ziemi w czasie, odkąd zamieszkuje ją gatunek ludzki. Ta bezsprzeczność związana jest z tempem zmian. Nigdy wcześniej bowiem nie następowały one tak szybko w tak krótkim czasie. Ponadto nigdy wcześniej żadna ze zmian klimatu nie zagrażała tak dużej populacji ludzkiej, obejmującej obecnie 7,8 mld ludzi. Na początku XX wieku wielkość populacji zamieszkującej Ziemię była szacowana na 1,45 mld, a około 1750 roku, czyli w chwili rozpoczęcia ery przemysłowej, wynosiła zaledwie 750 mln”.

Ekosystemy leśne szczególnie narażone są na różnego rodzaju zjawiska ekstremalne, np. silne wiatry, susze, pożary, gradacje, które stają się coraz częstsze, a także wzajemnie się implikują, zwiększając negatywne skutki – na przykład wzrastająca średnia temperatura, przy silnym deficycie wody osłabiają drzewostany, które stają się bardziej podatne na różnego rodzaju patogeny. W związku ze zmieniającymi się warunkami klimatycznymi na pierwszy plan wysuwają się organizmy, które wcześniej nie miały tak dużego znaczenia dla kondycji ekosystemów leśnych, np. silnie rozprzestrzeniająca się jemiola.

Bardzo istotny jest również temat wzrostu koncentracji CO₂ w atmosferze, z którym związany jest wzrost temperatury, wywierający wpływ na przyspieszenie podstawowych procesów chemicznych w ekosystemach. **Wszystko to wpływa m.in. na fenologię roślin, produktywność drzewostanów oraz zmiany zasięgów geograficznych drzew [Jagodźński M. i in. 2020]. Konsekwencją tych zjawisk są wielopoziomowe zmiany w ekosystemach leśnych na różnych poziomach organizacji różnorodności biologicznej.**

Współczesne zmiany klimatu przypisuje się ogólnie pojętej działalności człowieka, a z ich konsekwencjami musi zmierzyć się cały sektor leśny. Obecnie leśnictwo stoi przed dużym wyzwaniem opracowania koncepcji zarządzania lasami, która zapewni ich stabilność, jak również adaptację do obecnych tendencji zmian. Złożoność składników środowiska leśnego jak ich powiązań powoduje jednak, iż opracowywanie wszelkiego rodzaju strategii obarczone jest ryzykiem i niepewnością co do osiągnięcia założonych celów. W sektorze gospodarki leśnej istotne

jest również zapewnienie trwałości dóbr i usług dostarczanych przez las dla społeczeństwa [Seppälä i in. 2009].

W adaptacji do zmian klimatu niezwykle istotna będzie część gospodarki określana mianem hodowli lasu, której dotychczasowe założenia będą musiały podlegać modyfikacjom. Należy w tym miejscu podkreślić, iż wszelkie działania na organizmie leśnym muszą być podejmowane rozważnie, a całe leśnictwo powinno opierać się na sprawdzonych, naukowych danych oraz podlegać stopniowej ewolucji, nie natomiast rewolucyjnym, nieprzemyślanym zmianom.

Obecnie działania z zakresu hodowli lasu powinny się koncentrować m.in. na zwiększeniu **zróżnicowania gatunkowego i strukturalnego** drzewostanów, promowaniu lokalnych proveniencji, przebudowie drzewostanów szczególnie narażonych na wystąpienie szkód związanych z czynnikami klimatycznymi [Brang i in. 2014]. Zadaniem leśników będzie odpowiedni dobór składów gatunkowych i promowanie gatunków bardziej odpornych na suszę i wysokie temperatury.

4 FORMY OCHRONY PRZYRODY

4.1 Formy ochrony przyrody

Najważniejszym aktem regulującym zasady i formy ochrony przyrody w Polsce jest ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. **W rozumieniu ww. ustawy „ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody” (art. 2 cyt. ustawy).** Zgodnie z definicją, ochrona przyrody obejmuje zarówno aktywne formy działania, jak i konserwatorskie, bierne obserwowanie zachodzących procesów.

We wspomnianym dokumencie wymienionych jest 10 form ochrony przyrody, które mogą zostać wprowadzone w celu ochrony obiektów lub obszarów cennych pod względem przyrodniczym, znalazły się tam również definicje poszczególnych form, określenie sposobu ich ustanawiania lub wyznaczania i wskazanie kompetencji organów, a także reżim prawny obowiązujący na ich obszarze lub w stosunku do obiektów.

Polska jest krajem o bardzo długiej tradycji ochrony środowiska naturalnego. W X w. król Bolesław Chrobry wydał zakaz polowania na bobry, a Zygmunt III Stary w XVI stuleciu zakazał polowań na tury, żubry i łosie. Polscy władcy chronili nie tylko zwierzęta, ale również całe kompleksy leśne, wody i gatunki drzew, czego dobrym przykładem jest historia ochrony cisa pospolitego *Taxus baccata*. Ważnym okresem jest XIX stulecie, od którego rozpoczęły się konsekwentne działania na rzecz zapobiegania niszczenia składników przyrody, pojawiły się też refleksje nad zniszczeniami powodowanymi przez działalność człowieka [Misiewicz 2021]. Także ochrona przyrody w lasach ma długą historię, a wśród jej współtwórców znaleźli się znani leśnicy, jak Stanisław Sokołowski, czy Stefan Myczkowski [Szwagrzyk 2007].

Ekosystemy leśne stanowią niezwykle bogaty rezerwuár różnorodności biologicznej, a większość form ochrony przyrody w Polsce znajduje się na gruntach Lasów Państwowych. **Ta ogromna rola lasów w systemie ochrony przyrody sprawia, że leśnictwo jest kluczowym jego**

partnerem, a wymogi ochrony poszczególnych form są uwzględniane na etapie tworzenia planu urządzenia lasu [Dawidziuk, Zajączkowski 2011].

Należy jednak zauważyć, że nie tylko na terenach chronionych prawem, ale również na całym obszarze Nadleśnictwa prowadzona jest gospodarka leśna nastawiona na zachowanie w jak najlepszym stanie zasobów przyrody, jest to tzw. gospodarka zrównoważona.

W niniejszym rozdziale zostaną omówione poszczególne formy ochrony przyrody obecne na terenie zarówno zarządzanym przez Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń, jak i w samym zasięgu administracyjnym.

Szczególnie cennymi obiektami podlegającymi prawnej ochronie na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń są:

Tabela 9 Zestawienie form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Rodzaj obiektu	Liczba		Powierzchnia(ha)	
	N-ctwo	poza gruntami N-ctwa	N-ctwo	ogólna
Rezerwaty	3	1	87,83	-
Dolina Drwęcy		1	0	444,38
Bobrowisko	1	-	3,24	3,24
Tomkowo	1	-	15,85	15,85
Wronie	1	-	68,74	68,74
Obszary Natura 2000*	1	1	238,32	-
SOO Dolina Drwęcy			238,32	12561,15
Obszary Chronionego Krajobrazu	2	2		-
Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy	1	1	13677,98	55052,63
Obszar Chronionego Krajobrazu Kompleksu Torfowiskowo - Jeziorno - Leśnego Zgniłka - Wieczno - Wronie	1	1	2487,64	12360,04
Obszar Chronionego krajobrazu strefy krawędziowej Doliny Wisły		1	0	9095,21
Drumliny Zbójeńskie	-	1	0	7305,19
Użytki ekologiczne	278	-	499,35	-
Pomniki przyrody	25	bd	-	-
Ochrona gatunkowa	211	bd.	-	-
Rośliny-gatunki chronione	31	bd	-	-
Gatunki mchów, porostów i grzybów pod ochroną	6	bd	-	
Owady – gatunki chronione	21	bd	-	-
Ryby – gatunki chronione	11	bd	-	-
Płazy – gatunki chronione	7	bd	-	-
Gady – gatunki chronione	4	bd	-	-
Ptaki – gatunki chronione	131	bd	-	-
Ssaki – gatunki chronione	30	bd	-	-
Strefy ochrony :	8			
Bielik	6	bd	-	-
Kania ruda	2			

4.2 Rezerваты

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

W Polsce wg danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska obecnie ustanowionych jest obecnie ponad 1600 rezerwatów przyrody, liczba ta wzrośnie w wyniku realizacji projektu „100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych”. W województwie kujawsko-pomorskim liczba rezerwatów wynosi obecnie 110 [RDOŚ w Bydgoszczy]. Uznanie danego obszaru za rezerwat przyrody następuje w drodze ustanowienia aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia właściwego terytorialnie regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Względem takiego obszaru sformułowany został ogólny katalog obowiązujących zakazów, określonych w art. 15 ustawy o ochronie przyrody.

Uwzględniając konieczność planowania określonych działań, polski ustawodawca wprowadził instytucję opracowywania **planów ochrony dla rezerwatów przyrody**, które sporządza się w terminie 5 lat od daty uznania danego obszaru za obiekt chroniony., natomiast do czasu ustanowienia planu ochrony, sporządzane są zadania ochronne. Szczegółowy sposób sporządzania planu ochrony został określony przez Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), a **prace związane z tworzeniem dokumentu obejmują wszelkiego rodzaju analizy ożywionych i nieożywionych środowiska przyrodniczego**.

Plan ochrony sporządza się na okres 20 lat, jednak, zważywszy na to, iż jest to długa jednostka czasu, ustawodawca uwzględnił możliwość jego zmiany, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony przyrody. Dokument ten określa m.in.:

- cele ochrony i uwarunkowania ich realizacji
- identyfikację i określenie sposobów eliminacji zagrożeń wewnętrznych oraz zewnętrznych
- wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej
- wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych
- wskazanie wymagań ochrony przyrody koniecznych do uwzględnienia w ustaleniach różnych rodzajów planach dot. Gospodarki przestrzennej.

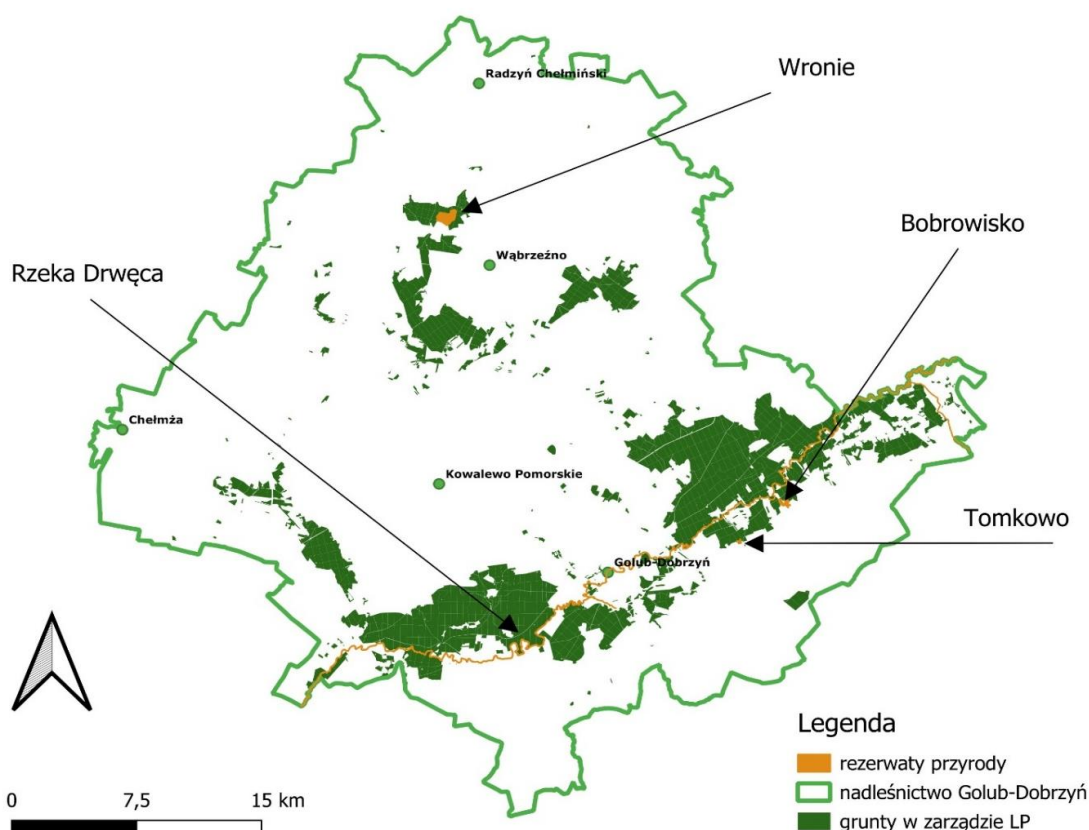
Leśnicy aktywnie uczestniczą w tworzeniu planów ochrony dla rezerwatów przyrody, przeprowadzane są liczne spotkania oraz wizje w terenie, by ostatecznie ustalić jak najlepszy sposób zarządzania tymi obszarami.

Zgodnie z danymi statystycznymi GUS, na koniec 2023 r. w Polsce ogólna powierzchnia rezerwatów przyrody wynosiła 172 988 ha, w tym 125 979 ha, położonych jest na gruntach zarządzanych przez Lasy Państwowe. **Istnienie prawie 73 % powierzchni najbardziej cennych form ochrony przyrody na terenach w zarządzie LP świadczy o niezwyklej różnorodności biologicznej i bardzo dobrym stanie zachowania siedlisk i gatunków w polskich lasach, do czego przyczynia się codzienna praca leśników.**

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Golub - Dobrzyń znajdują się cztery rezerваты przyrody, w tym 3 na gruntach zarządzanych bezpośrednio przez Lasy Państwowe.

PUL nie zawiera wskazań gospodarczych dla rezerwatów, określone w planie ochrony rezerwatów zadania z zakresu ochrony czynnej, które mogą być realizowane metodami gospodarki leśnej, Nadleśnictwo powinno realizować na podstawie ustaleń z organem prowadzącym nadzór nad rezerwatem.

Podczas prac urzędzeniowych przeanalizowano każdy rezerwat przyrody pod kątem występowania nowych, niestwierdzonych wcześniej zagrożeń, a także ewentualnych wskazań do zmiany planu ochrony rezerwatów.

Rysunek 17 Lokalizacja rezerwatów przyrody w zasięgu Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

4.2.1 Rezerwat przyrody „Bobrowisko”

Rezerwat przyrody „Bobrowisko” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 252 z dnia 30 lipca 1958 r. (MP Nr 71, poz. 418). Akt ten został zaktualizowany przez Zarządzenie Nr 0210/5/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Bobrowisko" (Dz. Urz. z 2012 r. poz. 1782).

Foto. 3 Oznaczenie rezerwatu przyrody (fot. M. Wenda-Klajst)

Przedmiotowy obszar, administracyjnie położony jest na terenie gminy Radomin, obejmuje dwa wydzielania w leśnictwie Płonne – 273f oraz 273g, o łącznej powierzchni 3,24 ha i utworzony został w celu zachowania zespołu grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum* wraz z pojedynczymi stanowiskami modrzewia polskiego. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

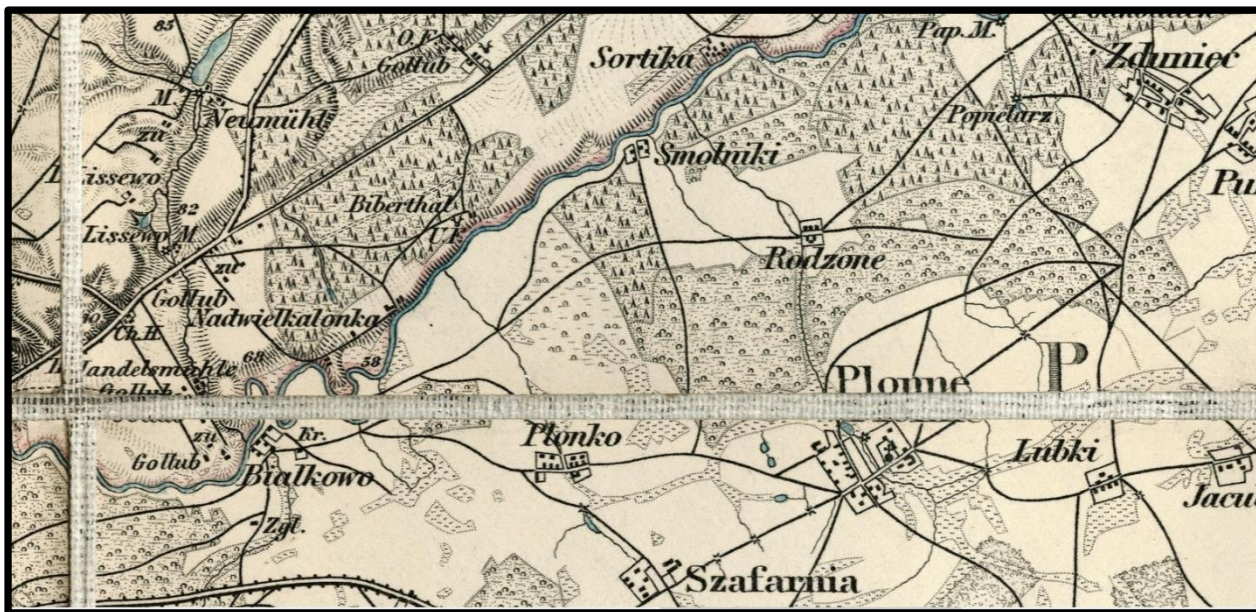
Rysunek 18 Rezerwat przyrody Bobrowisko - mapa

Klasyfikacja rezerwatu, zgodna z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533), przedstawia się następująco:

- Rodzaj rezerwatu: Leśny (L)
- Typ rezerwatu: Fitocenotyczny (PFi)
- Podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych (zl)
- Typ ekosystemu: Leśny i borowy (EL)
- Podtyp ekosystemu: lasów nizinnych (lni)

Dla Rezerwatu Bobrowisko ustanowiono Plan ochrony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 roku [Dz. Urz. z 2012r. poz. 1783]. Przedmiotowy dokument został sporządzony na okres 20 lat, i obowiązuje od 27 września 2009 r. do 27 września 2032 r.

Rezerwat „Bobrowisko” położony jest przy wsi Płonne, patrząc w stronę Drwęcy i jest to jeden z najstarszych rezerwatów przyrody w województwie kujawsko-pomorskim. Nazwę zawdzięcza ówczesnej nazwie leśnictwa, natomiast zwyczajowo zwany jest „Winnicą”, co może świadczyć o historii uprawy winorośli na tym terenie, za czym przemawia także rzeźba terenu – południowo wschodnia wystawa stoków.

Rysunek 19 Fragment mapy niemieckiej z 1893 r. (źródło: mapster.pl)

Obecnie rezerwat obejmuje wyłącznie ekosystemy leśne, a głównym zbiorowiskiem roślinnym jest grąd niski *Tilio cordatae-Carpinetum betuli*. Starodrzew budują drzewa w wieku od około 120 do 160 lat. Obserwuje się tutaj silny proces grądowienia, wprowadzona przed 200 laty sosna powoli ustępuje, a jej miejsce zajmują grab pospolity *Carpinus betulus*, wiąz pospolity *Ulmus*

minor, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* i szypułkowy *Q. robur*. Drzewostan ma zróżnicowaną strukturę pionową i poziomą, zwarcie podszytu wzrasta. W runie występują m.in. konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, liczna konwalia majowa *Convallaria majalis*, kokoryczka wonna *Polygonatum odoratum*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatellina*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*.

Zgodnie z planem ochrony, cały obszar rezerwatu przyrody podlega ochronie czynnej, która polega na usuwaniu podrostu oraz dojrzałych okazów drzew gatunków obcego pochodzenia, m.in. dąb czerwony *Quercus rubra*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*. Zakres działań ochronnych obejmuje kształtowanie właściwego drzewostanu, złożonego z rodzimych gatunków, zgodnego z siedliskiem. Zabieg powinien być wykonany jednorazowo, w okresie jesienno-zimowy, a w przypadku dalszego odnawiania się gatunków obcych, zabieg należy powtarzać co najmniej raz na 5 lat.

Podczas prac urzędzeniowych nie stwierdzono nowych zagrożeń dla celu ochrony i przyrody rezerwatu, nie wskazuje się także potrzeb zmiany planu ochrony. Należy jednak monitorować występowanie gatunków obcych i inwazyjnych w rezerwacie, wpływających negatywnie na stan siedlisk i gatunków rodzimych. Pomimo przeprowadzanych w przeszłości zabiegów w dalszym ciągu obserwuje się siewki dębu czerwonego, odnawia się również robinia akacjowa, w związku z tym należy podejmować systematyczne czynności ograniczające występowanie ww. gatunków.

Plan urządzenia lasu nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych dla obszaru rezerwatu przyrody, a potrzeba podjęcia wszelkich ewentualnych działań z zakresu ochrony przyrody, wynikających z dokumentu planistycznego, za każdym razem będzie przedmiotem dodatkowych uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

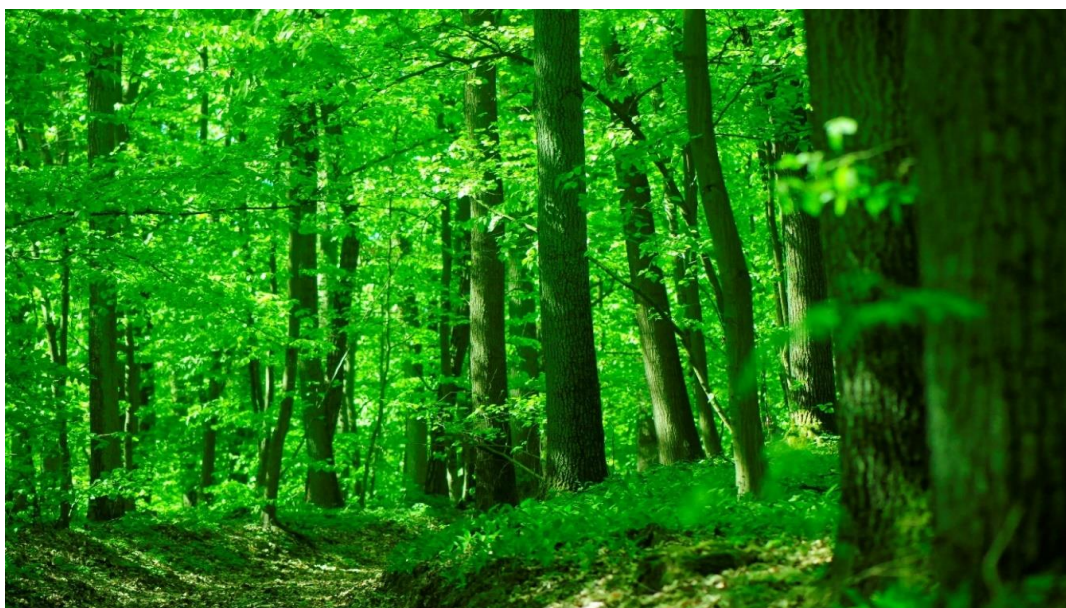

Foto. 4 Rezerwat przyrody Bobrowisko (fot. M. Wenda-Klajst)

4.2.2 Rezerwat przyrody „Tomkowo”

Rezerwat przyrody „Tomkowo” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 3 maja 1965 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1965 Nr 24 poz.120). Akt ten został zaktualizowany przez Zarządzenie Nr 0210/24/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Tomkowo" (Dz. Urz. z 2012 r. poz. 1801).

Foto. 5 Oznaczenie rezerwatu przyrody
(fot. M. Wenda-Klajst)

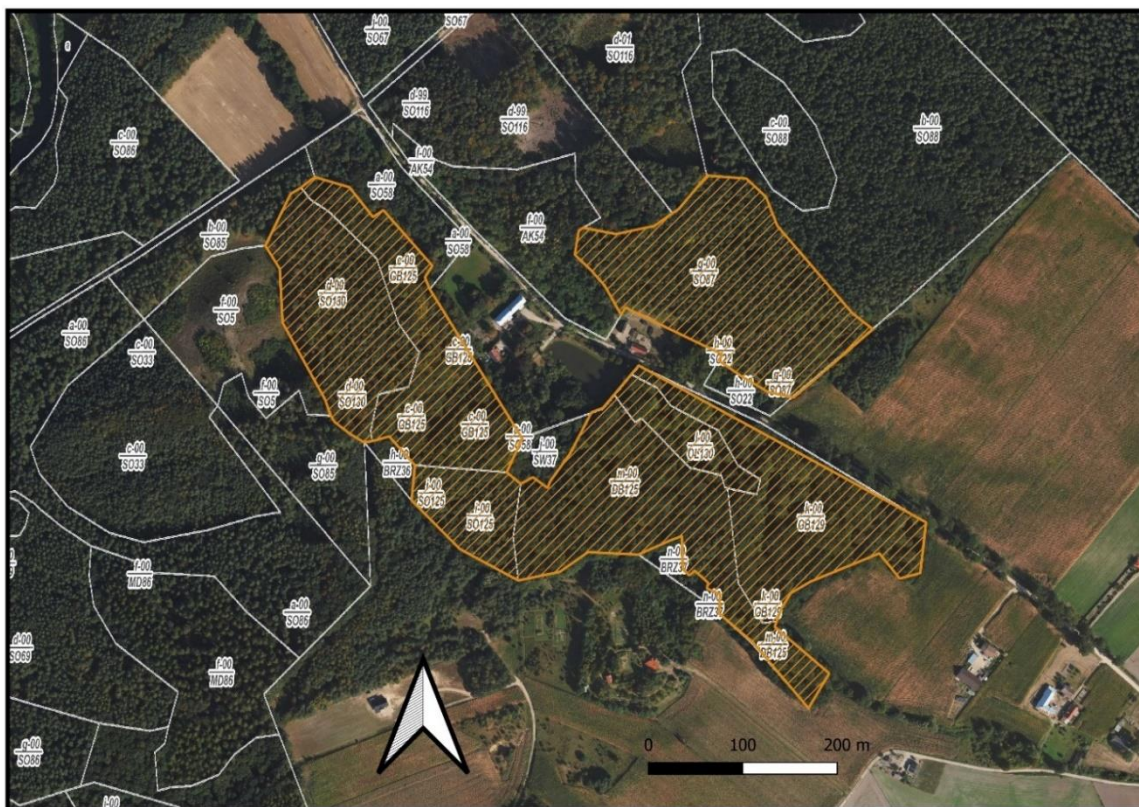
Przedmiotowy obszar, administracyjnie położony jest na terenie gminy Wąpielsk, obejmuje poszczególne wydzielania w dwóch oddziałach leśnictwa Płonne i utworzony został w celu utrzymania mozaiki żywnych, leśnych zbiorowisk roślinnych wraz z zachodzącymi w nich procesami ekologicznymi. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Jego szczegółową lokalizację przedstawia tabela poniżej:

Tabela 10 Szczegółowa lokalizacja rezerwatu „Tomkowo”

Oddział	Pododdział	powierzchnia [ha]
263	c	2,51
	d	2,26
	i	0,83
	k	2,04
	l	0,44
	m	2,41
	n	0,30
	o	0,43
	r	0,85
	~a	0,03
262	g	13,75
Razem:		15,85

Klasyfikacja rezerwatu, zgodna z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533), przedstawia się następująco:

- Rodzaj rezerwatu: Leśny (L)
- Typ rezerwatu: Fitocenotyczny (PFi)
- Podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych (zl)
- Typ ekosystemu: Leśny i borowy (EL)
- Podtyp ekosystemu: lasów nizinnych (Ini)

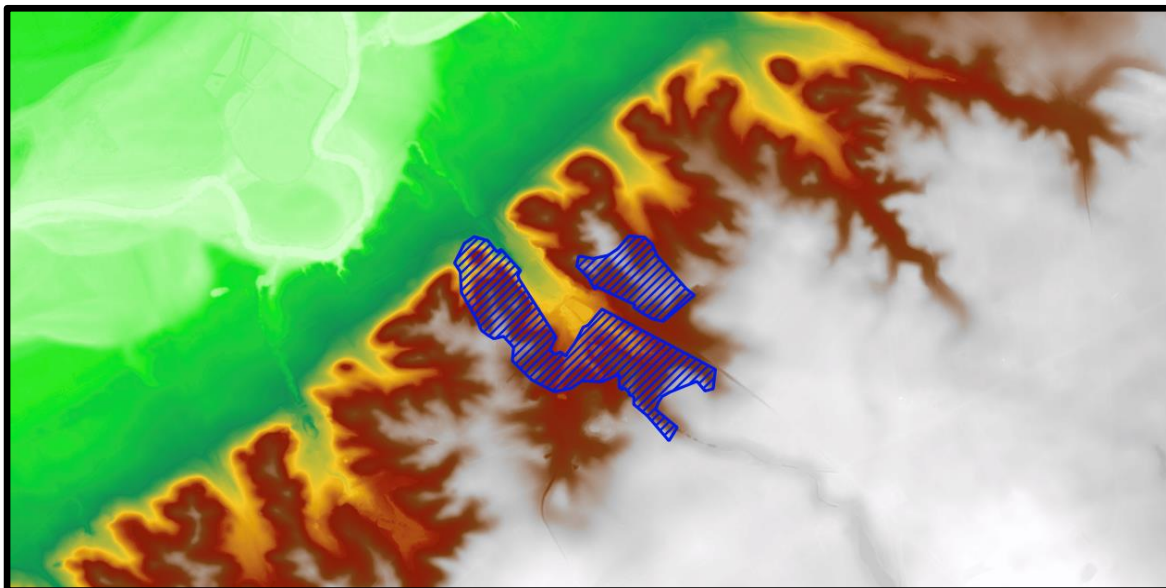

Rysunek 20 Rezerwat przyrody „Tomkowo” - mapa

Dla Rezerwatu „Tomkowo” ustanowiono Plan ochrony na mocy Zarządzenia Nr 0210/25/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 roku [Dz. Urz. z 2012r. poz. 1802]. Przedmiotowy dokument został sporządzony na okres 20 lat, i obowiązuje od 27 września 2009 r. do 27 września 2032 r.

Rezerwat przyrody „Tomkowo” położony jest w niezwykle malowniczym rejonie, na skraju Wysoczyzny Dobrzyńskiej, tuż nad pradoliną Drwęcy, a jego teren tworzą strome stoki i doliny

erozyjne. porośnięte następującymi zbiorowiskami leśnymi: grądem subkontynentalnym *Tilio cordatae-Carpinetum betuli*, który stanowi przeważającą większość obszaru rezerwatu, łęgiem wiązowo-jesionowym *Ficario-Ulmetum campestris*, łęgiem jesionowo-olszowy *Fraxino alnetum*, a także niewielkim płatem podgórskiego łęgu jesionowego *Carici remotae-Fraxinetum*

Rysunek 21 Rezerwat przyrody „Tomkowo” na tle zobrazowania hipsometрії dynamicznej

Drzewostan ma zróżnicowaną strukturę pionową i poziomą, a wprowadzona w przeszłości sosna pospolita, pomimo, że wciąż stanowi gatunek o największym udziale powierzchniowym i miąższościowym, stopniowo zastępowana jest grabem, dębem oraz lipą, zbiorowiska regenerują się i unaturalniają. Procesowi grądowienia w negatywnej odsłonie podlegają także zbiorowiska łęgowe, a głównym czynnikiem tego procesu jest brak wody. Zgodnie z planem ochrony, cały obszar rezerwatu przyrody podlega ochronie czynnej, która polega na mechanicznym usuwaniu obcych gatunków roślin oraz ich odrośli m. in. czeremchy amerykańskiej *Padus serotina*, robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*. Zakres działań ochronnych obejmuje kształtowanie właściwego drzewostanu, złożonego z rodzimych gatunków, zgodnego z siedliskiem. Zabieg powinien być wykonany jednorazowo, w okresie jesienno-zimowy, a w przypadku dalszego odnawiania się gatunków obcych, zabieg należy powtarzać co najmniej raz na 5 lat.

Podczas prac urządzeniowych nie stwierdzono nowych zagrożeń dla celu ochrony i przyrody rezerwatu, nie wskazuje się także potrzeb zmiany planu ochrony. Należy jednak monitorować występowanie gatunków obcych i inwazyjnych w rezerwacie, wpływających negatywnie na stan siedlisk i gatunków rodzimych. Pomimo przeprowadzanych w przeszłości zabiegów w dalszym ciągu obserwuje się rozprzestrzenianie takich gatunków jak robinia akacjowa, śnieguliczka biała oraz czeremcha amerykańska, w związku z tym należy podejmować systematyczne czynności, ograniczające występowanie ww. gatunków.

Plan urządzenia lasu nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych dla obszaru rezerwatu przyrody, a potrzeba podjęcia wszelkich ewentualnych działań z zakresu ochrony przyrody, wynikających z dokumentu planistycznego, za każdym razem będzie przedmiotem dodatkowych uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

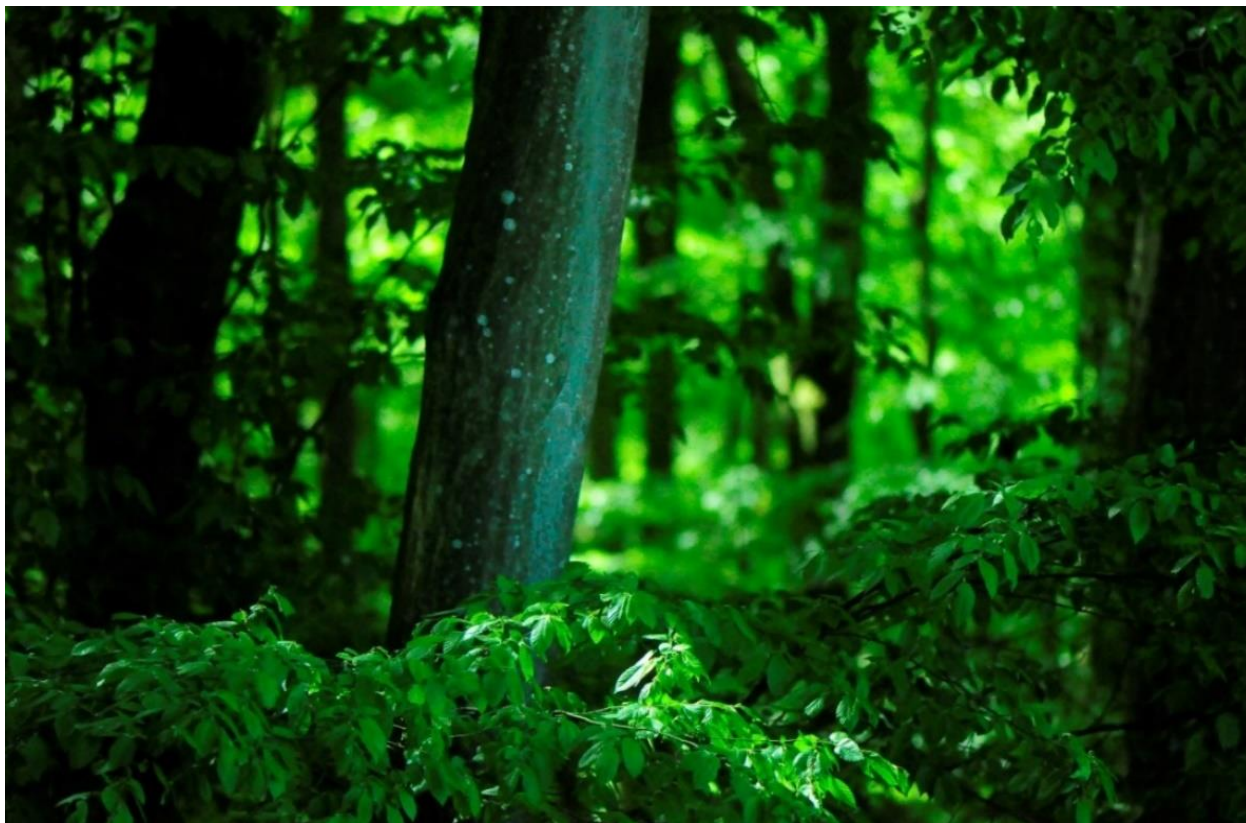

Foto. 6 Rezerwat przyrody „Tomkowo” (fot.: M. Wenda-Klajst)

4.2.3 Rezerwat przyrody „Wronie”

Rezerwat przyrody „Wronie” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 października 1978 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1978 r. Nr 33, poz. 126). Akt ten został zaktualizowany przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 3 sierpnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wronie" (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 2868).

Przedmiotowy obszar, administracyjnie położony jest na terenie gminy Wąbrzeźno, obejmuje poszczególne wydzielania leśnictwa Wronie i utworzony został w celu zachowania mozaiki żywnych, leśnych zbiorowisk roślinnych wraz z zachodzącymi w nich procesami ekologicznymi fragmentu buczyny pomorskiej przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Tabela 11 Szczegółowa lokalizacja rezerwatu „Wronie”

Oddział	Pododdział	powierzchnia [ha]
7	i	9,50
	J	0,82
	k	0,21
	~c	0,09
17	a	14,19
	b	0,24
	c	0,40
	d	0,95
	f	0,27
	g	1,69
	~a	0,14
	~b	0,17
18	a	0,59
	b	0,23
	c	1,30
	d	0,27
	f	12,04
	g	2,32
	h	0,63
	i	0,34
	j	2,03
	k	0,18
	l	0,29
	~a	0,13
	~b	0,33
19	a	15,43
	b	0,46
	d	0,25
	f	1,63
	g	0,20
	~a	0,27
	~b	0,30
20	c	0,71
	~c	0,02
	~b	0,12
Razem:		68,74

Rysunek 22 Rezerwat przyrody „Wronie” - mapa

Klasyfikacja rezerwatu, zgodna z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533), przedstawia się następująco:

- Rodzaj rezerwatu: Leśny (L)
- Typ rezerwatu: Fitocenotyczny (Pfi)
- Podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych (zl)
- Typ ekosystemu: Leśny i borowy (EL)
- Podtyp ekosystemu: lasów nizinnych (lni)

Dla Rezerwatu „Wronie” ustanowiono Plan ochrony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 roku [Dz. Urz. z 2016 r. poz. 3937]. Przedmiotowy dokument został sporządzony na okres 20 lat, i obowiązuje od 10 listopada 2016 r. do 7 listopada 2036 r.

Ważnym uwarunkowaniem dla środowiska rezerwatu jest fakt położenia w większej enklawie leśnej, pośród wylesionego i użytkowanego rolniczo terenu, a historia i intensywność gospodarki rolnej w tym rejonie wciąż odgrywa negatywną wpływ – w przeszłości tereny te były silnie meliorowane, a siatka rowów melioracyjnych wciąż powoduje odpływ wody.

Zgodnie z planem ochrony, w odpowiedzi na istniejące zagrożenia dla celu ochrony rezerwatu, cały jego obszar podlega ochronie czynnej, która polega na:

- usuwaniu stanowisk ekspansywnych gatunków roślin
- ograniczaniu spływu wód rowami
- bieżącej kontroli w zakresie rozprzestrzeniania się inwazyjnych i ekspansywnych gatunków roślin.

Podczas prac urządzeniowych nie stwierdzono nowych zagrożeń dla celu ochrony i przyrody rezerwatu, nie wskazuje się także potrzeb zmiany planu ochrony. Należy jednak monitorować występowanie gatunków obcych i inwazyjnych w rezerwacie, wpływających negatywnie na stan siedlisk i gatunków rodzimych. Ponadto, korzystna byłaby pogłębiona analiza sytuacji hydrologicznej rezerwatu przyrody i podjęcie dodatkowych działań, w celu poprawy stanu siedlisk.

Plan urządzenia lasu nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych dla obszaru rezerwatu przyrody, a potrzeba podjęcia wszelkich ewentualnych działań z zakresu ochrony przyrody, wynikających z dokumentu planistycznego, za każdym razem będzie przedmiotem dodatkowych uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

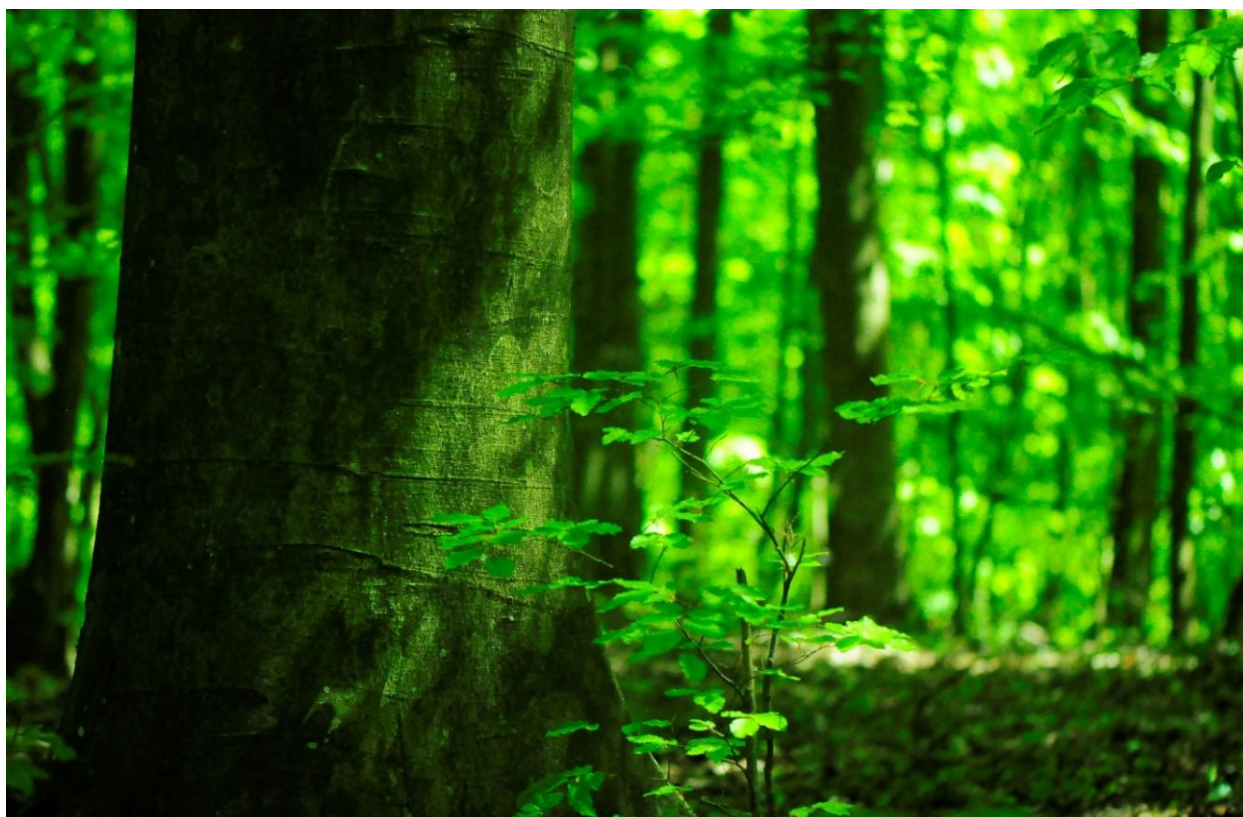

Foto. 7 Rezerwat przyrody „Wronie” (fot. M. Wenda-Klajst)

4.2.4 Rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca”

Rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 października 1961 r. w sprawie uznania za rezerwat (M. P. z 1961 r. Nr 71, poz. 302. Akt ten został zaktualizowany przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 17 października 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Rzeka Drwęca" (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 3571).

Obszar rezerwatu położony jest w dwóch województwach – warmińsko-mazurskim oraz kujawsko-pomorskim, gdzie ochronie podlega cały odcinek rzeki wraz z odcinkami Rypienicy i Ruźca.

Przedmiotowy rezerwat, obejmujący rzekę Drwęcę i wąski pas terenu przylegający do jej brzegów, administracyjnie położony jest w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń, jednak **obejmuje obszar poza gruntami zarządzanymi przez Lasy Państwowe** i został utworzony w celu ochrony środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, a w szczególności **ochrona środowiska pstrąga, łososia, troci i certy**. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Klasyfikacja rezerwatu, zgodna z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533), przedstawia się następująco:

- Rodzaj rezerwatu: Faunistyczny (Fn)
- Typ rezerwatu: Fitocenotyczny Faunistyczny (PFn)
- Podtyp rezerwatu: ryb (ry)
- Typ ekosystemu: Wodny (EW)
- Podtyp ekosystemu: rzek i dolin, potoków i źródeł (rp).

Foto. 8 Oznaczenie rezerwatu przyrody „Rzeka Drwęca” (fot. M.Wenda-Klajst)

Dla Rezerwatu „Rzeka Drwęca” ustanowiono Plan ochrony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 23 maja 2018 roku (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 291). Przedmiotowy dokument został sporządzony na okres 20 lat, i obowiązuje od 13 czerwca 2018 r. do 13 czerwca 2038 r.

Dorzecze Drwęczy jest niezwykle malownicze, co zawdzięcza ostatniemu zlodowaceniowi - rzeka płynie często wciętymi rynnami, pośród wysokich zboczy, porośniętych lasami. Rzeka wraz z fragmentami dopływów, ze względu na swoje walory przyrodnicze, objęta jest różnego rodzaju formami ochrony przyrody.

Drwęca od dawna znana była jako rezerwuuar cennych gospodarczo gatunków ryb, historyczne źródła wymieniają występowanie nawet takich gatunków jak jesiotr, łoś, troć, minóg rzeczny [Cios 2007]. Obecnie, od czasów wybudowania zapory we Włocławku, która utrudniła dostęp ryb wędrownych do tarlisk, Drwęca jest jednym z najważniejszych miejsc tarła gatunków anadromicznych, a w 2019 r. potwierdzono występowanie w jej wodach 29 gatunków ryb [Radtko i in. 2019].

Pomimo, iż przedmiotowy rezerwat położony jest poza gruntami Nadleśnictwa, to obecność rzeki oraz status jej ochrony ma zdecydowanie pozytywny wpływ na ekosystemy leśne regionu. Drwęca jest niezwykle ważnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu ponadregionalnym, a sieć

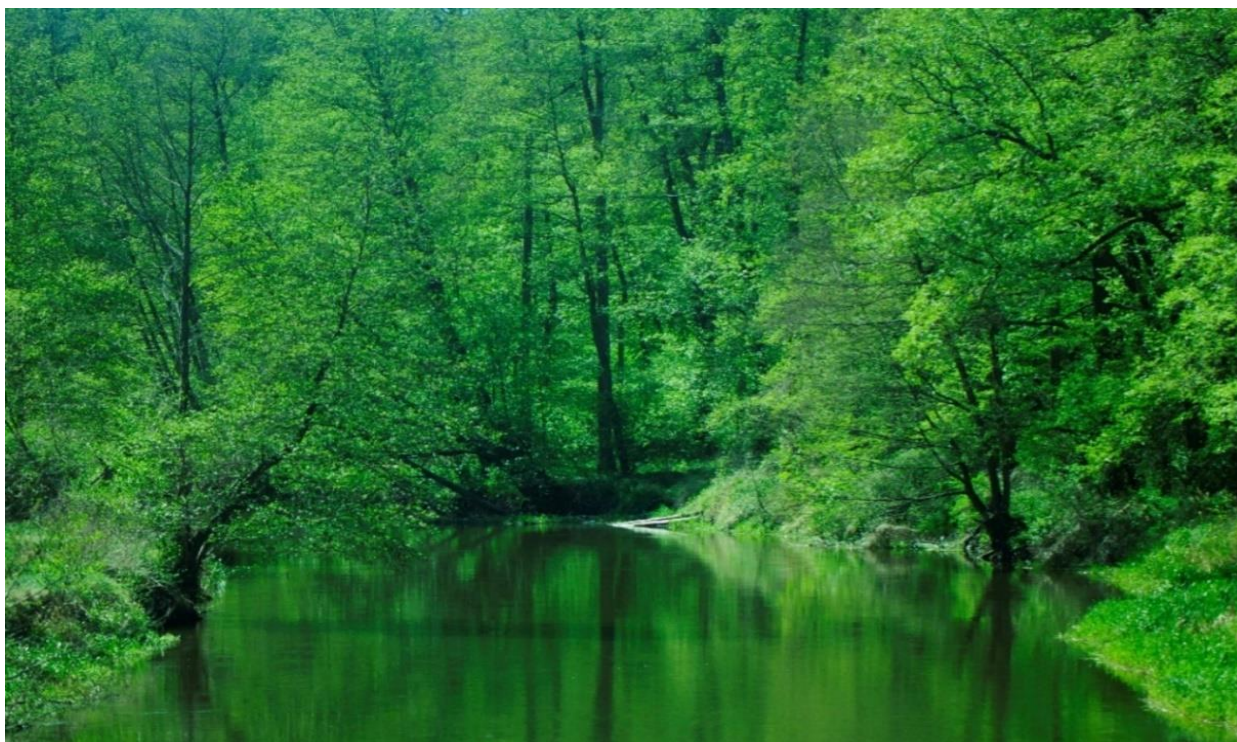

Foto. 9 Rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca” (fot. M. Wenda-Klajst)

4.3 Obszary Europejskiej Sieci Natura 2000

W drugiej połowie XX wieku wzrosła świadomość problemów środowiskowych, w tym utraty gatunków i siedlisk, co poskutkowało wieloma inicjatywami krajowymi i międzynarodowymi, w tym stworzeniem takich organizacji jak IUCN, wielu traktatów i konwencji, jak i ustanowieniem w Unii Europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000.

Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 roku, w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Sieć Natura 2000 jest tworzona na podstawie dwóch dyrektyw Unii Europejskiej: Dyrektywy ptasiej (OSO) oraz Dyrektywy siedliskowej (SOO). Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) to obszary zgłoszone do Komisji Europejskiej i przez nią zatwierdzone w drodze decyzji. Obszary te po ich wyznaczeniu w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska przyjmują status specjalnej ochrony siedlisk (SOO).

Celem utworzenia sieci Natura 2000 **jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, jak i typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych** (tj. alpejskiego, atlantyckiego, borealnego, kontynentalnego, panońskiego, makaronezyjskiego, śródziemnomorskiego, stepowego i czarnomorskiego).

Dla każdego kraju określa się listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne. Obszar Polski leży w granicach dwóch regionów: kontynentalnego (96 % powierzchni kraju) i alpejskiego (4 % powierzchni kraju).

Według ustawy o ochronie przyrody (Art. 25, ust. 1) sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk i gatunków;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Polska zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000 w Traktacie Ateńskim z 16 kwietnia 2003 roku, stanowiącym podstawę prawną przystąpienia Polski i dziewięciu innych krajów europejskich do Unii Europejskiej. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały – choć nie w pełni - wprowadzone do polskiego prawa wraz z opublikowaniem ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Przygotowania do wprowadzenia sieci Natura 2000 w Polsce rozpoczęły się już w końcu lat 90. Sporządzone zostały wówczas wstępne analizy zasobów siedlisk i gatunków wymagających ochrony w sieci. Prowadzone były także negocjacje na temat uzupełnienia przepisów unijnych o siedliska i gatunki wymagające ochrony w naszym kraju, a nieobecne w krajach starej UE i w konsekwencji też nieobjęte ochroną ówczesnego prawa unijnego. W działaniach tych uczestniczyli przede wszystkim naukowcy z Instytutu Ochrony Przyrody PAN z Krakowa i urzędnicy Ministerstwa Środowiska.

Eksperti z Centrum Informacji o Środowisku UNEP/GRID i Instytutu Ochrony Przyrody w Krakowie opracowali w 2001 roku „Koncepcję sieci Natura 2000 w Polsce”. Dokument ten zawierał wstępną identyfikację i opisy obszarów, wykazy siedlisk i gatunków oraz form ochrony na obszarach proponowanych do sieci, także mapy przedstawiające umiejscowienie tych obszarów. W propozycji tej ostoje zajmowały 13,5% powierzchni kraju.

W latach 2002-2003 koncepcja sieci Natura 2000 w Polsce rozwijana była przez Narodową Fundację Ochrony Środowiska współdziałającą z Instytutem Ochrony Przyrody PAN w Krakowie oraz Zakładem Ornitologii PAN w Gdańsku i Centrum GRID – Warszawa. Naukowcy z tych ośrodków otrzymywali dane od Wojewódzkich Zespołów Specjalistycznych, to jest grup specjalistów, głównie przyrodników powołanych przez wojewodów do tworzenia koncepcji sieci w poszczególnych województwach. Dane te były zestawiane w formularzach (tzw. Standardowych Formularzach Danych) wymaganych przez Komisję Europejską.

W trakcie tworzenia koncepcji sieci nie została przeprowadzona powszechna inwentaryzacja siedlisk i gatunków chronionych. Wszelkie prace oparte były na materiałach publikowanych – niekiedy bardzo dawno, dokumentacjach i wiedzy przyrodników współpracujących z wymienionymi organami.

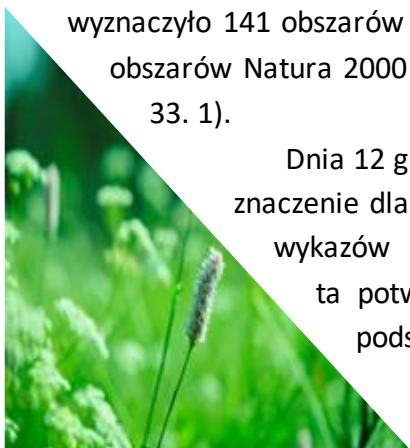
W 2004 roku przeprowadzone zostały konsultacje społeczne, choć nie umożliwiały one szerokiego udziału społeczeństwa. Przygotowana koncepcja sieci obszarów chronionych została okrojona po interwencji Departamentu Wodnego MŚ oraz Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. w efekcie w maju 2004 rząd polski przekazał Komisji Europejskiej skromną w stosunku do projektu wyjściowego koncepcję sieci obszarów siedliskowych Natura 2000, a w lipcu 2004 ukazało się rozporządzenie wyznaczające ostoje ptasie z podobnie okrojonym zestawieniem obszarów.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) zawierało listę, na której znajdowały się 72 obszary specjalnej ochrony ptaków o łącznej powierzchni 3312,8 tys. ha (w tym obszary lądowe – 2433,4 tys. ha), co stanowi 7,8 % pow. kraju.

W 2006 roku Polska zgłosiła do Komisji Europejskiej specjalne obszary ochrony siedlisk. Nowe obszary specjalnej ochrony ptaków zgłoszono do konsultacji społecznych. Następnie ukazało się Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Rozporządzenie to wyznaczyło 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Zasady funkcjonowania obszarów Natura 2000 reguluje w Polsce „Ustawa o ochronie przyrody” (Art. 32. 1, Art. 33. 1).

Dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska uznała jako „tereny mające znaczenie dla Wspólnoty” (OZW) 177 obszarów z Polski i dodała do przyjętych wykazów będących załącznikami do Dyrektywy 92/43/EWG Procedura ta potwierdza formalny status obszarów jako Natura 2000 oraz jest podstawą zobowiązania do ich ochrony.

We wrześniu 2009 roku, po konsultacjach społecznych Rząd Polski przekazał do Komisji Europejskiej listę kolejnych

projektowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW). W rezultacie Komisja Europejska zatwierdziła w drodze decyzji 823 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, które zaakceptował i przekazał Rząd Polski.

Obszary przesłane do Komisji Europejskiej, jako propozycja sieci Natura 2000 na terenie naszego kraju, zostały ocenione przez Komisję Europejską pod kątem zapewnienia właściwego stanu ochrony wszystkim siedliskom przyrodniczym oraz gatunkom roślin i zwierząt, dla ochrony których Polska ma obowiązek tworzyć obszary Natura 2000”.

Obecnie w Polsce istnieje 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO). Ich nazwy, lokalizację oraz cel i przedmiot ochrony podano w aktualnie obowiązującym Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków wraz z aktami zmieniającymi.

Na obszarach Natura 2000 obowiązują zakazy określone w art. 33 ustawy o ochronie przyrody, tj. podejmowania działań, które mogą:

- 1) pogarszać stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Działania ochronne w obszarach Natura 2000 mają za zadanie utrzymanie właściwego stanu przedmiotów ochrony lub jego utrzymanie, który określa się w następujący sposób:

- **właściwy stan ochrony gatunku** – sumę oddziaływań na gatunek, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na rozmieszczenie i liczebność jego populacji na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego gatunku, przy której dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek jest trwałym składnikiem właściwego dla niego siedliska, naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz odpowiednio duże siedlisko dla utrzymania się populacji tego gatunku istnieje i prawdopodobnie nadal będzie istniało;
- **właściwy stan ochrony siedliska przyrodniczego** – sumę oddziaływań na siedlisko przyrodnicze i jego typowe gatunki, mogącą w dającej się przewidzieć przyszłości wpływać na naturalne rozmieszczenie, strukturę, funkcje lub przeżycie jego typowych gatunków na terenie kraju lub państw członkowskich Unii Europejskiej lub naturalnego zasięgu tego siedliska, przy której naturalny zasięg siedliska przyrodniczego i obszary zajęte przez to siedlisko w obrębie jego zasięgu nie zmieniają się lub zwiększają się, struktura i funkcje, które są konieczne do długotrwałego utrzymania się siedliska, istnieją i prawdopodobnie nadal będą istniały oraz typowe dla tego siedliska gatunki znajdują się we właściwym stanie ochrony.

Na podstawie skompletowanych danych o przedmiotach ochrony, należy dla każdego z nich określić, w formie konkretnych kryteriów, co należy rozumieć jako „właściwy

stan ochrony” w konkretnym, rozpatrywanym obszarze. Jest to określenie docelowej wizji właściwego stanu ochrony gatunków/siedlisk przyrodniczych.

Konstruując kryteria „właściwego stanu ochrony” należy w pierwszym rzędzie wykorzystać informacje podane w opracowaniach dotyczących Ochrony Siedlisk i Gatunków szczególnie w rozdziałach „Uprzywilejowany stan ochrony”. W tym celu należy dokonać porównania lokalnego stanu siedlisk (fizjonomii, składu i innych cech) ze „stanami uprzywilejowanymi”, przedstawionymi w tych opracowaniach. Stopień rozbieżności pozwala na ocenę stanu ochrony stanowisk danego siedliska na obszarze: od dobrej – jeśli rozbieżności nie ma lub jest niewielka, do złej – jeśli rozbieżność jest poważna.

Porównania tego należy dokonać w porozumieniu z lokalnymi lub krajowymi konsultantami naukowymi. Nie powinno ono być automatyczne. Poradniki opisują tylko najbardziej typowe sytuacje. Należy uwzględnić lokalną specyfikę, konkretne kryteria mogą być różne w różnych obszarach.

Kryteria „właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego” powinny odnosić się do:

- zasobów ilościowych siedliska przyrodniczego, tj. jego powierzchni;
- struktury ekosystemu, np. właściwego składu gatunkowego;
- jakości siedliska przyrodniczego, np. różnorodności gatunkowej łąki, lasu;
- braku elementów ekologicznie obcych oraz braku wskaźników degeneracji;
- procesów gwarantujących funkcjonowanie ekosystemu; ich ciągłości i niezaburzonego przebiegu.

Kryteria „właściwego stanu ochrony gatunku” powinny odnosić się do:

- zasobów ilościowych, tj. liczebności populacji gatunku,
- cech populacji gatunku, np. rozrodczości, śmiertelności, struktury wieku i płci,
- zasobów ilościowych i cech jakościowych siedliska gatunku.

Ostoją ptasia ma zapewnić ochronę i zachowanie populacji ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim. O wyodrębnieniu obszarów służących ochronie ptaków w oddzielną kategorię zadecydowały przede wszystkim cechy biologii ptaków, zwłaszcza ich niezwykle silnie rozwinięta wędrowność. O ile chroniąc inne organizmy koncentrujemy się zazwyczaj na lokalnej populacji, to chroniąc ptaki nie można się ograniczać tylko do populacji lęgowych. Należy też pamiętać o ptakach okresu poza lęgowego, czyli przebywających na danym obszarze w czasie wędrówek i zimą. Dlatego właśnie OSO zajmują tak duże powierzchnie.

Należy pamiętać o tym, że Obszar Natura 2000 jest specyficzną formą ochrony przyrody, w której ochronie podlega nie cały teren w granicach obszaru, ale tzw. przedmioty ochrony, tj. określone siedliska przyrodnicze, siedliska określonych gatunków i same gatunki. Jako "wartości" należy, więc identyfikować występowanie odpowiednich gatunków i siedlisk przyrodniczych (w kategoriach A, B, C), a nie sam fakt objęcia lasu granicą obszaru Natura 2000.

4.3.1 Obszary Natura 2000 a gospodarka leśna

Gospodarka leśna stanowi narzędzie ochrony przyrody i od lat spełnia jej wymagania w ekosystemach leśnych. Nie jest jednak wystarczająca i należy podejmować także inne działania, wykraczające poza jej kompetencje.

Dla obszaru Natura 2000 sporządza się projekt planu zadań ochronnych (zwany dalej PZO), w terminie do 6 lat od zatwierdzenia danego obszaru, w związku z tym większość polskich obszarów tej europejskiej sieci posiada aktualne dokumenty planistyczne. Zarządzenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie ustanowienia PZO jest aktem prawa miejscowego, regulującego działania ochronne, mające na celu utrzymania przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000.[Płotkowski i in. 2015].

Przeważająca liczba ww. dokumentów posiada zapisy dotyczące gospodarki leśnej, wypracowane podczas konsultacji społecznych i licznych spotkań. Wskazania te są istotne dla zachowania różnorodności biologicznej siedlisk leśnych, mają na celu ochroną poszczególnych przedmiotów ochrony, czyli różnych gatunków roślin i zwierząt, a także, siedlisk przyrodniczych.

Zapewnienie warunków właściwej ochrony różnorodności biologicznej na obszarach leśnych włączonych do sieci Natura 2000 wymaga wypracowania metod umożliwiających pogodzenie celów gospodarki leśnej, realizowanej przez nadleśnictwa, z celami konkretnego obszaru sieci Natura 2000, w myśl założeń zrównoważonego rozwoju.

Jak wspomniano w poprzednim rozdziale, w w obszarach Natura 2000 najważniejszą kwestią dla leśników jest zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk, czyli gospodarka leśna powinna być prowadzona co najmniej w taki sposób, by parametry abiotyczne i biotyczne parametry siedliska nie uległy pogorszeniu.

Na większości siedlisk leśnych, stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 prowadzona jest umiarkowana gospodarka leśna, a zastosowanie danej rębni uwarunkowane jest od stopnia degradacji i powierzchni zbiorowisk, również w kontekście zapewnienia realizacji zapisów PZO. Bardzo ważne jest również dostosowanie składu gatunkowego do danego typu siedliska przyrodniczego.

Zachowanie właściwego stanu ochrony danego siedliska przyrodniczego nie oznacza wyłącznie ochrony starodrzewa o charakterze naturalnym poprzez całkowite wyłączenie z gospodarki leśnej, **bardzo ważne jest zachowanie odpowiedniej powierzchni siedlisk o konkretnych parametrach biotycznych i abiotycznych oraz zróżnicowaniu.** Tutaj trzeba również zaznaczyć, iż pewne rodzaje siedlisk wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej, wykształciły się właśnie w wyniku użytkowania gospodarczego, jak ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae* o kodzie 91I0.

Leśnicy to grupa specjalistów, która jest w stanie podjąć wyzwania wynikające z realizacji założeń wprowadzenia sieci Natura 2000 w Polsce, niemniej jednak wciąż istnieje potrzeba weryfikacji, udoskonalania dokumentów planistycznych oraz pozyskiwania lepszych i dokładniejszych danych dotyczących środowiska przyrodniczego, dzięki ewolucji metod badawczych. Od lat konieczna jest także zmiana metodyk monitoringu siedlisk przyrodniczych, wydawanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

4.3.2 Obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Terytorium Polski pokrywa obecnie 849 obszarów specjalnej ochrony siedlisk (SOO) wraz z obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Aktualny wykaz, nazwę, powierzchnię i lokalizację obszarów specjalnej ochrony siedlisk w Polsce zawiera „Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny”

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wyznaczono 7 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 37 specjalnych obszarów ochrony siedlisk. Nadzór nad obszarami Natura 2000 sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono obszary Natura 2000, które znajdują się na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń. Ich charakterystykę opracowano na podstawie tzw. SDF (Standardowych Formularzy Danych) dostępnych na stronach Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska <http://natura2000.gdos.gov.pl> oraz na podstawie istniejących planów zadań ochronnych.

Na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń nie występują obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń funkcjonuje jeden obszar Natura 2000, o następującej charakterystyce:

Nazwa: Specjalny obszar ochrony siedlisk Doliny Drwęcy

Kod : PLH280001

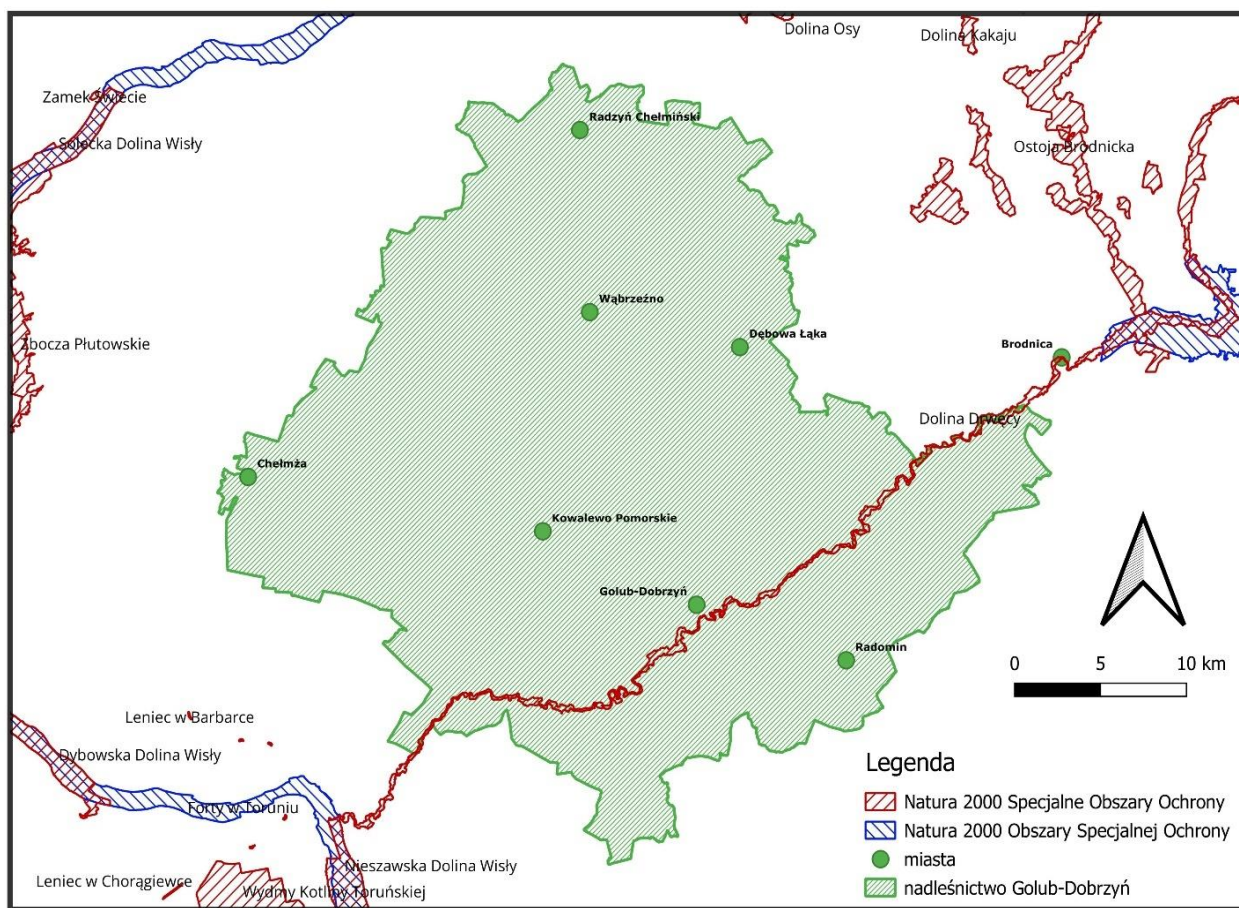
Powierzchnia całkowita: 12565,15 ha

Powierzchnia na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa: 238,32 ha

Akt prawny powołujący: zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE).

Obowiązujący plan zadań ochronnych wprowadzony przez : Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001.

Rysunek 23 Nadleśnictwo Golub- Dobrzyń w kontekście obszarów Natura 2000

4.3.3 Dolina Drwęcy PLH280001

Obszar Natura 2000 Dolina Drwęcy został wyznaczony przez Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Drwęcy PLH280001 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2146). Obszar ten ma łączną powierzchnię 12565,15 ha, położony jest na terenie dwóch województw – kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego i wyznaczony został w celu:

a) trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych, takich jak:

- **3150** Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
- **3130** Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*
- **3260** Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculon fluitantis*)
- **3160** Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- **6510** Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

- **6430** Ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- **7140** Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)
- **9170** Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- **91D0** Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne
- **91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
- **9160** Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)

b) Populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt takich jak:

- **1130** boleń *Aspius aspius*
- **1337** bóbr europejski *Castor fiber*
- **1163** głowacz białopłetwy *Cottus gobio*
- **1149** koza *Cobitis taenia*
- **1188** kumak nizinny *Bombina bombina*
- **1099** minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*
- **1145** piskorz *Misgurnus fossilis*
- **1016** poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*
- **1014** poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*
- **5339** różanka *Rhodeus sericeus amarus*
- **1166** traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*
- **1355** wydra *Lutra lutra*
- **4056** zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*
- **1106** łosoś atlantycki *Salmo salar*

Drwęca, ze względu na swój charakter, stanowi korytarz ekologiczny nie tylko dla różnych gatunków ryb anadromicznych, ale także jest terenem migracji ptaków. Rzeka jest objęta krajowym programem restytucji ryb, ponieważ cały jej system wodny wraz z dopływami tworzy wyjątkowe warunki siedliskowe dla tej grupy zwierząt. Jak wskazano powyżej, dorzecze Drwęcy jest również miejscem występowania płatów cennych siedlisk przyrodniczych.

4.3.4 Obszar chronionego krajobrazu

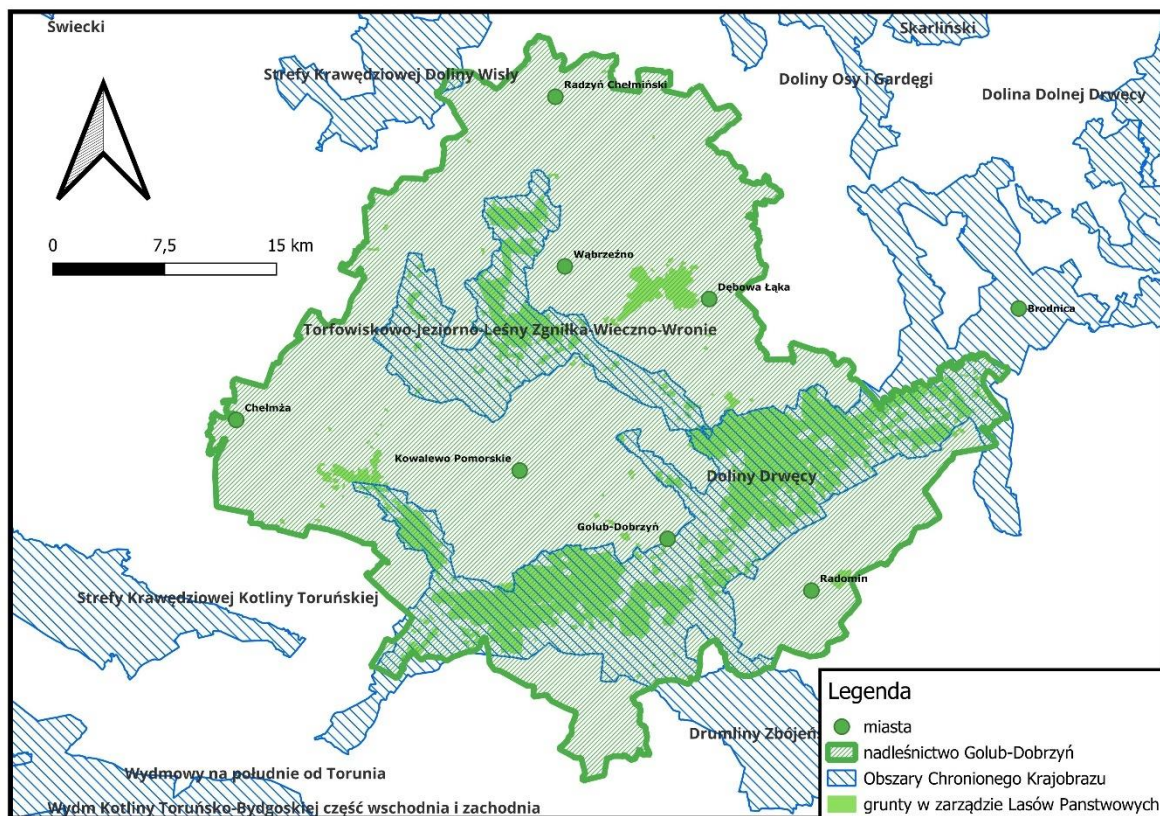
Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny wyróżniające się krajobrazowo, o układzie zróżnicowanych ekosystemów, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).

Przedmiotowa forma ochrony przyrody pojawiła się pierwszy raz w polskim ustawodawstwie w 1991 r. i została powołana do życia w celu uszczelnienia i powiązania w jeden, integralny system obszarów chronionych pozostałych terenów chronionych, jak parki narodowe, rezerваты przyrody i parki krajobrazowe.

W Polsce utworzono 407 OChK natomiast na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wyznaczono ich 31. Nadzór nad obszarami chronionego krajobrazu sprawuje Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Utworzenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały Sejmiku Województwa.

Obszary chronionego krajobrazu są jedną z najmniej restrykcyjnych form ochrony przyrody, nastawioną głównie na funkcję rekreacyjną. Zgodnie z art. 24 ustawy o ochronie przyrody, na tym terenie mogą być wprowadzone m.in. zakazy zabijania dziko występujących zwierząt, realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, likwidacji i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, zmian stosunków wodnych, trwałego zniekształcania rzeźby terenu.

Na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń znajdują się 4 obszary chronionego krajobrazu, zostaną one przedstawione szczegółowo w dalszej części opracowania.

Rysunek 24 Nadleśnictwo Golub Dobrzyń w kontekście obszarów chronionego krajobrazu

Ustawa o ochronie przyrody nie zawiera żadnych szczególnych wskazań dotyczących sposobu prowadzenia gospodarki leśnej na obszarach chronionego krajobrazu, natomiast należy mieć na uwadze wskazania oraz respektować ustalone zakazy, zawarte w odpowiednich aktach w sprawie przedmiotowych form ochrony przyrody.

Obowiązujące akty prawa miejscowego dla ww. form dopuszczają ingerencję w ekosystemy w postaci realizacji racjonalnej gospodarki leśnej, przy czym obowiązujące Uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego zawierają szereg wytycznych dotyczących sposobu prowadzenia działań w ekosystemach leśnych, nieleśnych oraz wodnych.

4.3.5 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (CRFOP:PL.ZIPOP.1393.OCHK.39)

Obszar ten został utworzony na mocy Rozporządzenia nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzenia parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Tor. z 1992 r. Nr 27, poz. 178) i zajmuje powierzchnię łączną 55 052,63 ha w tym na gruntach Nadleśnictwa Golub Dobrzyń 13677,98 ha.

Dla powyższego obszaru obowiązuje Uchwała nr XXXVIII/656/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4982), która określa m.in. obowiązujące zakazy oraz ustalenia dotyczące ochrony czynnej.

W stosunku w ww. uchwale wskazano następujące kwestie, które dotyczą również gospodarki leśnej lub innej działalności Lasów Państwowych:

1. Ustalenia dotyczące ochrony czynnej:

- zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk;
- ochrona doliny rzeki Drwęcy wraz z pasem roślinności okalającej;
- propagowanie nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów liściastych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk w obrębie doliny rzeki Drwęcy.

2. Obowiązujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym,

- przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej

Dolina Drwęcy stanowiła drogę odpływu wód fluwioglacjalnych z sandrów fazy pomorskiej. Wyróżniono 11 stopni tarasowych, na których występują liczne jeziora wytopiskowe. Dolina składa się z dwóch części o różnym charakterze. Poniżej Brodnicy są to kotlinowaterozszerzenia i zwężenia. Są to Kotlina Młyńska, Kotlina Elgiszewska, zwężenie k/Golubia-Dobrzyń, Kotlina Konstancjewska i Kotlina Rypniewska. Powyżej Brodnicy Drwęca zatacza wielki łuk a dolina zwęża się do 1-2 km, jest to Przełom Lubawski k/Nowego Miasta, po czym ponownie się rozszerza przechodząc w poziomy sandrowe. Wyższe piaszczyste tarasy zajmują lasy.

Przez obszar przebiega na kilku odcinkach droga krajowa nr 15 oraz liczne drogi o znaczeniu wojewódzkim i powiatowym, a także linie kolejowe (jedna dwutorowa zelektryfikowana znaczenia państwowego oraz dwie jednotorowe). Rejony miast są ważnymi korytarzami infrastruktury technicznej przecinającymi obszar chronionego krajobrazu. Poza doliną Drwęcy obszar obejmuje tereny odgałęziające się od niej i bezpośrednio z doliną związane: rynną jezior Wysokie i Niskie Brodno, rynną Jezior Wądryńskich, dolinę Strugi Rychnowskiej, dolinę rzeki Ruziec z rynnami jezior: Grodno i Słupno oraz dolinę Rypienicy. **Jest to największy obszar chronionego krajobrazu w województwie kujawsko-pomorskim.** Należy także zwrócić uwagę na liczne połączenia granic OChK Doliny Drwęcy z obszarami parków krajobrazowych: Brodnickiego i Górznieńsko-Lidzbarskiego. Obszar charakteryzuje się znacznym pokryciem lasami – około 37%.

Obszar ten powołano w celu „zachowania różnorodności biologicznej siedlisk, ochrona doliny rzeki Drwęcy wraz z pasem roślinności okalającej, propagowanie nasadzeń gatunków rodzimych drzew i krzewów liściastych, racjonalna gospodarka leśna, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk w obrębie Doliny Drwęcy ”. Dolina Drwęcy pełni rolę jednej

z głównych osi ekologicznych kraju (korytarz ekologiczny oznaczeniu krajowym) łączący Pradolinę Toruńsko-Eberswaldzką z obszarami węzłowymi, biocentrami i strefami buforowymi Pojezierza Mazurskiego. Drwęcę na całej długości objęto ochroną rezerwatową. Jest to największy w kraju rezerwat ichtiologiczny. Poza tym znajdują się tu jeszcze 2 rezerwaty ze stanowiskiem modrzewia polskiego Tomkowo i Bobrowisko.

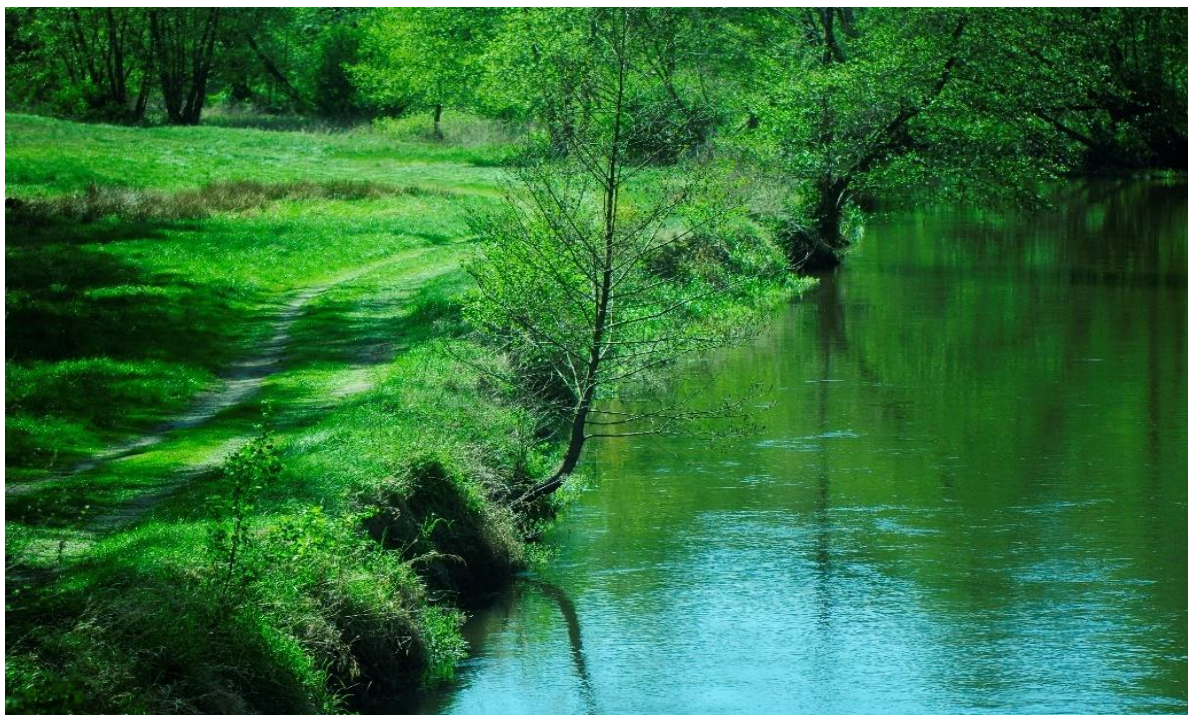

Foto. 10 Krajobraz Doliny Drwęcy (fot. M.Wenda-Klajst)

4.3.6 Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-jeziorno-leśny Zgniłka-Wieczno-Wronie (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.40)

Obszar ten, utworzony na mocy Rozporządzenia nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzenia parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Tor. Nr 27, poz. 178), obejmuje powierzchnię 12 360,04 ha w tym na gruntach Nadleśnictwa Golub Dobrzyń 2487,64 ha.

Dla powyższego obszaru obowiązuje obecnie Uchwała nr XII/268/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie” (Dz. Urz. z 2019 r. poz. 7362), która określa m.in. obowiązujące zakazy oraz ustalenia dotyczące ochrony czynnej.

W stosunku w ww. uchwale wskazano następujące kwestie, które dotyczą również gospodarki leśnej lub innej działalności Lasów Państwowych:

1. Ustalenia ochrony czynnej w obrębie ekosystemów leśnych:

- utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, niedopuszczenie do ich nadmiernego użytkowania oraz fragmentacji;
- zachowanie i unaturalnianie istniejących ekosystemów leśnych;
- wykorzystywanie do odnowień gatunków właściwych dla danego siedliska, zaniechanie wykorzystywania gatunków obcych rodzimej florze i stopniowe ich usuwanie;
- ograniczanie stosowania w odnowieniach gatunków rodzimych ale będących poza granicami naturalnego zasięgu;
- utrzymywanie stref ekotonowych stanowiących bufor ochronny dla ekosystemów leśnych, urozmaicających krajobraz i charakteryzujących się zarazem dużą bioróżnorodnością;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, w tym pozostawienie drzew dziuplastych i części obumarłych do całkowitego rozkładu, przy zachowaniu bezpieczeństwa;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, w szczególności poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami leśnymi do warunków środowiskowych;
- zwalczaniu owadów i patogenów grzybowych zagrażających trwałości lasów metodami mechanicznymi, biologicznymi i chemicznymi zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki leśnej;
- skracanie długości granic polno-leśnych w kompleksach lasów, poprzez zalesianie przyległych terenów rolnych w oparciu o istniejące uwarunkowania i możliwości.

2. Ustalenia ochrony czynnej w obrębie ekosystemów nieleśnych:

- utrzymanie i przeciwdziałanie zarastaniu łąk, pastwisk i torfowisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów z terenów otwartych;
- ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne, niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych, propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenu;
- unikanie dalszej fragmentacji łąk i pastwisk;
- zachowanie śródłąkowych i śródpolnych zadrzewień z rodzimymi gatunkami;
- zachowanie śródpolnych oczek wodnych, zabagnień i podmokłości;
- utrzymywanie terenów otwartych poprzez ograniczenie stosowania ogrodzeń mogących stanowić barierę dla migracji zwierząt oraz mogących stanowić dysonans w krajobrazie (zaleca się stosować materiały naturalne - drewno oraz kolorystykę nawiązującą do otoczenia);
 - propagowanie wśród rolników działań zmierzających do utrzymania trwałych użytków zielonych, zgodnie z wymaganiami zbiorowisk łąkowych;
- zwiększanie lesistości poprzez dolesienia na gruntach nieprzydatnych rolniczo.

3. Ustalenia ochrony czynnej w obrębie ekosystemów wodnych:

- zachowanie istniejących zbiorników wodnych oraz cieków z pasem roślinności okalającej;
- zachowanie drożności cieków;
- zachowanie naturalnej dostępności do linii brzegowej rzek i jezior;
- retencjonowanie wód dla realizacji celów ekologicznych;
- dla ochrony przed zanieczyszczeniami obszarowymi wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień na tereny nadbrzeżne oraz w bezpośredniej zlewni jezior.

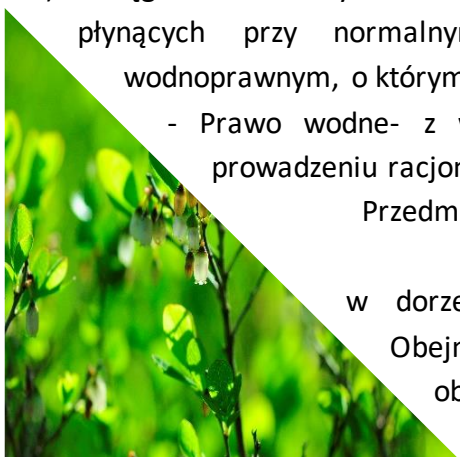
4. Pozostałe rekomendacje:

- zachowanie drożności korytarzy ekologicznych i korytarzy migracji dużych zwierząt poprzez m. in. ograniczanie zabudowy i zwiększanie lesistości.

5. Obowiązujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Przedmiotowa forma położona jest w centralnej części województwa, w dorzeczu Strugi Wąbrzeskiej na Pojezierzu Chełmżyńskim. Obejmuje on zespół jezior na zachodzie (Wieczno i Płużnickie), obszar leśny między Wroniem i Nielubem oraz Bagno Zgniłka tworzące kompleks w kształcie litery „U”. Cały ten

kompleks poprzez dolinę Strugi Wąbrzeskiej łączy się z doliną Drwęcy. Obszar charakteryzuje się średnim pokryciem lasami – około 23,3%. Na obszarze tym znajduje się rezerwat przyrody „Wronie”, stanowiący fragment buczyny pomorskiej przy północno-zachodnim zasięgu buka.

4.3.7 Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.36)

Powyższy obszar znajduje się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, ale na terenach położonych poza administracją Lasów Państwowych.

Obszar ten został utworzony, podobnie jak pozostałe dwa obszary, na mocy Rozporządzenia nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzenia parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu i obejmuje łącznie 9095,21 ha.

Forma rozciąga się z północy na południe na długości około 30 km. Poza strefą krawędziową basenów – rozszerzeń doliny Wisły: Grudziądzkiego i fragmentu Chełmińskiego, obszar obejmuje dodatkowo kompleks leśny otaczający Jezioro Rudnickie oraz znaczny kompleks leśny na północ od Dusocina (przy granicy z województwem pomorskim). Powierzchnia obszaru charakteryzuje się dużą rozciągłością ze względu na strefę krawędziową doliny Wisły, jedynie w rejonie Grudziądza obszar znacznie rozszerza się, ponieważ włączono w jego zasięg kompleks lasu komunalnego Grudziądza wraz z Jezioro Rudnickim. Obszar charakteryzuje się znacznym pokryciem lasami – około 42%.

Dla powyższego obszaru obowiązuje Uchwała nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły, która określa m.in. obowiązujące zakazy oraz ustalenia dotyczące ochrony czynnej.

Przedmiotowy obszar chronionego krajobrazu znajduje się poza gruntami pozostającymi w zarządzie Lasów Państwowych, stąd ich działalność nie stanowi wspólnej płaszczyzny z ustaleniami ww. uchwały.

4.3.8 Obszar Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie (CRFOP: PL.ZIPOP.1393.OCHK.44)

Obszar obejmuje bardzo marginalny fragment obszaru administracyjnego Nadleśnictwa, poza gruntami zarządzanymi przez Lasy Państwowe, stąd nie został szerzej opisany.

4.4 Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Pomniki przyrody mają długą tradycję w polskim systemie ochrony przyrody, po raz pierwszy zostały wymienione w ustawie o ochronie przyrody z 1949 r. [Gruszecki 2024].

Jak wcześniej wspomniano, obiekty uznawane za pomniki przyrody wyróżniają się na tle innych pewnymi cechami, których waloryzacja została zawarta w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody (Dz. U. poz. 2300).

Ustanowienie tej formy ochrony przyrody jak i jej zniesienie następuje w drodze uchwały rady gminy, stanowiącej akt prawa miejscowego, której projekt podlega uzgodnieniu z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Zniesienie formy ochrony przyrody może nastąpić jedynie w wyjątkowych przypadkach, np. gdy potrzebą jest zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego. Na terenach niezabudowanych, w tym na terenach leśnych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ustawy o ochronie przyrody).

W stosunku do pomników przyrody mogą być wprowadzone zakazy określone w art. 45 ustawy o ochronie przyrody, na przykład:

- niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru
- uszkodzania i zanieczyszczania gleby
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą *ochronie przyrody* albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

Ustawodawca pozostawił wybór właściwej miejscowo radzie gminy, jako organowi powołującemu tę formę ochrony przyrody - oczywiście w pewnym zakresie, związany z rodzajem wprowadzanych ograniczeń.

W Polsce ochroną w postaci pomnika przyrody objęto ponad 31 tys. obiektów, natomiast na terenie województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się około 2250 z nich. Na terenie administracyjnym Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń znajduje się obecnie 752 pomników przyrody, zarówno jednoobektowych, jak i wieloobektowych (np. aleje pomnikowe).

Obiekty zlokalizowane bezpośrednio na terenach pod zarządem Lasów Państwowych zestawiono w tabeli poniżej, jest ich łącznie 65. Wszystkie dostępne informacje szczegółowe o poszczególnych pomnikach przyrody opracowano w oparciu o Bazę Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody GDOŚ. Aktualizacji dokonano na podstawie danych przekazanych przez nadleśnictwo, dostępnych danych historycznych oraz weryfikację terenową. Poniżej zestawiono pomniki przyrody występujące na gruntach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń wraz z informacją o stanie zdrowotnym, aktualnych wymiarach i obecnym adresie leśnym.

Większość pomników przyrody położonych na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zostało powołanych do życia na podstawie nieaktualnych już przepisów dot. ochrony przyrody. Zgodnie z art. 153 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478), formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-10, utworzone lub wprowadzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu niniejszej ustawy, wymagają one jednak aktualizacji oraz dostosowania do obecnego stanu prawnego, również w zakresie katalogu zakazów.

Jednocześnie, zmiany wprowadzone przez art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw, w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. Nr 92, poz. 753 z zmianami), w związku z przejęciem kompetencji ustanawiania i znoszenia pomników przyrody przez rady gminy (wcześniej wojewodowie), zobligowały te organy do podjęcia nowych aktów w sprawie podległych im form ochrony przyrody, zgodnych z aktualnie obowiązującą ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2024 r., poz. 1478). Konieczna jest współpraca pomiędzy nadleśnictwem a właściwą miejscowo gminą w celu przygotowania aktualizacji ww. aktów.

Foto. 11 Pomnik przyrody „Góra Modrzewiowa” (fot. M. Wenda-Klajst)

Tabela 12 Wykaz pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	235207	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.7418	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	37j	Ryńsk	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
2.	235206	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.7417	Rozporządzenie Nr 40/93 Wojewody Toruńskiego z dnia 27 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	25i	Ryńsk	Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
3.	48702	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.2162	Zarządzenie Nr 43/77 Wojewody Toruńskiego z dnia 25 października 1977 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Zarządzenie Nr 35/88 Wojewody Toruńskiego z dnia 6 listopada 1988 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	31d	Ryńsk	Buk - <i>Fagus sp.</i>
	48701							Buk - <i>Fagus sp.</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	48695	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.2159	Zarządzenie Nr 66/83 Wojewody Toruńskiego z dnia 31 grudnia 1983 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Czystochleb	65a	Ryńsk	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48694							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
5.	48686	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.2154	Rozporządzenie Nr 40/93 Wojewody Toruńskiego z dnia 27 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	25i	Ryńsk	Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
	48685					25g		Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
	48684					25m		Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
	48683					25g		Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
	48682					25i		Jodła pospolita (Jodła biała) - <i>Abies alba</i>
6.	48681	PL.ZIPOP.1393.PP.041705 2.2150	Zarządzenie Nr 42/XII/86 Wojewody Toruńskiego z dnia 31 grudnia 1986 w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z wojewódzkiego rejestru tworów	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Nielub	59f	Ryńsk	głaz narzutowy

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
			przyrody nieistniejącego pomnika przyrody					
7.	48679	PL.ZIPOP.1393.PP.041704 2.1427	Rozporządzenie Nr 40/93 Wojewody Toruńskiego z dnia 27 grudnia 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	39a	Płużnica	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
8.	48333	PL.ZIPOP.1393.PP.041704 2.1422	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	39c	Płużnica	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48332							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48331							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48330							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48329							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48328							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	48327							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48326							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48325							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	48324							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
9.	48320	PL.ZIPOP.1393.PP.041704 2.1416	Zarządzenie Nr 44/82 Wojewody Toruńskiego z dnia 25 sierpnia 1982 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody, Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wronie	39c	Płużnica	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
	48319							Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
	48318							Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
	48317							Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
	48316							Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	48315							Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>
	48314							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
10.	48179	PL.ZIPOP.1393.PP.041702 2.502	Uchwała Nr 22/11 Rady Gminy Dębowa Łąka z dnia 16 września 2011 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Dębowa Łąka	Akt aktualny	Czystochleb	117d	Dębowa łąka	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48178							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48177							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48176							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
11.	48172	PL.ZIPOP.1393.PP.041702 2.499	Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Twor ów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Czystochleb	118b	Dębowa łąka	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48171							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48170							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
	48169							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	48168							Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>
12.	48167	PL.ZIPOP.1393.PP.041702 2.498	Rozporządzenie Nr 36/94 Wojewody Toruńskiego z dnia 24 października 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór	Czystochleb	120m	Dębowa Łąka	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
13.	39362	PL.ZIPOP.1393.PP.040505 2.1475	Komunikat Wojewódzkiego Konservatora Przyrody o wydanych orzeczeniach uznających niektóre twory przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy z 25.05.1957 r., nr 4, poz. 18)	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Bobrowisko	274a	Radomin	Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
14.	39360	PL.ZIPOP.1393.PP.040505 2.1473	Komunikat Nr 2/65 Wojewódzkiego Konservatora Przyrody Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa - Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy z dnia 04.05.1965 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody w woj. Bydgoskim	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Bobrowisko	268n	Radomin	Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39359							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39358							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	39357							Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>
	39356							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39354							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39353							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39352							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39351							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39350							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
	39349							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i> Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	39348							Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>
15.	218688	PL.ZIPOP.1393.PP.040503 2.7271	Uchwała Nr XLIV.292.2022 Rady Gminy Golub - Dobrzyń w sprawie ustanowienia pomnika przyrody z dnia 09 marca 2022 roku	Przepisy aktualne	Paliwodzizna	297kx	Golub-Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
16.	39319	PL.ZIPOP.1393.PP.040503 2.608	Zarządzenie Nr 66/83 Wojewody Toruńskiego z dnia 31 grudnia 1983 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń	Mokrylas	134k	Golub-Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
17.	39314	PL.ZIPOP.1393.PP.040503 2.604	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń	Mokrylas	122g	Golub-Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39313					121i		Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39312					Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>		

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
18.	39299	PL.ZIPOP.1393.PP.040503 2.589	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 3096)	Akt aktualny	Leśno	173c	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39298							Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
19.	39291	PL.ZIPOP.1393.PP.040502 2.448	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Kępa	324a	Ciechocin	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
20.	39290	PL.ZIPOP.1393.PP.040502 2.447	Rozporządzenie Nr 33/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Leśno	232f	Ciechocin	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
21.	39289	PL.ZIPOP.1393.PP.040502 2.445	Zarządzenie Nr 35/88 Wojewody Toruńskiego z dnia 6 listopada 1988 roku w sprawie uznania za pomniki przyrody oraz wykreślenia z Wojewódzkiego Rejestru Tworów Przyrody nieistniejących pomników przyrody	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Drwęca	188a	Ciechocin	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
22.	39301	PL.ZIPOP.1393.PP.040 5032.591	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 3096)	Akt aktualny	Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39300				Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
23.	39307	PL.Z- POP.1393.PP.0405032.59 7	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 3096)	Akt aktualny	Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>

L.p.	Numer GID	Numer CRFOP	Najnowszy akt w sprawie	Stan prawny	Położenie			Rodzaj pomnika/Gatunek drzewa
					Leśnictwo	Oddział	Gmina	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
24.		BRAK W CRFOP – zgłoszenie uchwały stanowi obowiązek gminy	UCHWAŁA NR LI/247/2023 RADY GMINY CIECHOCIN z dnia 18 września 2023 r. (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 5798)	Przepisy aktualne	Leśno	306 b	Ciechocin	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
25.	39315	PL.ZIPOP.1393.PP.040503 2.605	UCHWAŁA NR XXXV.227.2021 RADY GMINY GOLUB-DOBRYŃ z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Golub-Dobrzyń (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 3096)	Przepisy aktualne	Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39316				Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>
	39317				Tokary	6j	Golub- Dobrzyń	Modrzew polski - <i>Larix decidua subsp. polonica</i>

4.5 Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania (art. 42 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Użytki ekologiczne stanowią powierzchniową formę ochrony przyrody i zostały powołane do życia w celu ochrony zróżnicowania środowiska przyrodniczego.

Aktualnie w Polsce objętych tą formą ochrony przyrody jest 8217 obiektów, o powierzchni 56 740 ha, w tym w województwie kujawsko-pomorskim około 2197 obiektów o łącznej powierzchni 6 233 ha, prawie w całości w zarządzie Lasów Państwowych [dane GUS na rok 2024].

Na gruntach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń użytki ekologiczne występują na powierzchni 499,35 ha.

Użytki ekologiczne Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń powołano na podstawie trzech aktów prawnych:

- Rozporządzenia Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r.
- Uchwały Nr XXVII/195/2013 Rady Gminy Rogowo z dnia 29 listopada 2013 r.
- Uchwały Rady Gminy w Gąsawie Nr XXXII/232/2014 z dnia 29 maja 2014 r.

Większość pomników przyrody położonych na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zostało powołanych do życia na podstawie nieaktualnych już przepisów dot. ochrony przyrody. Zgodnie z art. 153 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478), formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-10, utworzone lub wprowadzone przed dniem wejścia w życie ustawy stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu niniejszej ustawy, wymagają one jednak aktualizacji oraz dostosowania do obecnego stanu prawnego, również w zakresie katalogu zakazów.

Jednocześnie, zmiany wprowadzone przez art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw, w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. Nr 92, poz. 753 z zmianami), w związku z przejęciem kompetencji ustanawiania i znoszenia pomników przyrody przez rady gminy (wcześniej wojewodowie), zobligowały te organy do podjęcia nowych aktów w sprawie podległych im form ochrony przyrody, zgodnych z aktualnie obowiązującą ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2024 r., poz. 1478). Konieczna jest współpraca pomiędzy nadleśnictwem a właściwą miejscowo gminą w celu przygotowania aktualizacji ww. aktów.

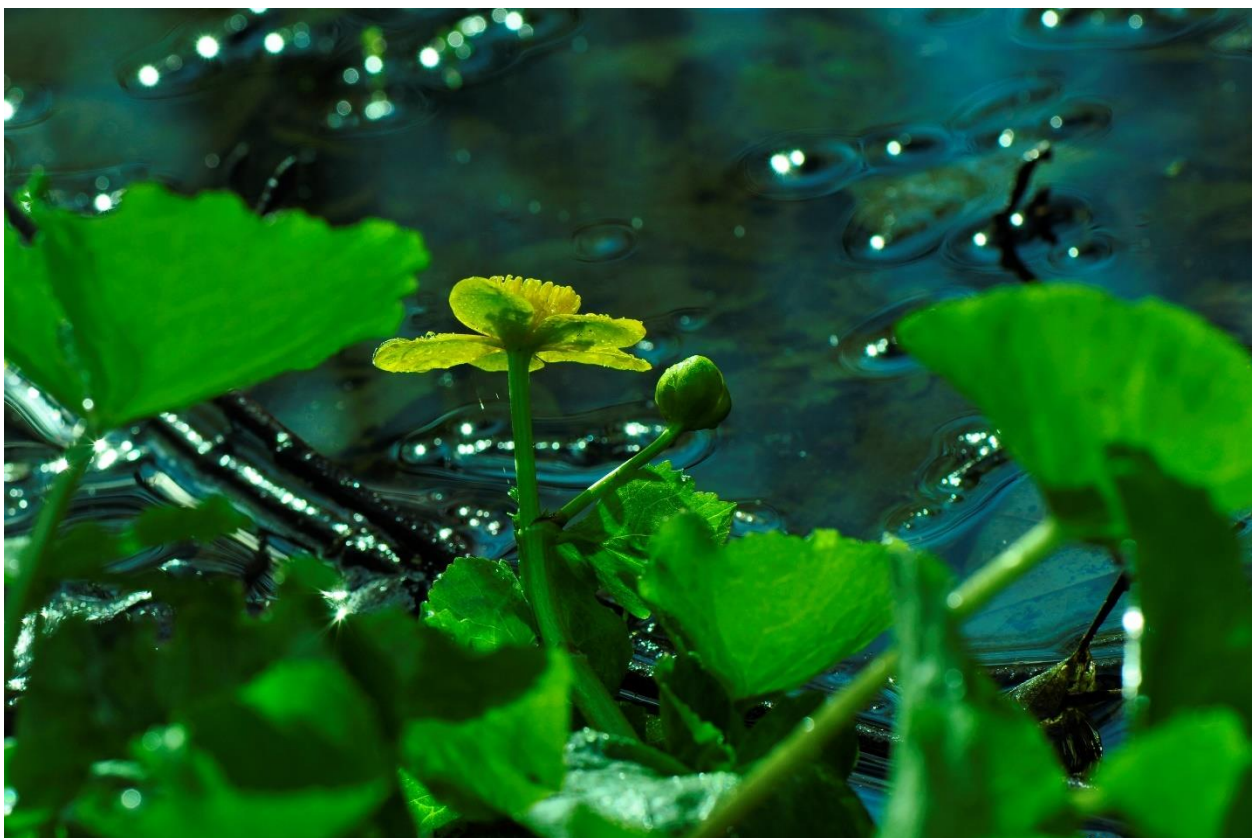

Foto. 12 Knieć błota w obszarze bagiennym (fot. M. Wenda-Klajst)

Poniższe zestawienie przedstawia użytki ekologiczne wymienione w zarządzeniu powołującym w odniesieniu do położenia oraz powierzchni. Nadleśnictwo wystąpiło do wszystkich Gmin, w zasięgu których występują użytki ekologiczne na terenach zarządzanych przez Lasy Państwowe, przesyłając komplet danych niezbędnych do aktualizacji form ochrony przyrody. W związku z zastosowaniem bardziej precyzyjnych narzędzi pomiarowych w stosunku do okresu, w którym zostały ustanowione przedmiotowe użytki ekologiczne, przyjęto zaktualizowaną powierzchnię, dostosowaną do rzeczywistych warunków terenowych.

Tabela 13 Wykaz użytków ekologicznych na gruntach nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.517	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 50g	0,58	0,61
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.515	Rozporządzenie Nr 22/96 Wojewody Toruńskiego z 28.06.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego, Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 55Aj, 55Ai	7,92	7,80
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.514	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 105b,106b	3,61	3,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.513	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 99a	0,68	0,67
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.512	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 98d	0,28	0,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.511	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 95b,94b	1,23	1,33

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.510	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 91l	0,36	0,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.509	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 91i	0,46	0,48
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.508	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 90g	0,68	0,67
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.507	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 91a,91c,88a	10,28	10,19
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.506	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 43d	0,98	1,04
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.505	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 41f	14,51	14,60
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.504	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 41a	1,13	1,11

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.503	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 87Ak	0,50	0,52
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.502	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 87Aj, 87Ah	4,62	4,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.501	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 87b	4,00	4,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.500	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 85Aa	1,88	1,80
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.499	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 85h	0,38	0,40
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.498	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 85g	0,70	0,64
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.497	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 85d	0,26	0,27

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.496	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 86 a, 86b	13,89	14,23
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.495	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 75b	0,26	0,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.494	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 77Ap	1,00	1,01
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.493	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 77Ak	0,86	0,93
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.492	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 77Af, 77Ao, 77An, 77Am	21,13	20,71
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.491	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74Cc	2,51	2,55
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.490	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Czystochleb, 74Bm	0,54	0,63

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.489	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74B k	0,60	0,60
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.488	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74Bi	0,68	0,70
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.487	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74Bg	3,64	3,65
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.486	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk , Czystochleb, 74Bd	3,61	3,59
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.485	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74m	5,19	4,63
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.484	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74c	0,86	0,91
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.483	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 73k	1,41	1,43

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.482	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 74j, 73d	4,89	0,87
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.481	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 72g, 72f	0,50	0,57
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.480	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 70l, 69k, 69m	5,03	4,94
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.479	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 69f	0,36	0,38
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.478	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 56l	0,27	0,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.477	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 64g	0,40	0,40
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.476	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Nielub, 64k	2,03	2,03

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.475	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 61f	0,83	0,84
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.474	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Nielub, 58k	0,28	0,27
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.473	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Nielub, 58j	0,38	0,36
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.472	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 66d	2,25	2,35
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.471	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk , Nielub, 57b,56y	14,12	13,63
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.470	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Nielub, 52i	0,28	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.469	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 52h	0,51	0,50

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.468	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 51c,51p,51c,	17,71	16,93
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.467	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 38f	3,56	3,58
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.466	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Wronie, 38c	0,43	0,42
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.465	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Wronie, 36r	0,74	0,75
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.464	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 36o	0,36	0,37
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.463	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 36d	0,50	0,49
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.462	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 35d	0,76	0,77

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.461	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 35a	0,26	0,24
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.460	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 34j	0,31	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.459	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 34i	0,32	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.458	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 34f	0,46	0,48
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.457	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 33g	0,56	0,57
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.456	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 33a	0,57	0,59
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.455	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 32n	0,26	0,26

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.454	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 32k	0,30	0,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.453	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 32h	0,36	0,36
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.452	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk, Wronie, 32g	0,32	0,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.451	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 32a	0,74	0,74
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.450	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 30g	0,49	0,50
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.449	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 27f	1,39	1,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.448	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 24c	0,25	0,25

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.447	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 17m	0,50	0,47
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.446	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 17l	0,30	0,23
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.445	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 17i	1,06	1,05
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.444	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 10h	0,90	0,83
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.443	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk , Wronie, 10b,	0,30	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.442	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 9c	0,71	0,88
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.441	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 8d	0,26	0,26

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.440	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 8b	0,40	0,42
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.439	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 7b	0,60	0,65
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.438	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 6h	0,30	0,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.437	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 6k	0,50	0,48
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.436	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 5p	0,71	0,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.435	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 4k	0,45	0,47
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.434	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 4i	0,40	0,44

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.433	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 2d	0,26	0,23
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.432	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 4c,4f	1,43	1,38
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.342	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie 15c	0,49	0,57
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2170	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 49i	0,40	0,40
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2169	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 48c	1,40	1,41
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2168	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 47g	2,06	2,01

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2167	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 45j	1,12	1,50
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2166	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 45m	0,25	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2165	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 45g,	0,58	0,62
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2164	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 46j	0,34	0,33
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2163	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 46d	0,31	0,35
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2162	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 46k	0,48	0,49

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2161	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 46l	1,05	0,93
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2160	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 46f	4,05	3,98
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2159	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Czystochleb, 87Ag	3,91	1,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2158	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Nielub, 57b	6,72	0,51
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2157	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 18l	0,29	0,29
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2156	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 18h	0,63	0,66

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2155	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 18b	0,25	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2154	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 17b	0,28	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2153	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 10n	0,28	0,16
PL.ZI-POP.1393.UE.0417052.2152	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ryńsk Wronie, 19b	0,46	0,58
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.349	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica, Nielub, 49Cw	1,92	1,75
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.348	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Nielub, 49Cl	1,32	1,35

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.347	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Nielub, 49Ca,49Bo	2,49	2,44
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.346	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Nielub, 49BI	0,71	0,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.345	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Nielub, 49Bj	2,38	2,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.344	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Nielub, 49Bd	2,58	2,54
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.343	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Wronie, 39d	0,47	0,47
PL.ZI-POP.1393.UE.0417042.341	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Płużnica Wronie, 15a	2,69	2,60
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.364	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa łąka Czystochleb, 128d	0,84	0,83

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.363	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 126j	0,38	0,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.362	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 126h	0,26	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.361	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 122c	1,75	1,72
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.360	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 120k	1,37	1,36
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.359	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 120d	0,56	0,55
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.358	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 120c	1,01	0,97
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.357	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 119g	1,45	1,49

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.356	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 117c	0,78	0,74
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.355	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 117f	1,16	1,20
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.354	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka, Czystochleb, 110f	0,83	0,95
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.353	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 109n	0,35	0,33
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.352	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Czystochleb, Dębowa Łąka 108c	0,34	0,35
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.351	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Czystochleb, 100g,112b	2,00	2,03
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.350	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka, Czystochleb, 100d	0,75	0,72

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.280	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Tokary, 3r	0,83	0,81
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.279	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Tokary, 11x	0,63	0,64
PL.ZI-POP.1393.UE.0417022.278	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Dębowa Łąka Tokary, 20c	0,68	0,76
PL.ZI-POP.1393.UE.0415062.389	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Łysomice Gronowo, 142f	1,08	1,07
PL.ZI-POP.1393.UE.0415062.388	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Łysomice Gronowo, 140j	0,28	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0415062.387	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Gronowo, Łysomice 139w	1,07	0,99
PL.ZI-POP.1393.UE.0415062.386	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Łysomice Gronowo, 139o	0,38	0,40

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0415062.385	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Łysomice Gronowo, 139j, 139z	0,46	0,46
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.518	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 146j	0,32	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.376	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 166c, 163f	4,54	4,52
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.375	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Gronowo, 165g, 163j, 163d	4,09	Kowalewo Pomorskie: 2,51 Lubicz: 1,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.374	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz, Gronowo, 159g	0,80	0,80
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.372	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Kowalewo Pomorskie, Lubicz, Gronowo, 158n, 158p, 158l	2,31	2,18
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.371	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 156m	0,43	0,41

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.370	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 160c	0,94	0,93
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.369	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 154k	0,77	0,92
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.368	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 154j	0,88	1,04
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.367	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 149m	0,50	0,47
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.366	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Gronowo, 149b,149f, 144fx	2,87	2,67
PL.ZI-POP.1393.UE.0415042.365	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Lubicz Kępa, 339m	1,27	1,24
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.384	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 135k	0,75	0,70

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.383	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 135m	1,52	1,59
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.382	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 135d	0,20	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.381	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 135c	0,45	0,43
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.380	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 134i	0,75	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.379	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 137s	0,25	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.378	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 137a	1,76	1,78
PL.ZI-POP.1393.UE.0415022.2171	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Chełmża Gronowo, 137Af	0,50	2,04

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.340	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 195a	0,84	0,78
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.274	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 254c	0,26	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.273	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 250g	0,68	0,66
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.272	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 249a, 258a	3,73	3,74
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.271	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 236o	1,03	0,96
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.270	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Radziki, 235o, 234o	1,51	1,46
PL.ZI-POP.1393.UE.0412062.269	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Wąpielsk Płonne, 216a	1,18	1,19

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405052.277	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Radomin Płonne, 283b, 283h	0,83	0,83
PL.ZI-POP.1393.UE.0405052.276	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Radomin Płonne, 277c	0,70	0,62
PL.ZI-POP.1393.UE.0405052.275	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Radomin Płonne, 275f	4,23	3,18
PL.ZI-POP.1393.UE.0405043.377	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Kowalewo Pomorskie Gronowo, 133d	0,67	0,62
PL.ZI-POP.1393.UE.0405043.373	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Kowalewo Pomorskie Gronowo, 158s, 158r	0,32	0,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.391	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub- Dobrzyń Leśno, 170g	0,25	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.390	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub- Dobrzyń Leśno, 170c	0,58	0,59

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.339	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 158n	0,46	0,44
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.338	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 144c	0,36	0,35
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.337	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 68Ad	0,23	0,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.336	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 40o	1,38	1,37
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.335	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 155d	0,36	0,41
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.334	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 153d	1,63	1,66
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.333	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 155b	1,06	1,15

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.332	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 156b,149II	4,62	4,46
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.331	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 105c,104b,72k	3,81	3,90
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.330	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 72d	3,65	3,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.329	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 72b	0,39	0,41
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.328	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 29f	0,25	0,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.327	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 21f,21g	0,56	0,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.326	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 41c	0,71	0,71

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.325	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 43l	0,47	0,48
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.324	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 43i	1,00	1,01
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.323	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary 56d	0,51	0,49
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.322	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 39b	0,28	0,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.321	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 37b	0,23	0,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.320	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 114b	0,49	0,51
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.319	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 192g	1,42	1,44

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.318	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 97b	1,46	1,49
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.317	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 127b, 127h	6,41	6,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.316	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 101g	5,94	5,88
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.315	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Małki, 49n	1,67	1,75
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.314	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 70g	0,33	0,34
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.313	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 45i, 45j	1,07	1,11
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.312	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 66d	7,25	8,02

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.311	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Szkółkarskie Przeszkoda, 66b	0,76	0,72
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.310	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń, Dębowa Łąka Tokary, 9m	1,91	1,97
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.309	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 23g	9,70	10,73
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.308	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Tokary, 24d	4,79	5,64
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.307	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 331b	0,68	0,75
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.306	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 327d	0,37	0,37
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.305	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 317g	2,61	2,79

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.304	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 315h	0,90	0,91
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.303	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 308g	1,32	1,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.302	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 308c	1,00	1,11
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.301	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 307b	0,85	0,94
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.300	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 298f	1,76	1,94
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.299	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297gx	0,25	0,27
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.298	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297m, 297k	1,13	1,14

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.297	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297h	0,10	0,21
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.296	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297ix	0,15	0,06
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.295	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297fx	4,51	4,07
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.294	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297o	0,40	0,29
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.293	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297a	0,38	0,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.292	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 297f	0,29	0,29
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.291	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 288l	0,30	0,30

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.290	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 330c	7,01	6,99
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.289	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 330a	7,10	7,11
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.288	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 330a	0,37	0,42
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.287	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 280m	0,24	0,27
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.286	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 280l	2,28	2,15
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.285	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 279p	1,15	1,17
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.284	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 279y	0,40	0,39

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.283	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 279t	1,34	1,40
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.282	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Płonne, 280n	0,27	0,30
PL.ZI-POP.1393.UE.0405032.281	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Golub-Dobrzyń Paliwodzizna, 284b	0,70	0,70
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.516	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 235h,235g,235f	20,36	20,65
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.431	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 335n	0,42	0,46
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.430	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 335h	0,62	0,61
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.429	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 334d	0,44	0,45

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.428	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 330d, 329f, 329d, 328c, 329h, 328g, 327d, 327c	23,06	23,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.427	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 318m	2,91	2,85
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.426	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 316n, 316o	3,30	3,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.425	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 316j	0,37	0,33
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.424	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 327a	0,54	0,61
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.423	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 315m, 315j, 315i, 314z	14,07	14,16
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.422	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 289d, 314b, 314fx, 314i	3,63	3,66

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.421	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 313c,288p	1,69	1,68
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.420	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 258j	0,34	0,37
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.419	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 310l	0,30	0,29
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.418	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 310c	0,29	0,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.417	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 310b	0,21	0,25
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.416	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 279f	1,32	1,31
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.415	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 257c,256h	1,20	1,11

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.414	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 256c,255g	3,28	3,29
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.413	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 254c	1,45	1,49
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.412	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Łęga, 253n	0,50	0,49
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.411	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 251h	0,55	0,52
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.410	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 250d	0,32	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.409	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 250b	7,17	7,21
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.408	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 230g	1,38	1,42

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.407	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 210g	0,60	0,68
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.406	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 194f	0,57	0,58
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.405	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 174h	1,16	1,26
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.404	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 20g, 205h	2,55	2,60
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.403	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 231g, 230j	4,57	4,39
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.402	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 229g	2,87	2,87
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.401	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 229c	0,64	0,77

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.400	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 226b	0,26	0,28
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.399	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 225b	0,76	0,74
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.398	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 223b	0,74	0,79
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.397	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 206g	0,60	0,60
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.396	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 205c	0,56	0,57
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.395	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 188b	0,53	0,56
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.394	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 187d	0,26	0,29

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.393	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 184d	2,89	2,87
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.392	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 301j, 325b	5,80	5,80
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.2151	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Leśno, 229h	0,24	0,32
PL.ZI-POP.1393.UE.0405022.2150	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Ciechocin Kępa, 321i	0,23	1,98
PL.ZI-POP.1393.UE.0402082.268	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Osiek Radziki, 243h	0,56	0,50
PL.ZI-POP.1393.UE.0402082.267	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Osiek Radziki, 241i	0,64	0,62

Kod CRFOP	Najnowszy akt ustanawiający	Aktualność	Położenie	Pow. przed aktualizacją	Pow. zaktualizowana
			Gmina, Leśnictwo, oddz.		
1	2	3	4	5	6
PL.ZI-POP.1393.UE.0402082.266	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Osiek Radziki, 241d	0,69	0,69
PL.ZI-POP.1393.UE.0402032.265	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z 19.01.2004 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Brodnica Radziki, 241Agx, 241Ab	1,71	1,74
PL.ZI-POP.1393.UE.0402032.2148	Rozporządzenie Nr 29/98 Wojewody Toruńskiego z 27.10.1998 r. w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody położonych na terenie województwa toruńskiego	Konieczność zmiany przepisów wskazujących sprawującego nadzór, konieczność aktualizacji	Brodnica Radziki, 241Ac	0,44	0,12

4.6 Chronione i zagrożone gatunki roślin i zwierząt

Na podstawie opracowań dla rezerwatów przyrody, standardowego formularza danych obszaru Natura 2000, danych z Nadleśnictwa oraz z powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej, opracowań i publikacji naukowych została sporządzona lista gatunków chronionych i zagrożonych występujących na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń. Lista zawiera gatunki o znanych, aktualnie potwierdzonych stanowiskach bądź występujących dosyć powszechnie na obszarze nadleśnictwa oraz mogących potencjalnie się pojawiać, gdyż ich występowanie potwierdzono na obszarach znajdujących się częściowo w granicach nadleśnictwa oraz znacznie wykraczających poza zasięg Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń.

Listy gatunków dziko występujących roślin i zwierząt przyjęto na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 nr 0 poz. 1409)* oraz *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014 nr) poz. 1348* z podziałem na rośliny i zwierzęta objęte ochroną ścisłą i częściową. Wskazano również stan gatunków według Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt oraz zaznaczono gatunki pozostające w szczególnym zainteresowaniu Wspólnoty Europejskiej wg *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się*

do uznania lub wyznaczenia, jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2013 nr 0 poz. 1302 2013.11.23) (znak + w rubryce „Natura 2000”). Użyto następujących skrótów:

Kategorie ochrony wg rozporządzeń (Dz. U. 2014 nr 0 poz. 1409 oraz poz. 1348)

- **ściśła** - gatunki objęte ochroną ściśłą
- **częściowa** - gatunki objęte ochroną częściową

Kategorie zagrożenia wg *Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Kręgowce i Bezkręgowce*

- EXP - gatunki wymarłe
- EX - gatunki znikłe lub prawdopodobnie znikłe (Bezkręgowce)
- CR - gatunki skrajnie zagrożone i ginące
- EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone wyginięciem
- VU - gatunki wysokiego ryzyka narażone na wyginięcie
- NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia (Kręgowce)
- LR - gatunki niższego ryzyka nie wykazującego większego regresu (Bezkręgowce)
- LC - gatunki w kraju nie wykazujące na razie regresu populacyjnego i nie należące do zbyt rzadkich, a nawet lokalnie lub czasowo zwiększające swój stan posiadania, a także takie, które reprezentowane są przez populacje marginalne, ledwo zaznaczające się i nietrwałe.

Kategorie zagrożenia wg *Polskiej Czerwonej Księgi Roślin*

- EX - (extinct) - w Polsce całkowicie wymarłe lub EW (extinct in wild) - wymarłe w naturze
- CR - (critical) - krytycznie zagrożone
- EN - (endangered) - zagrożone
- VU - (vulnerable) - narażone
- LR - (low risk) - gatunki niskiego ryzyka
- DD - (data deficient) - stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych

Większość gatunków ptaków wodnych wykazana na liście poniżej występuje w zasięgu tych dwóch form ochrony. Gatunki ptaków, o których wiadomo, że są lęgowymi (gniazdowanie pewne lub możliwe) na terenach leśnych nadleśnictwa oznaczono symbolem (L). W przypadku, gdy podana jest dokładna lokalizacja występowania gatunku, jest to informacja o potwierdzonych miejscach gniazdowania.

W przypadku niezwykle licznej grupy organizmów, jaką są owady, ze względu na brak dostępnych konkretnych opracowań entomologicznych na liście umieszczono tylko gatunki o dużym znaczeniu biocenotycznym oraz najrzadsze gatunki cenne przyrodniczo.

Wykaz organizmów chronionych wraz z lokalizacjami zastał zamieszczony w Załączniku nr I „Lokalizacja chronionych gatunków roślin i zwierząt”.

Foto. 13 Rosiczka okrągłolistna w towarzystwie torfowców oraz bobrka trójlistkowego (fot. M. Wenda-Klajst)

4.7 Monitoring stanowisk taksonów chronionych

W celu prowadzenia skutecznej ochrony stanowisk roślin chronionych konieczne jest posiadanie informacji o ich stanie, kierunkach i dynamice zmian oraz istniejących zagrożeniach. Niezbędny jest zatem okresowy monitoring stanowisk roślin chronionych. Zebranie danych o stanie zachowania znanych stanowisk, uzupełnienie danych o nowych lokalizacjach taksonów oraz rozpoznanie istniejących zagrożeń, daje możliwość porównania zachodzących zmian i ustalenia ewentualnych działań ochronnych. Aby możliwe było porównywanie stanów zachowania oraz kierunków zmian obiektów chronionych należy ujednolicić sposób inwentaryzacji w skali całego kraju w formie instrukcyjnego formularza.

Obecnie Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń prowadzi coroczną inwentaryzację stanowisk roślin chronionych, fakultatywnie leśniczowie umieszczają również informację wskazującą na trend stanu opisywanego płatu roślinności (rozwój / zanik stanowiska).

Wskazane jest także rozszerzenie zakresu analiz i bieżące określanie elementów, które należałoby objąć monitoringiem w ramach systemu nadzoru i kontroli Lasów Państwowych, takich jak np. liczebność populacji gatunków chronionych zwierząt, areal występowania w nadleśnictwie (rzeczywisty i potencjalny) gatunków chronionych roślin, stan zachowania i jakość siedlisk, perspektywy zachowania gatunków o znaczeniu dla Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków. Wyniki obserwacji i ich analiza byłyby przydatne podczas opracowywania kolejnego planu urządzenia lasu oraz w przygotowywaniu prognozy oceny oddziaływania na środowisko, a także oceny oddziaływania realizacji postanowień planu urządzenia lasu na środowisko. Aby powyższe

rozwiązania miały zastosowanie systemowe (jednolite dla opracowywania wszystkich PUL), rozszerzenie zakresu monitoringu o ww. elementy wymagałoby jednak regulacji na szczeblu DGLP i GDOŚ.

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody jest istotnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w Polsce, a także wspiera zachowanie cennych fragmentów środowiska w przypadku realizacji przedsięwzięć. Dlatego podczas realizacji PUL, niezainwentaryzowane i/lub nie objęte dotychczas ochroną prawną cenne siedliska i ekosystemy, stanowiska rzadkich gatunków roślin i zwierząt, okazałe egzemplarze drzew, itp., zasługujące na ochronę obiektową lub obszarową, należy na bieżąco inwentaryzować w SILP.

Foto. 14 Kukułka krwista (fot. M. Wenda-Klajst)

4.8 Strefy ochrony zwierząt

Na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń istnieje osiem stref ochronnych ptaków:

Tabela 14 Zestawienie istniejących stref ochrony na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Lp.	Gatunek chroniony	Leśnictwo
1	2	3
1.	Bielik	Radziki
2.	Kania ruda	Radziki
3.	Kania ruda	Radziki
4.	Bielik	Tokary
5.	Bielik	Leśno
6.	Bielik	Leśno
7.	Bielik	Łęga
8.	Bielik	Nielub

W latach 2017 – 2025 zlikwidowano trzy strefy ochrony wokół gniazd bociana czarnego w tym: w 2017 roku na terenie Leśnictwie Łęga, w 2022 roku na terenie Leśnictwa Czystochleb oraz w 2025 roku na terenie Leśnictwie Płonne.

Obszar Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń jest również miejscem stałego bytowania wilków, w przypadku stwierdzenia miejsc rozrodu na obszarze Nadleśnictwa należy poinformować RDOŚ i wstrzymać prace i penetrację lasu przez ludzi w promieniu 500 m od nory wilczej.

Ponadto, przed rozpoczęciem prac gospodarczych w danym wydzieleniu leśnym, należy przeprowadzić lustrację, w celu wykrycia ewentualnych, nowych miejsc występowania i rozrodu gatunków chronionych, w tym gatunków wymagających ustanowienia strefy ochronnej.

Szczegółowa lokalizacja poszczególnych stref ochronnych wraz zaplanowanymi zabiegami w ich obszarze znajdują się w *Załączniku I „Lokalizacja chronionych gatunków roślin i zwierząt”*.

4.9 Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody

Nadleśnictwo planuje zgłosić 4 obszary spełniające przesłanki do ustanowienia użytku ekologicznego, zgodnie z art. 44 ustawy o ochronie przyrody.

5 WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

5.1 Fizjografia Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

5.1.1 Rzeźba terenu

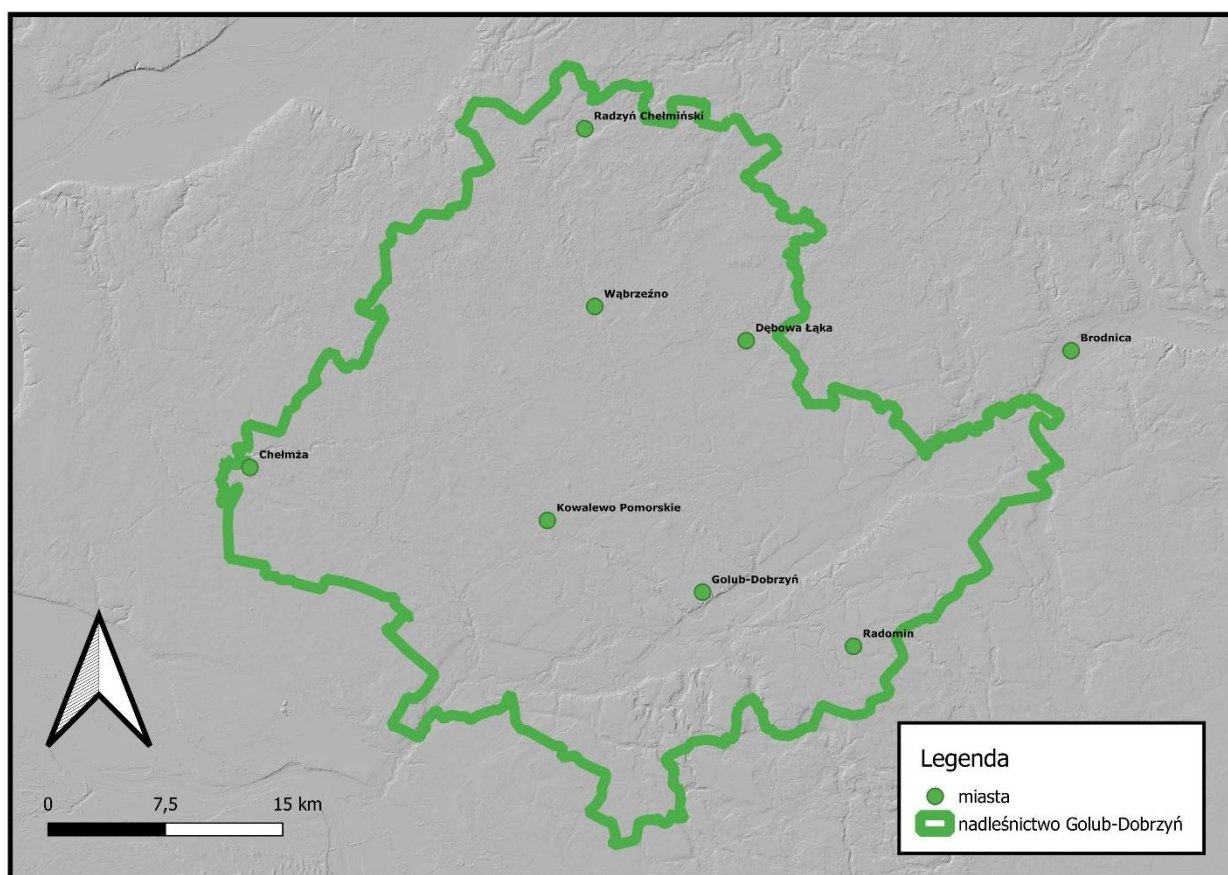
Teren Nadleśnictwa jest zróżnicowany geomorfologicznie, również ze względu na to, iż obszar ten znajduje się na styku mezoregionów fizyczno-geograficznych co powoduje, że charakteryzuje się niezwykle urozmaiconą rzeźbą terenu z wieloma klasycznymi jednostkami geomorfologicznymi. Obszar Nadleśnictwa swą urozmaiconą rzeźbę terenu zawdzięcza ostatniemu zlodowaceniu bałtyckiemu, a różnorodność form ukształtowania powierzchni na tym terenie wynika przede wszystkim z ich młodego wieku, ponieważ formy starsze podlegają dłużej trwającym procesom denudacyjnym.

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń w całości położone jest na jednostce strukturalno-tektonicznej zwanej obniżeniem perybałtyckim. Stanowi ona część prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, prekambryjska platforma wschodnioeuropejska obejmuje Polskę północno-wschodnią. Jej podłoże nazywane cokołem zbudowane jest z prekambryjskich skał metamorficznych i magmowych. Najstarszymi utworami wyłaniającymi się na powierzchnię są miocenijskie iły i piaski w północnej części nadleśnictwa.

Najmłodszą warstwę stanowią utwory czwartorzędowe, których miąższość waha się w granicach 25 - 80 m. Są to głównie piaski i gliny zwałowe, piaski wodnolodowcowe, iły i utwory pyłowe, zastoiskowe i jeziorne okresu plejstocenu, piaski eoliczne, gliny z pogranicza plejstocenu i holocenu, a z okresu holocenu utwory akumulacji rzecznej: mady i piaski rzeczne oraz utwory bagienne - torfy i mursze.

Rzeźba terenu kształtowała się, w czasie ostatniego zlodowacenia bałtyckiego, pod wpływem akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu i wód fluwioglacjalnych. W okresie holocenu rzeźbę kształtowała eoliczna i rzeczna akumulacja, współcześnie natomiast elementy rzeźby są modyfikowane wskutek działalności człowieka.

Opisywany obszar charakteryzuje się zatem bardzo zróżnicowaną rzeźbą, której geneza związana jest głównie z procesami zaniku ostatniego lądolodu, tj. stadiu głównego (górnego) zlodowacenia Wisły, podczas subfazy krajeńsko-wąbrzeskiej i kujawsko-dobrzyńskiej (około 18-16 tys. lat temu). W okresie późnego glaciału (ok. 15-10 tys. lat temu), m.in. w wyniku procesów degradacji martwych lodów, procesów eolicznych, fluwialnych i denudacyjnych, nastąpiła znaczna transformacja pierwotnej rzeźby glacialnej i glaciofluwialnej. Ostatnie 10 tys. lat (holocen) to przede wszystkim okres kształtowania się równin biogenicznych w obrębie obniżen oraz równin zalewowych w dnach dolin, a począwszy od neolitu, ok. 6 tys. lat temu, zachodziły procesy coraz intensywniejszych przeobrażeń rzeźby w wyniku narastającej antropopresji.

Rysunek 25 Mapa wysokościowa terenu nadleśnictwa (cieniowanie)

Pod względem morfologicznym możemy wyróżnić: Wysoczyznę Chełmińską o wysokościach 90-120m n.p.m., Wysoczyznę Dobrzyńską o najwyższych wysokościach w okolicach Górzna, oraz pradolinę Drwęcy, stanowiącą fragment rozległej Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. W dolinie dolnej Drwęcy występuje szereg rozszerzeń o charakterze kotlin (Konstancjewska, Elgiszewska). Głębokość wcięcia doliny Drwęcy w wysoczyzny morenowe

wynosi średnio 40-60 m. W morfologii wysoczyzn morenowych dominują płaskie i faliste powierzchnie. Powierzchnie wysoczyzny urozmaicają formy marginalnej rejestrujące dłuższe postoje lądolodu, wśród których możemy wymienić moreny czołowe północno południowo wąbrzeskie, natomiast w okolicach Chełmży krajobraz urozmaica oz chełmżyński powstały w wyniku akumulacyjnej działalności wód roztopowych płynących pod lodem lub w tunelach lodowych, z charakterystycznym wydłużonym i krętym przebiegu.

5.1.2 Gleby Nadleśnictwa

Kompleksy lasów nadleśnictwa wzrastają głównie na glebach rdzawych (blisko 68,4% powierzchni) wytworzonych w piaskach o uziarnieniu luźnym lub słabo gliniastym. Dużo mniejszy udział, jednakże znaczący, mają gleby płowe, murszowe i brunatne (odpowiednio 7,4%, 4,2% i 3,8%) Wśród gleb hydrogenicznych przeważają gleby murszowe w udziale ponad 4,2% powierzchni nadleśnictwa.

Piaski zwałowe oraz sandry i gleby rdzawe stanowią zasadnicze tło geologiczno-glebowe tutejszych siedlisk. Gleby rdzawe charakteryzuje zróżnicowany trofizm. Wykształcają się na nich zarówno siedliska borów świeżych jak i lasów świeżych, w zależności od ich podtypu i odmiany troficznej. Są to gleby dość podatne na modyfikacje swoich właściwości wywoływane przekształceniami szaty roślinnej zwykle antropogenicznego pochodzenia. **Uproszczona struktura drzewostanu sprzyja zaburzeniom w obiegu biogenów, intensyfikuje ługowanie, powoduje wyhamowanie procesów mineralizacji próchnicy. Uwzględniając stosunkowo wysoki udział siedlisk zdekształtowanych z powodu niewłaściwej gospodarki.** Zjawisko takie obniża naturalny potencjał siedliska, może to być proces przejściowy i odwracalny, po uregulowaniu składu gatunkowego.

Gleby rdzawe należą do gleb o wysokiej podatności na chemiczną i biologiczną degradację, co zawsze należy brać pod uwagę w planowaniu hodowlanym. Typy i podtypy gleb, typy siedliskowe, ich warianty wilgotnościowe oraz rodzaje siedlisk umieszczone zostały przy każdym opisie taksacyjnym lasu. Rodzaj siedliska określa w sposób syntetyczny typ siedliskowy lasu w powiązaniu z podtypem gleby, stopniem uwilgotnienia, substratem glebowym oraz jego składem mechanicznym.

Poniżej przedstawiono zestawienie gleb występujących na terenie Nadleśnictwa, do jego opracowania, oprócz powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej (16290,56 ha) uwzględniono również grunty przewidziane do zalesienia (13,70 ha), co dało łączną powierzchnię 16304,26 ha.

Tabela 15 Udział typów gleb występujących na terenie nadleśnictwa Golub Dobrzyń.

Lp	Typ gleby	Powierzchnia	Udział [%]
1	2	3	4
1	Arenosole (AR)	66,09	0,41
2	Arenosole właściwe (ARw)	42,11	0,26
3	Gleby industrioziemne i urbanoziemne (AU)	0,66	0,004
4	Gleby industrioziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu (AUi)	141,55	0,87
5	Gleby antropogeniczne słone (AUst)	0,71	0,004
6	Gleby glejo-bielicowe właściwe (Bgw)	10,54	0,06
7	Glejo-bielice właściwe (Blgw)	16,32	0,10
8	Gleby brunatne kwaśne (BRk)	1,85	0,01
9	Gleby brunatne właściwe (BRw)	355,85	2,18
10	Gleby szarobrunatne (BRs)	5,25	0,03
11	Gleby brunatne wylugowane (BRwy)	443,65	2,72
12	Gleby bielicowe właściwe (Bw)	157,15	0,96
13	Czarne ziemie brunatne (CZbr)	20,05	0,12
14	Czarne ziemie murszaste (CZms)	8,88	0,05
15	Czarne ziemie właściwe (CZw)	175,34	1,08
16	Czarne ziemie wylugowane CZwy)	29,40	0,18
17	Gleby deluwialne brunatne (Dbr)	85,98	0,53
18	Gleby deluwialne próchniczne (Dp)	66,33	0,41
19	Gleby deluwialne właściwe (Dw)	70,43	0,43
20	Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)	329,57	2,02
21	Gleby gruntowoglejowe torfowe (Gt)	1,86	0,01
22	Mady rzeczne brunatne (MDbr)	10,39	0,06
23	Mady rzeczne właściwe (MDw)	99,76	0,61
24	Gleby gytiowo-murszowe (Mgy)	30,22	0,19
25	Gleby mułowe (Mł)	9,76	0,06
26	Gleby torfowo-mułowe (Młt)	0,97	0,01
27	Gleby mułowo-murszowe (Mmł)	35,62	0,22
28	Gleby namurszowe (Mn)	1,42	0,01
29	Gleby murszowate (MR)	0,61	0,00
30	Gleby mineralno-murszowe (MRm)	91,32	0,56
32	Gleby murszowate właściwe (MRw)	75,45	0,46
33	Gleby torfowo-murszowe (Mt)	508,23	3,12
34	Gleby stagnoglejowe właściwe (OGSw)	0,89	0,01
35	Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)	355,33	2,18
36	Gleby płowe bielicowe (Pb)	38,18	0,23
37	Gleby płowe brunatne (Pbr)	901,47	5,53

Lp	Typ gleby	Powierzchnia	Udział [%]
1	2	3	4
38	Gleby płowe opadowoglejowe (Pog)	79,5	0,49
39	Pararędziny brunatne (PRbr)	7,85	0,05
40	Pararędziny właściwe (PRw)	6,26	0,04
41	Gleby płowe właściwe (Pw)	91,1	0,56
42	Rędziny brunatne (Rbr)	8,67	0,05
43	Gleby rdzawe bielcowe (RDb)	3696,31	22,67
44	Gleby rdzawe brunatne (RDbr)	3001,08	18,41
45	Gleby rdzawe właściwe (RDw)	5115,87	31,37
46	Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)	42,11	0,26
47	Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)	66,06	0,41
48	Gleby bielcowe (B)	0,8	0,005
	Razem	16304,26	100,0

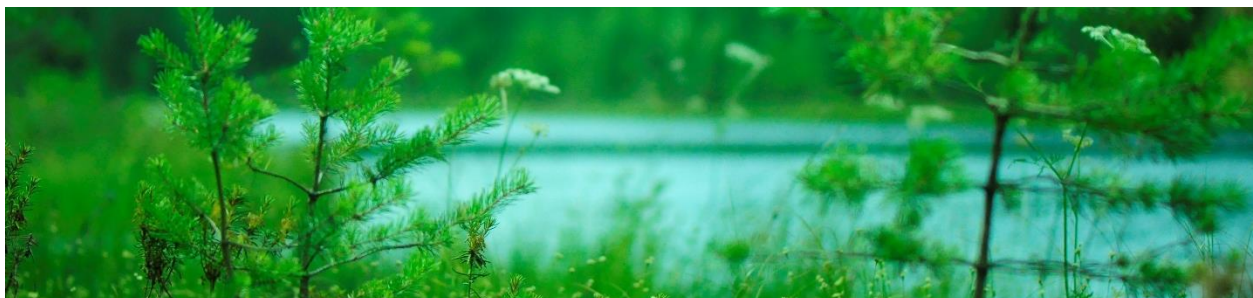
5.1.3 Hydrografia

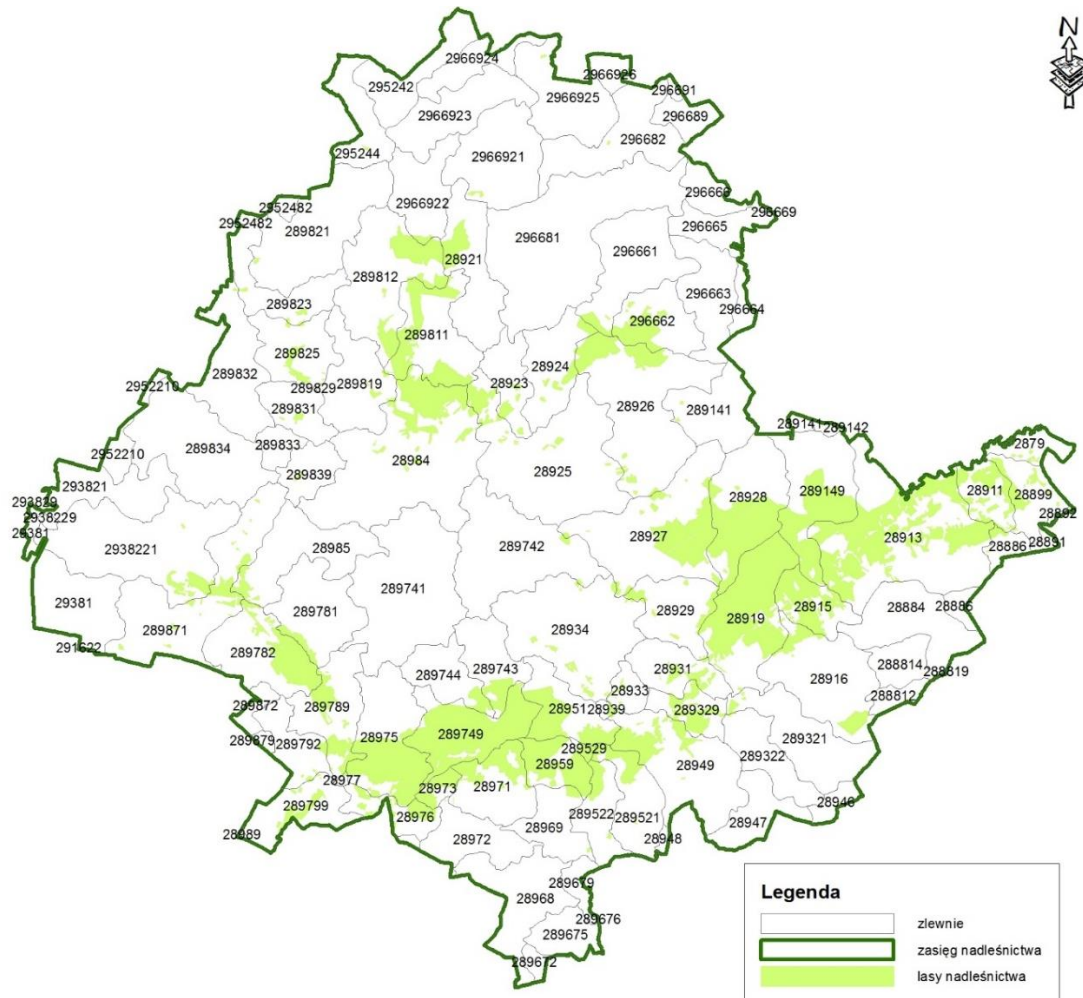
Nauka zajmująca się wodą to hydrologia, której przedmiotem badań jest przestrzeń Ziemi, w której występuje woda. Hydrografia opisuje układ elementów tej przestrzeni, czyli przestrzenne występowanie sieci wód płynących, stojących oraz zasoby wód podziemnych.

5.1.3.1 Wody powierzchniowe

Temat deficytu wody staje się coraz bardziej palący a właściwe zarządzanie zasobami wodnymi koniecznością. W 2018 r. odpowiedzialność za krajową gospodarkę wodną przejęło Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.), zgodnie z którą zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy, regiony wodne i zlewnie.

Wody powierzchniowe obejmują: sieć rzeczną, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne, tereny podmokłe (jako obszary trwale lub okresowo nasycone wodą w wyniku zalewu lub podtopienia) oraz kanały i rowy. *Obszar nadleśnictwa wg „Atlasu geograficznego Polski” zaliczono do obszarów wód chronionego krajobrazu oraz zlewni rezerw wód wysokiej jakości.*

Rysunek 26 Zlewnie występujące na terenie nadleśnictwa

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń w całości położony jest w zlewisku Morza Bałtyckiego – rzeki Wisły, w dorzeczu rzeki Osy i Drwęcy - prawobrzeżnych dopływów Wisły i odwadniany jest przez następujące systemy hydrograficzne: zdecydowanie przeważająca część omawianego obszaru położona jest w dorzeczu Drwęcy, i jej dopływów: Strugi, Bachy, Lubianki i Rypienicy, natomiast północno-wschodnia część zasięgu terytorialnego nadleśnictwa położona jest w dorzeczu rzeki Osy poprzez jej lewy dopływ – Lutrynę i dochodzący do niej kanał Sicieński i Radzyńską Strugę.

Największą rzeką przepływającą przez teren nadleśnictwa jest Drwęca, której źródła znajdują się w województwie warmińsko-mazurskim. Jest rzeką silnie meandrującą ze średnim spadkiem zwierciadła wody 0,41 %.

Tabela 16 Wykaz zlewni z terenu Nadleśnictwa

Nr zlewni	Rząd rzeki	Nazwa zlewni
1	2	3
2879	I	Drwęca od Brodnicki do Rypienicy (I)
28899	II	Rypienica od Pisy do ujścia
28892	II	Pisa
28891	II	Rypienica od dopł. z jez. Długiego do Pisy (p)
28886	II	Dopływ z jez. Kiełpińskiego
28884	II	Dopływ z Wąpielska
288814	III	Dopływ z Ruskowa (I)
28883	II	Dopływ z jez. Długiego od jez. Długiego do dopł. z Wąpielska (I)
288819	III	Bezpośrednia zlewnia jez. Długiego
288812	III	Dopływ z jez. Trąbińskiego (p)
289821	III	Dopływ spod Wielbąda do jez. Płużnickiego
28921	II	Zlewnia jez. Zamkowego (Zamkowe Wąbrzeskie) i jez. Frydek
289812	III	Dopływ z Nowej Wsi Królewskiej
289823	III	Jez. Płużnickie i dopł. spod Wielbąda od jez. Płużnickiego do jez. Wieczno
289832	III	Dopływ z Bielaw
289811	III	Bacha do dopł. z Nowej Wsi Królewskiej (p)
289819	III	Bacha od dopł. z Nowej Wsi Królewskiej do dopł. spod Wielbąda (p)
28924	II	Dopływ spod Wałcza
289825	III	Zlewnia jez. Wieczno (Wieczno Pn., Wieczno Pd.)
28923	II	Struga od jez. Frydek do dopł. spod Wałcza (I)
28926	II	Wawrzonka
289141	III	Wawrzonka do dopł. z Kawek (I)
289142	III	Dopływ z Kawek
28984	II	Zgniłka
289834	III	Dopływ z Zelgna
28925	II	Struga od dopł. spod Wałcza do Wawrzonki (I)
289831	III	Bacha od dopł. spod Wielbąda do dopł. z Bielaw (p)
289829	III	Dopływ spod Wielbąda od jez. Wieczno do ujścia
28913	II	Drwęca od dopł. spod Chojna do Kujawki (p)
289833	III	Bacha od dopł. z Bielaw do dopł. z Zelgna (p)
289149	III	Kujawka od dopł. z Kawek do ujścia
28928	II	Dopływ z Karczewa
28911	II	Drwęca od Rypienicy do dopł. spod Chojna (p)
28927	II	Struga od Wawrzonki do dopł. z Karczewa (I)
289839	III	Bacha od dopł. z Zelgna do Zgniłki (I)
289742	III	Dopływ spod Kiełpin
289871	III	Bacha od jez. Mlewieckiego do dopł. spod Brzeźna (I)
28985	II	Bacha od Zgniłki do wypływu z jez. Mlewieckiego (Mlewskie)
289741	III	Struga Młyńska do dopł. spod Kiełpin (I)
28919	II	Drwęca od dopł. z Płonnego do Strugi (p)
289781	III	Struga Rychnowska do dopł. z Kamionek Małych (p)
28915	II	Drwęca od Kujawki do dopł. z Płonnego (I)
28934	II	Czarna
28929	II	Struga od dopł. z Karczewa do ujścia
289782	III	Dopływ z Kamionek Małych
28916	II	Dopływ z Płonnego
289743	III	Struga Młyńska od dopł. spod Kiełpin do dopł. spod Lipienicy (p)
289744	III	Dopływ spod Lipienicy
28931	II	Drwęca od Strugi do Radomińskiej Strugi (I)
289789	III	Struga Rychnowska od dopł. z Kamionek Małych do ujścia
28951	II	Drwęca od Rućca do dopł. z jez. Słupno (I)

Nr zlewni	Rząd rzeki	Nazwa zlewni
1	2	3
28975	II	Drwęca od Strugi Młyńskiej do dopł. spod Lelitowa (I)
28933	II	Drwęca od Radomińskiej Strugi do Czarnej (p)
289329	III	Radomińska Struga od dopł. z Wilczewa do ujścia
289749	III	Struga Młyńska od dopł. spod Lipienicy do ujścia
289872	III	Dopływ spod Brzečna
289321	III	Radomińska Struga do dopł. z Wilczewa (I)
289792	III	Dopływ z Brzečna
28939	II	Drwęca od Czarnej do Rućca (I)
289322	III	Dopływ z Wilczewa
28949	II	Ruziec od dopł. z jez. Sicieńskiego do ujścia
289879	III	Bacha od dopł. spod Brzečna do rozdzielania się koryt w Grębocinie
28959	II	Drwęca od dopł. z jez. Słupno do Lubianki (I)
289529	III	Dopływ z jez. Słupno od dopł. z jez. Grodno do ujścia
28971	II	Drwęca od Lubianki do dopł. spod Ciechocina-Parceli (I)
289521	III	Dopływ z jez. Słupno do dopł. z jez. Grodno (I)
289522	III	Dopływ z jez. Grodno
28946	II	Dopływ z jez. Ugoszcz
28973	II	Drwęca od dopł. spod Ciechocina-Parceli do Strugi Młyńskiej (p)
28947	II	Ruziec od dopł. z jez. Ugoszcz do dopł. z jez. Sicieńskiego (I)
28977	II	Drwęca od dopł. spod Lelitowa do Strugi Rychnowskiej (p)
289799	III	Drwęca od dopł. z Brzečna do Bachy (p)
289791	III	Drwęca od Strugi Rychnowskiej do dopł. z Brzečna (p)
28976	II	Dopływ spod Lelitowa
28969	II	Lubianka od dopł. z Kazimierzewa do ujścia
28972	II	Dopływ spod Ciechocina-Parceli
28989	II	Struga Lubicka od rozdzielania się koryt w Grębocinie do ujścia
28948	II	Dopływ z jez. Sicieńskiego (Sitno)
28968	II	Dopływ z Kazimierzewa
289679	III	Lubianka od dopł. z jez. Działyńskiego do dopł. z Kazimierzewa (I)
289676	III	Dopływ z jez. Działyńskiego
289675	III	Lubianka od dopł. z Liciszew do dopł. z jez. Działyńskiego (p)
289672	III	Dopływ spod świętosławia
291622	III	Dopływ spod Kowroza
293821	III	Dopływ z Chełmży do Kan. Miałkusz (I)
293829	III	Dopływ z Chełmży od Kan. Miałkusz do ujścia
29381	II	Fryba do dopł. z Chełmży (p)
293822		
1	IV	Zlewnia jez. Chełmżyńskiego
293822		
9	IV	Kanał Miałkusz od jez. Chełmżyńskiego do ujścia
295242	III	Dopływ spod Wiktorowa
295244	III	Dopływ z Turznic
295248		
2	IV	Dopływ z Płachaw
295221		
0	IV	Zlewnia bezodpływowego jez. Kornatowskiego
296691	III	Lutryna od Kan. Sicińskiego do Radzyńskiej Strugi (I)
296692		
5	IV	Radzyńska Struga od dopł. z jez. Szumiłowo do dopł. z Bursztynowa (p)
296692		
6	IV	Dopływ z Bursztynowa

Nr zlewni	Rząd rzeki	Nazwa zlewni
1	2	3
296692 4	IV	Dopływ z jez. Szumiłowo
296692 3	IV	Radzyńska Struga od dopł. z Radzyna-Wsi do dopł. z jez. Szumiłowo (I)
296682	III	Dopływ z jez. Blizinki
296689	III	Kanał Siciński od dopł. z jez. Blizinki do ujścia
296692 1	IV	Radzyńska Struga do dopł. z Radzyna-Wsi (I)
296666	III	Mała Bacha
296692 2	IV	Dopływ z Radzyna-Wsi
296681	III	Kanał Siciński do dopł. z jez. Blizinki (I)
296665	III	Duża Bacha od Bieńka do Małej Bachy (I)
296661	III	Kanał Sieciński do dopł. spod Iwanek (p)
296663	III	Kanał Sieciński od dopł. spod Iwanek do Bieńka (p)
296664	III	Bieniek
296662	III	Dopływ spod Iwanek

Zgodnie z obowiązującym w Unii Europejskiej prawem wdrożony został w Polsce system monitoringu środowiska, w tym wód. Wprowadzono pojęcie „jednolitych części wód” gdzie ocena tej jednostki opiera się na ocenie stanu ekologicznego w skali: stan bardzo dobry, dobry, umiarkowany, słaby, zły.

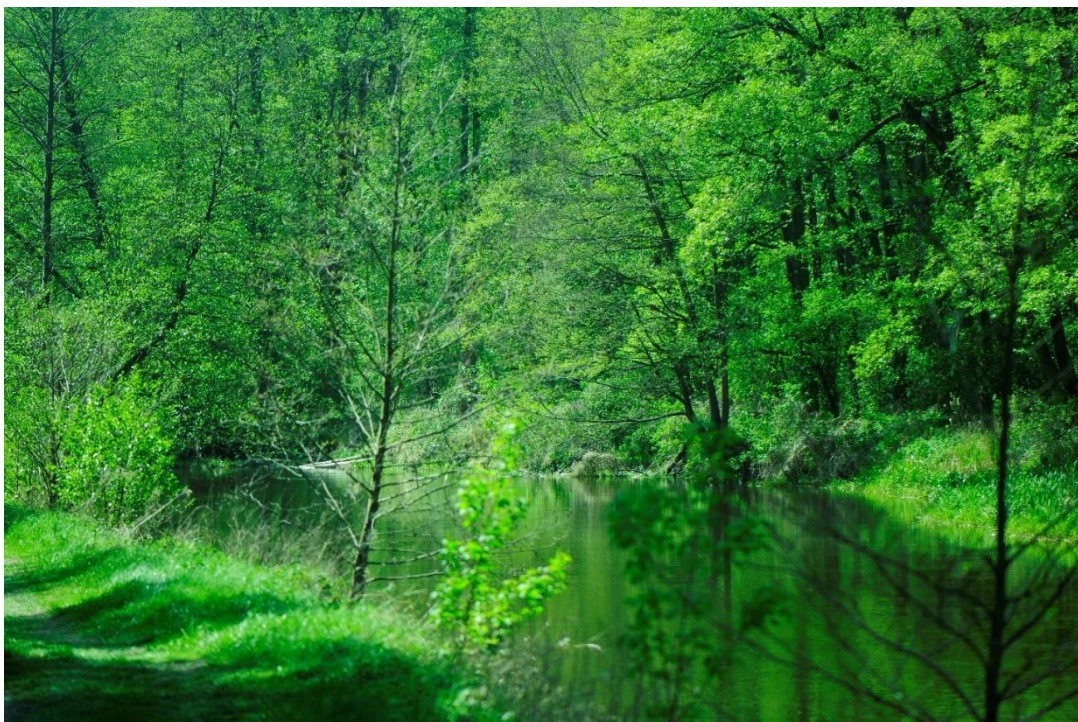
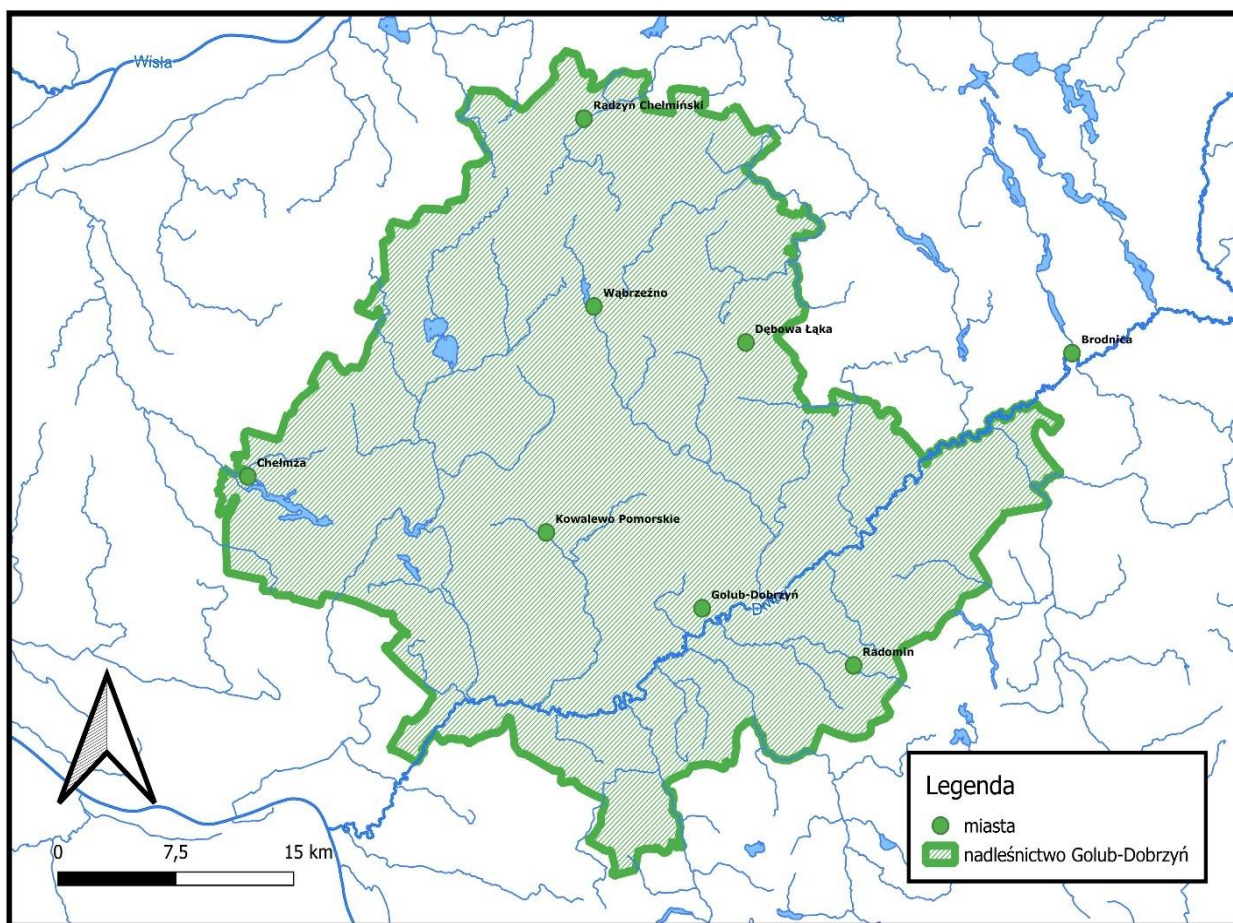

Foto. 15 Wody Drwęcy (fot. M. Wenda-Klajst)

W ramach charakterystyki obszaru dorzecza, zgodnie z Ramową dyrektywą wodną w Polsce dokonano analizy wpływu działań człowieka na środowisko wodne, w celu dostarczenia informacji do oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCW w tym obszarze.

Uwzględniono w nich dane z zakresu użytkowania wód oraz z monitoringu określonych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Program monitoringu JCW został opracowany razem z monitoringiem środowiska w celu dokonania spójnej i jednolitej oceny stanu wód we wszystkich obszarach dorzeczy zgodnie z działaniami UE. Cele środowiskowe zostały oparte głównie na wartościach granicznych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym. Wartości graniczne warunkują osiągnięcie przez te wody dobrego stanu. Dodatkowo, uwzględniono różnice pomiędzy naturalnymi a sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód, – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.

Sieć jezior w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa jest niezbyt bogata. Do największych jezior należą: Zamkowe (Wąbrzeskie) 68ha, Wieczno pn. 141ha i Wieczno pd. 195ha, Chełmżyńskie 286ha, Mlewskie 71ha, Ścieńskie oraz Kamionkowskie 65ha. Oprócz wymienionych wyżej jezior, w obszarze działania Nadleśnictwa zlokalizowanych jest szereg mniejszych zbiorników wodnych.

Rysunek 27 Wody powierzchniowe Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

5.1.3.2 Wody podziemne

Wody podziemne to wszystkie wody znajdujące się pod powierzchnią ziemi w strefie nasycenia, w tym wody gruntowe pozostające w bezpośredniej styczności z gruntem lub podglebiem (ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r.).

Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) to zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych

o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe: wydajność potencjalnego otworu studziennego powyżej 70 m³/h, wydajność ujęcia powyżej 10 000 m³/d, wodoprzewodność warstwy wodonośnej wyższa niż 10 m³/h, woda nadająca się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. W obszarach deficytowych w wodę kryteria ilościowe przyjęte dla GZWP mogą być niższe, lecz wyróżniające zbiornik o znaczeniu praktycznym na tle ogólnie mniej korzystnych warunków hydrogeologicznych.

Obszar Nadleśnictwa nie obejmuje żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych zidentyfikowanych w kraju.

Obszar Nadleśnictwa nie obejmuje żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych zidentyfikowanych w kraju. Obszar nadleśnictwa pokrywa się z dwoma JCWPd – nr 38 oraz nr 39. JCWPd to skrót od pojęcia jednolitych części wód podziemnych, które zostało wprowadzone w związku z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej, w celu możliwości sprawnego zarządzania wodami i monitoringu środowiskowego.

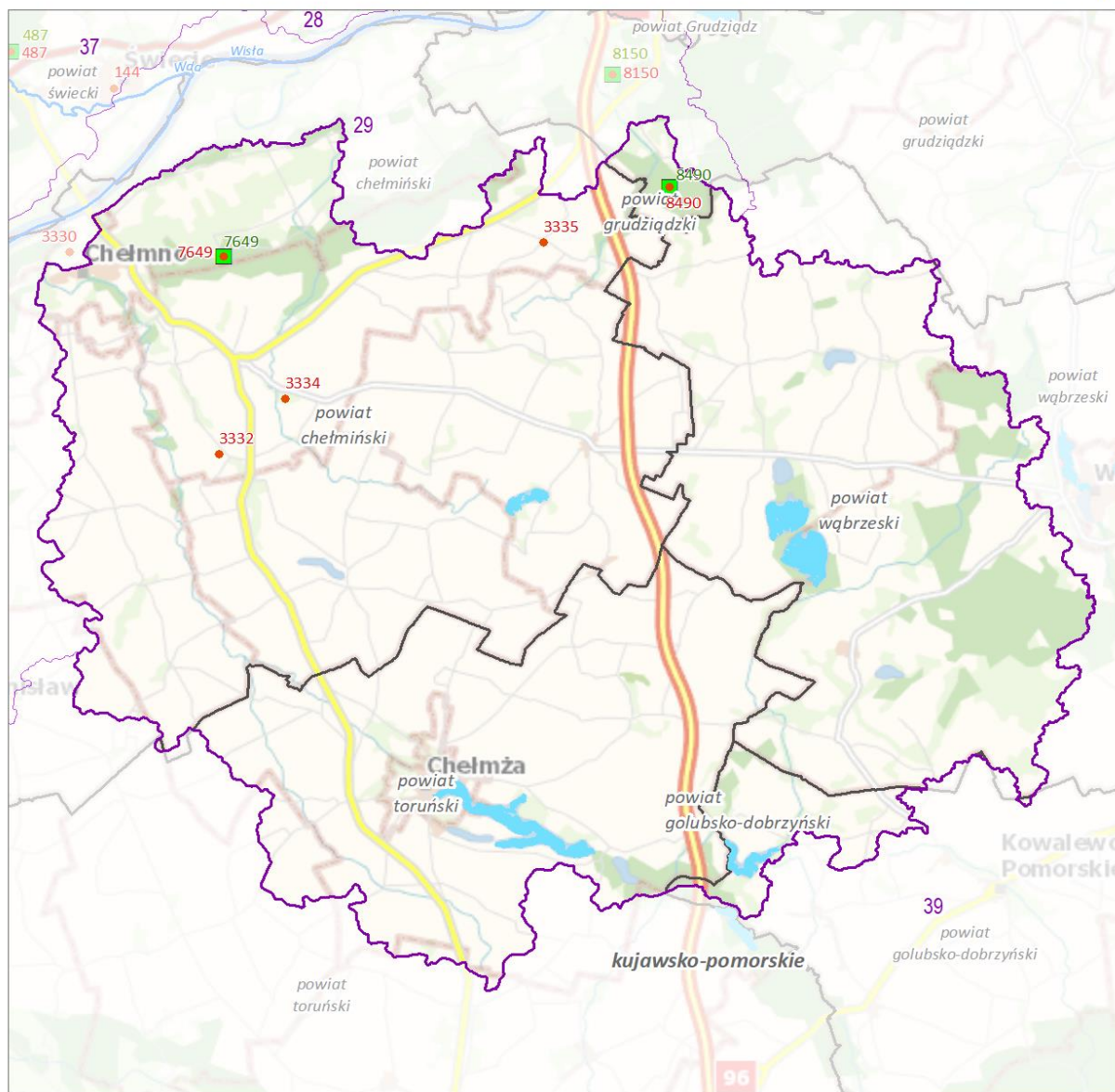
Jednostki te zostały wyodrębnione z uwzględnieniem systemu krążenia wód przypowierzchniowego poziomego wodonośnego, w większości przypadków ich granice pokrywają się z wododziałami zlewni cząstkowych rzek.

Stan wód podziemnych jest monitorowany za pomocą Państwowego Monitoringu Środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w związku z koniecznością przedkładania Komisji Europejskiej realizacji wymagań Dyrektywy Azotanowej. W związku z jej wprowadzeniem obowiązkiem każdego państwa członkowskiego jest ocena stanu stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Stan JCWPd na terenie Nadleśnictwa dobry pod względem ilościowym oraz jakościowym w 2019 r. został określony jako dobry.

GW200038

Jednolita część wód podziemnych (jcwpd)
z lokalizacją punktów sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych

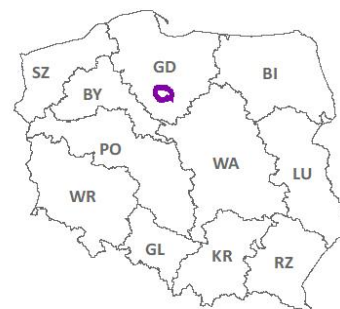
Sieć obserwacyjno-badawcza wód podziemnych:

- Punkt monitoringu stanu chemicznego [5]
- Punkt monitoringu stanu ilościowego [2]

- Rzeki
- Obszar wybranej jcwpd
- Pozostałe obszary jcwpd
- Granice administracyjne:
- Polski
- granica województwa
- granica powiatu

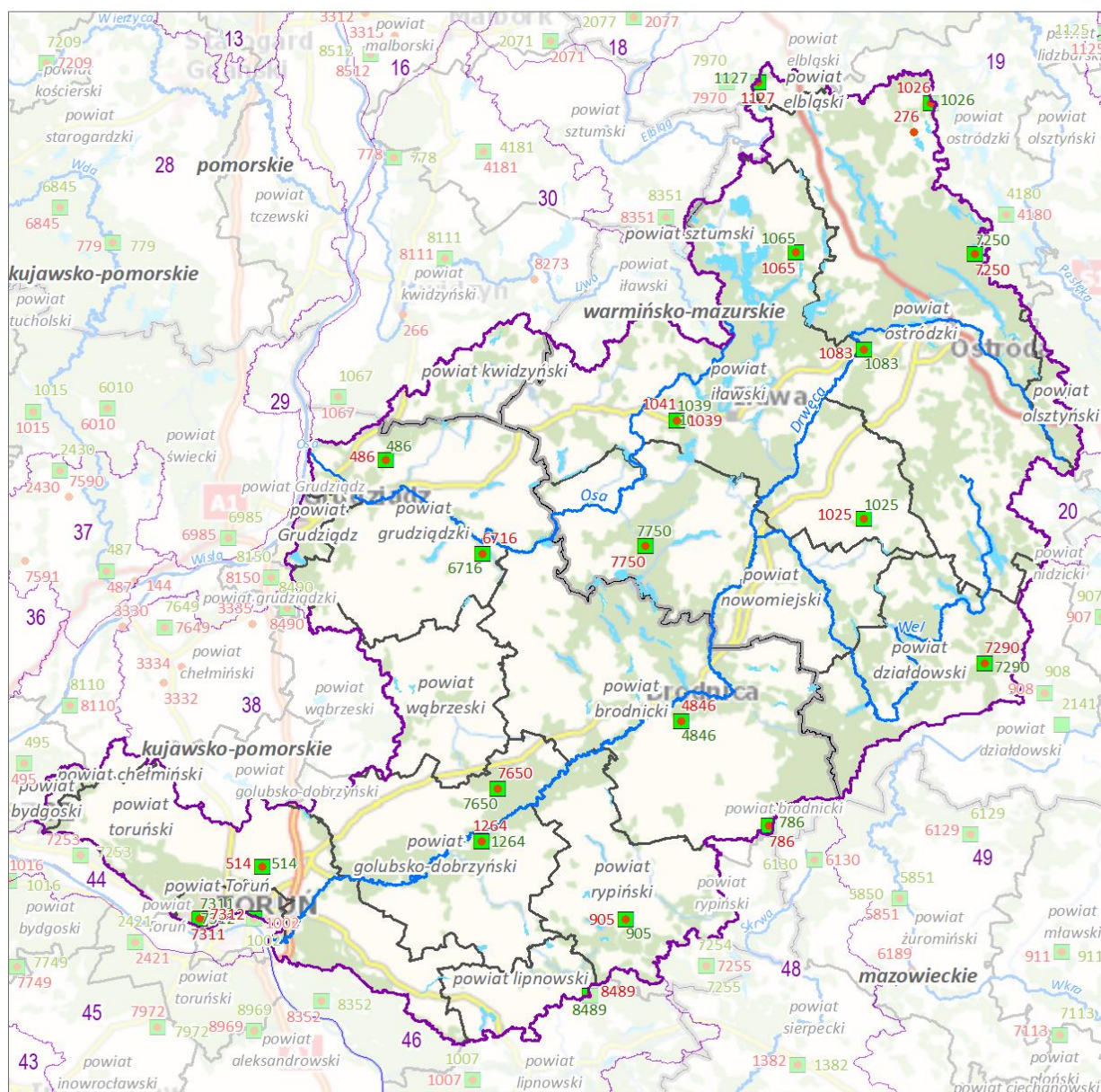
0 5 km

Lokalizacja jcwpd nr 38 na tle podziału na RZGW

[3] - liczba wystąpień w wybranej jcwpd
Mapa podkładowa BD00 i BD0T10k,
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wss/service/WMTS/guest/wmts/G2_MOBILE_500

Rysunek 28 Jednolita część wód podziemnych z lokalizacją sieci obserwacyjno-badawczej – nr 38

**Jednolita część wód podziemnych (jcwpd)
z lokalizacją punktów sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych**

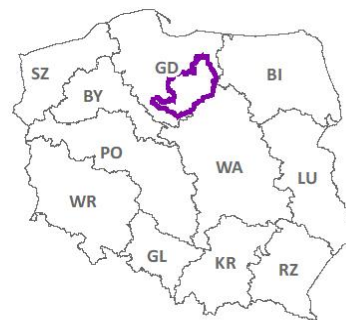
Sieć obserwacyjno-badawcza wód podziemnych:

- Punkt monitoringu stanu chemicznego [22]
- Punkt monitoringu stanu ilościowego [21]

- ~ Rzeki
- Obszar wybranej jcwpd
- Pozostałe obszary jcwpd
- Granice administracyjne:
- Polski
- granica województwa
- granica powiatu

0 5 10 km

Lokalizacja jcwpd nr 39 na tle podziału na RZGW

[3] - liczba wystąpień w wybranej jcwpd
Mapa podkładowa BDOO i BDOT10k;
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wss/service/WMTS/guest/wmts/G2_MOBILE_500

Rysunek 29 Jednolita część wód podziemnych z lokalizacją sieci obserwacyjno-badawczej – nr 39

5.1.3.3 Zagrożenie suszą

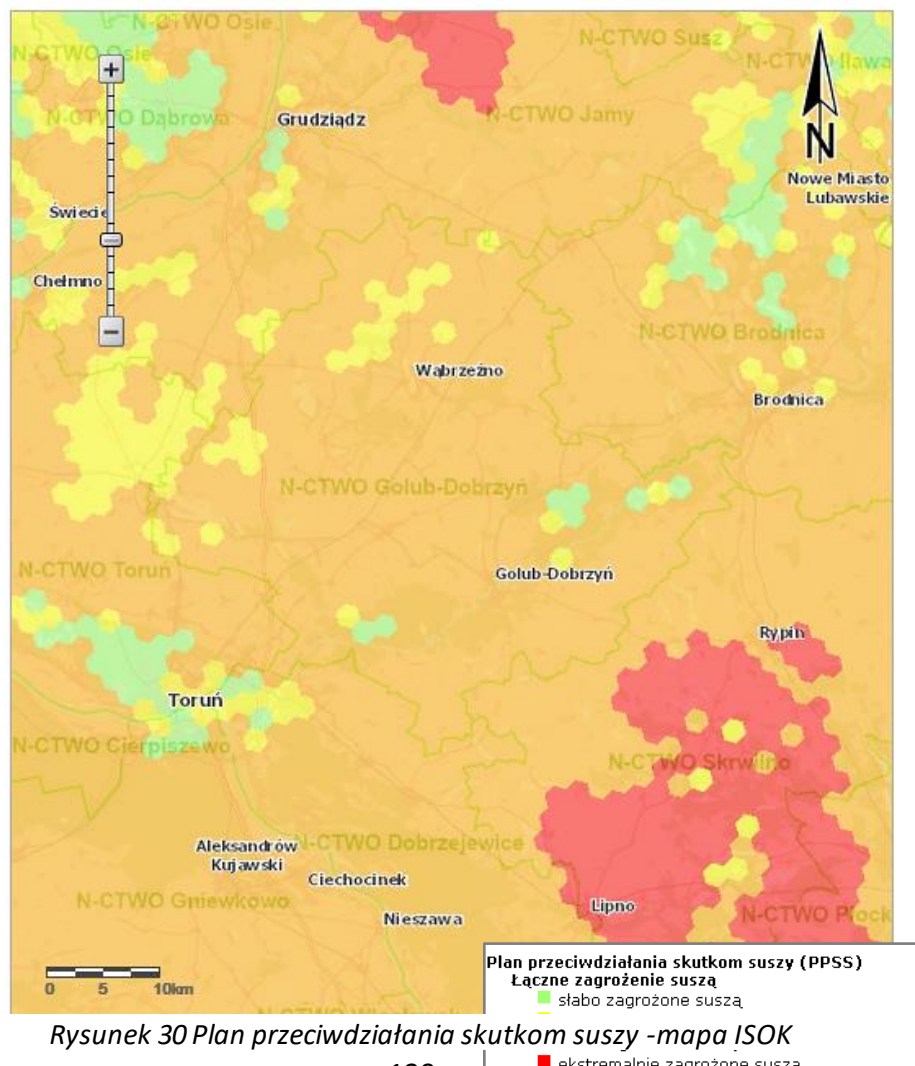
Polska jest krajem o dość ubogich zasobach wodnych. Największe zasoby wód w Europie posiada Szwecja z około 200 mld m³, w Polsce natomiast szacuje się je na około 60 mld m³ [Kiersnowska i in.]. Wielkość zasobów wodnych jest jednym z kluczowych czynników występowania danego typu roślinności, a ich właściwe stosunki są warunkiem jej trwałości.

Obliczono, że w wyniku procesu transpiracji roślinność leśna zużywa ok. 99 % pobranej wody, natomiast tylko 1% niezbędne jest do budowy tkanek roślinnych [Miler 2008].

W czasach, gdy niekorzystne zmiany klimatu mogą być dotkliwe dla środowiska przyrodniczego, zaczęto inicjować różnego rodzaju działania powodujące wydłużenie czasu i drogi obiegu wody w zlewniach, las to bowiem swoisty zbiornik retencyjny, działający stabilizująco na zasoby wodne.

Obszar Nadleśnictwa w większości położony jest w strefie silnego zagrożenia suszą, konieczne jest więc podejmowanie kompleksowych działań związanych z zatrzymaniem wody w środowisku oraz wprowadzanie gatunków drzew odpornych na zmiany klimatu

Mapa: Plan przeciwdziałania skutkom suszy 1:500000

Rysunek 30 Plan przeciwdziałania skutkom suszy - mapa ISOK

5.2 Ekosystemy wodno-błotne

Ekosystemy wodno-błotne to wszelkiego rodzaju mokradła, na których występuje roślinność wilgociolubna (higrofilna) lub utwory powierzchniowe, akumulowane w efekcie oddziaływania wody (torfy, muły, namuły). Integralną częścią mokradeł są ciek i zbiorniki wodne – stawy, jeziora oraz wybrzeża morskie.

Ekosystemy wodno-błotne odgrywają szczególną rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego, polegającą np. na:

- regulowaniu stosunków wodnych;
- retencjonowaniu wód;
- ograniczaniu pożarów;
- magazynowaniu dużej ilości węgla i azotu, ograniczając przez to np. skutki efektu cieplarnianego;
- uczestniczeniu w obiegu pierwiastków, dzięki czemu poprawiają również jakość wód;
- zwiększaniu różnorodności biologicznej,
- zwiększaniu zróżnicowania siedlisk istotnych dla wielu zagrożonych gatunków

Tabela 17 Ekosystemy wodno-błotne w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń

Rodzaj powierzchni	Obręb Konstancjewo	Obręb Leśno	Razem Nadleśnictwo
	Pow. ha		
1	2	3	4
Bagna Nieliterowane	14,94	36,37	51,31
Bagna literowane	9,35	0,00	9,35
Siedliska bagienne (Bb, BMb, LMb)	0,80	65,39	66,27
Siedliska olsowe (Ol, OIj)	296,47	373,65	670,48
Użytki ekologiczne	125,60	373,75	499,35
Powierzchniowe wody stojące	11,64	3,88	15,52
Razem	458,80	853,04	1312,28

5.2.1 Ochrona mokradeł w lasach

Mokradła odgrywają ogromną rolę w ekosystemach, więc ich ochrona powinna być oczywistością. Układy te potencjalnie zajmują około 18 % powierzchni Polski, ale większość z nich, w wyniku zmian klimatycznych i działalności człowieka pozostają w stanie zdegradowanym i pozbawione są swoich pierwotnych funkcji. Bardzo wiele z tych powierzchni z pochłaniacza - stało się emitentem CO₂, a gatunki związane z mokradłami są najczęściej widywane nie w terenie, ale na listach gatunków zagrożonych i wymierających. Jedną z głównych przyczyn, obok zmian klimat,

pogarszania się stanu obszarów wodno-błotnych było usilne staranie gospodarczego wykorzystania tych obszarów, m.in. poprzez tworzenie sieci rowów odwadniających. Wiele mokradeł związanych z dolinami rzecznyymi uległo degradacji wskutek procesu regulowania rzek.

Siedliska hydrogeniczne to ekosystemy, które potrzebują trwałego nasycenia wodą, a wszystkie wahania jej poziomu powodują zaburzenie bilansu węglowego. Stosunkowo niedawno człowiek zdał sobie sprawę jak ważną rolę pełnią mokradła, co zainicjowało działania zmierzające do ich zachowania. W działania na rzecz ochrony mokradeł od lat angażują się Lasy Państwowe, na których terenie położona jest duża część tych siedlisk. Prowadzone są działania lokalne – zasypywanie rowów, budowa zastawek, a także modyfikacje gospodarki leśnej, sprzyjające zatrzymywaniu wody, np. stosowanie rębni złożonych lub pozostawianie do naturalnego rozpadu obszarów bezpośrednio przylegających do siedlisk podmokłych. Jednak każde działania powinny być poprzedzone rzetelną analizą, w związku z tym w ostatnim czasie podjęto także prace nad wykonaniem kompleksowych operatów hydrologicznych dla poszczególnych Nadleśnictw.

Foto. 16 Mokradło [Fot. M. Wenda-Klajst]

5.3 Siedliska przyrodnicze Natura 2000

Siedlisko przyrodnicze to obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne.

Podstawowe informacje dotyczące siedlisk przyrodniczych zawiera: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 roku w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz

gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2014 poz. 1713). Dokument ten zawiera listę siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami zainteresowania Wspólnoty oraz wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000.

W 2007 r. została przeprowadzona powszechna inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych występujących na terenie Lasów Państwowych. Przed rozpoczęciem prac nad PUL, w 2024 r. siedliska przyrodnicze widniejące w zestawieniach nadleśnictwa były ponownie weryfikowane przez specjalistę botanika w ramach odrębnego zlecenia. Przedmiotem tych prac, była weryfikacja stanów zachowania siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000. Ocena fitosocjologiczna płatów siedlisk (kwalifikacja zgodnie ze zbiorowiskiem roślinnym) oraz ocena tych płatów była wykonana zgodnie z uzgodnioną metodyką zaakceptowaną przez RDOŚ w Bydgoszczy i RDLP w Toruniu.

Weryfikacja miała na celu wyeliminowanie pierwotnych błędów zawartych w oznaczeniu rodzajów i stanów zachowania siedlisk przyrodniczych w inwentaryzacji z 2007 roku. W wielu przypadkach siedliska przyrodnicze były przypisane do powierzchni, na których nie występował główny przedmiot ochrony danego siedliska przyrodniczego.

W bazie *Taksator* wprowadzono informacje o siedliskach przyrodniczych w następujący sposób:

- Stwierdzone siedliska przyrodnicze w Obszarze Natura 2000 (Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) posiadające PZO (nie podlegające weryfikacji w trakcie prac nad PUL) – informacja o rodzaju siedliska bez określania stanu zachowania (A, B, C) w polu [*Opis siedliska – Siedlisko przyrodnicze*]. Stan zachowania wg danych z PZO w nomenklaturze GIOŚ (FV, U1, U2) w polu [*informacje różne*]. Wydzielenia te otrzymały typ drzewostanu o kierunku ochronnym oraz zaliczono je do gospodarstwa specjalnego (S) jeżeli jego powierzchnia była znacząca w odniesieniu do całego wydzielenia leśnego.
- Pozytywnie zweryfikowane siedliska przyrodnicze poza obszarem Natura 2000 (Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) - informacja o rodzaju siedliska i stanie zachowania (A, B, C) w polu [*Opis siedliska – Siedlisko przyrodnicze*]. Siedliska przyrodnicze otrzymały typ drzewostanu o kierunku ochronnym oraz zaliczono je do gospodarstwa specjalnego (S).

Poniżej zamieszczono zestawienie łączne siedlisk przyrodniczych Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń. Przedstawiona powierzchnia siedlisk przyrodniczych jest powierzchnią rzeczywistą (niekiedy nie odpowiada ona całemu wydzieleniu leśnemu).

Tabela 18 Zestawienie siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń

L.p.	Nazwa siedliska przyrodniczego	Kod siedliska przyrodniczego	W obszarze Natura 2000				Poza obszarem Natura 2000				Ogółem
			Powierzchnia wg stanu zachowania				Powierzchnia wg stanu zachowania [ha]				
			[ha]								
			FV	U1	U2	Razem	A	B	C	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	3150	-	-	-	-	-	-	4,66	4,66	4,66
2.	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic	3140	-	-	-	-	-	-	0,62	0,62	0,62
3.	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	6410	-	-	-	-	-	-	4,34	4,34	4,34
4.	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	6510	-	3,19		3,19		1,44	0,45	1,89	5,08
5.	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe	6230	-	-	-	-	-	-	0,31	0,31	0,31
6.	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	6430		1,17	-	1,17	-	-	-	-	1,17
7.	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7110	-	-	-	-	-	0,62	-	0,62	0,62
8.	Torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	7120	-	-	-	-	-	0,07	-	0,07	0,07
9.	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	-	-	-	-	-	-	32,56	32,56	32,56
10.	Grąd łąk środkowoeuropejski i subkontynentalny	9170	-	-	2,05	2,05	-	1,83	976,03	977,86	979,91
11.	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	91E0	-	-	50,23	50,23	-	-	99,58	99,58	149,81
12.	Ciepłolubne dąbrowy	91I0	-	-	-	-	-	-	1,26	1,26	1,26
13.	Kwaśne dąbrowy	9190	-	-	-	-	-	-	5,23	5,23	5,23
14.	Bory i lasy bagienne	91D0	-	-	-	-	-	-	1,91	1,91	1,91
Razem siedliska przyrodnicze			-	6,25	52,28	56,64	-	3,96	1126,95	1130,91	1187,55

Tabela 19 Wykaz siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-01-140 -g -00	LŚW	9170	0,37	0,2	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-151 -b -00	LŁ	91E0	0,99	0,28	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-151 -g -00	LŁ	91E0	1,08	1,08	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-152 -d -00	LŁ	91E0	0,63	0,63	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-152 -f -00	LŁ	91E0	0,9	0,9	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-152 -j -00	LŁ	91E0	2,87	2,87	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-153 -k -00	LŁ	91E0	1,11	1,11	U2	sukcesja
12-07-1-01-153 -l -00	LŁ	91E0	1,12	1,12	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-154 -h -00	LŁ	91E0	1,76	1,76	U2	sukcesja
12-07-1-01-154 -j -00	LŁ	91E0	0,82	0,82	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-155 -i -00	LŁ	91E0	3,52	3,45	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-156 -i -00	LŁ	91E0	1,87	1,87	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-156 -k -00	-	6510	2,82	2,82	U2	-
12-07-1-01-157 -i -00	LŁ	91E0	1,72	1,72	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-158 -h -00	LŁ	91E0	0,22	0,22	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-158 -l -00	LŁ	91E0	0,33	0,33	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-158 -m -00	LŁ	91E0	0,25	0,25	U2	sukcesja
12-07-1-01-158 -n -00	-	91E0	0,46	0,46	U2	N-E
12-07-1-01-158 -o -00	LŁ	91E0	0,24	0,24	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-158 -s -00	LŁ	91E0	1,15	1,15	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-178 -j -00	LŁ	91E0	1,75	1,5	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-178 -l -00	LŁ	91E0	1,07	1,07	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-179 -f -00	OLJ	91E0	1,4	1,4	U2	BRAK WSK
12-07-1-01-180 -t -00	LŁ	91E0	2,66	2,66	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-181 -i -00	-	6510	0,37	0,37	U1	-
12-07-1-02-181 -j -00	OLJ	91E0	1,12	1,03	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-182 -n -00	LW	9170	1,16	1,16	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-186 -f -00	LŁ	91E0	0,49	0,49	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-186 -m -00	OLJ	91E0	0,55	0,55	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-186 -n -00	OLJ	91E0	0,82	0,82	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-187 -l -00	OLJ	91E0	1,65	1,65	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-192 -f -00	LŁ	91E0	1,95	1,07	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-192 -j -00	LŁ	91E0	0,78	0,78	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-193 -g -00	LŁ	91E0	1,79	1,79	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-193 -j -00	LŁ	91E0	0,37	0,37	U2	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-02-193 -o -00	LŁ	91E0	1,36	1,36	U2	BRAK WSK
12-07-1-02-193 -p -00	LŁ	91E0	0,29	0,29	U2	BRAK WSK
12-07-1-04-218 -c -00	LW	91E0	0,36	0,36	U2	BRAK WSK
12-07-1-04-224 -b -00	LŁ	91E0	0,29	0,29	U2	BRAK WSK
12-07-1-05-199 -b -00	LŁ	91E0	0,28	0,28	U2	BRAK WSK
12-07-1-05-201 -j -00	LŚW	9170	0,28	0,28	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-317 -l -00	LŁ	91E0	0,65	0,65		sukcesja
12-07-2-09-318 -h -00	LŚW	9170	0,17	0,17	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-318 -o -00	LŁ	91E0	0,96	0,96	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-323 -h -00	LŁ	9170	0,59	0,01	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-323 -h -00	LŁ	9170	0,59	0,01	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-323 -h -00	LŁ	91E0	0,59	0,57	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-323 -j -00	LŚW	9170	0,1	0,1	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-324 -j -00	LŁ	91E0	0,72	0,6	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-326 -a -00	LW	91E0	0,87	0,87	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-326 -h -00	LMŚW	91E0	1,17	0,13	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-326 -i -00	LW	91E0	0,6	0,42	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-330 -a -00	LŁ	91E0	1,12	1,12	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-340 -a -00	LŁ	91E0	0,52	0,38	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-340 -c -00	LŁ	91E0	2,44	2,44	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-341 -a -00	LŁ	91E0	1,46	1,46	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-343 -i -00	LŁ	9170	0,49	0,12	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-343 -i -00	LŁ	91E0	0,49	0,37	U2	BRAK WSK
12-07-2-09-343 -p -00	LŁ	91E0	0,25	0,25	U2	BRAK WSK
12-07-2-10-222 -c -00	-	6430	1,17	1,17	U2	
12-07-2-10-243 -f -00	LŁ	91E0	0,63	0,63	U2	BRAK WSK
12-07-2-11-316 -m -00	LŁ	91E0	1,36	1,36	U2	BRAK WSK
Łącznie:			61,96	56,64		

Tabela 20 Wykaz siedlisk przyrodniczych występujące poza obszarem Natura 2000

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-01-113 -c -00	OLJ	91E0	0,62	0,62	C	BRAK WSK
12-07-1-01-113 -n -00	OLJ	91E0	0,88	0,88	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-01-113 -r -00	OLJ	91E0	1,61	1,61	C	BRAK WSK
12-07-1-01-113 -w -00	OLJ	91E0	4,61	4,61	C	BRAK WSK
12-07-1-01-114 -a -00	OLJ	91E0	0,44	0,44	C	BRAK WSK
12-07-1-01-114 -m -00	OLJ	91E0	1,01	1,01	C	BRAK WSK
12-07-1-01-140 -c -00	LŚW	9170	6,27	6,27	C	TP
12-07-1-01-141 -a -00	LŚW	9170	2,13	2,13	C	TP
12-07-1-01-142 -b -00	LŚW	9170	1,08	1,08	C	TP
12-07-1-01-145 -d -00	LMŚW	9170	0,43	0,43	C	BRAK WSK
12-07-1-01-149 -m -00	LW	91F0	0,5	0,5	C	BRAK WSK
12-07-1-01-149 -o -00	-	6510	0,45	0,45	C	BRAK WSK
12-07-1-01-149 -p -00	LW	91F0	1,23	1,23	C	BRAK WSK
12-07-1-01-149 -r -00	LW	91E0	1,4	0,93	C	BRAK WSK
12-07-1-01-151 -d -00	LŁ	91E0	0,31	0,31	C	BRAK WSK
12-07-1-01-157 -a -00	LW	9170	1,29	1,29	C	BRAK WSK
12-07-1-01-157 -b -00	LW	9170	1,08	1,08	C	BRAK WSK
12-07-1-01-160 -k -00	OLJ	91E0	0,31	0,31	C	BRAK WSK
12-07-1-01-161 -b -00	LW	91E0	1,38	1,38	C	BRAK WSK
12-07-1-01-179 -a -00	OLJ	91E0	2,81	2,81	C	BRAK WSK
12-07-1-01-179 -c -00	OLJ	91E0	1,79	1,79	C	BRAK WSK
12-07-1-01-179 -h -00	BMŚW	91E0	0,8	0,5	C	BRAK WSK
12-07-1-01-180 -a -00	OLJ	91E0	1,72	1,72	C	BRAK WSK
12-07-1-01-27 -b -00	LMŚW	9170	2,38	2,38	C	TP
12-07-1-01-31 -f -00	OLJ	91E0	0,73	0,73	C	BRAK WSK
12-07-1-01-49 -i -00	LW	9170	0,82	0,82	C	TP
12-07-1-01-52 -c -00	OLJ	91E0	4,73	4,73	C	BRAK WSK
12-07-1-01-73 -b -00	LŚW	9170	1,6	1,6	C	PIEL
12-07-1-01-76 -c -00	OLJ	91E0	2,48	2,48	C	BRAK WSK
12-07-1-01-77 -c -00	OLJ	91E0	2,91	2,91	C	BRAK WSK
12-07-1-01-78 -c -00	OLJ	91E0	2,13	2,13	C	BRAK WSK
12-07-1-01-79 -k -00	OLJ	91E0	0,69	0,69	C	BRAK WSK
12-07-1-01-79 -l -00	OLJ	91E0	1,86	1,86	C	BRAK WSK
12-07-1-02-117 -f -00	LMŚW	9170	2,56	2,56	C	TP
12-07-1-02-135 -h -00	LMŚW	9170	0,36	0,36	C	BRAK WSK
12-07-1-02-166 -a -00	LMŚW	9170	0,41	0,41	C	TP
12-07-1-02-193 -f -00	LŁ	91E0	0,62	0,62	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-03-288 -g -00	LMŚW	9170	1,71	1,71	C	CW
12-07-1-03-290 -d -00	LW	91F0	0,69	0,69	C	BRAK WSK
12-07-1-03-290 -f -00	LW	91F0	1,22	1,22	C	BRAK WSK
12-07-1-03-290 -l -00	LMŚW	9170	1,69	1,69	C	TP
12-07-1-03-290 -n -00	LŚW	9170	0,73	0,73	B	BRAK WSK
12-07-1-03-295 -k -00	LW	91E0	0,39	0,39	C	BRAK WSK
12-07-1-03-312 -h -00	LMŚW	9170	1,31	1,31	C	TP
12-07-1-03-318 -f -00	OL	91E0	1,65	1,65	C	BRAK WSK
12-07-1-03-318 -g -00	LŚW	9170	2,1	2,1	C	BRAK WSK
12-07-1-03-319 -d -00	LMŚW	9170	2,89	2,89	C	TP
12-07-1-03-319 -g -00	LŚW	9170	3,36	3,36	C	CP
12-07-1-03-319 -h -00	LŚW	9170	2,56	2,56	C	TP
12-07-1-03-319 -i -00	LŚW	9170	0,91	0,91	C	BRAK WSK
12-07-1-03-319 -l -00	LŚW	9170	0,52	0,52	C	BRAK WSK
12-07-1-03-320 -h -00	LŚW	9170	9,65	9,65	C	TP
12-07-1-03-321 -h -00	LŚW	9170	3,67	3,67	C	TP
12-07-1-03-323 -a -00	LŁ	91E0	0,62	0,62	C	BRAK WSK
12-07-1-03-323 -b -00	OL	91E0	3,51	3,51	C	BRAK WSK
12-07-1-03-332 -n -00	LW	9170	0,56	0,56	C	BRAK WSK
12-07-1-03-334 -c -00	LŚW	9170	2,29	2,29	C	TP
12-07-1-03-334 -g -00	LŚW	9170	2,18	2,18	C	BRAK WSK
12-07-1-03-335 -a -00	LŚW	9170	22,06	22,06	C	IVD
12-07-1-03-335 -b -00	LŚW	9170	8,24	6,96	C	BRAK WSK
12-07-1-03-335 -c -00	LŚW	9170	1,59	1,59	C	TP
12-07-1-03-335 -d -00	LŚW	9170	0,73	0,73	C	BRAK WSK
12-07-1-04-260 -c -00	LMŚW	9170	0,85	0,85	C	BRAK WSK
12-07-1-04-260 -f -00	LŚW	9170	3,73	3,73	C	TP
12-07-1-04-264 -h -00	LŚW	9170	4,45	4,45	C	TP
12-07-1-04-264 -k -00	LMŚW	9170	2,19	2,19	C	TP
12-07-1-04-265 -f -00	LMŚW	9170	10,19	10,19	C	TP
12-07-1-04-266 -b -00	LŚW	9170	6,63	6,63	C	CP
12-07-1-04-266 -d -00	LŚW	9170	6,95	6,95	C	IIIB
12-07-1-04-267 -c -00	LŚW	9170	3,89	3,89	C	CP
12-07-1-04-267 -d -00	LŚW	9170	6,49	6,49	C	CP
12-07-1-04-267 -g -00	LŚW	9170	7,24	7,24	C	IVD

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-04-267 -k -00	LŚW	9170	1,6	1,6	C	TP
12-07-1-04-268 -b -00	LMŚW	9170	0,41	0,41	C	TP
12-07-1-04-268 -c -00	OLJ	91E0	1,8	1,8	C	BRAK WSK
12-07-1-04-268 -f -00	LŚW	9170	5,13	5,13	C	BRAK WSK
12-07-1-04-268 -g -00	LŚW	9170	5,37	5,37	C	TP
12-07-1-04-268 -i -00	LŚW	9170	1,53	1,53	C	BRAK WSK
12-07-1-04-268 -m -00	LŚW	9170	0,32	0,32	C	BRAK WSK
12-07-1-04-269 -b -00	LŚW	9170	12,24	12,24	C	TP
12-07-1-04-269 -j -00	LŚW	9170	1,24	1,24	C	BRAK WSK
12-07-1-04-273 -a -00	LŚW	9170	11,35	11,35	C	TP
12-07-1-04-273 -c -00	LŚW	9170	1,21	1,21	C	BRAK WSK
12-07-1-04-273 -h -00	OLJ	91E0	2,02	2,02	C	BRAK WSK
12-07-1-04-274 -a -00	LŚW	9170	7,76	7,76	C	TP
12-07-1-04-274 -b -00	LMŚW	9170	6,8	6,8	C	BRAK WSK
12-07-1-04-274 -c -00	LMŚW	9170	2,49	2,49	C	TP
12-07-1-04-275 -b -00	LŚW	9170	18,36	18,36	C	CP
12-07-1-04-282 -i -00	LŚW	9170	3,45	3,45	C	TP
12-07-1-04-283 -f -00	LŚW	9170	0,96	0,96	C	BRAK WSK
12-07-1-05-199 -a -00	LŁ	91E0	2,11	2,11	C	BRAK WSK
12-07-1-05-211 -c -00	OLJ	91E0	0,59	0,59	C	BRAK WSK
12-07-1-05-226 -d -00	LMŚW	9170	2,03	2,03	C	TP
12-07-1-05-230 -b -00	OLJ	91E0	1,91	1,91	C	BRAK WSK
12-07-1-05-233 -g -00	LMŚW	9170	1,87	1,87	C	TP
12-07-1-05-237 -g -00	LMŚW	9170	3,14	3,14	C	TP
12-07-1-05-238 -b -00	LMŚW	9170	5,1	5,1	C	TP
12-07-1-05-238 -c -00	LMŚW	9170	6,15	6,15	C	IIIBU
12-07-1-05-238 -d -00	LŚW	9170	1	1	C	TP
12-07-1-05-239 -c -00	LŚW	9170	4,22	3,58	C	IIIBU
12-07-1-05-240 -g -00	LMŚW	9170	5,13	5,13	C	TP
12-07-1-05-241 -b -00	LMŚW	9170	0,68	0,68	C	TP
12-07-1-05-241A -gx -00	-	3150	0,55	0,55	C	BRAK WSK
12-07-1-06-11 -r -00	LMŚW	9170	1,62	1,62	C	TP
12-07-1-06-11 -w -00	LW	91F0	0,12	0,12	C	BRAK WSK
12-07-1-06-17 -a -00	LŚW	9170	1,28	1,28	C	TP
12-07-1-06-21 -g -00		7120	0,07	0,07	B	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-06-23 -f -00	OLJ	91E0	1,32	1,32	C	BRAK WSK
12-07-1-06-23 -i -00	OLJ	91E0	0,55	0,55	C	BRAK WSK
12-07-1-06-23 -j -00	OLJ	91E0	4,75	0,21	C	BRAK WSK
12-07-1-06-23 -k -00	OLJ	91E0	3,35	3,35	C	BRAK WSK
12-07-1-06-24 -b -00	OLJ	91E0	1,83	1,83	C	BRAK WSK
12-07-1-06-25 -f -00	LMŚW	9170	0,32	0,32	C	TP
12-07-1-06-26 -b -00	LW	91F0	1,08	1,08	C	BRAK WSK
12-07-1-06-26 -j -00	LŚW	9170	1,53	1,53	C	TP
12-07-1-06-26 -k -00	LŚW	9170	3,53	1,5	C	CW
12-07-1-06-26 -m -00	LŚW	9170	2,2	2,2	C	BRAK WSK
12-07-1-06-26 -n -00	LŚW	9170	1,39	1,39	C	BRAK WSK
12-07-1-06-38 -f -00	OLJ	91E0	1,3	1,3	C	BRAK WSK
12-07-1-06-39 -f -00	OLJ	91E0	2,02	2,02	C	BRAK WSK
12-07-1-06-4 -a -00	LŚW	9170	11,52	11,52	C	TP
12-07-1-06-4 -b -00	LŚW	9170	2,94	2,94	C	TP
12-07-1-06-4 -c -00	LŚW	9170	1,91	1,91	C	TP
12-07-1-06-4 -f -00	LŚW	9170	0,75	0,75	C	TP
12-07-1-06-40 -j -00	OLJ	91E0	3,52	3,52	C	BRAK WSK
12-07-1-06-40 -k -00	OLJ	91E0	1,91	1,91	C	BRAK WSK
12-07-1-06-45 -i -00	-	91D0	0,45	0,45	C	BRAK WSK
12-07-1-06-45 -j -00	-	7110	0,62	0,62	B	BRAK WSK
12-07-1-06-5 -a -00	LŚW	9170	5,45	5,45	C	TP
12-07-1-06-5 -b -00	LŚW	9170	4,69	4,69	C	TP
12-07-1-06-5 -c -00	LŚW	9170	2,35	2,35	C	TP
12-07-1-06-6 -a -00	LŚW	9170	1,89	1,89	C	TP
12-07-1-06-6 -b -00	LŚW	9170	3,07	3,07	C	TP
12-07-1-06-6 -c -00	LŚW	9170	1,86	1,86	C	TP
12-07-1-06-6 -f -00	LŚW	9170	1,85	1,85	C	TP
12-07-1-06-6 -g -00	LŚW	9170	8,94	8,94	C	BRAK WSK
12-07-1-06-6 -h -00	LŚW	9170	1,64	1,64	C	TW
12-07-1-06-7 -b -00	LŚW	9170	14,34	14,34	C	TP
12-07-1-06-8 -a -00	LŚW	9170	1,56	1,56	C	BRAK WSK
12-07-1-06-8 -b -00	LŚW	9170	1,56	1,56	C	BRAK WSK
12-07-1-06-8 -f -00	LŚW	9170	1,55	1,55	C	TP
12-07-1-06-8 -h -00	LŚW	9170	1,31	1,31	C	TP

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-1-06-8 -k -00	LŚW	9170	2,46	2,46	C	TP
12-07-1-06-9 -d -00	OLJ	91E0	2,1	0,13	C	BRAK WSK
12-07-1-14-62 -b -00	OLJ	91E0	3,31	3,31	C	BRAK WSK
12-07-1-14-62 -i -00	OLJ	91E0	1,1	1,1	C	BRAK WSK
12-07-1-14-63 -a -00	LMŚW	9170	1,97	1,97	C	BRAK WSK
12-07-1-14-97 -b -00	-	91D0	1,46	1,46	C	BRAK WSK
12-07-2-07-100 -i -00	LMŚW	9170	0,69	0,69	C	TP
12-07-2-07-108 -b -00	LŚW	9170	3,29	3,29	C	TP
12-07-2-07-109 -d -00	LŚW	9170	2,67	2,67	C	BRAK WSK
12-07-2-07-109 -g -00	LMŚW	9170	2,4	2,4	C	TP
12-07-2-07-109 -j -00	LŚW	9170	3,22	3,22	C	TP
12-07-2-07-110 -d -00	LŚW	9170	8,6	8,6	C	TP
12-07-2-07-110 -g -00	LŚW	9170	0,35	0,35	C	TP
12-07-2-07-110 -h -00	LŚW	9170	1,5	1,5	C	TP
12-07-2-07-111 -g -00	LŚW	9170	6,66	6,66	C	TP
12-07-2-07-111 -h -00	LW	91E0	0,5	0,5	C	BRAK WSK
12-07-2-07-111 -i -00	LŚW	9170	0,76	0,76	C	TP
12-07-2-07-112 -c -00	LŚW	9170	2,51	2,51	C	TP
12-07-2-07-112 -g -00	LŚW	9170	2,14	2,14	C	TP
12-07-2-07-115 -d -00	LW	91E0	0,73	0,13	C	TP
12-07-2-07-115 -f -00	LW	91E0	0,38	0,38	C	BRAK WSK
12-07-2-07-116 -g -00	LW	91E0	0,8	0,8	C	BRAK WSK
12-07-2-07-116 -h -00	LW	91E0	1	1	C	BRAK WSK
12-07-2-07-117 -d -00	LŚW	9170	1,74	1,74	C	TP
12-07-2-07-117 -l -00	LŚW	9170	0,88	0,88	C	BRAK WSK
12-07-2-07-118 -a -00	LŚW	9170	4,01	4,01	C	TP
12-07-2-07-118 -b -00	LŚW	9170	10,9	10,9	C	TP
12-07-2-07-119 -c -00	LŚW	9170	1,2	1,2	C	BRAK WSK
12-07-2-07-119 -i -00	LŚW	9170	3,36	3,36	C	BRAK WSK
12-07-2-07-120 -b -00	LMŚW	9170	8,7	8,7	C	IVD
12-07-2-07-120 -i -00	LŚW	9170	1,63	1,63	C	BRAK WSK
12-07-2-07-120 -j -00	LW	91F0	1,7	1,08	C	IVD
12-07-2-07-120 -l -00	LŚW	9170	1,85	1,85	C	BRAK WSK
12-07-2-07-120 -m -00	LŚW	9170	1,08	0,43	C	TW
12-07-2-07-122 -a -00	LMŚW	9170	6,6	6,6	C	TP

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-07-124 -c -00	LW	91F0	0,88	0,8	C	BRAK WSK
12-07-2-07-125 -c -00	LŚW	9170	4,67	4,67	C	TP
12-07-2-07-126 -b -00	LMŚW	9190	5,23	5,23	C	TP
12-07-2-07-128 -a -00	LŚW	9170	7,03	7,03	C	TP
12-07-2-07-128 -b -00	LŚW	9170	0,6	0,6	C	TP
12-07-2-07-128 -d -00	-	3150	0,84	0,84	C	BRAK WSK
12-07-2-07-128 -f -00	LŚW	9170	0,67	0,6	C	BRAK WSK
12-07-2-07-128 -g -00	LŚW	9170	0,73	0,7	C	TP
12-07-2-07-66 -a -00	LŚW	9170	2,97	2,97	C	TP
12-07-2-07-66 -b -00	OLJ	91E0	0,65	0,44	C	BRAK WSK
12-07-2-07-66 -h -00	LŚW	9170	1,94	1,94	C	TP
12-07-2-07-68 -h -00	LMŚW	9170	0,65	0,65	C	TP
12-07-2-07-68 -j -00	LMŚW	9170	3,16	3,16	C	IIIAU
12-07-2-07-70 -f -00	LMŚW	9170	0,87	0,87	C	BRAK WSK
12-07-2-07-70 -g -00	LMŚW	9170	2,95	2,95	C	TW
12-07-2-07-72 -j -00	LŚW	9170	2,81	2,81	C	TP
12-07-2-07-73 -b -00	LŚW	9170	1,43	1,43	C	TP
12-07-2-07-74 -h -00	LŚW	9170	3,19	3,19	C	TP
12-07-2-07-75 -c -00	LMŚW	9170	3,25	2,89	C	TP
12-07-2-07-75 -d -00	LMŚW	9170	6,38	6,38	C	TP
12-07-2-07-75 -g -00	LMŚW	9170	2,88	2,88	C	TP
12-07-2-07-79 -b -00	LMŚW	9170	8,11	8,11	C	IVD
12-07-2-07-81 -f -00	LMŚW	9170	1,93	1,93	C	TP
12-07-2-07-82 -b -00	LMŚW	9170	2,67	2,67	C	TP
12-07-2-07-82 -g -00	LMŚW	9170	5,66	5,66	C	CW
12-07-2-07-83 -b -00	LMŚW	9170	1,26	1,26	C	TP
12-07-2-07-84 -d -00	-	6510	1,44	1,44	B	BRAK WSK
12-07-2-07-85 -f -00	LMŚW	9170	0,81	0,81	C	TP
12-07-2-07-85 -j -00	LMŚW	9170	0,19	0,19	C	TP
12-07-2-07-86 -f -00	-	3150	0,6	0,6	C	BRAK WSK
12-07-2-07-86 -g -00	LMW	9170	0,71	0,71	C	TP
12-07-2-07-86 -i -00	LMŚW	9170	0,73	0,73	C	BRAK WSK
12-07-2-07-87A -d -00	-	6410	4,34	4,34	C	BRAK WSK
12-07-2-07-88 -b -00	LŚW	9170	0,84	0,84	C	TP
12-07-2-07-89 -h -00	LŚW	9170	2,81	2,81	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-07-91 -b -00	LŚW	9170	2,98	2,8	C	IIIB
12-07-2-07-91 -d -00	LŚW	9170	4,6	4,24	C	TP
12-07-2-07-91 -h -00	LŚW	9170	1,66	1,66	C	TP
12-07-2-07-96 -d -00	LŚW	9170	1,49	1,49	C	TP
12-07-2-07-99 -ax -00	OLJ	91E0	0,97	0,44	C	BRAK WSK
12-07-2-07-99 -w -00	OL	91E0	3,04	3,04	C	BRAK WSK
12-07-2-08-137A -b -00	LW	91F0	4,12	3,74	C	CP
12-07-2-08-137A -d -00	LW	91F0	3,35	3,35	C	BRAK WSK
12-07-2-08-137A -f -00	LW	91F0	0,59	0,59	C	LS-E
12-07-2-08-137A -g -00	LW	91F0	0,85	0,85	C	BRAK WSK
12-07-2-08-142 -f -00	-	3150	1,08	1,08	C	BRAK WSK
12-07-2-08-146 -b -00	LMŚW	9170	2	2	C	TP
12-07-2-08-146 -l -00	LMŚW	9170	1,58	1,58	C	TP
12-07-2-08-147 -f -00	LMŚW	9170	3,21	3,21	C	TP
12-07-2-08-152 -c -00	LŚW	9170	2,16	2,16	C	TP
12-07-2-08-153 -b -00	LMŚW	9170	1,58	1,58	C	CP
12-07-2-08-153 -d -00	LŚW	9170	2,17	2,17	C	CP
12-07-2-08-156 -d -00	LŚW	9170	3,51	3,51	C	TP
12-07-2-08-156 -i -00	LŚW	9170	5,61	5,61	C	TP
12-07-2-08-156 -o -00	LŚW	9170	0,2	0,2	C	BRAK WSK
12-07-2-08-157 -f -00	LŚW	9170	2,37	2,37	C	TP
12-07-2-08-158 -b -00	LŚW	9170	1,82	0,29	C	BRAK WSK
12-07-2-08-158 -b -00	LŚW	91E0	1,82	0,9	C	BRAK WSK
12-07-2-08-158 -d -00	LW	91E0	1,16	0,82	C	BRAK WSK
12-07-2-08-162 -a -00	LŚW	9170	2,42	1,94	C	TP
12-07-2-08-162 -j -00	LŚW	9170	2,1	2,1	C	TP
12-07-2-08-167 -f -00	LŁ	91E0	0,68	0,68	C	BRAK WSK
12-07-2-09-269 -d -00	OLJ	91E0	0,44	0,44	C	BRAK WSK
12-07-2-09-271 -a -00	LŚW	9170	1,56	1,56	C	PIEL
12-07-2-09-271 -b -00	LŚW	9170	2,67	2,67	C	BRAK WSK
12-07-2-09-301 -d -00	LW	9170	0,51	0,51	C	TW
12-07-2-09-301 -h -00	OLJ	91E0	3,15	3,15	C	BRAK WSK
12-07-2-09-318 -k -00	LŚW	9170	0,79	0,79	C	BRAK WSK
12-07-2-09-318 -n -00	LŁ	91E0	0,77	0,77	C	BRAK WSK
12-07-2-09-321 -f -00	OL	91E0	3,09	3,09	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-09-323 -b -00	LŚW	9170	6,23	6,23	C	TP
12-07-2-09-323 -c -00	LMŚW	9170	2,46	2,46	C	TP
12-07-2-09-323 -d -00	LMŚW	9170	0,65	0,65	C	BRAK WSK
12-07-2-09-323 -i -00	LŚW	9170	0,43	0,43	C	BRAK WSK
12-07-2-09-325 -h -00	OLJ	91E0	0,65	0,65	C	BRAK WSK
12-07-2-09-335 -f -00	OLJ	91E0	1,04	1,04	C	BRAK WSK
12-07-2-09-335 -h -00	-	3140	0,62	0,62	C	BRAK WSK
12-07-2-09-343 -s -00	LMŚW	9170	1,02	0,82	C	BRAK WSK
12-07-2-10-172 -a -00	LW	9170	2,39	2,39	C	BRAK WSK
12-07-2-10-172 -d -00	LŚW	9170	1,26	0,99	C	BRAK WSK
12-07-2-10-172 -h -00	LŚW	9170	1,25	1,25	C	BRAK WSK
12-07-2-10-173 -c -00	LŚW	9170	2,3	2,25	C	BRAK WSK
12-07-2-10-195 -j -00	LW	9170	2,26	0,13	C	BRAK WSK
12-07-2-10-205 -g -00	-	3150	0,62	0,62	C	BRAK WSK
12-07-2-10-209 -d -00	OLJ	91E0	1,14	0,87	C	BRAK WSK
12-07-2-10-209 -g -00	OLJ	91E0	2,75	2,75	C	BRAK WSK
12-07-2-10-222 -a -00	OLJ	91E0	0,63	0,63	C	BRAK WSK
12-07-2-10-223 -b -00	OL	91E0	1,44	1,44	C	BRAK WSK
12-07-2-10-245 -d -00	OLJ	91E0	1,03	0,98	C	BRAK WSK
12-07-2-10-279 -a -00	LMŚW	9170	0,83	0,83	C	BRAK WSK
12-07-2-11-177 -a -00	OLJ	91E0	0,82	0,82	C	BRAK WSK
12-07-2-11-197 -g -00	OLJ	91E0	0,76	0,76	C	BRAK WSK
12-07-2-11-198 -h -00	OLJ	91E0	0,57	0,57	C	BRAK WSK
12-07-2-11-198 -j -00	OLJ	91E0	0,24	0,24	C	BRAK WSK
12-07-2-11-201 -c -00	LW	9170	0,59	0,59	C	TP
12-07-2-11-214 -k -00	LŚW	9170	0,9	0,9	C	BRAK WSK
12-07-2-11-215 -k -00	LŚW	9170	1,19	1,19	C	BRAK WSK
12-07-2-11-220 -b -00	LW	91F0	1,05	0,05	C	TW
12-07-2-11-220 -k -00	-	6230	0,31	0,31	C	BRAK WSK
12-07-2-11-221 -f -00	LW	91F0	4,51	4,51	C	TW
12-07-2-11-221 -g -00	LW	91F0	5,45	5	C	CW
12-07-2-11-234 -a -00	LŚW	9170	1,73	1,73	C	TP
12-07-2-11-234 -d -00	LŚW	9170	2,67	2,67	C	CP
12-07-2-11-235 -a -00	LŚW	9170	2,9	2,25	C	CP
12-07-2-11-235 -i -00	LŚW	9170	0,83	0,83	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-11-235 -j -00	LŚW	9170	4,83	0,23	C	CP
12-07-2-11-236 -b -00	LMŚW	9170	4,86	4,86	C	TP
12-07-2-11-236 -c -00	LŚW	9170	3,85	3,85	C	TP
12-07-2-11-253 -m -00	LŚW	9170	1,95	1,95	C	TP
12-07-2-11-255 -c -00	LŚW	9170	1,04	1,04	C	BRAK WSK
12-07-2-11-256 -a -00	LŚW	9170	3,91	3,91	C	TP
12-07-2-11-256 -f -00	LŚW	9170	1,26	1,26	C	CP
12-07-2-11-258 -c -00	LMŚW	9170	9,57	9,57	C	TP
12-07-2-11-258 -j -00	-	3150	0,34	0,34	C	BRAK WSK
12-07-2-11-282 -a -00	LŚW	9170	1,23	1,23	C	TP
12-07-2-11-282 -d -00	LMŚW	9170	1,57	1,57	C	TP
12-07-2-13-10 -d -00	LŚW	9170	0,68	0,68	C	TP
12-07-2-13-10 -j -00	LŚW	9170	0,56	0,56	C	TP
12-07-2-13-10 -k -00	LŚW	9170	2,85	2,85	C	TP
12-07-2-13-11 -c -00	LŚW	9170	6,13	6,13	C	BRAK WSK
12-07-2-13-12 -a -00	LŚW	9170	3,99	3,99	C	TP
12-07-2-13-12 -d -00	LŚW	9170	1,08	1,08	C	TP
12-07-2-13-13 -c -00	LŚW	9170	1,07	1,07	C	TP
12-07-2-13-13 -f -00	LŚW	9170	1,33	1,33	C	BRAK WSK
12-07-2-13-13 -g -00	LŚW	9170	1,84	1,84	C	TP
12-07-2-13-14 -c -00	LŚW	9170	9,19	9,19	C	TW
12-07-2-13-16 -a -00	LŚW	9170	5,63	5,63	C	TP
12-07-2-13-16 -b -00	LŚW	9170	2,75	2,75	C	TP
12-07-2-13-16 -c -00	LŚW	9170	18,87	18,87	C	TP
12-07-2-13-2 -ax -00	LŚW	9170	1,52	1,52	C	TP
12-07-2-13-2 -h -00	LŚW	9170	1,02	1,02	C	TP
12-07-2-13-2 -i -00	LŚW	9170	0,84	0,84	C	TW
12-07-2-13-2 -l -00	LŚW	9170	2,18	2,18	C	TP
12-07-2-13-2 -z -00	LŚW	9170	0,16	0,16	C	BRAK WSK
12-07-2-13-20 -a -00	LŚW	9170	6,97	6,97	C	TP
12-07-2-13-20 -d -00	LŚW	9170	0,7	0,7	C	TP
12-07-2-13-20 -f -00	LŚW	9170	4,03	4,03	C	TP
12-07-2-13-21 -a -00	LŚW	9170	7,85	7,85	C	TP
12-07-2-13-22 -a -00	LŚW	9170	5,19	5,19	C	TP
12-07-2-13-22 -b -00	LŚW	9170	0,76	0,76	C	TP

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-13-22 -d -00	LŚW	9170	4,86	4,86	C	TW
12-07-2-13-22 -j -00	LŚW	9170	1,64	0,47	C	CP
12-07-2-13-22 -j -00	LŚW	9170	1,64	0,45	C	CP
12-07-2-13-22 -l -00	LŚW	9170	1,17	1,17	C	TP
12-07-2-13-23 -a -00	LŚW	9170	3,74	3,74	C	TP
12-07-2-13-23 -b -00	LŚW	9170	0,83	0,23	C	PIEL
12-07-2-13-23 -h -00	LŚW	9170	1,62	1,62	C	TP
12-07-2-13-23 -j -00	LŚW	9170	5	5	C	BRAK WSK
12-07-2-13-24 -a -00	LŚW	9170	16,22	16,22	C	TP
12-07-2-13-24 -b -00	LŚW	9170	4,48	4,48	C	TP
12-07-2-13-25 -g -00	LŚW	9170	1,56	1,56	C	TP
12-07-2-13-25 -k -00	LŚW	9170	0,56	0,56	C	TP
12-07-2-13-25 -l -00	LŚW	9170	0,72	0,72	C	TP
12-07-2-13-25 -m -00	LŚW	9170	3,51	3,51	C	BRAK WSK
12-07-2-13-25 -n -00	LŚW	9170	0,69	0,69	C	TP
12-07-2-13-26 -d -00	LŚW	9170	1,39	0,35	C	TW
12-07-2-13-26 -f -00	LW	91F0	0,88	0,88	C	BRAK WSK
12-07-2-13-26 -g -00	LŚW	9170	1,11	0,15	C	TP
12-07-2-13-26 -h -00	LŚW	9170	0,35	0,35	C	BRAK WSK
12-07-2-13-26 -j -00	LŚW	9170	0,77	0,77	C	TP
12-07-2-13-27 -a -00	LŚW	9170	1,57	1,57	C	TP
12-07-2-13-27 -h -00	LŚW	9170	0,95	0,95	C	TP
12-07-2-13-28 -a -00	LŚW	9170	1,75	1,75	C	TP
12-07-2-13-28 -b -00	LŚW	9170	1,37	1,37	C	TP
12-07-2-13-28 -d -00	LŚW	9170	4,69	4,69	C	TP
12-07-2-13-28 -f -00	LŚW	9170	3,58	3,58	C	TP
12-07-2-13-29 -a -00	LŚW	9170	6,64	6,64	C	BRAK WSK
12-07-2-13-29 -b -00	LŚW	9170	2,54	1,81	C	ODN-ZŁOŻ
12-07-2-13-29 -c -00	LŚW	9170	0,43	0,43	C	BRAK WSK
12-07-2-13-3 -a -00	LŚW	9170	6,83	6,83	C	TP
12-07-2-13-3 -d -00	LŚW	9170	1,94	1,63	C	TP
12-07-2-13-3 -f -00	LŚW	9170	5,64	5,64	C	TP
12-07-2-13-3 -g -00	LŚW	9170	2,75	2,75	C	TP
12-07-2-13-30 -a -00	LŚW	9170	0,53	0,53	C	TW
12-07-2-13-30 -b -00	LŚW	9170	9,49	9,49	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-13-30 -c -00	LŚW	9170	2,48	2,48	C	TP
12-07-2-13-31 -b -00	LŚW	9170	6,1	6,1	C	BRAK WSK
12-07-2-13-31 -d -00	LŚW	9170	3,54	3,54	C	BRAK WSK
12-07-2-13-31 -f -00	LŚW	9170	1,18	1,18	C	TP
12-07-2-13-31 -g -00	LŚW	9170	2,3	2,3	C	CP
12-07-2-13-31 -j -00	LŚW	9170	1,87	0,25	C	CP
12-07-2-13-31 -l -00	LŚW	9170	1,15	1,15	C	TP
12-07-2-13-31 -n -00	LŚW	9170	0,55	0,55	C	TP
12-07-2-13-31 -o -00	LŚW	9170	0,95	0,95	C	CP
12-07-2-13-31 -p -00	LŚW	9170	1,27	1,27	C	TP
12-07-2-13-31 -r -00	LŚW	9170	0,88	0,88	C	TW
12-07-2-13-31 -s -00	LŚW	9170	0,7	0,7	C	TP
12-07-2-13-31 -w -00	LŚW	9170	0,8	0,8	C	BRAK WSK
12-07-2-13-31 -y -00	-	3150	0,63	0,63	C	BRAK WSK
12-07-2-13-32 -f -00	LŚW	9170	8,53	8,53	C	BRAK WSK
12-07-2-13-32 -i -00	LŚW	9170	1,48	1,48	C	BRAK WSK
12-07-2-13-32 -j -00	LŚW	9170	3,08	3,08	C	TP
12-07-2-13-32 -m -00	LŚW	9170	6,72	6,72	C	TP
12-07-2-13-32 -o -00	LW	9170	1,04	0,14	C	TP
12-07-2-13-32 -p -00	LŚW	9170	2,04	2,04	C	TW
12-07-2-13-33 -b -00	LŚW	9170	3,69	3,69	C	BRAK WSK
12-07-2-13-33 -c -00	LŚW	9170	0,66	0,66	C	BRAK WSK
12-07-2-13-33 -f -00	LŚW	9170	5,08	5,08	C	TP
12-07-2-13-34 -h -00	LŚW	9170	1,09	1,09	C	BRAK WSK
12-07-2-13-34 -i -00	LŚW	9170	5,49	5,49	C	TP
12-07-2-13-35 -g -00	LŚW	9170	9,81	9,81	C	TP
12-07-2-13-35 -j -00	LŚW	9170	0,75	0,75	C	TP
12-07-2-13-36 -i -00	LŚW	9170	4,95	4,95	C	TP
12-07-2-13-36 -k -00	LŚW	9170	1,77	1,77	C	TW
12-07-2-13-36 -m -00	LŚW	9170	8,96	8,9	C	TP
12-07-2-13-36 -n -00	LŚW	9170	2,5	2,18	C	TP
12-07-2-13-37 -d -00	LŚW	9170	2,62	2,62	C	TP
12-07-2-13-37 -i -00	LŚW	9170	1,69	1,69	C	TP
12-07-2-13-39 -a -00	LŚW	9170	2,69	2,47	C	BRAK WSK
12-07-2-13-39 -b -00	LŚW	9170	4,36	4,36	C	BRAK WSK

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-13-39 -c -00	LŚW	9170	4,12	4,12	C	BRAK WSK
12-07-2-13-4 -b -00	LŚW	9170	0,19	0,19	C	BRAK WSK
12-07-2-13-4 -g -00	LŚW	9170	1,15	0,87	C	TW
12-07-2-13-4 -l -00	LŚW	9170	2,69	2,69	C	CP
12-07-2-13-4 -o -00	LŚW	9170	1,1	1,1	B	TP
12-07-2-13-43 -a -00	LW	91E0	2,03	2,03	C	BRAK WSK
12-07-2-13-49C -b -00	LW	91F0	3,66	3,66	C	BRAK WSK
12-07-2-13-49C -g -00	LW	91F0	0,94	0,94	C	BRAK WSK
12-07-2-13-49C -j -00	LW	91F0	0,56	0,56	C	BRAK WSK
12-07-2-13-49C -k -00	LŚW	9170	0,87	0,87	C	BRAK WSK
12-07-2-13-5 -a -00	LŚW	9170	0,72	0,72	C	TP
12-07-2-13-5 -b -00	LŚW	9170	0,29	0,29	C	TP
12-07-2-13-5 -c -00	LŚW	9170	0,58	0,18	C	BRAK WSK
12-07-2-13-5 -d -00	LŚW	9170	6,33	5,93	C	TP
12-07-2-13-5 -o -00	LŚW	9170	0,39	0,39	C	TP
12-07-2-13-50 -h -00	LŚW	9170	1,79	1,79	C	TP
12-07-2-13-50 -r -00	LŚW	9170	10,48	10,48	C	TP
12-07-2-13-51 -g -00	LW	91F0	1,71	1,71	C	TP
12-07-2-13-51 -h -00	LW	9170	0,5	0,5	C	TP
12-07-2-13-52 -b -00	LMŚW	9170	6,51	6,51	C	TP
12-07-2-13-52 -j -00	LMŚW	9170	1,19	1,19	C	TP
12-07-2-13-53 -d -00	LMŚW	9110	1,26	1,26	C	BRAK WSK
12-07-2-13-56 -w -00	LMŚW	9170	3,8	3,8	C	PIEL
12-07-2-13-58 -h -00	LŚW	9170	2,38	2,38	C	TP
12-07-2-13-58 -i -00	LŚW	9170	1,3	1,3	C	CP
12-07-2-13-59 -f -00	LŚW	9170	3,67	3,67	C	TP
12-07-2-13-59 -h -00	LŚW	9170	2,95	2,95	C	TP
12-07-2-13-59 -i -00	LŚW	9170	1,77	1,77	C	TP
12-07-2-13-6 -a -00	LŚW	9170	0,73	0,73	C	TP
12-07-2-13-6 -f -00	LŚW	9170	2,48	2,48	C	TP
12-07-2-13-6 -g -00	LŚW	9170	0,85	0,2	C	TP
12-07-2-13-6 -j -00	LŚW	9170	4,47	4,47	C	TP
12-07-2-13-61 -a -00	LŚW	9170	3,88	3,88	C	TP
12-07-2-13-61 -b -00	LŚW	9170	6,01	6,01	C	IIIB
12-07-2-13-61 -g -00	LMŚW	9170	2,03	2,03	C	TP

Adres leśny	TSL (Rodz. pow.)	Kod siedliska przyrodniczego	Pow. wydzielenia	Pow. siedliska przyrodniczego	Stan zachowania	Wskazanie gosp.
1	2	3	4	5	6	7
12-07-2-13-62 -a -00	LMŚW	9170	4,72	4,72	C	TP
12-07-2-13-63 -a -00	LŚW	9170	0,78	0,78	C	TP
12-07-2-13-63 -b -00	LŚW	9170	1,32	1,32	C	BRAK WSK
12-07-2-13-63 -g -00	LŚW	9170	3,69	3,69	C	BRAK WSK
12-07-2-13-63 -h -00	LŚW	9170	1,26	1,26	C	TP
12-07-2-13-63 -i -00	LŚW	9170	0,67	0,67	C	CP
12-07-2-13-64 -a -00	LŚW	9170	1,9	1,9	C	BRAK WSK
12-07-2-13-65 -b -00	LMŚW	9170	7,25	7,25	C	BRAK WSK
12-07-2-13-7 -a -00	LŚW	9170	1,82	1,82	C	TP
12-07-2-13-7 -c -00	LŚW	9170	1,18	1,18	C	TP
12-07-2-13-7 -d -00	LŚW	9170	1,2	1,2	C	TW
12-07-2-13-7 -f -00	LŚW	9170	1,36	1,36	C	TP
12-07-2-13-7 -g -00	LŚW	9170	1,05	1,05	C	TP
12-07-2-13-8 -a -00	LŚW	9170	2,42	2,42	C	TP
12-07-2-13-8 -j -00	LŚW	9170	1,31	1,31	C	TP
12-07-2-13-9 -a -00	LŚW	9170	2,57	2,57	C	TP
12-07-2-13-9 -d -00	LŚW	9170	3,6	3,6	C	TP
łącznie:			1170,00	1130,91		

W wydzieleniach z opisanymi siedliskami przyrodniczymi, zarówno w obszarach Natura 2000, jak i poza nimi nie planowano rębni zupełnej IB. Jedyny przypadek zastosowania rębni IIIAU występuje w wydzieleniu 68j, poza obszarem Natura 2000. W wydzieleniach, gdzie oprócz sosny występowały w składzie dęby rodzime, obniżano procent pozyskania w celu pozostawienia kęp dębowych. Zaleca się podczas wykonywania rębni uprzątającej pozostawianie fragmentów stabilnych kęp z pożadanymi gatunkami liściastymi.

Pozostałe planowane rębnie są rębiami o dłuższym okresie odnowienia, mające na celu maksymalne wykorzystanie odnowień naturalnych oraz stopniową wymianę pokoleniową w celu nie pogorszenia warunków przyrodniczych.

Foto. 17 Bór bagienny z bagnem zwyczajnym (fot. M. Wenda-Klajst)

5.4 Drzewostany

Drzewostany są najważniejszym elementem ekosystemu leśnego, dlatego też w niniejszym dokumencie poświęcono im stosunkowo dużo uwagi. Podjęto próbę ich oceny i interpretacji pod kątem:

- bogactwa gatunkowego,
- struktury pionowej,
- pochodzenia,
- zgodności składu gatunkowego z warunkami siedliskowymi,
- form aktualnego stanu siedliska,
- form degeneracji ekosystemu leśnego.

Foto. 18 Zróżnicowanie drzewostanów (fot. M. Wenda-Klajst)

5.4.1 Bogactwo gatunkowe

W analizie uwzględniono tylko gatunki występujące w górnej warstwie drzew, określone w opisach taksacyjnych jako skład I piętra.

Tabela 21 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

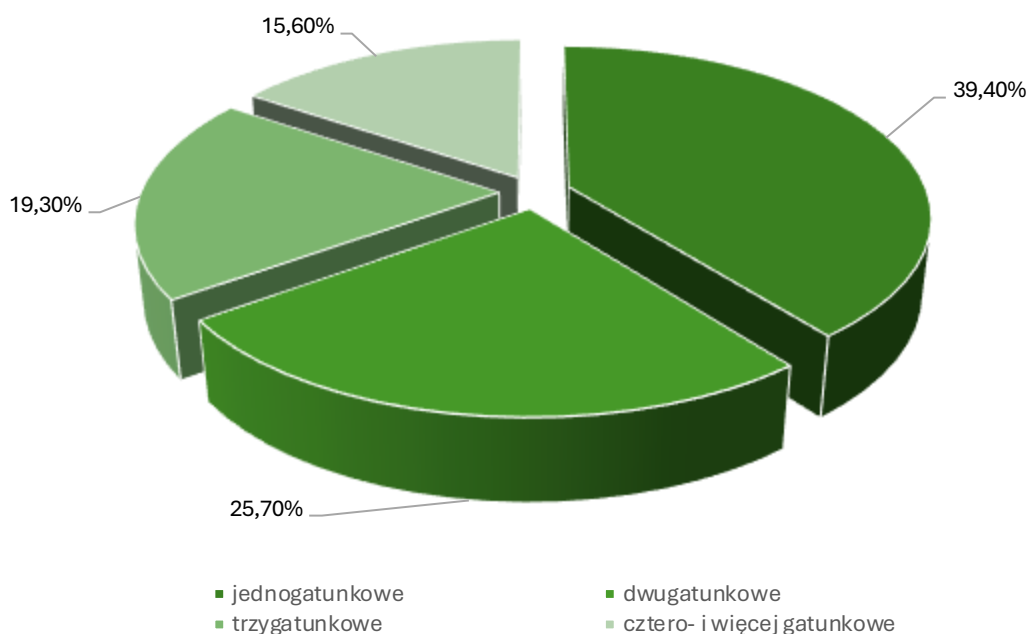
Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb KONSTANCJEWO	jednogatunkowe	300,24	2352,00	902,99	3555,23	44,10
	dwugatunkowe	567,17	806,86	579,05	1953,08	24,20
	trzygatunkowe	647,49	377,66	418,14	1443,29	17,90
	cztero- i więcej gatunkowe	591,55	183,71	344,00	1119,26	13,90
Obręb LEŚNO	jednogatunkowe	315,90	1606,09	861,58	2783,57	34,80

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
	dwugatunkowe	650,59	895,10	627,69	2173,38	27,20
	trzygatunkowe	719,70	525,20	415,67	1660,57	20,80
	cztero- i więcej gatunkowe	709,69	343,81	329,27	1382,77	17,30
Nadleśnictwo GOLUB-DOBRZYŃ	jednogatunkowe	616,14	3958,09	1764,57	6338,80	39,40
	dwugatunkowe	1217,76	1701,96	1206,74	4126,46	25,70
	trzygatunkowe	1367,19	902,86	833,81	3103,86	19,30
	cztero- i więcej gatunkowe	1301,24	527,52	673,27	2502,03	15,60

Drzewostany Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń nie są zbyt różnicowane pod względem składu gatunkowego. Przeważają drzewostany jednogatunkowe (39,40%) i dwugatunkowe (25,70%). Najwięcej drzewostanów jednogatunkowych znajduje się w grupie wiekowej 41-80 lat. Następne pod względem zajmowanej powierzchni są drzewostany trzygatunkowe, zajmujące 19,30%. Drzewostanów cztero- i więcej gatunkowych jest 15,60%.

Największą powierzchnię w Nadleśnictwie Golub Dobrzyń zajmują drzewostany jedno i dwugatunkowe. Tendencja taka utrzymuje się we wszystkich dwóch obrębach. W porównaniu z danymi zamieszczonymi w poprzednim Programie Ochrony Przyrody wzrósł nieznacznie udział drzewostanów jednogatunkowych, spadł natomiast udział drzewostanów dwugatunkowych, przede wszystkim na rzecz drzewostanów cztero- i więcej gatunkowych - w świetle ogólnych trendów gospodarki leśnej (unikanie całkowitej monotypizacji tam, gdzie tylko jest to możliwe) oraz potrzeb realizacji działań na rzecz różnorodności biologicznej, trend ten należy utrzymać, przy jednoczesnym zmniejszaniu udziału drzewostanów jednogatunkowych.

Rysunek 31 Charakterystyka bogactwa gatunkowego drzewostanów w nadleśnictwie

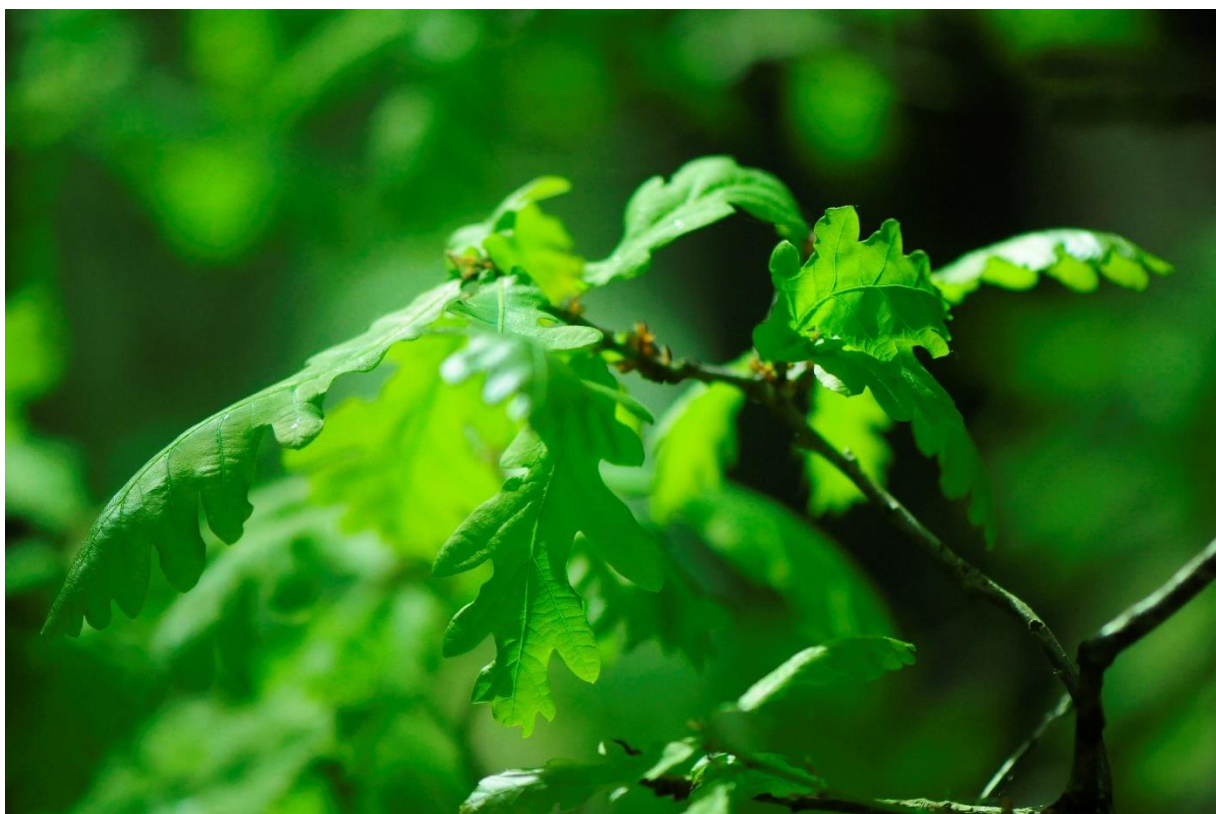

Foto. 19 Dąb szypułkowy (fot. M. Wenda-Klajst)

5.4.2 Struktura pionowa

W Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń zdecydowanie dominują drzewostany jednopiętrowe, zajmujące 89,8 % powierzchni. Drzewostany dwupiętrowe występują nielicznie (4,8 %

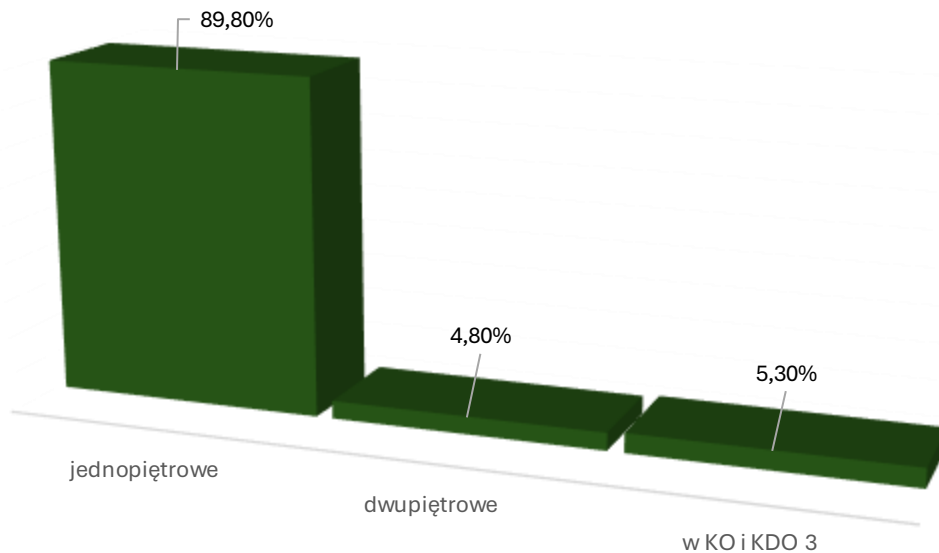
powierzchni), a drzewostany wielopiętrowe i o budowie przerębowej nie występują wcale. Drzewostany w KO i KDO stanowią 5,3 % powierzchni gruntów zalesionych Nadleśnictwa.

Struktura pionowa drzewostanów nadleśnictwa przedstawiona została w tabelarycznym podsumowaniu poniżej. Wyraźnie dominują drzewostany jednopiętrowe na terenie całego nadleśnictwa (87,8%) i w poszczególnych obrębach. Udział drzewostanów dwupiętrowych oraz w KO i KDO utrzymuje się na porównywalnym poziomie udziału powierzchniowego we wszystkich obrębach.

Tabela 22 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb KONSTANCJEWO	jednopiętrowe	2102,91	3623,87	1465,81	7192,59	89,1
	dwupiętrowe	0,00	76,57	321,43	398,00	4,9
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	w KO i KDO	3,54	19,79	456,94	480,27	6,0
Obręb LEŚNO	jednopiętrowe	2394,63	3216,41	1631,74	7242,78	90,5
	dwupiętrowe	0,00	123,96	255,52	379,48	4,7
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	w KO i KDO	1,25	29,83	346,95	378,03	4,7
Nadleśnictwo GOLUB-DOBRYŃ	jednopiętrowe	4497,54	6840,28	3097,55	14435,37	89,8
	dwupiętrowe	0,00	200,53	576,95	777,48	4,8
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	w KO i KDO	4,79	49,62	803,89	858,30	5,3

W porównaniu z poprzednim dziesięcioleciem wzrósł udział drzewostanów jednopiętrowych na i spadł udział drzewostanów dwupiętrowych i tych pozostających w KO i KDO. Jest to niekorzystna tendencja, jednak stan ten powoli będzie ulegał poprawie, między innymi dzięki aktualnym wskazaniom PUL, mającym na celu hodowlę większej liczby drzewostanów o złożonej strukturze pionowej.

Rysunek 32 Charakterystyka struktury drzewostanów w nadleśnictwie

5.4.3 Pochodzenie

Dane na temat pochodzenia drzewostanów mogą być niepełne i nie dające się udokumentować zwłaszcza w przypadku starszych drzewostanów. Należy jednak przypuszczać, biorąc pod uwagę długą historię prowadzenia ukierunkowanej gospodarki w lasach, że znaczna większość drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Golub Dobrzyń jest pochodzenia sztucznego.

Pewna część drzewostanów – głównie z przewagą buka i brzozy – powstała z samosiewów w wyniku odnowień naturalnych, natomiast olszyny – zwłaszcza starszych klas wieku – pochodzą częściowo z odrośli. W trakcie taksacji spotykano również samosiewy takich gatunków jak klon, jesion, grab, olsza szara, osika, lipa, świerk.

Zestawienie powierzchni (ha) wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych przedstawiono w zestawieniu poniżej.

Tabela 23 Zestawienie powierzchni [ha] według rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb KONSTANCJEWÓ	z panującym gat. obcym	0,78	11,64	0,00	12,42	0,2
	odroślowe	0,00	9,76	0,00	9,76	0,1
	z samosiewu	15,70	4,55	19,22	39,47	0,5
	z sadzenia	2091,14	3711,74	2224,96	8027,84	99,4
Obręb LEŚNO	z panującym gat. obcym	13,66	4,74	17,60	36,00	0,4
	odroślowe	0,00	3,78	0,00	3,78	0,0
	z samosiewu	36,06	131,29	77,33	244,68	3,1
	z sadzenia	2366,65	3237,50	2165,68	7769,83	96,9
Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń	z panującym gat. obcym	14,44	16,38	17,60	48,42	0,3
	odroślowe	0,00	13,54	0,00	13,54	0,1
	z samosiewu	51,76	135,84	96,55	284,15	1,8
	z sadzenia	4457,79	6949,24	4390,64	15797,67	98,2

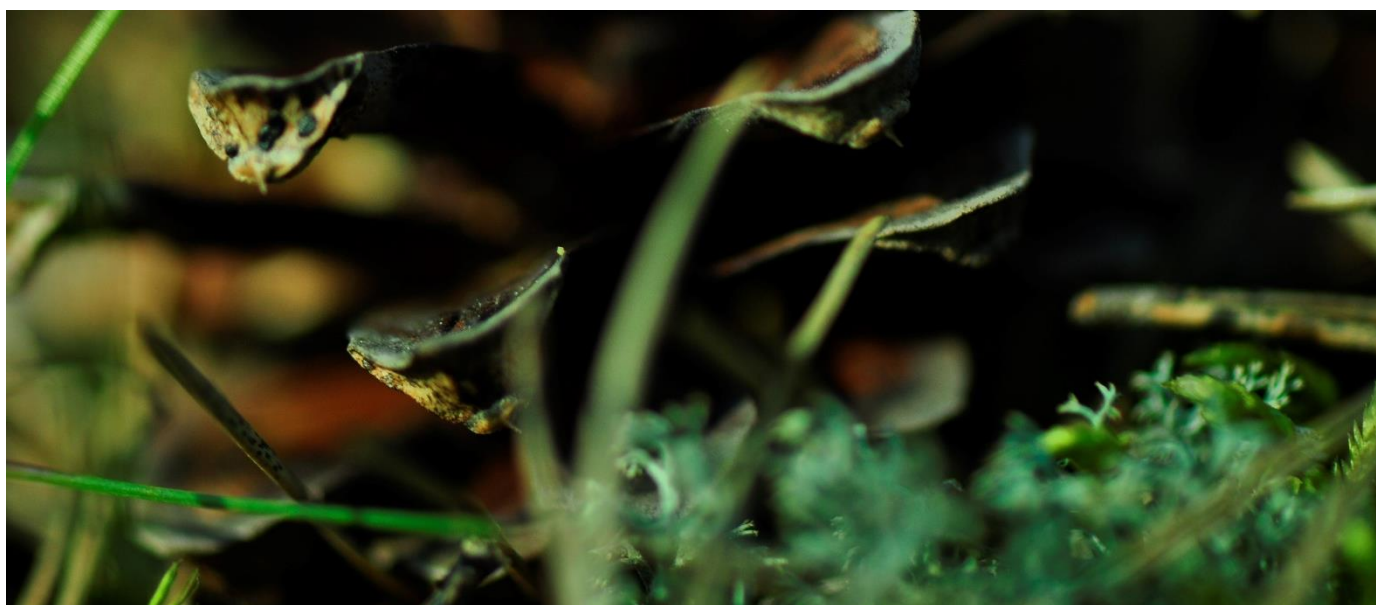
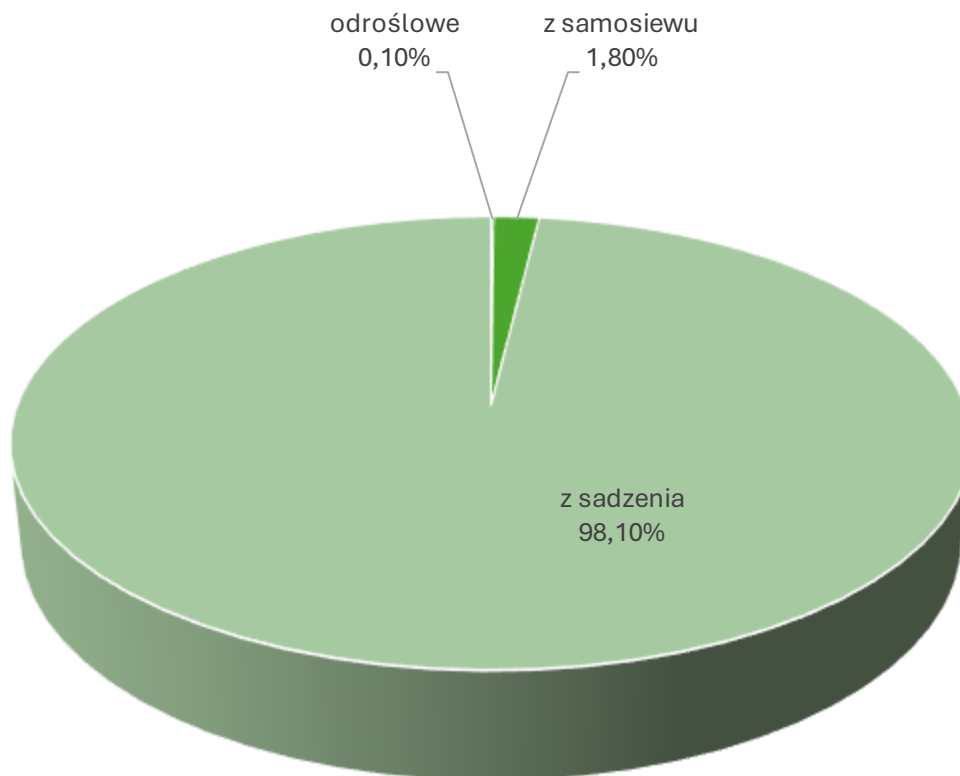

Foto. 20 Szyszka sosnowa (fot. M. Wenda-Klajst)

Rysunek 33 Udział drzewostanów ze względu na pochodzenie

5.4.4 Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym lub przyrodniczym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnych siedlisk leśnych. Pozwala ona na formułowanie wielu wniosków w zakresie hodowli lasu. Jest to także interesujący wskaźnik bogactwa przyrodniczego, a głównie stopnia naturalności ekosystemów leśnych.

Stopnie zgodności przyjęto wg „Instrukcji urządzania lasu” z 2012 r. (§40, pkt. 1-5).

W grupie drzewostanów o składzie niezgodnym wyróżniono dodatkowo:

- niezgodność obojętną - gdy zamiast zalecanego gatunku liściastego występuje inny gatunek liściasty,
- niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez sosnę lub świerka.

Tabela 24 . Zestawienie powierzchni [ha] według zgodności składu gatunkowego drzewostanów

Obręb	Siedlisko	Stopień zgodności								Suma powierzchni
		Zgodne		Częściowo zgodne		Niezgodne				
						negatywne		obojętne		
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. KONSTANCJEWO	Bśw	189,38	99,4	1,17	0,6					190,55
	BMśw	3 875,95	97,3	104,25	2,6	3,05	0,1	1,59	0,0	3 984,84
	BMw	1,34	13,4	6,43	64,3			2,23	22,3	10,00
	LMśw	2 014,28	74,8	638,40	23,7	27,75	1,0	13,14	0,5	2 693,57
	LMw	83,27	64,1	37,07	28,5			9,51	7,3	129,85
	LMb			0,88	100,0					0,88
	Lśw	381,14	59,4	111,05	17,3	107,92	16,8	41,04	6,4	641,15
	Lw	24,26	41,2	6,17	10,5	3,85	6,5	24,56	41,7	58,84
	OI	89,62	89,9	9,12	9,1			0,99	1,0	99,73
	OIJ	179,19	90,9	12,40	6,3	3,54	1,8	1,97	1,0	197,10
	Lł	10,29	16,0	32,11	49,9	0,71	1,1	21,24	33,0	64,35
Razem 1. KONSTANCJEWO		6 848,72	84,9	959,05	11,9	146,82	1,8	116,27	1,4	8 070,86
2. LEŚNO	Bśw	347,34	96,7	11,96	3,3			0,03	0,0	359,33
	BMśw	2 371,35	96,2	90,81	3,7			3,83	0,2	2 465,99
	BMw	6,43	62,6	2,84	27,7			1,00	9,7	10,27
	BMb	3,74	64,0	2,10	36,0					5,84
	LMśw	1 992,59	65,9	963,66	31,9	16,89	0,6	48,96	1,6	3 022,10
	LMw	31,60	36,7	31,07	36,1	4,29	5,0	19,21	22,3	86,17
	LMb	54,01	90,7	5,54	9,3					59,55
	Lśw	916,47	67,7	322,43	23,8	59,04	4,4	54,79	4,1	1 352,73
	Lw	107,35	46,8	88,59	38,6	1,82	0,8	31,47	13,7	229,23
	OI	189,15	86,9	13,79	6,3			14,65	6,7	217,59
	OIJ	122,72	78,6	33,34	21,4					156,06
	Lł	19,38	54,7	3,73	10,5			12,32	34,8	35,43
Razem 2. LEŚNO		6 162,13	77,0	1 569,86	19,6	82,04	1,0	186,26	2,3	8 000,29
Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń	Bśw	536,72	97,6	13,13	2,4			0,03	0,0	549,88
	BMśw	6 247,30	96,8	195,06	3,0	3,05	0,0	5,42	0,1	6 450,83
	BMw	7,77	38,3	9,27	45,7			3,23	15,9	20,27
	BMb	3,74	64,0	2,10	36,0					5,84
	LMśw	4 006,87	70,1	1 602,06	28,0	44,64	0,8	62,10	1,1	5 715,67
	LMw	114,87	53,2	68,14	31,5	4,29	2,0	28,72	13,3	216,02
	LMb	54,01	89,4	6,42	10,6					60,43
	Lśw	1 297,61	65,1	433,48	21,7	166,96	8,4	95,83	4,8	1 993,88
	Lw	131,61	45,7	94,76	32,9	5,67	2,0	56,03	19,5	288,07
	OI	278,77	87,9	22,91	7,2			15,64	4,9	317,32
	OIJ	301,91	85,5	45,74	13,0	3,54	1,0	1,97	0,6	353,16
	Lł	29,67	29,7	35,84	35,9	0,71	0,7	33,56	33,6	99,78
Razem nadleśnictwo		13 010,85	81,0	2 528,91	15,7	228,86	1,4	302,53	1,9	16 071,15

Występowanie drzewostanów częściowo zgodnych i niezgodnych z siedliskiem wynika głównie z braku odpowiedniego gatunku panującego. Dotyczy to głównie drzewostanów z dominującą sosną zwyczajną, modrzewiem europejskim i brzozą brodawkowatą na siedlisku Lśw, LMśw oraz brzozą brodawkowatą i olchą czarną na siedlisku Lw, LMw i Lł. Pozostałe niezgodności występują w wydzieleniach o stosunkowo małej powierzchni.

Dostosowywanie składu gatunkowego do warunków siedliskowych powinno się ponadto odbywać poprzez:

- szeroko rozumianą przebudowę drzewostanów niezgodnych z siedliskiem,
- odnawianie i zalesianie gatunkami zgodnymi z gospodarczym typem drzewostanu,
- preferowanie w poprawkach i uzupełnieniach gatunków będących w niedoborze w stosunku do gospodarczego typu drzewostanu,
- wykonywanie czyszczeń i trzebieży ukierunkowanych na eliminację gatunków niezgodnych z siedliskiem i poprawienie warunków wzrostu gatunkom zgodnym.

5.4.5 Formy aktualnego stanu siedliska

Siedliska w stanie naturalnym i zbliżonym do naturalnego zajmują w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń 67,4% powierzchni a siedliska zniekształcone stanowią 32,2%. Niemal wszystkie siedliska zniekształcone to siedliska na gruntach porolnych. Siedliska silnie zdegradowane występują na 0,40% powierzchni, są to siedliska po dawnych zwirowniach na glebach urbanoziemnych. Regeneracja siedlisk Nadleśnictwa powinna dokonywać się głównie poprzez właściwe wykonywanie prac hodowlanych, prowadzące do polepszenia stopnia zgodności składów gatunkowych drzewostanów z warunkami siedliskowymi.

Tabela 25 Zestawienie powierzchni [ha] wg grup typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8
Obręb KONSTANCJEWO	bory	naturalne	7,31	66,32	10,94	84,57	1,0
		zniekształcone	12,04	59,93	27,01	98,98	1,2
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	7,00	0,00	0,00	7,00	0,1
	bory mieszane	naturalne	735,64	974,15	733,88	2443,67	30,3
		zniekształcone	123,05	1240,73	139,28	1503,06	18,6
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	19,77	25,19	3,15	48,11	0,6
	lasy mieszane	naturalne	671,74	584,42	660,63	1916,79	23,7
		zniekształcone	182,04	522,44	187,07	891,55	11,0

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	12,42	3,54	0,00	15,96	0,2
	lasy	naturalne	171,06	108,84	353,91	633,81	7,9
		znieskształcone	43,74	40,01	46,78	130,53	1,6
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		ogółem	1685,16	1821,75	1836,19	5343,10	66,2
		znieskształcone	382,10	1869,75	404,84	2656,69	32,9
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	39,19	28,73	3,15	71,07	0,9
Obręb LEŚNO	bory	naturalne	51,54	185,22	50,48	287,24	3,6
		znieskształcone	23,89	33,27	14,93	72,09	0,9
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	bory mieszane	naturalne	451,13	490,72	433,22	1375,07	17,2
		znieskształcone	149,54	676,34	281,15	1107,03	13,8
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	lasy mieszane	naturalne	585,33	782,93	712,83	2081,09	26,0
		znieskształcone	396,81	491,86	198,06	1086,73	13,6
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	lasy	naturalne	427,43	488,96	479,15	1395,54	17,4
		znieskształcone	120,90	66,07	34,50	221,47	2,8
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,38	0,00	0,38	0,0
	ogółem	naturalne	1685,26	2097,36	1705,57	5488,19	68,6
		znieskształcone	710,62	1272,46	528,64	2511,72	31,4
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,38	0,00	0,38	0,0
Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń	bory	naturalne	58,85	251,54	61,42	371,81	2,3
		znieskształcone	35,93	93,20	41,94	171,07	1,1
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8
		silnie zdegradowane	7,00	0,00	0,00	7,00	0,0
	bory mieszane	naturalne	1186,77	1464,87	1167,10	3818,74	23,8
		znieskształcone	272,59	1917,07	420,43	2610,09	16,2
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	19,77	25,19	3,15	48,11	0,3
	lasy mieszane	naturalne	1257,07	1367,35	1373,46	3997,88	24,9
		znieskształcone	578,85	1014,30	385,13	1978,28	12,3
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	12,42	3,54	0,00	15,96	0,1
	lasy	naturalne	598,49	597,80	833,06	2029,35	12,6
		znieskształcone	164,64	106,08	81,28	352,00	2,2
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	0,00	0,38	0,00	0,38	0,0
	ogółem	naturalne	3370,42	3919,11	3541,76	10831,29	67,4
		znieskształcone	1092,72	3142,21	933,48	5168,41	32,2
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		silnie zdegradowane	39,19	29,11	3,15	71,45	0,4

5.4.6 Formy degeneracji ekosystemu leśnego

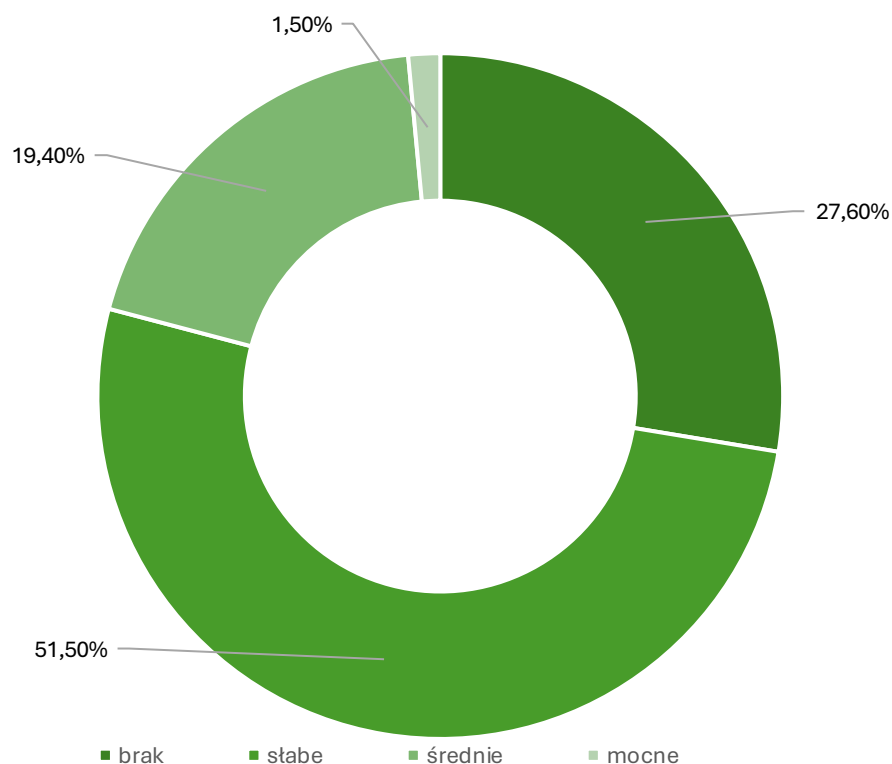
Dokonując oceny form degeneracji ekosystemów leśnych brano pod uwagę cztery jej podstawowe elementy:

- aktualny stan siedliska,
- ujednolicenie (monotypizację),
- borowacenie,
- neofityzację.

5.4.6.1 Borowacenie (pinetyzacja)

Borowacenie określane jest w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału So lub Św (Jd i Md traktowane są jako gatunki właściwe dla siedlisk żyznych) w górnej warstwie drzew wyróżnia się borowacenia:

- słabe - jeżeli udział sosny lub świerka w składzie gatunkowym drzewostanu na siedliskach borów mieszanych wynosi ponad 80% powierzchni, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych i do 30% na siedliskach lasowych,
- średnie - jeśli udział sosny lub świerka w składzie gatunkowym przekracza 80% na siedliskach lasów mieszanych i wynosi 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne - jeśli udział sosny lub świerka w składzie gatunkowym na siedliskach lasowych wynosi ponad 60%.

Rysunek 34 Zestawienie procentowe stopni borowacenia

Ze względu na charakterystykę typów siedlisk obiektu, borowacenie może być czynnikiem problematycznym. W skali całego nadleśnictwa największy udział mają drzewostany o stopniu borowacenia słabym (51,5%) oraz wykazujące całkowity jego brak (27,60%). Szczegółowe zestawienie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26 Zestawienie powierzchni [ha] wg form degeneracji lasu – borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb KONSTANCJEWO	brak	871,15	495,82	304,82	1671,79	20,7
	słabe	1042,48	2438,07	1191,74	4672,29	57,9
	średnie	181,21	761,26	636,64	1579,11	19,6
	mocne	11,61	25,08	110,98	147,67	1,8
Obręb LEŚNO	brak	1251,26	961,18	559,29	2771,73	34,6
	słabe	956,32	1658,34	995,43	3610,09	45,1
	średnie	176,27	726,25	630,50	1533,02	19,2
	mocne	12,03	24,43	48,99	85,45	1,1
Nadleśnictwo GOLUB-DOBRYŃ	brak	2122,41	1457,00	864,11	4443,52	27,6
	słabe	1998,80	4096,41	2187,17	8282,38	51,5
	średnie	357,48	1487,51	1267,14	3112,13	19,4
	mocne	23,64	49,51	159,97	233,12	1,5

5.4.6.2 Monotypizacja (ujednolicenie składu gatunkowego i wiekowego)

Monotypizacja polega na ujednoliceniu gatunkowym i wiekowym drzewostanu, uproszczeniu struktury warstwowej oraz nieznacznym zubożeniu gatunkowym zbiorowisk. Główną przyczyną monotypizacji jest zrębowy sposób zagospodarowania lasu, odnawianego sztucznie lub z częściowym wykorzystaniem odnowienia naturalnego. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem podziału drzewostanów na sosnowe i świerkowe oraz pozostałe.

Wyróżnia się:

monotypizację częściową, gdy:

- udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50-80%
- udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80%

monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80%.

Na terenie nadleśnictwa nie stwierdza się zwartych kompleksów jednowiekowych i jednogatunkowych.

5.4.6.3 Neofityzacja

Neofityzacja jest formą degeneracji fitocenozy leśnej polegającą na występowaniu gatunków obcego pochodzenia (tzw. neofitów) w zbiorowiskach leśnych, wskutek ich samoistnego wnikania (synantropizacji) lub celowego wprowadzania ze względów gospodarczych.

Foto. 21 Neofit w polskiej florze – klon jesionolistny (fot. M. Wenda-Klajst)

Tabela 27 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów w różnym wieku, w których stwierdzono występowanie neofitów.

Obręb, nadleśnictwo	Gatunek obcy	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb KONSTANCJEWO	AK	36,35	61,39	52,59	150,33	1,9
	CZM.P	764,83	2510,75	1105,05	4380,63	54,3
	DB.C	23,21	72,08	1,28	96,57	1,2
	JKL	4,09	3,81	1,32	9,22	0,1
	SO.C	0,39		5,48	5,87	0,1
Obręb LEŚNO	AK	68,69	90,56	35,11	194,36	2,4
	CZM.P	527,28	1249,78	707,18	2484,24	31,0
	DB.C	5,70	115,25	46,10	167,05	2,1
	DG	0,91	1,88	1,30	4,09	0,1
	JKL	4,81	18,77	0,96	24,54	0,3
	SO.C	11,13			11,13	0,1
Nadl. Golub-Dobrzyń	AK	105,04	151,95	87,70	344,69	2,1
	CZM.P	1292,11	3760,53	1812,23	6864,87	42,7
	DB.C	28,91	187,33	47,38	263,62	1,6
	DG	0,91	1,88	1,30	4,09	0,0
	JKL	8,90	22,58	2,28	33,76	0,2
	SO.C	11,52		5,48	17,00	0,1

Najczęściej występującym gatunkiem obcym w lasach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń jest czeremcha późna, będąca cieniem historii gospodarki leśnej na obszarze obecnego nadleśnictwa.

Neofityzacja dotyczy nie tylko gatunków drzew i krzewów. W runie gatunkiem coraz bardziej ekspansywnym na obszarze nadleśnictwa staje się m.in. niecierpek drobnokwiatowy. W bezpośrednim sąsiedztwie ogródków działkowych oraz osiedli mieszkaniowych często dochodzi do lokalnej ekspansji roślin pochodzących z ogrodów przydomowych i upraw. Istotną przyczyną ekspansji gatunków neofitów jest również intensywne użytkowanie i penetracja sieci dróg na terenach leśnych użytkowanych nie tylko przez Lasy Państwowe.

Udział gatunków obcych stale wzrasta w lasach. Wpływa to bardzo niekorzystnie na bioróżnorodność i zjawisko to należy monitorować.

Tak, jak w przypadku gatunków drzewiastych i krzewiastych ich ekspansję można ograniczać poprzez usuwanie podczas zabiegów fitomelioracji i pielęgnacyjnych oraz wprowadzanie do podszytów i jako gatunki domieszkowe, rodzimych gatunków o znaczeniu biocenotycznym, tak w przypadku roślin takich jak niecierpek drobnokwiatowy, nie opracowano konkretnej metody zwalczania ich i ograniczania ekspansji poza usuwaniem przed okresem wysiewu nasion, która to metoda musi być mocno rozłożona w czasie i nie posiada potwierdzenia skuteczności w większej skali.

5.4.6.4 Inwazyjne gatunki obce

Przełamanie barier geograficznych oraz wynalezienie nowych, szybszych środków transportu spowodowało, że wiele gatunków zostało zawleczonych do miejsc poza naturalnym zasięgiem występowania [Dyderski 2019]. Gatunki obce wpływają negatywnie na gatunki rodzime, skutecznie konkurując z nimi o zasoby środowiska, mogą być też nosicielami pasożytów lub chorób, na które allochtony nie są uodpornione. Należy pamiętać, że nie wszystkie gatunki obce stanowią noszą cechy inwazyjności.

Gatunek obcy oznacza każdego żywego osobnika gatunku, podgatunku lub niższego taksonu zwierząt, roślin, grzybów lub drobnoustrojów wprowadzonego poza jego naturalny zasięg; pojęcie to obejmuje wszelkie części, gamety, nasiona, jaja lub diaspory tych gatunków, jak również hybrydy, odmiany lub rasy zdolne do przeżycia i rozmnażania.

Inwazyjny gatunek obcy (zwany dalej IGO) oznacza gatunek obcy, którego wprowadzenie lub rozprzestrzenianie się zagraża –jak stwierdzono –bioróżnorodności i powiązanym usługom ekosystemowym lub oddziałuje na nie w niepożądany sposób.

Inwazje obcych gatunków stanowią bardzo duże zagrożenie dla różnorodności biologicznej na świecie, a zapobieganie ich rozprzestrzeniania jest najskuteczniejszą metodą minimalizowania strat przyrodniczych i ekonomicznych. Ekspansja roślin, w dobie obecnych możliwych ścieżek rozprzestrzeniania, jest nieuchronna. Nie wszystkie gatunki obce stają się gatunkami inwazyjnymi, jednak te o największej amplitudzie wymagań środowiskowych zaczynają konkurować z rodzimą florą, wypierając ją i przekształcając zbiorowiska roślinne. Stosunkowo niedawno świat nauki

podjął się szerszego badania obcych składników polskiej flory – najwięcej opracowań powstało dla południowej części kraju, gdzie problem inwazyjnych gatunków obcych pojawił się wcześniej [Rutkowski 2014]. W 2012 roku powstało zbiorowe opracowanie dostępne także w internecie – „Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych” [Tokarska-Guzik i in. 2012]. Omówiono tam ponad 935 gatunków i ważniejszych podgatunków, w tym 88 gatunków inwazyjnych i potencjalnie inwazyjnych (ponadto 4 gatunki jeszcze u nas nie stwierdzone). Nie uwzględniono roślin uprawianych i przejściowo dziczejących oraz 20 gatunków o wątpliwym statusie i około 100 gatunków efemerofitów zamieszczonych w „Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski” [Mirek i in. 2002].

Wśród 88 gatunków roślin inwazyjnych:

- 35 to inwazyjne w skali kraju (**12 występuje w lasach**),
- 31 inwazyjne regionalnie (**8 w lasach**),
- 10 zdomowionych i tylko lokalnie inwazyjnych (**4 w lasach**),
- 12 potencjalnie inwazyjnych, występujących w kraju (**3 w lasach**).

W sumie 27 gatunków roślin naczyniowych inwazyjnych lub potencjalnie inwazyjnych występuje głównie lub w znacznym stopniu w lasach [Rutkowski 2014].

W polskich lasach mamy najczęściej do czynienia z następującymi gatunkami : robinia akacjowa, czeremcha amerykańska, klon jesionolistny oraz dąb czerwony. Większość z rozprzestrzeniających się obecnie gatunków obcych została sprowadzona z Ameryki Północnej, ze względu na walory ozdobne lub w celu uprawy w polskich lasach. Obok introdukowanych roślin, wprowadzano także obce gatunki zwierząt, jak jeleni wschodni, czy daniel zwyczajny.

Co można zrobić?

Wsparcie przychodzi ze strony aktów prawnych. Pierwszy raz kwestie gatunków obcych regulowała ustawa o ochronie przyrody z 2004 r., obecnie reguluje je ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1589 z późn. zm.), zwana dalej ustawą o IGO. Ustawa jest wynikiem wielu lat pracy nad stworzeniem systemu zarządzania i zapobiegania inwazjom w polskiej przyrodzie. Jako akt wykonawczy do ustawy powołano do życia rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. poz. 2649). Ustawodawca nie umieścił jednak w wykazie najbardziej rozpowszechnionych gatunków inwazyjnych w polskich lasach.

Rozporządzenie dzieli inwazyjne gatunki obce na:

1. IGO stwarzających zagrożenie dla Unii

- a) podlegające szybkiej eliminacji
- b) rozprzestrzenionych na szeroką skalę

2. IGO stwarzających zagrożenie dla Polski

- a) podlegające szybkiej eliminacji
- b) rozprzestrzenionych na szeroką skalę

Ustawa o IGO określa dokładne procedury zgłaszania występowania ww. gatunków, wprowadzania danych do specjalnego rejestru oraz zasady i zakres przeprowadzania działań zaradczych. W rozumieniu rozporządzenia UE nr 1143/2014 działanie zaradcze to każde działanie środkami letalnymi lub nieletalnymi, których celem jest **eliminacja, kontrola lub izolacja populacji inwazyjnych** gatunków obcych, przy jednoczesnym zminimalizowaniu oddziaływania na gatunki docelowe i ich siedliska.

Organ właściwy do przeprowadzenia działań zaradczych **na nieruchomości, którą nie władza, określa, w drodze decyzji, termin udostępnienia nieruchomości przez podmiot władający oraz zakres i sposób przeprowadzenia działań zaradczych wobec IGO** stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski. Decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Istotna rola Lasów Państwowych pojawia się w przypadku działań zaradczych w stosunku do inwazyjnych gatunków obcych rozprzestrzenionych na szeroką skalę.

Działania zaradcze przeprowadza po wprowadzeniu do Rejestru IGO

- na obszarze tego parku narodowego- dyrektor parku narodowego;
- na obszarze rezerwatu przyrody, z wyłączeniem lasów stanowiących rezerwat przyrody- właściwy regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- poza obszarami parku narodowego i rezerwatu przyrody:
 - a) główny Inspektor Rybołówstwa Morskiego- na obszarze morskim,
 - b) właściwy dyrektor urzędu morskiego- na obszarze pasa technicznego
- po otrzymaniu od wójta ,burmistrza albo prezydenta miasta informacji, o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych:
 - a) w lasach stanowiących rezerwat przyrody -**właściwy dyrektor regionalnej dykcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe**;
 - b) poza obszarami parku narodowego i rezerwatu przyrody:
 - **zarządca nieruchomości** -na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa oraz na nieruchomości stanowiącej własność państwowej osoby prawnej,

- **podmiot władający będący osobą fizyczną albo inną niż państwowa osobą prawną, albo inną niż państwowa jednostką organizacyjną** -na nieruchomości, którą włada.

Metody zwalczania IGO są bardzo różne, od mechanicznego niszczenia, przez stosowanie chemii, po środki biologiczne. Każdy gatunek ma inne właściwości, stąd konieczność dostosowania właściwych metod - obecnie można korzystać z doświadczeń wielu podmiotów w zakresie przeprowadzania takich działań, zostały także opracowane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska kompleksowe kompendia dotyczące zwalczania wybranych gatunków.

Zanim jednak pojawi się problem gatunków inwazyjnych, warto zadbać o profilaktykę. Istnieje teoria biotycznego oporu ekosystemów, zgodnie z którą ekosystemy, które cechują się dużą różnorodnością biologiczną są bardziej odporne na inwazje gatunków obcych, spowodowane jest to większą presją naturalnych wrogów oraz większą konkurencją ze strony gatunków rodzimych [Dyderski 2019]. W związku z tym, gospodarka leśna, w ramach walki z gatunkami obcymi, powinna dążyć do tworzenia bardziej złożonych drzewostanów, wielogatunkowych, o złożonej strukturze.

Zgodnie z protokołem z posiedzenia Komisji Założeń Planu, podczas prac taksacyjnych zwracano uwagę na występowanie inwazyjnych gatunków obcych w rozumieniu ww. rozporządzenia. Na gruntach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń nie stwierdzono takich gatunków.

Podczas prac taksacyjnych stwierdzono obecność następujących gatunków obcych drzew i krzewów (nieujętych w ww. rozporządzeniu): robinia akacjowa, czeremcha amerykańska, dąb czerwony, daglezia zwyczajna, klon jesionolistny, KSZ, orzech czarny, platan klonolistny, sosna czarna, sosna wejmutka.

5.4.7 Drzewostany ponad 100 – letnie

Drzewostany ponad stuletnie wraz z kępami na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zajmują 13,57 % powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej. Same drzewostany ponad 100 letnie stanowią 13,75% powierzchni leśnej zalesionej. Głównie jest to sosna zwyczajna, dęby i rzadziej buki. Pozostałe drzewostany ponad 100-letnie – w warunkach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń nie mają większego znaczenia. Udział drzewostanów ponad 100-letnich ogółem dla obszaru Polski (wg wszystkich form własności) wynosi 18,5% (z uwzględnieniem KO, KDO, BP) (*źródło: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/zestawienia>*).

Drzewostany w takim przedziale wiekowym charakteryzuje największa bioróżnorodność wśród lasów użytkowanych gospodarczo, ze względu na największy udział zróżnicowanych nisz ekologicznych odpowiednich dla rozmaitych grup organizmów żywych. Część drzewostanów ponad 100-letnich została wyłączona z użytkowania natomiast kępy starodrzewu pozostawiono na zrębach do naturalnego rozkładu.

Tabela 28 Zestawienie powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich wg gatunków panujących

Gatunek panujący	Nadleśnictwo GOLUB-DOBRYŃ	
	pow. [ha]	udział %
1	2	3
Drzewostany		
SO	1202,91	7,48
DB, DB C	231,40	1,44
LP	1,58	0,01
OL	14,67	0,09
BK	129,45	0,81
BRZ	3,34	0,02
KL, JW	2,71	0,02
GB	26,48	0,16
JS	8,29	0,05
Razem	1620,83	10,09
Kępy		
SO, SO.WE	392,72	2,41
ŚW	6,95	0,04
DB, DB S., DB C	131,23	0,81
BRZ	4,3	0,03
BK	10,9	0,07
DG	0,63	0,00
JW, KL	7,23	0,04
GB	16,8	0,10
LP	8,7	0,05
OL	7,47	0,05
MD	1,34	0,01
JD	0,12	0,00
JS	1,23	0,01
Razem	589,62	3,62
Łącznie		
SO	1595,63	7,87
DB, DB C	362,63	2,05
LP	10,28	0,06
OL	22,14	0,14
BK	140,35	0,86
BRZ	7,64	0,05
JW.,KL	9,94	0,06
GB	43,28	0,27
JS	9,52	0,06
JD	0,12	0,01
MD	1,34	0,01
ŚW	6,95	0,04
DG	0,63	0,01
Razem	2210,45	13,75

5.4.8 Lasy ochronne – kategorie ochronności

Zgodnie z postanowieniami Komisji Założeń Planu zasięg i lokalizacja lasów ochronnych podlegały weryfikacji w ramach prac urzędniowych. Projekt zaktualizowanych lasów ochronnych dla Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zostanie przedłożony do Ministra Środowiska i Klimatu do zatwierdzenia. Lasy ochronne ujęte w opisach taksacyjnych występują na powierzchni 4644,54 ha, co stanowi 28,51 % powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej.

Szczegółowa ich lokalizacja znajduje się w Elaboracie. Podział wg kategorii ochronności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Kategorie ochronności – zestawienie powierzchni.

Kategorie ochronności	1. KONSTANCJEWO	2. LEŚNO	Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń
	Powierzchnia [ha]		
1	2	3	4
glebochronne	4,32	17,35	21,67
glebochronne, wodochronne	2,55	7,95	10,50
glebochronne, wodochronne, wokół miast	-	14,56	14,56
glebochronne, wokół miast		8,60	8,60
wodochronne	1108,17	1349,86	2458,03
wodochronne, badawcze	21,76	-	21,76
wodochronne, wokół miast	-	410,65	410,65
wodochronne, d-stany nasienne wyłączone	4,34	-	4,34
wokół miast	-	1338,63	1338,63
d-stany nasienne wyłączone	-	59,33	59,33
badawcze	241,13	-	241,13
cenne przyrodniczo	0,32	6,60	6,92
obronne	48,42	-	48,42
Razem	1431,01	3213,53	4644,54

Uwzględniając podział na kategorie ochronności, ustalenia Komisji Założeń Planu obszar Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zakwalifikowano do następujących gospodarstw:

Uwzględniając podział na kategorie ochronności i ustalenia Komisji Założeń Planu przyjęto następujący podział na gospodarstwa:

Gospodarstwo specjalne (S) – obejmujące obszary funkcjonalne pełniące funkcje specyficzne w urządzonym obiekcie, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Do gospodarstwa specjalnego (S) zalicza się:

- rezerваты wraz z otulinami;
- lasy glebochronne położone na stokach i stromych zboczach o nachyleniu powyżej 45°;
- lasy wodochronne w strefach ujęć wody
- wyłączone drzewostany nasienne;

- glebowa powierzchnia wzorcowa (GPW);
- strefy ochrony ptaków chronionych;
- siedliska przyrodnicze w obszarach siedliskowych (PLH) Natura 2000 i zweryfikowane poza obszarami Natura 2000;
- lasy o szczególnych walorach przyrodniczych i kulturowych, w tym: ekosystemy referencyjne, drzewostany cenne przyrodniczo (zgodnie z wykazem nadleśniczego), grodziska, obiekty archeologiczne, grupowe pomniki przyrody, otuliny miejsc pamięci;
- lasy obronne;
- lasy na siedlisku BMb, i LMb

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O) – wszystkie lasy ochronne według najnowszej decyzji, z wyjątkiem zaliczanych do gospodarstwa specjalnego.

Gospodarstwo wielofunkcyjne lasów gospodarczych (G) – wszystkie lasy pozostałe.

5.4.9 Martwe drewno w lesie

Martwe drewno jest miejscem życia dla wielu organizmów, szczególnie owadów. Zdarza się, że z martwego drewna korzysta więcej gatunków niż za życia drzewa, jest czynnik decydujący o różnorodności biologicznej lasu. To niezbędny element ekosystemu leśnego, który w bardzo dużych ilościach występuje w lasach znajdujących się w stanie naturalnym. **W typowych lasach gospodarczych ilość martwego drewna powinna być dostosowana nie tylko do wymagań gatunków związanych z tym zasobem, ale także do pełnionych przez te drzewostany funkcji.**

Obecnie w gospodarce leśnej coraz większą uwagę zwraca się na konieczność zachowania i ochrony zasobów martwego drewna, co związane jest z zobowiązaniami podpisanymi przez Polskę w ramach m.in. Konwencji Berneńskiej oraz Dyrektywy Habitatowej (siedliska przyrodnicze w obszarach Natura 2000), a także w związku z certyfikacją gospodarki leśnej [Solon 2002].

W związku z kluczową rolą martwego drewna, jego zasoby powinny być monitorowane. Pierwsze inwentaryzacje martwego drewna w światowym leśnictwie miały miejsce w latach 60 XX w, ale było to związane bardziej z koniecznością uwzględnienia tego czynnika w ochronie przeciwpożarowej (jako materiału łatwopalnego). Z czasem zaczęto dostrzegać rolę martwego drewna także w bilansie węgla (emisja gazów cieplarnianych), po czym istotna stała się także kwestia bioróżnorodności [Woodall i in. 2009].

Obecnie monitoring zasobów martwego drewna jest usystematyzowany - w Lasach Państwowych odbywa się w ramach inwentaryzacji prowadzonej na potrzeby sporządzania PUL, natomiast pomiar w łącznie w lasach wszystkich własności odbywa się podczas sporządzania Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasów (WISL). W latach 2018-2022 zasoby martwego drewna w Lasach Państwowych, mierzone w ramach WISL wzrosły do ponad 71,6 mln m³ (ok. 98 mln m³ w lasach ogółem) w stosunku do poprzedniej inwentaryzacji lasów, gdzie wyniosły 66,8 mln m³, a ogółem 90,1 mln m³

O pomiarze w ramach taksacji lasu na potrzeby sporządzania PUL decyduje Komisja Założeń Planu, a sam pomiar odbywa się na powierzchniach próbnych, zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu.

Średnia miąższość drewna martwego w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń wynosi 6,48 m³/ha. Najwyższą miąższość martwego drewna w Obrębie Konstancjewo stwierdzono na siedlisku OL (18,57 m³/ha), w Obrębie Leśno na siedlisku BMW (20,97 m³/ha).

Tabela 30 Zestawienie miąższości drewna martwego w typach siedliskowych lasu

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia w ha	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m3/ha	m3	m3/ha	m3	m3/ha	m3
BMŚW	3533,06	1,74	6148,34	4,01	14170,10	5,75	20318,44
BMW	6,98	0,13	0,90	5,75	40,10	5,88	41,00
BŚW	175,91	1,18	207,55	2,51	441,93	3,69	649,48
LŁ	60,79	10,75	653,30	1,78	108,07	12,53	761,37
LMB	0,88	12,88	11,34	1,91	1,68	14,79	13,02
LMŚW	2215,22	2,19	4841,46	4,34	9611,55	6,53	14453,01
LMW	109,81	3,34	366,96	2,96	324,99	6,30	691,95
LŚW	544,20	4,41	2399,06	6,19	3367,40	10,60	5766,46
LW	50,57	9,00	455,38	5,02	253,92	14,02	709,30
OL	91,99	15,65	1440,05	2,92	268,84	18,57	1708,89
OLJ	180,26	11,29	2034,83	3,79	682,68	15,08	2717,51
Razem obręb 1	6969,67	2,66	18559,16	4,20	29271,27	6,86	47830,44
BMB	5,84	0,12	0,71	1,44	8,44	1,56	9,15
BMŚW	2147,89	1,63	3510,56	2,83	6076,41	4,46	9586,97
BMW	10,27	20,70	212,59	0,27	2,75	20,97	215,33
BŚW	318,95	2,12	676,68	3,53	1125,63	5,65	1802,30
LŁ	33,42	2,02	67,37	5,49	183,59	7,51	250,96
LMB	59,55	2,05	121,94	7,59	452,19	9,64	574,13
LMŚW	2618,62	2,60	6808,20	3,13	8199,56	5,73	15007,76
LMW	81,11	6,35	515,20	2,99	242,74	9,34	757,94
LŚW	1103,90	4,49	4954,21	3,25	3586,92	7,74	8541,13
LW	195,74	5,52	1080,65	4,69	918,62	10,21	1999,27
OL	202,94	4,43	899,14	6,13	1244,62	10,56	2143,76
OLJ	126,26	3,58	451,73	5,84	737,17	9,42	1188,90
Razem obręb 2	6904,49	2,80	19298,97	3,30	22778,62	6,10	42077,59
Ogółem n-ctwo	13874,16	2,73	37858,14	3,75	52049,89	6,48	89908,03

Należy zaznaczyć, że rzeczywista ilość drewna martwego jest zapewne wyższa. Znaczna część drewna martwego zalega bowiem na zrębach i uprawach, jednak nie podlega ono pomiarowi w trakcie zakładania powierzchni kołowych (zakłada się je od II klasy wieku).

6 WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

6.1 Historia regionu

Obszar wchodzący w skład dzisiejszego nadleśnictwa należał w ciągu wieków do dwóch różnych ziem: chełmińskiej i dobrzyńskiej, które oddzielała od siebie rzeka Drwęca.

Była ona nie tylko granicą geograficzną, lecz także stanowiła linię graniczną między Polską a państwem zakonu krzyżackiego w latach 1231-1454; w latach 1466-1772 oddzielała woj. chełmińskie od ziemi dobrzyńskiej, a od 1815-1918 oddzielała zabór pruski od rosyjskiego. Powyższe podziały zostawiły piętno na historii opisywanych terenów. Obecna sieć osadnicza kształtowała się przez kilka tysiącleci. System hydrograficzny Drwęcy wraz z jej dopływami stwarzał korzystne warunki do rozwoju. Pierwsze ślady obozowisk ludzkich na tych terenach pochodzą sprzed 8000 lat (odkryte zostały w okolicach Węgierska). W IX-X w. w okresie plemiennej organizacji Polan, obszar obecnego powiatu zamieszkiwany był najprawdopodobniej przez ludność grupy kujawskiej. W X-XI w. obszary leżące na północ od Drwęcy weszły w skład kasztelanii chełmińskiej, zaś tereny położone na południe znalazły się częściowo w kasztelanii rypińskiej i słonskiej (później kikołskiej). Widocznymi do dziś śladami są wczesnośredniowieczne (VIII-XIII w.) grodziska obronne m.in. w Chełmoniu, Ciechocinie, Lisewie i Ostrowitem.

Pomiędzy rokiem 1148-1250 biskupstwo włocławskie uzyskało w formie nadania klucz ciechociński oraz dobra ostrowicko-golubskie bez Lisewa i Kowalewa. Już w XII i w początkach XIII w. powstały na tym terenie nowe parafie. Od 1217 r. w wyniku bliskiej granicy z Prusami rozpoczyna się okres ciągłych najazdów pogańskich Prusów (w 1220 roku został zniszczony gród w Kowalewie). W celu powstrzymania ich najazdów, książę Konrad Mazowiecki nadał ziemię chełmińską zakonowi krzyżackiemu. Krzyżacy wkroczyli do Prus z zamiarem stworzenia własnego państwa i stopniowo zaczęli opanowywać zajęte terytorium.

Około 1275 roku przebudowany został gród w Kowalewie, a obok niego Krzyżacy założyli miasto. Odtąd Kowalewo stało się siedzibą komturstwa. Podobnie postąpili Krzyżacy z przyjętymi dobrami ostrowicko-golubskimi. W ich miejscu utworzyli komturstwo, a pomiędzy 1296-1309 r. wzniesli zamek, który miał strzec przeprawy przez Drwęcę. Około 1293 r. doszło do założenia miasta Golubia w zakolu Drwęcy u podnóża zamku.

W tym czasie Krzyżacy rozpoczęli systematyczne zagospodarowywanie komturstw, lokując wiele nowych wsi, sprowadzając kolonistów z Niemiec i Śląska. Do 1410 roku następował intensywny rozkwit gospodarczy omawianych ziem, zwłaszcza Golub nabrał dużego znaczenia ze względu na strategiczne położenie. Mieszczanie golubscy bogacili się handlując z sąsiednią ziemią dobrzyńską. Do roku 1310 władał nią zaprzyjaźniony z Krzyżakami książę Siemowit, później przeszła ona w ręce Władysława Łokietka. W roku 1329 została zajęta przez Krzyżaków i jej okupacja trwała do 1343 r. Panujący od 1378 r. Władysław Opolczyk zastawił, a później sprzedał Krzyżakom - oprócz klucza ciechocińskiego należącego do biskupstwa włocławskiego - ziemię dobrzyńską. Została ona wykupiona w 1404 roku, ale już w 1409 r. została ponownie zajęta przez rycerzy Najświętszej Marii Panny.

Pomyślny rozwój gospodarczy opisywanych ziem zahamowały wojny polsko - krzyżackie z XV w. W 1410 r. po bitwie pod Grunwaldem oddziały Jagiełły zajęły Golub i Kowalewo. W 1454 r. Golub i Kowalewo wymówiły posłuszeństwo Zakonowi i przeszły na stronę Związku Pruskiego i Polski. W czasie wojny trzynastoletniej Kowalewo i Golub przechodziły z rąk do rąk. Oba miasta i okoliczne wsie zostały ponownie zniszczone. Ostatecznie na mocy II pokoju toruńskiego ziemie te znalazły się w granicach województwa chełmińskiego. Oba komturstwa zostały przemianowane na starostwa. Kowalewo od 1626 roku stało się siedzibą wojewody, a od 1526 odbywały się tu sejmiki szlacheckie woj. chełmińskiego.

W latach 1611-1625 tutejsze starostwo dzierżawiła siostra króla Zygmunta III Wazy, Anna. Po śmierci Anny król nadał je drugiej swojej żonie, królowej Konstancji, a potem swojej córce, królownie Annie Katarzynie, wreszcie królowej Cecylii Renacie. W końcu XVII w. aż do zaboru w 1772, starostwo golubskie dzierżawili kolejno członkowie rodzin Szczawińskich, Lubomirskich, Grudzińskich, Denhofów oraz Wesslów. W XVII w. oba miasta powiatu powoli zaczęły dźwigać się z upadku. Golub rozwijał się pomyślnie jako ośrodek handlowy, natomiast Kowalewo po otrzymaniu licznych przywilejów królewskich posiadało większe znaczenie jako ośrodek administracyjny.

Okres ożywienia gospodarczego zahamowały wojny szwedzkie z lat 1626-29, 1655-60 i 1703-18. W 1708-10 roku na opisywanym terenie szalała epidemia dżumy. Podczas bezkrólewia w latach 1733-35 oba miasta były płdrowane i rabowane przez wojska rosyjskie. W czasie wojny siedmioletniej

(1757-63) przez Golub i Kowalewo przeciągały bezustannie wojska pruskie i rosyjskie. W 1769 r. na krótko zajęli Golub konfederaci barscy. W wyniku prowadzonych walk na barki obu miast spadły ciężary związane z utrzymaniem wojsk. Poza tym, do upadku gospodarczego przyczyniła się również egoistyczna polityka szlachty, która płaciła bardzo niskie podatki oraz zwolniona była z ceł. Tak więc gdy w 1772 roku w wyniku I rozbioru Polski komisarze rządu pruskiego przejmowali oba miasta, w Kowalewie znajdowały się tylko 34 domy i 296 obywateli, zaś w Golubiu 105 domów oraz 658 mieszkańców. Odtąd oba miasta należały do powiatu chełmińskiego podległego Urzędowi Kamer i Domen w Kwidzynie. W Golubiu stanął garnizon strzegący granicy na Drwęcy. Władze pruskie rozpoczęły nową politykę, sprowadzając z głębi Prus kolonistów niemieckich, wprowadzając nowe prawa oraz czyniąc niemiecki językiem urzędowym.

Po III rozbiorze Polski w 1795 roku pod okupacją pruską znalazła się większość Kujaw z ziemią dobrzyńską. Terytorium powiatu leżące na południe od Drwęcy weszło w skład prowincji pruskiej pod nazwą Prusy Południowe departament poznański. Po 1796 r. ziemię dobrzyńską podporządkowano władzom w Płocku, a cały obszar znalazł się w powiecie lipnowskim.

Piętno na omawianym obszarze wyrwały wojny napoleońskie. W ciągu zimy 1806-7 stacjonowały tu wojska francuskie obciążając mieszkańców licznymi kontrybucjami oraz dokonując rekwizycji. Po traktacie w Tylży teren całego dzisiejszego powiatu wszedł w skład Księstwa Warszawskiego. Ziemie wokół Golubia i Kowalewa włączono do departamentu bydgoskiego, natomiast ziemia dobrzyńska znalazła się w granicach departamentu płockiego

W I poł. XIX w. Golub rozwijał się stosunkowo pomyślnie, natomiast zaznaczył się wyraźny upadek Kowalewa, które w latach 1833-67 utraciło nawet prawa miejskie. Na przełomie XIX i XX w. pojawiły się oznaki ożywienia gospodarczego. Podjęto inwestycje komunalne w miastach, próbowano rozwijać przemysł rolno-spożywczy. W 1900 roku przez opisywane tereny przeprowadzono linię kolejową łączącą Bydgoszcz z Brodnicą.

W wyniku postanowień Traktatu Wersalskiego z 1919 roku ziemie obecnego powiatu ponownie znalazły się w granicach państwa polskiego. W okresie międzywojennym podjęto pierwsze zabiegi zmierzające do połączenia Golubia z sąsiednim Dobrzyniem leżącym w powiecie rypińskim. Miasto to należące w XIX w. do zaboru rosyjskiego bardzo szybko się rozwijało i w 1939 roku liczyło około 5.700 mieszkańców, z czego połowę stanowiła ludność żydowska. W tym samym czasie Golub zamieszkiwało przeszło 3.500 osób, w tym 90% Polaków, 6% Żydów i 4% Niemców. Po agresji Niemiec na Polskę pomiędzy 6 a 7 września opisywane tereny zajęły wojska hitlerowskie. Od samego początku okupanci rozpoczęli masową eksterminację ludności polskiej. Niemcy wymordowali również prawie wszystkich Żydów zamieszkujących w Dobrzyniu. Podczas tej akcji zniszczono część zabudowy tego miasta. W Cieszynach koło Golubia hitlerowcy utworzyli obóz będący filią obozu koncentracyjnego w Stutthofie. W wyniku ofensywy wojsk radzieckich w styczniu 1945 roku Niemcy wycofali się, ustępując miejsca Armii Czerwonej, która bez większych walk zajęła 23 stycznia 1945 Golub, a w dniu następnym Kowalewo. W krótkim czasie pełnię władzy w regionie przejęła scentralizowana komunistyczna biurokracja partyjno-państwowa. Tereny na północ od Drwęcy należały do powiatu wąbrzeskiego, na południe - do powiatu rypińskiego.

W 1951 r. doszło do połączenia odrębnych dotąd miast Golubia i Dobrzynia w jeden ośrodek miejski. Dzięki odbudowie i rekonstrukcji zamku miasto stało się ważnym ośrodkiem turystycznym.

6.2 Historia najważniejszych miast

Tereny, które obejmuje Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń, mają bardzo długą, burzliwą i bogatą historię, na którą składają się przede wszystkim losy miast: Golub Dobrzyń, Radzyna Chełmińskiego, Wąbrzeźna i Chełmży.

GOLUB DOBRZYŃ

Golub-Dobrzyń to miasto i gmina w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie golubsko-dobrzyńskim.

Powstało z fuzji dwóch autonomicznych organizmów miejskich - Golubia, położonego w dawnej ziemi chełmińskiej w zakolu po prawej stronie rzeki i Dobrzynia - niegdyś przedmieścia Golubia, znajdującego się na przeciwnym brzegu w ziemi dobrzyńskiej.

Pierwszą wzmiankę o wsi Golub (villa golube) zamieszkiwanej przez rdzennie polski lud, znajdujemy dopiero w dokumencie z 1258 r. Wcześniej, bo w 1231 roku cała ziemia chełmińska, a więc i Golub, zajęta została przez Krzyżaków.

Wznowienie dokumentu nastąpiło w 1421 r, przez Wielkiego Mistrza Krzyżackiego Michała Kuchmeistera, który potwierdził w nim dawne prawa mieszkańców.

Początkowo miasto świetnie się rozwijało; ucierpiało mocno w wojnie polsko -krzyżackiej w 1414 roku, a szczególnie w tzw. "wojnie golubskiej" w 1422 r.

Bardzo pomyślny dla miasta był okres, w którym król Zygmunt III Waza nadał starostwo golubskie (1611 - 1625) swej siostrze - królowie Annie Wazównie. Licznie przybywający do zamku goście i pobyt Zygmunta III Wazy ze swym dworem w 1623 roku sprawiły, że miasto się ożywiło, powstały nowe cechy, kwitł handel.

W okresie międzywojennym Golub należał do województwa pomorskiego, a Dobrzyń do warszawskiego. Sytuacja ta nie była czynnikiem sprzyjającym ożywieniu miast. W tym czasie, dla podniesienia rangi sąsiadujących ze sobą miast, kilkakrotnie stawiała sprawa ich połączenia na posiedzeniach obydwu Rad Miejskich. Jednak do chwili wybuchu II wojny światowej formalnie do takiego połączenia nigdy nie doszło.

Od I stycznia 1956 roku Golub - Dobrzyń stał się stolicą nowo utworzonego powiatu i był nią do czasu zniesienia powiatów, tj. do 31 maja 1975 roku.

WĄBRZEŻNO

Miasto, należy do najstarszych miejscowości Pomorza Gdańskiego. Pierwsze ślady działalności ludzkiej na tym terenie pochodzą sprzed ok. 12 tys. lat. W okresie wczesnego średniowiecza powstała tutaj osada mieszkalna, której głównym elementem był gród wzniesiony prawdopodobnie w IX w. na półwyspie oddzielającym dwa jeziora: Zamkowe i Frydek. Został on jednak zniszczony w wyniku najazdu plemion pruskich.

Od 1246 roku, ziemie te były własnością biskupów chełmińskich. Z tego roku pochodzi pierwsze świadectwo potwierdzające istnienie wąbrzeskiej osady – Wambrez. Na początku XIV wieku ówczesny biskup rozpoczął budowę zamku, który został zniszczony w późniejszych latach.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w dziejach miasta było wystawienie mu przez bp Jana Dantyszka w 1534 r. przywileju lokacyjnego. Wówczas Wąbrzeźno otrzymało własną pieczęć oraz herb przedstawiający na czerwonym polu czarne skrzydło orła, w dolnej części przebite przez złoty pastorał.

Następne lata stanowiły dla Wąbrzeźna okres wzlotów i upadków. Miasto na przemian dźwigało się z gruzów i popadało ponownie w ruinę. Szybki rozwój nastąpił w XIX w., gdy znalazło się w granicach Prus Zachodnich. W 1920 r. Wąbrzeźno weszło w skład ziem odrodzonej Polski. Krótki okres niepodległości zakończył wybuch II wojny światowej.

Wyzwolenie nastąpiło w styczniu 1945 r. Przystąpiono do organizowania administracji państwowej. Miasto zaczęło się rozbudowywać i rozwijać. Powstały nowe osiedla, ulice i ciągi spacerowe, ruszyło także indywidualne budownictwo mieszkaniowe, oświatowe i publiczne. Nowy etap rozwoju Wąbrzeźna zapoczątkował rok 1990. Na skutek reformy administracji samorządowej wybrano Radę Miejską, Zarząd Miasta i Burmistrza. Kolejne lata przyniosły szybki rozwój Wąbrzeźna, duży nacisk położono na rozwój mieszkalnictwa, tworząc nowe osiedla, zadbane o poprawę infrastruktury komunalnej, uporządkowano systemy ściekowe, grzewcze,

gazownicze. Zadbano o rozwój komunikacyjny, ważnym przedsięwzięciem było powstanie w 2006 r. obwodnicy miasta, wokół której powstały dogodne tereny pod przyszłe inwestycje.

CHEŁMŹA

W 1251 roku biskup chełmiński Heidenryk przeniósł siedzibę biskupią z Chełmna do Chełmży – od tego czasu Chełmża jest miastem. W 1277 roku miasto skutecznie oparło się oblegającym Prusom pod wodzą Skumanda. Podczas wojny krzyżacko – polskiej w 1411 roku wojska króla Władysława Jagiełły zajęły miasto, a jego ówczesny właściciel biskup chełmiński Arnold Stapil, złożył hołd królowi. W 1422 roku wojska polskie posiłkowane przez Tatarów zdobyły i złupiły Chełmżę.

Po II pokoju toruńskim w 1466 roku miasto nadal należało do biskupów chełmińskich. W 1531 roku zostało zniszczone przez wielki pożar, w którym spłonęły akta i przywileje miejskie. W 1547 roku kolejny biskup chełmiński Tiedeman Giese dokonał odnowienia przywileju lokacyjnego miasta na prawie magdeburskim. Po I rozbiórce Polski, Chełmża przeszła pod panowanie Prus - majątek kościelny biskupów oraz kapituły chełmińskiej przeszedł na rzecz skarbu pruskiego. Mieszkańcy Chełmży odzyskali niepodległość w 1920 roku.

RADZYŃ CHEŁMIŃSKI

Po raz pierwszy zostało wymienione w 1015 roku jako zdobyte przez wojów Bolesława Chrobrego na Prusach. Na początku XIII wieku Radzyń był silnym ośrodkiem administracyjnym należącym do dzielnicy mazowieckiej. W 1224 roku gród radzyński od synów wojewody mazowieckiego Krystyna nabył biskup pruski Chrystian, który w 1231 roku przekazał go Krzyżakom. Prawdopodobnie w 1234 roku doszło do lokacji miasta. W 1285 roku komtur krajowy ziemi chełmińskiej Konrad von Thierberg odnowił przywilej lokacyjny dla miasta, wydany wcześniej przez mistrza krajowego Hermana von Balka. W XIII wieku w ziemi chełmińskiej było kilka powstań plemion Prusów, podczas których kilkakrotnie dochodziło do oblężenia miasta oraz dwukrotnie do jego zdobycia. W 1440 roku miasto przystąpiło do Związku Pruskiego.

Po wybuchu wojny trzynastoletniej w 1454 roku miasto i zamek zostały przejęte przez Związkowców. Ostatecznie po II pokoju toruńskim w 1466 roku miasto przyłączono do Korony. W 1575 roku Radzyń został strawiony przez pożar. Kolejne stulecie przyniosło czas wojen szwedzkich, które zniszczyły cały kraj, w tym również Radzyń. Od tamtego czasu datuje się upadek miasta i jego znaczenia. W 1772 roku miasto znalazło się w zaborze pruskim, administracyjnie podlegając rejencji kwidzyńskiej. Wyzwolenie miasta spod jarzma zaborcy nastąpiło w 1920 r.

6.3 Cenne obiekty i obszary historyczne

Nadleśnictwo Golub Dobrzyń ze względu na lokalizację na ziemi Chełmińsko-Dobrzyńskiej, terenu o bardzo długiej i burzliwej historii, w swym zasięgu terytorialnym posiada bardzo liczną grupę elementów kultury materialnej i o znaczeniu przyrodniczym (zabytkowe założenia pałacowo – parkowe, przycmentarne) posiadających status zabytków. Wykaz zabytków wygenerowany na podstawie ogólnie dostępnych danych na stronie internetowej Narodowego

Instytutu Dziedzictwa dla gmin w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zawiera kilkaset pozycji, w tym: układ urbanistyczny miasta Golub Dobrzyń, liczne kamienice i wille w Golub Dobrzyniu i Chełmży, założenia pałacowo – parkowe, zespoły klasztorne, cmentarze, kościoły, mury obronne. Lista jest na tyle rozległa, a przy tym na tyle łatwo dostępna, że nie było konieczności umieszczania jej w całości w niniejszym dokumencie. Poniższe zestawienie przedstawia najciekawsze obiekty w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa (wg rejestru zabytków stan na 30 czerwiec 2015).

Miasto Golub-Dobrzyń:

- gotycki zamek zbudowany w XIV w. na planie kwadratu z prostokątnym dziedzińcem arkadowym przebudowanym z przeznaczeniem na rezydencję w stylu renesansowym w latach 1616-23 przez Annę Wazównę, nr rej.: A-149/65 z 18.10.1934;
- stare miasto w Golubiu, XIV, nr rej.: 366/124 z 17.09.1957
- stary rynek z klasycznymi domami z XVIII/XIX w. nr rej.: A/1525 z 20.04.2009;
- kościół gotycki z I połowy XIV w., fragmenty murów miejskich z I połowy XIV w. (z basztą) nr rej.: A/494 z 31.08.1927 i z 23.01.1996;

Ostrowite:

- gotycki kamienny kościół z XIII/XIV w. odbudowany w XV w. nr rej.: A/352 z 13.07.1936;
- park dworski, XVIII, nr rej.: 449 z 22.11.1984
- grodzisko pierścieniowe zw. „Górą Szwedzką”;

Kowalewo Pomorskie:

- murowany kościół gotycki z początków XIV w., przedłużony w XV w. Z nadbudowaną w XVIII w. z wieżą i kaplicą, nr rej.: A/365 z 19.03.1930;
- ruiny zamku gotyckiego nr rej.: A/150/66 z 18.10.1934;
- mury miejskie, XIV, nr rej.: A/145/63 z 18.10.1934

Chełmonie:

- kościół gotycki, kościół par. pw. św. Bartłomieja, pocz. XIV, nr rej.: A/363 z 22.03.1930;

Pluskowęsy:

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, XIV, nr rej.: A/362 z 22.04.1930
- zespół dworski, 4 ćw. XIX:
- dwór, nr rej.: A/910/1 z 22.02.1980
- park, nr rej.: A/910/2 z 26.11.1984

Srebrniki:

- jednonawowy, kamienny, gotycki kościół z II połowy XIII w. (prezbiterium) i XIII/XIV w. (nawa i wieża), przebudowany ok. 1700 r. i w 1902 r. (dach), nr rej.: A/351 z 13.07.1936;

Miasto Radzyń Chełmiński:

- kościół par. pw. św. Anny, XV/XVI, nr rej.: A/383 z 4.12.1929
- kaplica cmentarna pw. św. Jerzego, ul. Jagiellońska, poł. XIV, nr rej.: A/382 z 4.12.1929
- bożnica, ob. dom mieszkalny, ul. Podgrodzie 7, k. XIX, nr rej.: A/174 z 17.09.1990
- ruiny zamku, 2 poł. XIII - 1 poł. XIV, nr rej.: A/61 z 18.10.1934 (brak decyzji w NID)
- dom, ul. Dąbrowskich 6, szach., poł. XIX, nr rej.: A/1508 z 7.08.1987
- dom mieszkalny, Rynek 3, pocz. XIX, nr rej.: A/130/406 z 27.02.1958

- dom mieszkalny, Rynek 16, XVIII/XIX, nr rej.: A/133/409 z 27.02.1958
- dom mieszkalny, Rynek 23, pocz. XIX, nr rej.: A/137/413 z 1.03.1958
- dom mieszkalny, Rynek 27 (d. 33), szach., k. XVIII, nr rej.: A/132/408 z 27.02.1958
- dom mieszkalny, Rynek 32, k. XVIII, nr rej.: A/131/407 z 27.02.1958
- dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 1, drewn., 1838, nr rej.: A/1644 z 27.02.1958

Miasto Wąbrzeźno:

- kościół par. pw. św. Szymona i Judy, ul. Górna 13, 1901-1902, nr rej.: A/657 z 28.07.1994
- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. par. pw. MB Królowej Polski, pl. Zwycięstwa, 1835, 1863, nr rej.: A/648 z 31.12.1993
- ruiny zamku, 1301-1311, nr rej.: A/1551 z 30.04.1966
- kamienica z oficyną, ul. 1 Maja 38, k. XIX, nr rej.: A/432 z 30.06.1987
- sąd grodzki, ob. rejonowy, ul. Wolności 19/21, 1880, 1908-1914, nr rej.: 621 z 19.08.1991
 - willa, nr rej.: j.w.
 - ogród, nr rej.: j.w.
- kamienica z oficyną, pl. Zwycięstwa 22, 1900-1903, nr rej.: A/653 z 30.05.1994
- działnica Starego Miasta, XIII-XIX, nr rej.: A/1560 z 30.09.1957
- katedra pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Gdańska 3, XIV/XV, XVI-XVII, 1891, nr rej.: A/487 z 1.03.1962
- dzwonnica, pl. Kopernika 3, 1854, nr rej.: 386/A z 8.07.1996
- kościół par. pw. św. Jana, ul. św. Jana, XVI/XVII, nr rej.: A/455 z 1.03.1962
- kościół par. pw. św. Stanisława, ul. Wiejska 19, 1927, nr rej.: A/702 z 30.10.1992
- kościół pw. św. Witalisa ^ zespół Seminarium Duchownego, ul. Karnkowskiego 3
- zespół klasztorny franciszkanów, ul. Piwna 6, XVII, nr rej.: A/486 z 1.03.1962:
 - kościół pw. Wszystkich Świętych
 - klasztor
- zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego, ul. Brzeska 20, 1884, nr rej.: A/472/1-3 z 8.07.1996:
 - kościół
 - kostnica
 - cmentarz przykościelny
 - ogrodzenie z bramą
- cmentarz komunalny, Al. Chopina 3/5, 1881-92, nr rej.: A/1504 z 18.07.1984
- mogiła zbiorowa obrońców Wisły z 22.VIII.1920, ul. Obrońców Wisły 18, nr rej.: 305/A z 16.04.1993
- park miejski im. H. Sienkiewicza, XIX/XX, nr rej.: A/1304 z 25.03.1994
- Państwowe Gimnazjum Żeńskie, ob. LO im. M. Konopnickiej, ul. Bechiego 1, 1926-1930, nr rej.: A/728 z 29.07.1993 (dec. liceum)
- zespół willowy, ul. Bechiego 2, nr rej.: A/1007/1-3 z 22.06.2006:
 - willa, 1923-25
 - służbówka, 1930
 - ogród, po 1920

- poczta, ul. Chopina 54, 1935-1937, nr rej.: A/664 z 15.01.1993
- kamienica, ul. Cyganki 26, 1911, nr rej.: 304/A z 15.02.1993
- pałac biskupi, ul. Gdańska 2/4, 1 poł. XIV, 1720-1738, 1925, nr rej.: A/688 z 25.11.1985
- kanonia, ul. Gdańska 8, 1649, pocz. XX, nr rej.: A/5 z 31.05.1999
- zespół Wyższego Seminarium Duchownego, ul. Karnkowskiego 3 :
- kościół pw. św. Witalisa, XIV, nr rej.: A/443 z 1.01.1962
- gmach seminarium (4 skrzydła), 1843-1900, nr rej.: A/1544/1-4 z 10.12.2009
- zespół sądu, ul. Kilińskiego 20 / Wojska Polskiego 22, XIX/XX, 1930-1935, nr rej.: A/643/1-4 z 28.12.1998:
 - sąd, ob. wojewódzki
 - sąd, ob. rejonowy
 - budynek administracyjny
 - skwer (zieleń towarzysząca)
- kolegium wikariuszy, pl. Kopernika 3, 1732-1736, nr rej.: A/4 z 31.05.1999 -64;

Jarantowice:

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Maksymiliana Kolbe, drewniany, 1785, nr rej.: A/205 z 6.03.1956

Orzechowo:

- kościół gotycki z XIV w. Odbudowany w 1685 r. Wystrój barokowy i rokokowy z XVII i XVIII w. Rzeźby późnogotyckie z początków XVI w. nr rej.: A/203 z 13.07.1936

Ryńsk:

- jednonawowy, kamienny, gotycko - renesansowy kościół z I połowy XIV w. z wieżą kwadratową i kruchtą z 1608 r odrestaurowany w 1648 r nr rej.: A/204 z 13.07.1936;
- grodzisko wczesnośredniowieczne, pierścieniowate;
- gorzelnia, ob. młyn, ul. Młyńska 3, 1876, nr rej.: A/1338 z 9.11.2007

Chełmża:

- kościół katedralny pw. Świętej Trójcy, ul. Tumską, 2 poł. XIII-XVII, nr rej.: A/381 z 17.10.1929 i z 29.12.1952
- kościół par. pw. św. Mikołaja, XIII-XV, XIX, nr rej.: A/407 z 2.05.1966
- cmentarz par. „stary”, ul. Chełmińska, k. XIX, nr rej.: 556 z 3.10.1991
- mauzoleum rodziny Zawiszów-Czarnych, 1879, nr rej.: j.w.
- kaplica grobowa rodziny von Kalksten, ok. 1858-1862, nr rej.: j.w.
- dom, ul. Chełmińska 2, 1880-1885, nr rej.: 631/A z 24.09.1992
- dom, ul. Chełmińska 8, 1901, nr rej.: 625/A z 25.02.1992
- kamienica z oficynami, ul. Sikorskiego 28, k. XIX w., nr rej.: A/151 z 21.10.1992
- willa, ul. Sikorskiego 36, 1882, nr rej.: A/899 z 17.11.2005
- wodociągowa wieża ciśnień, ul. Paderewskiego 20, 1900, nr rej.: A/1329 z 20.08.2007

Dźwierzno:

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP, ok. 1300, XVIII, 1864, nr rej.: A/408 z 30.04.1966

Kiełbasin:

- kościół par. pw. Narodzenia NMP, XIV, nr rej.: A/373 z 28.01.1930

Dębowa Łąka:

- kościół par. pw. św. Piotra i Pawła, XIV, nr rej.: A/191/1-2 z 6.05.1930
- cmentarz par., przy kościele, nr rej.: A/197/1-2 z 31.12.1987
- kościół ewangelicki, ob. rzym. kat. fil. p. w. Matki Boskiej Bolesnej, 1900-01, nr rej.: A/195 z 15.10.2004
- zespół pałacowy:
 - pałac, poł. XIX, XIX/XX, nr rej.: A/52/1-2 z 30.10.2002
 - dom ogrodnika, XIX/XX, nr rej.: j.w.
 - park, 1 poł. XIX, nr rej.: A/52/3 z 8.10.1984 i z 11.03.2003

Kurkocin:

- kościół par. pw. św. Bartłomieja, XIV, nr rej.: A/196/1-2 z 13.07.1936
- cmentarz rzym.-kat. grzebalny, przy kościele pw. św. Bartłomieja, 1 poł. XIX, nr rej.: A/196/1-2 z 31.12.1987
- park dworski, poł. XIX, nr rej.: 497 z 1.10.1985
- wiatrak koźlak, drewn., XIX/XX, nr rej.: 353 z 11.07.1980

Łobdowo:

- zespół kościoła par. pw. św. Małgorzaty: nr rej.: A/198/1-2 z 13.07.1936 31.12.1987:
 - kościół, 1 poł. XIV, 1700
 - kostnica, 2 poł. XIX
 - cmentarz grzebalny
 - ogrodzenie

Niedźwiedź:

- kościół pw. św. Jerzego, XIII-XIV, nr rej.: A/199/1-2 z 22.04.1930
- cmentarz rzym.-kat., przy kościele, nr rej.: A/199/1-2 z 31.12.1987
- zespół dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: A/936/1-2 z 22.09.1960 i z 8.10.1984:
 - dwór (dec. pałac)
 - park, XIX/XX

Wielkie Radowiska:

- kościół par. pw. św. Jakuba, XIV, 1580, k. XVIII, nr rej.: A/200 z 13.07.1936

Zieleń:

- jednonawowy kościół gotycki z I połowy XIV w kościół par. pw. św. Piotra i Pawła nr rej.: A/206 z 20.05.1930;

Dulsk:

- jednonawowy kościół drewniany z połowy XVIII w., przebudowany w 1978 roku z drewnianą dzwonnica, pw. Narodzenia NMP, drewn., XVIII, nr rej.: A/350 z 31.08.1927;

Łopatki:

- kościół gotycki, murowany z ok. 1330 roku, odbudowany (po wojnach szwedzkich) i podwyższony w latach 1865-67. Wnętrze kryte stropem neogotyckim, o wystroju barokowym i rokokowym z XVII i XVIII w. Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, 2 ćw. XIV, 1865-7, nr rej.: A/412 z 29.04.1966;

Osieczek:

- kościół gotycki z I połowy XIV w., rozbudowany w 1618 roku. Późnorenesansowy ołtarz główny.
- kościół par. pw. św. Katarzyny, 1618, XIX/XX, nr rej.: A/353 z 13.07.1936;

Płużnica:

- kościół gotycki z połowy XIV wieku z wystrojem późnobarokowym i rokokowym z XVIII w. pw. św. Małgorzaty, k. XIV, nr rej.: A/A/410 z 30.04.1966

Mgowo:

- kaplica dworska pw. św. Barbary, 1734, nr rej.: A/11/156 z 29.04.1966

Nowa Wieś Królewska:

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, XIII/XIV, nr rej.: A/354 z 13.07.193;

Orłowo:

- zespół dworski i folwarczny, 1870-80, 1908, 1972, nr rej.: A/76/1-8 z 3.03.1997:
- dwór (dec. pałac), 1855-1874, nr rej.: A/546 z 11.04.1983
 - oficyna, 4 ćw. XIX
 - park, XIX
 - folwark (z teren podwórza gospodarczego i ogrodu), 1870-1880:
 - 2 stodoły
 - obora, 1877
 - chlewnia, 1898
 - spichrz, 4 ćw. XIX
 - stajnia, 1897

6.4 Miejsca pamięci narodowej i cmentarzy (grunty LP)

Na terenie Leśnictwa Gronowo (oddz. 162 k) znajduje się obiekt wpisany do rejestru zabytków – kaplica grobowa rodziny von Wolf.

Rodzaj: architektura sakralna

Styl architektoniczny: nieznana

Materiał budowy: ceglane

Forma ochrony: Rejestr zabytków

Inspire id: PL.1.9.ZIPOZ.NID_N_04_BL.95268

W mauzoleum pochowani zostali członkowie rodu von Wolff, właścicieli Gronowa, Gronówka, młyna Juda, a także przejściowo innych majątków np. Lipienica (pow. golubsko-dobrzyński) i Skłudzewo (pow. toruński). Mauzoleum zostało wybudowane około 1860 r. W 1928 Ernst II von Wolff sprzedał Gronowo i na zawsze wyjechał z Polski.

Foto. 22 Kaplica grobowa w Gronowie (fot. M. Wiśniewski)

Stanowiska archeologiczne

Według danych przekazanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie Nadleśnictwa Golub Dobrzyń znajdują stanowiska archeologiczne, z których 3 wpisane są do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wśród cennych obiektów wyróżnić można następujące rodzaje stanowisk:

- zespół osadniczy
- stanowisko archeologiczne
- park typu krajobrazowego.

Stanowiska o własnych formach krajobrazowych (wały, grodziska, kurhany) podlegają trwałej ochronie i zachowaniu, wszelkie prace leśne mogące mieć wpływ na naruszenie ich formy należy prowadzić ze szczególną ostrożnością oraz zapewnić nadzór archeologa po uprzednim uzgodnieniu zakresu prac PWKZ. Stanowiska wpisane do rejestru zabytków podlegają najwyższej formie ochrony na podst. art. 7 ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozostałe stanowiska są stanowiskami ewidencyjnymi i wszelkie prace ziemne w ich obrębie również należy uzgadniać z PKWZ, który określi rodzaj i formę ratowniczych badań archeologicznych.

Poniżej przedstawiono wykaz stanowisk archeologicznych w poszczególnych obrębach leśnych Nadleśnictwa Golub Dobrzyń wraz z informacją, które z nich są wpisane do rejestru zabytków.

Lokalizacja stanowisk archeologicznych, z przypisanym im kolejnym numerem w obrębie leśnym została naniesiona na mapę walorów przyrodniczo-kulturowych (stanowiąca załącznik do „Programu Ochrony Przyrody”) na podstawie materiałów otrzymanych od Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu.

- wczesnośredniowieczny zespół osadniczy składający się z grodziska i osady podgrodowej
 - nr decyzji WO SOZ/T/AR-IC-8/4456/2003 z dn. 28.08.2003 - nr rej. - c/157 - oddz. 158b - obr. Leśno,
- stanowisko archeologiczne - nr decyzji WO SOZ/DKI-IA-14/4354/99 z dnia 28.12.1999 - nr rej.; a/17 - oddz. 137 s (Ls), t (R) - obr. Leśno,
- park typu krajobrazowego w zespole dworsko parkowym - WO SOZ/DKI-11/3513/2000 z dni 5.09.2000 - nr rej. - a/27 - oddz. 39 c (Ls), d (E/N) - obr. Leśno.

7 ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Stan lasów jest miernikiem zagrożeń całego środowiska przyrodniczego. Las jest najbardziej czułym wskaźnikiem negatywnych zmian, a jednocześnie najtrudniejszym do odtworzenia ekosystemem.

Spośród wielu groźnych dla lasów czynników tylko część może je zniszczyć w ciągu bardzo krótkiego czasu. Taki typ działania wykazują np.: ogień, huragany, powodzie, itp. Pozostałe powodują najczęściej różnorakie uszkodzenia, w wyniku których rozwijają się mniej lub bardziej przewlekłe procesy chorobowe.

Wzajemne powiązanie kilku czynników, polegające na jednoczesnym lub następującym po sobie występowaniu, powoduje, że ich oddziaływanie jest silniejsze, a niszczący efekt końcowy większy niż zwykła suma efektów poszczególnych czynników.

Lasy Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń mogą być narażone na oddziaływanie następujących czynników:

abiotycznych:

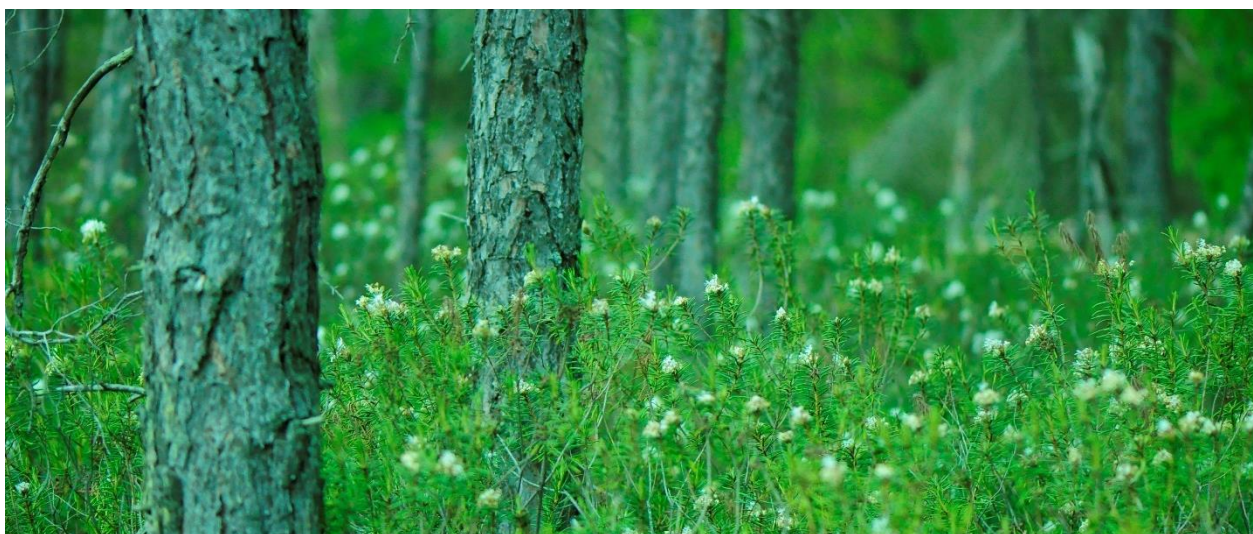
- długotrwałe susze,
- niskie temperatury, wczesne i późne przymrozki,
- silne wiatry, huragany;

biotycznych:

- szkodniki owadzie (pierwotne, wtórne),
- grzybowe choroby infekcyjne (korzeni, pędów, liści),
- szkody powodowane przez zwierzęta roślinożerne;

antropogenicznych:

- zanieczyszczenie powietrza,
- zanieczyszczenie wód i gleb,
- pożary lasu,
- szkodnictwo leśne.

Poniżej przedstawiono zestawienie uszkodzeń spowodowanych różnymi czynnikami w nadleśnictwie Golub-Dobrzyń, wg stanu na 1 stycznia 2026 r.

Tabela 31 Zestawienie uszkodzeń drzewostanów

Główna przyczyna uszkodzenia		Powierzchnia	Powierzchnie uszkodzeń w przedziałach procentowych			% pow. leśnej
			10-20	21-50	>50	
		[ha]				
1		2	3	4	5	6
bez uszkodzeń		14153,55				88,07
uszkodzenia	Antropogeniczne	4,48	0,48	4,00	-	0,03
	Czynniki klimatyczne	267,74	183,29	80,74	3,71	1,67
	Grzyby	277,32	129,15	148,17	-	1,73
	Owady	195,07	97,60	97,47	-	1,21
	Zakłócenia stosunków wodnych	110,20	64,39	44,77	1,04	0,69
	Zwierzyzna	1024,84	483,10	541,74	-	6,38
	Pożar	7,29	7,29		-	0,05
	Inne (jemioła)	30,66	21,45	9,21	-	0,19
	Razem uszkodzone	1917,60	986,75	926,10	4,75	11,93
OGÓŁEM		16071,15				100,00

7.1 Zagrożenia abiotyczne

Głównymi szkodami powstałymi z przyczyn abiotycznych w minionym dziesięcioleciu na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń były wiatrolomy, wiatrowały, zakłócenia stosunków wodnych (susze), niskie i wysokie temperatury a także pożary. Wszystkie ww. czynniki są potęgowane dynamicznie zmieniającymi się warunkami klimatycznymi. Należy dążyć do gospodarowania w lasach z uwzględnieniem zmieniających się warunków klimatycznych i przyrodniczych. Wysoka żywotność drzew i elastyczność w reakcji na stresogenne zmiany jest pożądaną cechą drzew, osiąganą poprzez odnawianie powierzchni odpowiednim materiałem sadzeniowym.

7.1.1 Szkody powodowane przez czynniki klimatyczne

Wśród zagrożeń abiotycznych w lasach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń największy niekorzystny wpływ na funkcjonowanie lasu należy mają silne wiatry, erozja wodna, okiść, przymrozki późne oraz anomalia termiczne.

Coraz większe znaczenie nabiera właśnie zmieniający się klimat, powtarzające się susze, gwałtowne zjawiska pogodowe, które mają negatywny wpływ na kondycję zdrowotną drzewostanów. Znaczne szkody w lasach powstają w okresie śnieżnych i bardzo mroźnych zim, kiedy spada mokry śnieg i obniża się temperatura. Oblodzone drzewa nie wytrzymują obciążeń i pod wpływem silnych wiatrów łamią się gałęzie i korony. Powyższe zjawisko, zwane okiścią śniegową, jest bardzo groźne dla drzewostanów młodszych klas wieku. Częstym zjawiskiem po

silnych mrozach jest powstawanie pęknięć, a następnie tzw. listew mrozowych na pniach dębów, buków.

Na okresy wysokich temperatur powietrza i dłuższych okresów bezdeszczowych najsilniej reagują drzewostany świerkowe, bukowe i dębowe. Szczególnie mocno cierpi świerk wykazując znaczne osłabienie i zamieranie licznych drzew, dobijanych przez szkodniki wtórne.

W starszych drzewostanach podczas długotrwałych upałów cierpią drzewa bukowe, rzadziej świerk wskutek gwałtownego odsłonięcia pni. Zjawiskiem wtórnym są martwice, pękanie i odpadanie kory.

7.1.2 Pożary

Według kategoryzacji zagrożenia pożarowego lasów obszar Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń zakwalifikowany został do II kategorii.

Główne niebezpieczeństwo powstania pożaru związane jest z atrakcyjnością turystyczną terenu oraz sąsiedztwem obszarów podmiejskich i rolniczych. Szczególnie niebezpieczna jest wczesna wiosna, z uwagi na częste występowanie długich okresów bezdeszczowych oraz wypalanie traw. Groźny jest również okres letni związany z większą penetracją terenów leśnych. Jednak główną przyczyną powstania pożarów są podpalenia.

W ostatnim okresie 10 lat zarejestrowano 26 pożarów na łącznej powierzchni 4,78 ha. Ich występowanie w poszczególnych latach przedstawia tabela poniżej.

Tabela 32 Zestawienie pożarów z lat 2016-2025 wraz z powierzchnią i przyczyną powstania

Zestawienie ilości pożarów za okres 2016-2024				
Data	Leśnictwo	Oddział	Pow. pożaru (ha)	Przyczyna
2016				
			0,00	
2017				
15.03.2017	Gronowo	167-h	0,42	Podpalenie
21.09.2017	Płonne	218-j	0,01	Wypadek
			0,43	
2018				
05.04.2018	Gronowo	144-c	0,12	Wypalanie roślinności
11.04.2018	Leśno	278-c	0,15	Podpalenie
10.05.2018	Gronowo	138-b	0,04	Podpalenie
21.05.2018	Gronowo	131-b, c,d	0,06	Podpalenie
02.08.2018	Leśno	309-a	0,01	Podpalenie
04.08.2018	Łęga	216-h, 215-d	0,02	Podpalenie
12.09.2018	Cieszyny	178-c	0,02	Nieznana
15.10.2018	Paliwodzizna	296-c	0,01	Podpalenie
			0,43	
2019				

Zestawienie ilości pożarów za okres 2016-2024				
Data	Leśnictwo	Oddział	Pow. pożaru (ha)	Przyczyna
03.04.2019	Radziki	204-a, d	0,50	Nieznana
05.04.2019	Radziki	230-a	0,01	Podpalenie
08.04.2019	Radziki	229-i	0,01	Podpalenie
			0,52	
2020				
			0,00	
2021				
09.06.2021	Gronowo	138-d	0,03	Używanie ognia
18.06.2021	Gronowo	146-l	0,03	Inne używanie ognia
			0,06	
2022				
11.03.2022	Wronie	26-c	0,03	Podpalenie
17.05.2022	Płonne	268-n	0,01	Rekreacja
21.05.2022	Łęga	178-a	0,01	Energia elektryczna
			0,05	
2023				
30.05.2023	Kępa	331-c	0,01	Nieznana
21.09.2023	Przeszkoda	71-f	0,02	Nieznana
			0,03	
2024				
16.05.2024	Tokary	22-d, f	1,37	Nieznana
09.07.2024	Kępa	326-j, k-01, k-99	1,17	Podpalenie
01.10.2024	Cieszyny	80-b	0,07	Podpalenie
			2,61	
2025				
20.04.2025	Czystochleb	87A-g, h, i, j	0,96	Podpalenie
21.04.2025	Czystochleb	74B-d	0,05	Podpalenie
29.04.2025	Paliwodziczna	285-h	0,07	Podpalenie
			1,08	
RAZEM:			5,21	

Głównym powodem występowania pożarów na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń były podpalenia. Sprawny system wykrywania i lokalizowania pożarów, dobra współpraca ze służbami straży pożarnej, umożliwiła minimalizację powierzchni pożarów - dając średnią wielkość z dziesięciolecia dla przeciętnego pożaru tylko 0,18 ha. W trakcie minionego PUL, ogień na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń wybuchł 29 razy.

W celu wykrywania i gaszenia pożarów utrzymywany jest system obserwacyjno-alarmowy w okresie wzmożonego zagrożenia pożarowego od kwietnia do końca września. System ten oparty jest o:

- Punkt Alarmowo–Dyspozycyjny (PAD), zlokalizowany w siedzibie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń. Jego zadaniem jest monitorowanie lasu, zbieranie meldunków meteorologicznych w celu ustalenia zagrożenia pożarowego oraz koordynowanie całości działań przeciwpożarowych na terenie nadleśnictwa i współpraca z sąsiednimi jednostkami.
- Zespół dostrzegalni przeciwpożarowych, na który składają się trzy stalowe wieże na terenie Leśnictw: Mokry Las, Paliwodzizna, Gronowo. Na ww. wieżach zamontowane są kamery HD, obraz z kamer wyświetlany jest w Punkcie Alarmowo - Dyspozycyjnym w siedzibie Nadleśnictwa. Punkt Alarmowo - Dyspozycyjny wyposażony jest w niezbędne zaplecze techniczne: trzy monitory, komputer i panel sterujący kamerami.

7.2 Zagrożenia biotyczne

Do zagrożeń biotycznych należą szkody powodowane przez nadmiernie występujące owady leśne, zwierzynę łowną, gryzonie oraz patogeniczne grzyby powodujące choroby lub zamieranie drzew.

7.2.1 Owady

W ostatnim dziesięcioleciu nie zanotowano szczególnie dużych szkód spowodowanych przez owady. W latach 2023-2025 największe wystąpiły szkody spowodowane przez chrabąszcza majowego: 2023 rok – 51,28 ha, 2024 rok - 53,40 ha, 2025 rok – 61,51 ha. Pozostałe szkody przedstawiono w tabeli poniżej:

7.2.2 Szkody powodowane przez ssaki

Uszkodzenia upraw na powierzchniach otwartych, pod okapem drzewostanów i podsadzeń produkcyjnych spowodowane zgryzaniem przez jeleniowate dotyczą wszystkich gatunków drzew. Zgryzanie powoduje głównie zahamowanie przyrostu na wysokość. Uniemożliwia praktycznie wyprowadzenie dębu, lipy, graba, a w niektórych przypadkach sosny i modrzewia oraz gatunków biocenotycznych bez skutecznej ochrony grodzeniami lub innymi zabezpieczeniami.

Uszkodzenia powodowane przez kręgowce (głównie jelenie i sarny) są stosunkowo równomierne na terenie nadleśnictwa. Największe znaczenie mają w uprawach i młodnikach oraz w drzewostanach młodszych klas wieku. Uszkodzenia powodowane przez zwierzęta to głównie zgryzanie pędów prowadzące do silnych deformacji młodych drzewek oraz spałowanie pni drzewek polegające na zdzieraniu kory i zgryzaniu tkanek miękkich pnia. Uszkodzenia pni mogą być też powodowane przez jeleniowate podczas wycierania przez nie poroża ze scypułu, połączone mogą być też z obłamywaniem dolnych gałęzi w zasięgu poroża danego osobnika. Łosie pojawiające się sporadycznie (pojedyncze wędrujące osobniki) mogą powodować szkody zwłaszcza w młodnikach liściastych wyłamując i wydeptując młode pokolenie drzewostanu.

Od kilkunastu lat występują szkody ze strony bobrów praktycznie w sąsiedztwie większości cieków wodnych; szkody w uprawach spowodowane przez gryzonie jest niewielka

Szkody od zwierzyny w uprawach i młodnikach wystąpiły na ogólnej powierzchni 1024,84 ha. Stanowią one poważne zagrożenie dla istniejących i nowo zakładanych upraw. Mimo różnych prób zabezpieczeń przed spałowaniem i zgryzaniem, w miejscach szczególnie penetrowanych przez zwierzynę leśną jedynym skutecznym zabezpieczeniem upraw jest stosowanie grodzenia oraz redukcja populacji.

W celu dalszej minimalizacji szkód należy dążyć również do utrzymania równowagi biologicznej przez:

- dostosowanie liczebności zwierzyny płowej oraz jej struktury wiekowej i płciowej do poziomu zapewniającego możliwość realizacji celów hodowli lasu,
- zwiększenie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, między innymi przez odtworzenie oraz wtórne zagospodarowanie małych łąk śródleśnych, zwiększenie ilości poletek łowieckich.

7.2.3 Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby

Uszkodzenia powodowane przez grzyby pasożytnicze z punktu widzenia szkodliwości w gospodarce leśnej to te obejmujące systemy korzeniowe drzew, zgnilizna drewna, uszkodzenia aparatu asymilacyjnego drzew. Patogeny grzybowe na terenie Nadleśnictwa Golub Dobrzyń nie stanowią zagrożenia na wysokim poziomie (większość uszkodzeń mieści się w przedziale do 21%). Naturalna odporność biologiczna drzewostanów w znacznym stopniu ogranicza skalę tego zagrożenia, jednak w przypadku drzewostanów osłabionych patogeny grzybowe przyczyniają się do podwyższenia intensywności cięć w użytkowaniu przygodnym. Największe znaczenie mają drzewostany na gruntach porolnych (z przewagą sosny zwyczajnej w składzie), podatne na infekcję huby korzeniowej.

Przy ewentualnych zalesieniach gruntów porolnych istotnym elementem w procesie ograniczania zagrożenia ze strony huby korzeni jest dobór gatunków, formy zmieszania i ilości sadzonek a także stosowanie sadzonek pochodzących ze szkółki kontenerowej poddanych wcześniej mikoryzacji, która znacznie zwiększa ich odporność i udatność upraw. W późniejszym okresie podstawowym zabiegiem z zakresu ochrony przeciwko chorobom korzeni jest smarowanie pniaków pozostających po cięciach pielęgnacyjnych i na zrębach środkiem biologicznym. Stosowanie powyższego preparatu związane jest z wykonywaniem cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach i powinno stanowić stały element zabiegu ścinki drzew.

Na terenie nadleśnictwa drzewostany cierpią na stepujące choroby spowodowane przez grzyby:

- pasożytnicza zgorzel siewek gatunków iglastych
- pasożytnicza zgorzel siewek gatunków liściastych
- zamieranie jesionu
- zamieranie olszy
- opieńkowa zgnilizna korzeni

- opieńkowa zgnilizna korzeni
- osutki sosny
- rdza na iglastych/liściastych
- huba sosny
- zamieranie buka

W trakcie taksacji uszkodzenia spowodowane patogenami grzybowymi zanotowano na łącznym obszarze 277,32 ha.

7.3 Zagrożenia antropogeniczne

7.3.1 Stan i zanieczyszczenie powietrza

Emisją zanieczyszczeń nazywamy zjawisko przedostawania się do atmosfery substancji i pyłów z powierzchni ziemi. Rozróżniamy emisje naturalne oraz antropogeniczne – będące wynikiem różnorodnej działalności człowieka. Z punktu widzenia źródeł emisji wyróżnia się emisje: punktowe (sektor energetyczny i przemysłowy), powierzchniowe (sektor komunalno-bytowy i stacje paliw), liniowe (z oddziaływania transportu samochodowego).

Aktualnie obowiązujące przepisy prawne system oceny jakości powietrza opierają na klasyfikacji stref w województwie. Strefę stanowi aglomeracja o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy oraz obszar jednego lub więcej powiatów niezaliczonych do aglomeracji, położonych na terenie tego samego województwa.

Tereny Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń położone są w strefie kujawsko-pomorskiej. Stan powietrza w województwie jest uwarunkowany przez emisję energetyczną i technologiczną. Wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza oraz ich rodzaj zależą przede wszystkim od struktury i wielkości zużycia paliw w gospodarce, ich jakości, a także od stosowanych technologii produkcji. O jakości powietrza decyduje również wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Przestrzenny rozkład emisji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest zróżnicowany.

Klasyfikacja jakości powietrza wykonana ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

W celu sklasyfikowania stref pomiarowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi uwzględnia się zawartość w powietrzu następujących zanieczyszczeń:

1. Dwutlenek siarki SO_2
2. Dwutlenek azotu NO_2
3. Tlenek węgla CO
4. Benzen C_6H_6
5. Ozon O_3
6. Pył PM_{10}

7. Pył PM_{2,5}
8. Ołów (Pb) w pyłe PM₁₀
9. Arsen (As) w pyłe PM₁₀
10. Kadm (Cd) w pyłe PM₁₀
11. Nikiel (Ni) w pyłe PM₁₀
12. Benzo(a)Piren (B(a)P) w pyłe PM₁₀

Poniżej przedstawione są wyniki klasyfikacji stref w województwie kujawsko-pomorskim dla poszczególnych zanieczyszczeń. (źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2022”. GIOŚ. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy – Bydgoszcz 2023).

Tabela 33 Klasy stref uzyskane w drugiej pięcioletniej ocenie jakości powietrza (2019 – 2023) dla SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃, PM₁₀, Pb, As, Cd, Ni, BaP, PM_{2,5} - ochrona zdrowia (źródło: GIOŚ)

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy											
		SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM 2,5	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Strefa kujawsko-pomorska	PL0404	1	1	1	1	3b	1	1	1	1	3b	3a	3b

Objaśnienie klas zanieczyszczeń:

- 1** – stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczały wartości dolnego progu oszacowania,
- 3a** – na terenie strefy występowały stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania, lecz nieprzekraczające wartości poziomów dopuszczalnych lub docelowych
- 3b** – na terenie strefy rejestrowane były stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania i jednocześnie powyżej wartości poziomów dopuszczalnych (na danym obszarze przekroczony został górny próg oszacowania - co najmniej w okresie trzech lat - i przynajmniej w jednym roku przekroczony został poziom dopuszczalny substancji)

W przypadku stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, ozonu, pyłu PM_{2,5}, ołowiu, arsenu oraz kadmu oceny wszystkich strefach były korzystne (klasa 1). Poziome zawartości niklu, ozonu oraz pyłu PM₁₀ w powietrzu osiągnęły wartości powyżej górnego progu oszacowania i jednocześnie powyżej wartości poziomów dopuszczalnych. Skutkuje to koniecznością sporządzenia programów ochrony powietrza (jeżeli wcześniej nie powstały) oraz wykonywaniem intensywnych pomiarów na stałych stanowiskach. W przypadku, gdy takie programy już uchwalono, a standardy jakości powietrza nadal są przekraczane, konieczna jest ich aktualizacja (w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza). Według klasyfikacji stężenia dla benzo(a)pirenu, dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w strefie kujawsko -pomorskiej występowały stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania, lecz nieprzekraczające wartości

poziomów dopuszczalnych lub docelowych. Nie skutkuje to potrzebą wykonania programu ochrony powietrza, jednak osiągnięcie poziomów celów długoterminowych powinno być jednym z celów wojewódzkiego programu ochrony środowiska, wymagane są także intensywne pomiary stężeń zanieczyszczeń na stałych stanowiskach.

Tabela 34 Charakterystyka strefy dla potrzeb oceny jakości powietrza, dane dla 2020 roku (źródło: GIOŚ)

Nazwa strefy: strefa kujawsko – pomorska	
Kod strefy	PL0404
Liczba mieszkańców strefy	1 412 853
Powierzchnia strefy (w km ²)	17596
Powiaty wchodzące w skład strefy	powiat aleksandrowski, powiat brodnicki, powiat bydgoski, powiat chełmiński, powiat golubsko-dobrzyński, powiat grudziądzki, powiat inowrocławski, powiat lipnowski, powiat mogileński, powiat nakielski, powiat radziejowski, powiat rypiński, powiat sępoleński, powiat świecki, powiat toruński, powiat tucholski, powiat wąbrzeski, powiat włocławski, powiat żniński miasto Grudziądz
Miasta powyżej 50 tys. mieszkańców wchodzące w skład strefy wraz z podaniem liczby mieszkańców tych miast	Grudziądz – 94 368 mieszkańców Inowrocław – 72 561 mieszkańców
Informacja klimatyczna	Strefa leży w strefie klimatu umiarkowanego, przejściowego od klimatu oceanicznego do kontynentalnego o dużej dynamice zmienności typów pogody, zarówno w cyklu rocznym, jak i wieloletnim. Występuje wzrost kontynentalizmu klimatycznego ku wschodowi, szczególnie pod względem termicznym. Na dynamikę zmienności typów pogody wpływ ma również międzystrefowa (południkowa) wymiana mas atmosferycznych. Obserwuje się napływ różnorodnych mas atmosferycznych o różnorodnej genezie powstawania i charakterze: polarnych, arktycznych i zwrotnikowych, formujących się nad lądem lub morzem.
Informacja topograficzna	Centralną część strefy zajmuje makroregion Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka. Ta wielka forma wklęsła posiada w obrębie strefy dwa mezoregiony: Kotlinę Toruńską oraz Dolinę Środkowej Noteci. Pradolinę otaczają makroregiony, tj. pojezierza: Południowopomorskie, Chełmińsko-Dobrzyńskie, Wielkopolskie oraz Dolina Dolnej Wisły. W równinne i wysoczyznowe obszary wcięte są liczne doliny rzeczne (największe to Dolina Brdy oraz Dolina Drwęcy). Różnice wysokości względnej wynoszą 176,5 m. Najwyższe wzniesienie to Czarna Góra (189 m n.p.m.) w gminie Kamień Krajeński, a najniższy punkt leży na wysokości 12,5 m n.p.m. (niedaleko Nowego). Na terenie strefy położony jest kompleks borów sosnowych – Bory Tucholskie.
Charakterystyka głównych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza mających wpływ na stężenia substancji objętych roczną oceną jakości powietrza	Najistotniejszy wpływ na stężenia zanieczyszczeń mają: - emisja punktowa w przypadku tlenków siarki, stanowiąc 52,0% emisji sumarycznej, - emisja pochodząca z transportu drogowego w przypadku tlenków azotu, stanowiąc 43,9% emisji sumarycznej, - emisja komunalno-bytowa w przypadku: pyłu PM10 (56,6% emisji sumarycznej), PM2,5 (79,8% emisji sumarycznej) i benzo(a)pirenu (97,5% emisji sumarycznej).
Liczba czynnych stanowisk pomiarowych (w 2020 r.) znajdujących się w strefie w podziale na zanieczyszczenia i metody pomiarowe:	

Nazwa strefy: strefa kujawsko – pomorska		
Pomiary automatyczne	SO ₂	4
	NO ₂	6
	NO _x	6
	CO	2
	O ₃	3
	C ₆ H ₆	2
	PM ₁₀	3
	PM _{2,5}	1
	Inne	NO-6 ; toluen-2; m,p-ksylen-2; o-ksylen-2; etylobenzen-3; rtęć całkowita w stanie gazowym-1; formaldehyd-1; prekursorzy ozonu-1
Pomiary manualne	PM ₁₀	7
	PM _{2,5}	3
	Cd	6
	Ni	6
	As	6
	Pb	6
	benzo(a)piren	7
	Inne	benzo(a)antracen – 2; benzo(b)fluoranten – 2; benzo(j)fluoranten – 2; benzo(k)fluoranten – 2; indeno(1,2,3-cd)piren – 2; dibenzo(a,h)antracen - 2 As (depozycja) – 1; Cd (depozycja) – 1; Ni (depozycja) – 1; Hg (depozycja) – 1; benzo(a)piren (depozycja) – 1; benzo(a)antracen (depozycja) – 1; benzo(b)fluoranten (depozycja) – 1; benzo(j)fluoranten (depozycja) – 1; benzo(k)fluoranten (depozycja) – 1; indeno(1,2,3-cd)piren (depozycja) – 1; dibenzo(a,h)antracen (depozycja) - 1 SO ₄ ²⁻ (PM _{2,5}) – 1; NO ₃ ⁻ (PM _{2,5}) – 1; Na ⁺ (PM _{2,5}) – 1; K ⁺ (PM _{2,5}) – 1; NH ₄ ⁺ (PM _{2,5}) – 1; Cl ⁻ (PM _{2,5}) – 1; Ca ²⁺ (PM _{2,5}) – 1; Mg ²⁺ (PM _{2,5}) – 1; EC(PM _{2,5}) – 1; OC(PM _{2,5}) - 1 benzen – 1; toluen – 1; m,p-ksylen – 1; o-ksylen, etylobenzen – 1

Klasyfikacja jakości powietrza wykonana ze względu na ochronę roślin.

W celu sklasyfikowania stref pomiarowych ze względu na ochronę roślin uwzględnia się zawartość w powietrzu następujących składników:

1. Dwutlenek siarki SO₂
2. Tlenki azotu NO_x
3. Ozon O₃

Używa się tu klasyfikacji podstawowej (klasy: A, B, C).

Tabela 35 Klasy stref uzyskane w drugiej pięcioletniej ocenie jakości powietrza 2019 – 2023 (źródło: GIOŚ)

Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
1	2	3	4	5
Strefa kujawsko-pomorska	PL0404	R1	R1	R3a

Objaśnienia klas zanieczyszczeń

Klasa R1 – stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczały wartości dolnego progu oszacowania;

Klasa R3a – na terenie strefy występowały stężenia zanieczyszczenia powyżej wartości górnego progu oszacowania lecz nieprzekraczające poziomu dopuszczalnego.

W przypadku stężeń dwutlenku siarki i tlenków azotu nie stwierdzono poziomów, które wskazywałyby na niedotrzymanie standardów, ze względu na ochronę roślin. Jednak klasyfikacja stężeń dopuszczalnych dla ozonu wykazała przekroczenie górnego progu oszacowania, lecz bez przekroczenia normy.

Wpływ zanieczyszczeń na środowisko leśne

Zanieczyszczenia powietrza, w zależności od stężenia określonych substancji, mogą wpływać negatywnie na drzewostany poprzez:

- Ogólne osłabienie drzew, które stają się mniej odporne na działalność patogenów;
- Zahamowanie lub spowolnienie wzrostu;
- Uszkodzenie aparatu asymilacyjnego;
- Zanieczyszczenie gleby.

Sosna pospolita, stanowiąca główny składnik drzewostanów Nadleśnictwa, należy do gatunków o dużej wrażliwości na zanieczyszczenia powietrza, przy czym najczęściej obserwowanymi objawami tego stanu są uszkodzenia igieł, zmniejszony przyrost wysokości, ograniczone kiełkowanie pyłku oraz pogarszająca się jakość nasion [Oleksyn 1993].

Jednocześnie, kompleksy leśne, odpowiednio zbudowane są w stanie minimalizować zanieczyszczenia powietrza, zarówno pochodzących z emitorów punktowych, jak i emisje z komunikacyjnej infrastruktury liniowej.

Istotnym aspektem jest również sekwestracja dwutlenku węgla w ekosystemach leśnych oraz działania zmierzające do zwiększenia zdolności lasów w zakresie jego pochłaniania. Obecnie

lasu kompensują około 30% globalnej emisji CO₂, pochodzącej ze spalania paliw kopalnych [Peñuelas i Raupach 2008].

7.3.2 Stan i zanieczyszczenie wód

Oceny stanu czystości wód powierzchniowych dokonuje się w punktach pomiarowych. Monitoring wód powierzchniowych jest koordynowany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. W ramach państwowego monitoringu środowiska Inspekcja Ochrony Środowiska bada i ocenia stan wód powierzchniowych. W trakcie pomiarów uwzględniane są wskaźniki elementów biologicznych (obfitość, liczebność, skład gatunkowy), elementów hydromorfologicznych (reżim hydrologiczny, ciągłość cieków), elementy chemiczne (substancje priorytetowe: metale ciężkie, WWA, pestycydy chloroorganiczne) oraz elementy fizykochemiczne (warunki termiczne, warunki natlenienia, zasolenia, zakwaszenie, substancje biogenne, specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne).

Stan wód rzeki Drwęcy

Drwęca jest typową rzeką pojezierną. Cała jest objęta ochroną rezerwatową - Rzeką Drwęca, w celu ochrony środowiska wodnego i bytujących w nim ryb (pstrąga, łososia, troci, certy). Drwęca jest pod opieką Zarządu Okręgowego PZW w Toruniu. Należy do wód górskich do umownej granicy - mostu drogowego w Złotorii. Dopuszczone jest stosowanie przynęt roślinnych, co pozwala wiosną na złowienie np. jazia. Od 1 kwietnia do 31 maja obowiązuje zakaz wędkowania (2005).

Górny odcinek koryta rzeki to wąwóz o głębokości 20-30 m, którego długość wynosi około 8 km. Odcinek ten, nosi nazwę Czarciego Jaru. Tu właśnie znajduje się ośrodek zarybieniowy. Rzeką płynie wśród malowniczych lasów i jezior. Można tu spotkać bystrza, czasami z kamieniami, przetomy, mielizny i łachy piaszczyste. Odcinek środkowy rzeki to mniej więcej wysokość Nowego Miasta. Spadek poziomym na odcinku Nowe Miasto - Brodnica to około 0,04%. Dorzecze Drwęcy odwadnia około 676 stałych i okresowych cieków. Ujście rzeki charakteryzuje się średnim przepływem 26 m/s, a wahania poziomu wody osiągają 3,5 m. Przepływa przez takie jeziora jak: Ostrowin, Drwęckie. Jest to ciekawy szlak kajakowy.

Stan jakościowy wód rzeki Drwęcy jest zmienny, lecz generalnie rzeka charakteryzuje się klasą II lub III pod względem bakteriologicznym i hydrobiologicznym. Woda posiada nieznacznie podwyższone stężenia fosforanów i związków manganowych oraz bakterii grupy kałowej, co wiąże się głównie z działalnością rolniczą w zlewni. W niektórych okresach, np. podczas długotrwałych upałów, może dochodzić do pogorszenia jakości wody z powodu niskiej zawartości tlenu i naturalnych procesów biologicznych. Rzeką utrzymuje się w II lub III klasie czystości, co oznacza, że woda jest umiarkowanie czysta. W zlewni rzeki znajduje się duży obszar pól uprawnych, co prowadzi do dostawiania się zanieczyszczeń z nawozów. Wartki nurt i głębokie koryto rzeki, mimo pewnych zanieczyszczeń, ułatwiają naturalne procesy samooczyszczania i natleniania wody.

Stan klasowy rzeki:

- substancje organiczne - II klasa
- związki azotu i fosforu - I i II klasa
- stan hydrobiologiczny - II klasa
- stan sanitarny - III i II klasa

Wyniki pomiarów chemicznych i fizykochemicznych prowadzonych przez GIOŚ w 2025 roku (wybrane), odcinek Drwęca pow. S. Rychnowskiej, Młyniec:

1. Azot ogólny, wynik pomiaru :1,96 mg/l
2. Chemiczne zapotrzebowanie tlenu ChZT-Cr, wynik pomiaru: 27,3 mg O₂/l
3. Odczyn pH, wynik pomiaru: 7,9 pH
4. Przewodność elektryczna właściwa w 20 C, wynik pomiaru: 465 µS/cm
5. Miedź, wynik pomiaru: 0,007 mg/l
6. Pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT₅), wynik pomiaru: 1,6 mg O₂/l
7. Fosfor ogólny, wynik pomiaru: 0,137 mg/l.

Źródła zanieczyszczeń ekosystemów wodnych

Zagrożenie dla jakości wód podziemnych stanowią:

- intensywna eksploatacja zasobów wód podziemnych, w tym przekraczanie ilości ujmowanej wody,
- zanieczyszczenia pochodzące od zakładów przemysłowych – szczególnie od zakładów nieczynnych, które pozostawiły niezabezpieczone składowiska odpadów przemysłowych,
- zanieczyszczenia związane z eksploatacją składowisk odpadów komunalnych, zwłaszcza składowisk nielegalnych lokalizowanych na terenach wyrobisk górniczych,
- rozwój rolnictwa oraz związane z tym stosowanie nawozów sztucznych,
- niewłaściwie zabezpieczone stacje paliw oraz bazy paliw,
- zwiększone zapotrzebowanie na wodę w związku z rozwijającą się turystyką, zwłaszcza budową hoteli i pensjonatów wyposażonych w baseny,
- odprowadzanie nieoczyszczonych wód opadowych,
- używanie nieeksploatowanych studni głębinowych jako zbiorników na nieczystości,
- niezabezpieczenie studni nieczynnych,
- zrzuty nieoczyszczonych ścieków do gruntu lub wód powierzchniowych, wylewiska ścieków,
- zanieczyszczone wody powierzchniowe,
- szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu oraz obszary o zwartej zabudowie,
- duże ферmy hodowlane oraz gospodarstwa rolne.

Na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń znajduje się szereg oczyszczalni ścieków. Są to oczyszczalnie gminne, ale również małe oczyszczalnie przydomowe.

Znaczący wpływ na stan środowiska, w tym na stan ekosystemów wodnych, mają również składowiska odpadów komunalnych, zwłaszcza w przypadku niewłaściwego ich składowania.

Według Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko - Pomorskiego do 2022 r. w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa nie ma składowisk odpadów komunalnych, natomiast znajdują się tutaj:

- Biogazownia Rolnicza w Mełnie
- Kompostownia w Wąbrzeźnie.

Ochrona i właściwe zagospodarowanie zasobów wodnych powinno się odbywać poprzez:

- realizację zbiorczych i indywidualnych systemów oczyszczania w jednostkach osadniczych i produkcyjnych oraz udoskonalanie systemów już istniejących;
- wykluczenie z zabudowy krawędzi, zboczy i den dolin rzecznych;
- tworzenie wzdłuż cieków tzw. pasów ekologicznych poprzez zalesianie, zadrzewianie, nasadzenie krzewów oraz przekształcanie gruntów ornych w użytki zielone;
- ustanawianie lasów wodochronnych w bezpośrednim sąsiedztwie wód;
- likwidację dzikich wysypisk odpadów, a wobec planowanych w przyszłości wysypisk - przyjęcie i zrealizowanie zabezpieczeń ochraniających użytkowy poziom wodonośny;
- realizowanie obiektów małej retencji wodnej (jazy, zastawki, zbiorniki).

7.3.3 Inne zniekształcenia i zagrożenia środowiska leśnego

Z istotnych zagrożeń, które mogą wystąpić w warunkach Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń wymienić należy:

- wywożenie do lasu śmieci przez mieszkańców okolicznych wsi,
- wyrzucanie śmieci z pojazdów w trakcie przejazdu przez lasy,
- nadmierna penetracja lasów w okresie zbioru jagód i grzybów przez ludność miejscową i przyjezdną,
- wnykarstwo i kłusownictwo,
- kradzieże drewna.

8 TURYSTYKA I EDUKACJA PRZYRODNICZA

8.1 Turystyka

Racjonalna ochrona przyrody jest ściśle związana z udostępnianiem lasu do rekreacji i wypoczynku. W planie urządzeniowym w tomach I i II opisane są istniejące w nadleśnictwie tereny i urządzenia dla potrzeb turystyki i wypoczynku. Sporządzono także mapy „Funkcji lasów, urządzeń i obiektów rekreacyjnych” dla poszczególnych obrębów.

Podczas prac nad rozwojem walorów turystycznych regionu należy zwrócić szczególną uwagę na przedstawione poniżej zasady zagospodarowania turystycznego, aby nowopowstała i istniejąca infrastruktura stanowiła spójną całość o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) rozwój bazy noclegowej w pierwszej kolejności w oparciu o możliwości adaptacji istniejącej zabudowy dotychczas pełniącej inne funkcję.
- b) realizacja zagospodarowania turystycznego i urządzeń rekreacji, jako atrakcji towarzyszących trasom turystycznym wykorzystywanym masowo.
- c) spójne kształtowanie systemu szlaków turystycznych, których przebiegi powinny być kształtowane z myślą o zachowaniu hierarchii, potrzebach różnych użytkowników, ponadto łączyć się w sieć o zasięgu międzyregionalnym i międzynarodowym.
- d) ograniczanie presji turystycznej na obszary wrażliwe przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo przez zapewnienie infrastruktury obsługi ruchu turystycznego przeciwdziałającej dewastacji tych obszarów.
- e) ograniczanie intensywności zagospodarowania stref przybrzeżnych jezior, realizacja zagospodarowania w przypadku jezior rynnowych przez zagospodarowanie tylko jednej strony jeziora.
- f) wytyczanie i organizowanie szlaków turystycznych, zwłaszcza tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym w sposób umożliwiający ich wykorzystanie niezależnie od stopnia sprawności fizycznej.
- g) kształtowanie w miejscowościach uzdrowiskowych oraz wypoczynkowych odpowiedniej wielkości terenów zieleni urządzonej dla potrzeb kuracjuszy, turystów i mieszkańców.
- h) realizacja terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych w miastach aglomeracji, przede wszystkim na styku miasta i obszarów leśnych lub akwenów wodnych.
- i) realizacja inwestycji bezpośrednio chroniących środowisko przyrodnicze, wartości kulturowe i krajobraz, w rejonach najintensywniej wykorzystywanych turystycznie.

Nadleśnictwo Golub Dobrzyń posiada dobrze utrzymaną infrastrukturę turystyczną, dzięki której niekontrolowana penetracja terenów leśnych jest w dużym stopniu ograniczana a potrzeby

osób wykorzystujących tereny leśne do rozmaitych legalnych form rekreacji w miarę możliwości zaspokojone.

Wydzielone miejsca wraz wyposażeniem dla potrzeb wypoczynku i rekreacji, mimo zdarzającej się ich dewastacji winny być utrzymywane w dobrym stanie, odpowiednio oznakowane, a w miejscach licznie uczęszczanych wskazanym jest ustawianie tablic i plansz z opisem miejscowych walorów przyrodniczych. Podkreślić należy wysiłek nadleśnictwa w podnoszeniu standardu obiektów przeznaczonych dla turystyki.

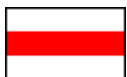
Teren Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń przecina wiele szlaków turystycznych o zróżnicowanym stopniu trudności:

Szlaki piesze

Przez teren nadleśnictwa przebiegają następujące szlaki turystyczne zarejestrowane w PTTK:

Niebieski szlak KP-4069-n (Chełmża, Gronowo, Ciechocin). Szlak rozpoczyna się przy dworcu kolejowym w Chełmży na ul. Dworcowej i przebiega na długości 40 km. Z początku prowadzi wzdłuż brzegu jez. Chełmżyńskiego w niezalesionym terenie, aby w końcowym etapie zwrócić wędrującym uwagę na piękne meandry rz. Drwęcy

Szlak czerwony KP-4041-c z Grudziądza do Ryńska. Przebiega przez Ziemię Dobrzyńską kraina historyczna z gotyckimi kościołami, licznymi dworami i pałacami oraz szeregiem pamiątek związanych z architekturą obronną. Szlak liczy łącznie 41 km.

Szlak zielony KP-4077-z prowadzi z Jabłonowa Pomorskiego przez Wąbrzeźno, Kowalewo Pomorskie do Ciechocina i liczy 71 km długości. Atutem szlaku są: dwory, pałace, kościoły, grodziska oraz liczne pomniki przyrody.

Szlak żółty TO-2216-y prowadzi z Ryńska przez Zajaczkowo, Świętosław, Szerokopas, Drzonowo, Lipienek, do Firlus i liczy 18 km. Trasa szlaku prowadzi rolniczymi terenami Pojezierza Chełmińskiego.

Szlak żółty KP-231-y / WM-231-y im Franciszka Łęgowskiego liczy 160 km długości, rozpoczyna się w Toruniu, przebiega przez Golub Dobrzyń, Brodnicę, Pojezierze Brodnickie dochodząc do Radomna. Od roku 1995 szlak żółty jest włączony do międzynarodowego szlaku turystycznego określanego kodem E-11 a przebiegającego od Słubic do Ogrodnik.

Szlak zielony „Wokół Chełmży” liczy 45,5 km i prowadzi zróżnicowanymi drogami Pojezierza Chełmińskiego w okolicach Chełmży. Największymi atrakcjami turystycznymi są liczne zabytki architektury sakralnej.

Droga św. Jakuba (Camino Polaco oznaczona muszlą św. Jakuba) - szlak pielgrzymkowy dla pątników indywidualnych. Szlak jest jednym z najstarych szlaków pielgrzymkowych w Europie. Trakt ten prowadzi m.in. przez Polskę, Niemcy i Francję aż do Santiago de Compostela w zachodniej Hiszpanii, gdzie według legendy znajduje się cudownie odnaleziony grób jednego z 12 apostołów – św. Jakuba Starszego. Od 1993 roku Droga św. Jakuba znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. Przez teren nadleśnictwa przebiega jego północny odcinek Iława-Toruń, przez Golub Dobrzyń.

Szlaki rowerowe

Szlak rowerowy T0-7005-y. Szlak ten, oznakowany znakami żółtymi, prowadzi z Torunia przez Papowo Toruńskie, Koniczynkę, Lipniczki, Turzno, Gronówko, Jezioro Kamionki i Gronowo do Młynca. Całkowita długość trasy wynosi 28 km

Szlak rowerowy T0-7001-n. Szlak ten oznakowany znakami niebieskimi i prowadzi z Torunia przez Olek, Różankowo, Piwnice, Wytrębówce, Ostaszewo, Sławkowo, Mirakowo, Zalesie, Zelgno, Dźwierzno, Węgorzyn, Zajączkowo, Ryńsk, Trzciano, Przydwórz, Trzcianek, Makswałd, Wronie, Stanisławki, Gziki, Janowo, Radzyń Chełmiński, Zielnowo, Dębieniec, Turznice, Piaski, Rudnik, do Grudziądza. Całkowita długość trasy wynosi 86 km.

Szlak rowerowy T0-7003-z. Szlak ten oznakowany znakami zielonymi, prowadzi z Torunia przez Golub Dobrzyń, Brodnice do Radomna. Całkowita długość trasy wynosi 130km.

Szlaki kajakowe

- szlak rzeki Drwęcy- długość szlaku kajakowego ok 230km. Zgodnie z opisem: szlak łatwy, dostępny dla początkujących, możliwy do połączenia z różnymi wariantami szlaków Kanału Elbląskiego (Szelążnicą, odnogą z Elbląga, odnogą z jez. Jeziorak do Miłomłyna,

Tabela 36 Zestawienie szlaków turystycznych na terenie nadleśnictwa (źródło: dane nadleśnictwa)

Nazwa szlaku	Przeznaczenie	Podmiot odpowiedzialny za utrzymanie
1	2	3
KP-4069-n Chełmża- Mirakowo- Gronowo- Ciechocin	pieszy	PTTK OM w Toruniu
KP-4041-c Grudziądz-Radzyń Chełmiński -Ryńsk	pieszy	PTTK OM w Toruniu
KP-4077-z Jabłonowo Pomorskie - Ciechocin	pieszy	PTTK OM w Toruniu
TO-2216-y Ryńsk – Lipinek - Firlus	pieszy	PTTK OM w Toruniu
KP-231-y/E11 Toruń – Brodnica – Radomno (odcinek międzynarodowego szlaku turystycznego E11 Słubice – Ogrodnik)	pieszy	PTTK OM w Toruniu
Zielony - Chełmża - Kuchnia - Grodno - Kiełbasin - Kiełbasinek - Dźwierzno - Zelgno - Witkowo - Dziemiony - Skąpe - Bielczyny - Głuchowo - Nawra - Kończewice - Chełmża	Pieszorowerowy	PTTK Chełmno
TO-7005-y Toruń – J. Kamionkowskie - Młyniec	Rowerowy	PTTK OM w Toruniu
TO-7001-n Toruń- Radzyń Chełmiński - Grudziądz	Rowerowy	PTTK OM w Toruniu
TO-7003-z Toruń - Radomno	Rowerowy	PTTK OM w Toruniu
Europejski Szlak Kulturowy – św. Jakuba odcinek północny Iława-Toruń	Pieszorowerowy	PTTK OM w Toruniu

Na terenie nadleśnictwa zlokalizowane są 4 miejsca postoju pojazdów w leśnictwach: Paliwodzizna, Tokary, Czystochleb i Leśno.

Na potrzeby turystów Lasy Państwowe udostępniają bazę noclegową. W tym celu dysponują ośrodkami, pokojami gościnnymi i kwaterami myśliwskimi. Należy podkreślić, że panujące temperatury znacząco wpływają na wydłużenie sezonu turystycznego, gdyż zwiększony ruch obserwuje się również we wrześniu. Wielu turystów oraz mieszkańców korzysta przy okazji kąpeli, również ze spacerów po lasach. Ci, którzy pragną wypoczynku w formie leśnego survivalu, korzystają z terenów wyznaczonych do akcji „Zanocuj w lesie”.

Przy ścieżce rowerowej w Leśnictwie Paliwodzizna funkcjonuje miejsce odpoczynku. Wszystkie obiekty turystyczne można odnaleźć na mapie w Banku Danych o Lasach, klikając ikonkę "Mapy BDL" i wybierając mapę zagospodarowania turystycznego. Aplikacja jest dostępna także na telefony komórkowe. Dane mapowe są na bieżąco aktualizowane. Podobne informacje turystyczne na temat szlaków, miejsc postoju, programu „Zanocuj w lesie” na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń można uzyskać z leśnego portalu czaswlas.pl

Tabela 37 Wykaz obiektów turystycznych Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Oddz., pododdział	Leśnictwo	Opis
1	2	3
Miejsca turystyczne, edukacyjne		
137	Gronowo	Ścieżka rowerowo – Jezioro Grodzieńskie
138,139	Gronowo	Ścieżka Przyrodniczo – Jezioro Kamionkowskie
144kx	Gronowo	Zielona klasa Leśnictwo Gronowo
232h	Leśno	Zielona klasa Leśnictwo Leśno
322j	Kępa	Miejsce biwakowania Leśnictwo Kępa
317b	Paliwodzizna	Miejsce odpoczynku Leśnictwo Paliwodzizna
89h	Przeszkoda	Punkt edukacji leśnej Szkółka Przeszkoda
Miejsca postoju pojazdów		
106k	Czystochleb	Miejsce postoju
308c	Leśno	Miejsce postoju
323j	Paliwodzizna	Miejsce postoju
6g	Tokary	Miejsce postoju

8.2 Lasy o zwiększonej funkcji społecznej

W 2022 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wydał zarządzenie nr 58, wprowadzające do stosowania, od 1 września tegoż roku, „Wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej”.

Zgodnie z ww. dokumentem lasy o zwiększonej funkcji społecznej obejmują:

- lasa intensywnie użytkowane rekreacyjnie;
- tereny leśne w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych;
- lasa uzdrowiskowe w strefach A i B.

W ramach ww. stref można wyznaczyć obszary intensywnego i zrównoważonego oddziaływania społecznego, a zagadnienie powinno być przedmiotem dialogu ze społeczeństwem, prowadzonym z udziałem wszystkich zainteresowanych stron w ramach tzw. Zespołów Lokalnej Współpracy.

W związku z powyższym, w 2023 r. został powołany Zespół Lokalnej Współpracy w celu poprawy dialogu społecznego, wymiany informacji oraz konsultowania założeń do projektu „Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń na lata 2026-2035”. Wynikiem prac zespołu jest ustalenie stref na obszarach szczególnie często odwiedzanych przez turystów oraz lokalne społeczności wyznaczono łącznie 123 ha, zlokalizowane w sąsiedztwie jezior Okonin i Kamionkowskie, na obszarach o zwiększonym ruchu turystycznym. Zostały one w całości zakwalifikowane jako obszar zrównoważonego oddziaływania społecznego.

Zgodnie z protokołem z posiedzenia Komisji Założeń Planu, ustalono, iż w strefach intensywnego oddziaływania społecznego – obligatoryjnie, w strefach zrównoważonego oddziaływania społecznego – fakultatywnie, lasy będą zagospodarowywane z zastosowaniem rębni stopniowych z długim lub bardzo długim okresem odnowienia. Dodatkowo, w lasach położonych wokół osiedli ludzkich maksymalnie ograniczyć zastosowanie rębni zupełnych na rzecz zastosowania rębni złożonych.

8.3 Edukacja przyrodnicza

Edukacja przyrodniczo-leśna Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń skierowana jest przede wszystkim do dzieci, młodzieży w celu upowszechnienia wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej.

W trakcie edukacji leśnej poruszany jest temat roli Lasów Państwowych w zachowaniu trwałości i ciągłości lasów w Polsce, przekazywane są zasady prawidłowego zachowania się w lesie w tym ochrony przeciwpożarowej. Najpopularniejszą formą edukacji leśnej są lekcje terenowe, czyli spotkania leśników ze szkolnymi grupami. W ramach prowadzonej działalności edukacyjnej Nadleśnictwo organizuje, bądź uczestniczy w różnego rodzaju akcjach, inicjatywach, wydarzeniach itp., są to np.:

- prelekcje i pogadanki;
- akcje o zasięgu krajowym jak: #sadziMY, #sprzątaMY oraz „Choinka za krew”;
- współpraca ze szkołami- w tym udział w konkursach tematycznych;
- edukacja w sieci- profile w mediach społecznościowych;
- stoisko edukacyjne na różnego rodzaju wydarzeniach i festynach;
- współpraca rzecznika Nadleśnictwa z lokalnymi mediami;
- współudział w akcjach organizowanych przez miejscowe szkoły, przedszkola, stowarzyszenia, ośrodek sportu i rekreacji, instytucje publiczne, straże pożarne, koła gospodyń wiejskich;

- na swoim terenie gościmy obozy harcerskie;
- współpraca z „uniwersytetami trzeciego wieku”.

Na terenie Nadleśnictwa Golub Dobrzyń znajdują się m.in. następujące obiekty i pomoce edukacyjne:

1. **Punkt edukacji leśnej Szkółka Przeszkoda** (fot. poniżej) wyposażony jest w tablice poglądowe oraz wiatę z miejscem na ognisko. Na 7 tablicach przedstawiono ciekawe informacje na temat lasu, jego mieszkańców i ochrony przyrody. W pobliżu znajduje się pomnik przyrody.
2. **Ścieżka historyczno - przyrodnicza Grodno** położona na terenie Leśnictwa Gronowo. Rozpoczyna się przy drodze publicznej Zalesie – Mirakowo ok. 7 km od Chełmży. Na początku ścieżki znajduje się miejsce postoju pojazdów na 5 samochodów osobowych, stoły, ławy oraz tablice: informacyjna przedstawiająca trasę z kolejnymi przystankami i o tematyce przeciwpożarowej. Ścieżka ma ok. 2 km, przeznaczona jest do ruchu pieszego i rowerowego.
3. Tablice edukacyjne – Leśnictwo Leśno – przy leśniczówce zlokalizowanych jest 6 tablic dydaktycznych wykorzystywanych podczas zajęć edukacyjnych.
4. Zielona Klasa Leśnictwo Gronowo – przy leśniczówce zlokalizowana jest wiatka edukacyjna z miejscem na ognisko oraz interaktywne tablice edukacyjne.
5. Do celów edukacyjnych wykorzystywane są przez leśniczych także częściowe rezerваты przyrody znajdujące się na terenie nadleśnictwa, wyposażone w tablice informacyjne oraz wiaty kół łowieckich (Leśnictwa Leśno, Czystochleb i Wronie).
6. Wydawnictwa edukacyjne o Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń:
 - Folder „Ścieżka historyczno-przyrodnicza GRODNO” wydany w 2022 roku,
 - Mapa turystyczna Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń wydana w 2021 roku.

Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń od lat prowadzi różnorodne inicjatywy edukacyjne, mające na celu przybliżenie społeczeństwu zagadnień związanych z przyrodą i leśnictwem.

Nadleśnictwo prowadzi różnego rodzaju zajęcia oraz opracowuje programy edukacyjne dla szkół podczas których uczniowie mogą bezpośrednio doświadczać piękna lasów, uczyć się o ekosystemach, bioróżnorodności oraz zasadach zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi.

Nadleśnictwo współpracuje również ze szkołami wyższymi, umożliwiając prowadzenie badań. Od szesnastu lat prowadzony jest konkurs plastyczny pod nazwą „Las skarbem przyrody”. Jest on adresowany do dzieci szkół podstawowych funkcjonujących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Celem konkursu jest podniesienie świadomości dzieci w zakresie odpowiedzialnego korzystania z lasu, wyeliminowanie lub ograniczenie niepożądanych zachowań. Planowanym efektem rzeczowym jest czysty las, zagospodarowane obiekty turystyczne, ograniczenie kosztów ponoszonych na sprzątanie lasu, naprawę urządzeń turystycznych, zmniejszenie strat po pożarach spowodowanych nieostrożnym obchodzeniem się z ogniem.

Pracownicy Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń biorą również udział w pogadankach organizowanych dla uczniów oraz osób dorosłych o tematyce związanej z kulturą zachowania się w lesie, wiedzą przyrodniczą, ekologicznymi aspektami gospodarki leśnej, gospodarką łowiecką, zasadami bezpiecznego poruszania się po terenach leśnych, zasadami ochrony i profilaktyki przeciwpożarowej oraz upowszechnianiem wiedzy o roślinach i zwierzętach chronionych. Przy współpracy z nauczycielami organizowane są akcje sadzenia lasu czy sprzątania śmieci, gdzie leśnicy starają się wzbudzać w młodych ludziach wrażliwość na piękno lasu i uczyć odpowiedzialnego korzystania z jego darów. Takie spotkania to również okazja do uświadomienia młodym ludziom zagrożeń, jakie niosą pożary lasu.

Ponadto Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń aktywnie włącza się w akcje o zasięgu krajowym „SadziMy#”, „SprzątaMy#”, „Sprzątanie Świata”, „Chojnka za krew”.

Obiekty edukacji leśnej Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń:

Punkt edukacji leśnej Szkółka Przeszkoda wyposażony jest w tablice poglądowe oraz wiatę z miejscem na ognisko. Wycieczki oprowadza leśniczy szkółkarz omawiając ogólne zagadnienia z dziedziny leśnictwa, ekologii, a także tematykę szkółkarską.

9 PLAN DZIAŁAŃ

9.1 Ogólne wytyczne i zalecenia prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej

Zachowanie właściwego stanu ochrony danego leśnego typu siedliska nie jest jednoznaczne z ochroną konserwatorską lub jego doprowadzaniem do stanu pierwotnego. Celem ochrony jest przede wszystkim zachowanie płatów siedlisk o określonych parametrach (warunki abiotyczne, struktura zbiorowiska roślinnego). Gospodarka leśna dzięki wprowadzeniu PUL i aktualizacji stanu zasobów leśnych, prowadzona będzie w oparciu o wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i obowiązujące ustawodawstwo. Ogólne wytyczne i zalecenia prowadzenia gospodarki leśnej są zawarte w wytycznych dla poszczególnych rodzajów prac przedstawionych w kolejnych punktach niniejszego rozdziału.

Należy podkreślić, że wskazania gospodarcze planowane w PUL dla poszczególnych pododdziałów, dla celów planistycznych, zostały określone w sposób ramowy. W praktyce, do każdego wydzielenia, zwłaszcza w którym zaplanowano wskazanie w zakresie pozyskania drewna, należy podejść indywidualnie. Szczegóły techniczne wykonania wskazań muszą uwzględniać zasadę ochrony indywidualnej gatunku oraz ochrony bioróżnorodności, określone w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. z 2023r. poz. 672), Zarządzenie nr 87 DGLP z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe; oraz zarządzeniu nr 49/2023 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu z dnia 20.12.2023r, w sprawie wprowadzenia standardu ochrony różnorodności przyrodniczej na terenie nadleśnictw nadzorowanych przez RDLP w Toruniu (znak spr.: ZO.7211.2.2023).

9.2 Odnowienia gruntów leśnych

Przy projektowaniu składów gatunkowych upraw należy korzystać z opracowania glebowo-siedliskowego, które określa potencjalne składy odnowieniowe. Informacja ta jest podstawą przy ustalaniu składu gatunkowego do odnowień gruntów leśnych czy w szczególności podczas przebudowy drzewostanów. Istotne jest bowiem, by zachować w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego, a niekiedy odtwarzać metodami półnaturalnej hodowli lasu potencjalne zbiorowiska leśne, co jest warunkiem trwałości lasu i równowagi ekosystemów przyrodniczych. W związku z wznowieniem hodowli jesionu wyniosłego na szkółkach z wyselekcjonowanych nasion ze zdrowych drzew należy ujmować ten gatunek w projektowaniu składu gatunkowego upraw zwłaszcza na siedliskach Lw i OIJ z zastosowaniem grupowej formy mieszania. Jako domieszkę upraw można wykorzystać sadzonki daglezi zielonej z lokalnej bazy nasiennej (WDN, GDN, drzewa mateczne). Należy jednak uwzględnić obszar na jakim będzie wprowadzana dagleza jako domieszka, gdyż w uchwałach dotyczących obszarów chronionego krajobrazu wskazuje się, aby w odnowieniach lasu wykorzystywać gatunki rodzime właściwe dla danego siedliska i zaniechać wykorzystywania gatunków obcych rodzimej florze i stopniowe ich usuwanie.

9.3 Pozostawienie drzew do naturalnego rozkładu

W celu zachowania trwałości lasu i ciągłości jego funkcji należy pozostawiać w lesie tzw. drzewa biocenotyczne, o małej przydatności użytkowej do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu. Do drzew biocenotycznych można m. in. zaliczyć następujące drzewa:

- żywe i martwe drzewa, miejscowo spróchniałe (ze zgnilizną) oraz drzewa z owocnikami grzybów (hubami):
 - z łatwo widoczną zgnilizną pnia (np. z widocznymi, otwartymi ranami pnia, dziuplami wypełnionymi próchnem, z uszkodzeniami od pioruna, złamane), z owocnikami grzybów (hubami),
 - z koroną częściowo (powyżej 1/3) obumarłą (martwe konary i gałęzie w koronie);
- drzewa dziuplaste:
 - z dziuplami zasiedlonymi przez ptaki lub inne gatunki zwierząt,
 - z dziuplami i próchnowiskami powstałymi w miejscach zranień po obumarłych gałęziach,
 - z dziuplami wypełnionymi próchnem;
- drzewa o nietypowym pokroju:
 - tzw. niezwykle formy,
 - drzewa pozbawione korony na skutek złamania;
- drzewa z nietypowymi formami morfologicznymi np. szyszek, kory, gałęzi;
- drzewa rodzimych gatunków biocenotycznych: naturalnie występujące lub wprowadzone, poprawiające bazę żerową zwierzyny, nektarodajne, urozmaicające krajobraz, takie jak jabłoń, grusza, czereśnia, śliwa ałycza i inne;
- drzewa z gniazdami ptaków, o średnicy gniazd powyżej 25 cm;

- przestoje: drzewa i grupy drzew pozostawione na następną kolej rębę lub do ich naturalnej śmierci i rozkładu;
- drzewa będące siedliskiem chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt;
- drzewa wyraźnie wyróżniające się wiekiem lub rozmiarami w stosunku do innych drzew na tym terenie;
- drzewa stanowiące pamiątkę kultury leśnej, np. osobniki gatunków egzotycznych (wyróżniające się wiekiem lub wymiarami), wszystkie powierzchnie doświadczalne założone przed 1945 r. (bez względu na gatunek);
- drzewa tworzące założenia przestrzenne, np. aleje, szpalery;
-
- należy dążyć do uzyskania średniego poziomu około 3-5 drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej.

Foto. 23 Martwe drewno w lesie (fot. M. Wenda-Klajst)

9.4 Turystyczne udostępnianie lasów

Charakteryzując Nadleśnictwo Golub-Dobrzyń pod kątem udostępnienia dla potrzeb turystyki i rekreacji, należy ocenić, iż cechuje je wysoki poziom obiektów oraz umiarkowany rozwój infrastruktury. Silna penetracja turystyczna terenów leśnych, w szczególności w pobliżu miejsc atrakcyjnych turystycznie automatycznie wymusza bieżącą rozbudowę, modernizację i utrzymanie obiektów przeznaczonych do turystyki i rekreacji na terenach leśnych. Wskazana jest

ściśła i trwała współpraca z władzami miejscowości sąsiadujących z gruntami nadleśnictwa. Jest ona niezbędną do zachowania kompromisu i równowagi pomiędzy gospodarczą działalnością jednostki i jej funkcjami pozaprodukcyjnymi.

Nadleśnictwo aktywnie realizuje czynności w zakresie funkcji społecznych. Wśród turystów i mieszkańców terenów przyległych do lasów nadleśnictwa wciąż zauważalna jest niedostateczna świadomość społeczna w zakresie ochrony przyrody i umiejętnego korzystania z jej walorów. Jest to szerokie pole do działania samodzielnego ALP oraz we współpracy z wspomnianymi wcześniej jednostkami. Mogą temu służyć zarówno imprezy plenerowe (cykliczne), akcje promocyjne, zapoznawcze („dni otwarte”), ale również nowoczesne media społecznościowe czy wykorzystanie aplikacji mobilnych.

Obszar nadleśnictwa jest udostępniony dla społeczeństwa za pomocą sieci różnego typu ścieżek i szlaków turystycznych wyznaczono również fragment drzewostanów w ramach programu „zanocuj w lesie”.

9.5 Kształtowanie stosunków wodnych

Występujące na terenie Nadleśnictwa zbiorniki wody, jeziora, torfowiska, źródła i bagna stanowią rezerwar zasobów wodnych wymagający ochrony i szczególnego traktowania. W niektórych przypadkach postępowanie zapewniające utrzymanie tych terenów w pożądanym stanie zawiera się w odpowiednim postępowaniu gospodarczym (m. in. zgodnym z wymaganiami dla danego typu siedliskowego lasu, siedliska przyrodniczego, zbiorowiska roślinnego) na danym obszarze. Warunkiem utrzymania niektórych miejsc jest całkowite zaniechanie zabiegów gospodarczych.

Realizacji tego celu ma służyć przestrzeganie następujących zasad:

- należy chronić brzegi zbiorników wodnych przed dewastacją;
- wokół jezior, których brzegi stwarzają korzystne warunki dla rozwoju rekreacji, powinny być wyznaczone strefy ochronne;
- należy utrzymywać w stanie zbliżonym do naturalnego śródlądne zbiorniki i oczka wodne;
- pozwolić na naturalne kształtowanie się koryt rzek;
- nie można osuszać i zalesiać torfowisk;
- melioracje odwadniające powinny być ograniczone do niezbędnego minimum;
- zaleca się lokalne zbieranie wód, np. w rowach bez odpływu, zbiornikach retencyjnych;
- nie można zalesiać tych łąk i pastwisk, na których zaewidencjonowano siedliska przyrodnicze;
- wskazana jest likwidacja gruntów ornych dochodzących do zbiorników i koryt rzek; należałoby je przekształcać na trwałe użytki zielone lub pozostawić do sukcesji leśnej,
- należy pozostawić bufor w szerokości 25m lasu w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i wód stojących przy planowaniu i realizacji cięć rębnych zupełnych i gniazdowych.
- w przypadku pozostałych elementów o wysokiej wartości dla właściwości retencyjnych lasu należy na etapie planowania cięć rębnych pamiętać o pozostawianiu stref przejściowych (ekotonów) oraz o ich tworzeniu podczas odnowień i zalesień.

Powyższe informacje są wytycznymi ogólnymi. Na gruntach nadleśnictwa sieć wód powierzchniowych jest urozmaicona szczególnie ze względu na dużą ilość jezior. Jednak pomimo występujących tu wielu zbiorników wodnych, obszar nadleśnictwa jest narażony na długotrwałe susze ze względu na niewielkie opady, które w ostatnich latach często występują nierównomiernie w formie krótkotrwałych ulew. Ponadto obniżeniu uległ też poziom wód gruntowych.

9.6 Ochrona różnorodności biologicznej

Podstawą prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń jest Plan Urządzenia Lasu na lata 2026 – 2035. Podstawowe wytyczne i zasady prowadzenia gospodarki leśnej wynikające z obowiązującego ustawodawstwa i wewnątrzbranżowych zasad i zarządzeń można przedstawić w następujących punktach:

- a) zachowanie, w miarę możliwości ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego poprzez:
 - stosowanie cięć o charakterze przekształceniowym – renaturalizującym;
- b) restytucja zdegradowanych i zniekształconych zbiorowisk metodami hodowli i ochrony lasu poprzez:
 - wykorzystanie w miarę możliwości sukcesji naturalnej,
 - zastosowanie rębni złożonej przy przebudowie drzewostanów (tam, gdzie warunki siedliskowe na to pozwalają),
 - ograniczenie stosowania rębni zupełnych;
 - używanie do przebudowy i odnowień najwartościowszych miejscowych ekotypów drzew z przestrzeganiem zasad regionalizacji,
 - protegowanie odnowienia naturalnego;
- c) utrzymanie i wzmożenie produkcyjnych funkcji lasu poprzez racjonalne użytkowanie główne;
- d) ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego dziko żyjących roślin i zwierząt poprzez:
 - zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak: bagienka, moczary, torfowiska, wrzosowiska, wydmy czy wychodnie skalne oraz łąk, polan,
 - pozostawianie drewna martwego i drzewostanów bez planowanych zabiegów do rozpadu naturalnego (co najmniej 5% powierzchni ogólnej drzewostanów użytkowanych gospodarczo) oraz pozostawianie drzew dziuplastych,
 - zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych, jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt;
- e) utrzymanie i wzmożenie funkcji ochronnych lasów, mimo funkcji specjalnej, w szczególności funkcji wodochronnych;
- f) utrzymanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych poprzez:
 - zróżnicowane traktowanie drzewostanów pod względem wymogów higieny lasu (tam, gdzie nie stanowi to zagrożenia należy pozostawiać w lesie drewno martwe tzw. posusz jałowy, aby powstrzymać proces degradacji gleby i przyspieszyć obieg materii),

- możliwie wczesne stosowanie zabiegów pielęgnacyjnych,
 - dostosowywanie składu gatunkowego do warunków siedliskowych (przy odnowieniach wykorzystać należy zmienność warunków siedliskowych w wydzieleniu),
 - zróżnicowanie wiekowe i gatunkowe (pozostawianie kęp starodrzewa, stosowanie domieszek produkcyjnych i biocenotycznych),
- g) stosowanie przyjaznych dla środowiska technologii i metod użytkowania lasu, takich jak:
- sortymentowa metoda pozyskania drewna ze zrywką ciągnikami nasiębiernymi po odpowiednio zaplanowanych i wykonanych szlakach zrywkowych,
 - takie ustalanie terminów pozyskania i zrywki, aby pozwalały uniknąć dużych zniszczeń runa, ściółki i gleby i jednocześnie były dostosowane do okresów najmniejszego zagrożenia ze strony czynników biotycznych i abiotycznych, nie powodując zagrożenia dla awifauny,
 - techniczne środki zabezpieczające pozostałe na zrębie i wokół niego drzewa przed uszkodzeniami od zrywki,
 - stosowanie w maszynach bioolei, mat absorbujących itp.

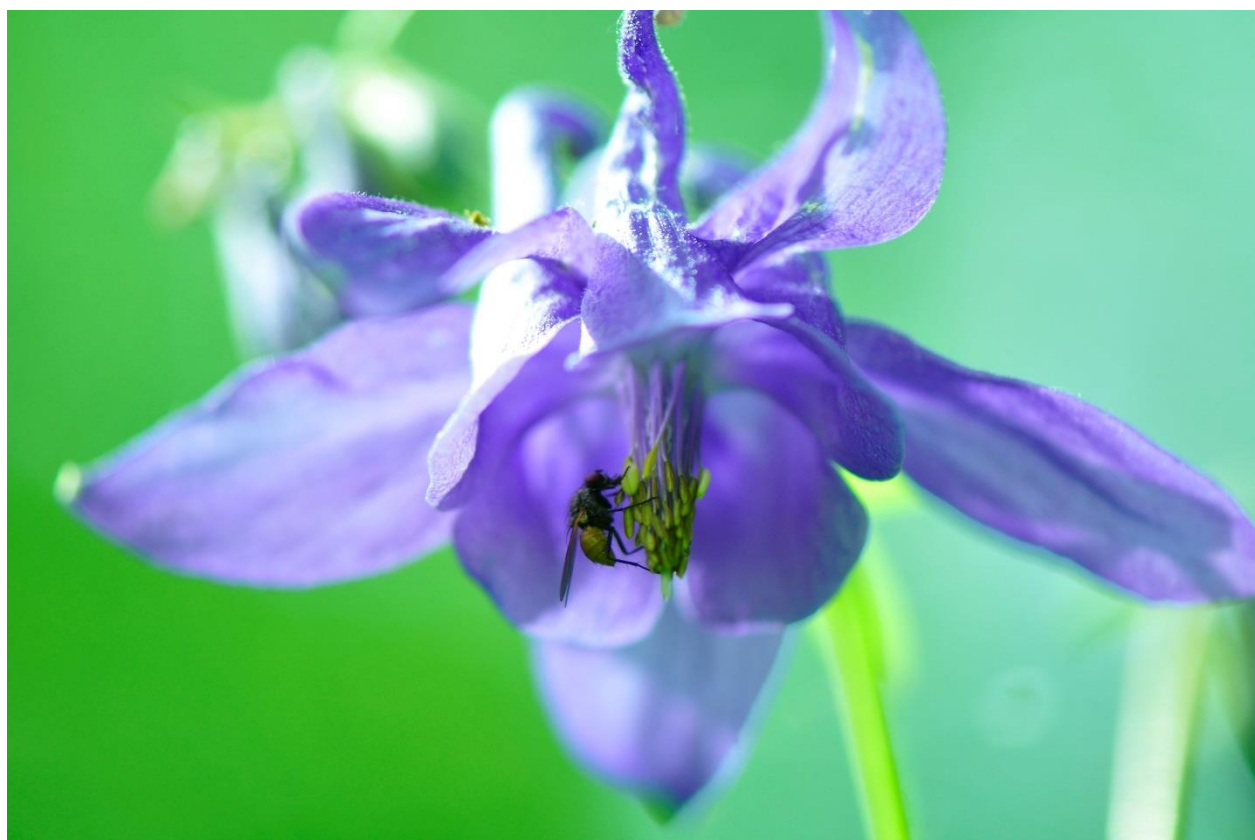

Foto. 24 Orlik pospolity (fot. M. Wenda-Klajst)

9.7 Kształtowanie stref ekotonowych

Biocenozy mogą mieć w przyrodzie wyraźnie wykształcone granice lub przechodzić jedna w drugą stopniowo, szerszym lub węższym pasem przejściowym. Ta strefa przejściowa, zwana inaczej ekotonem, odznacza się zazwyczaj większym bogactwem flory i fauny, niż podstawowe, graniczące ze sobą ekosystemy. Szczególnie korzystne są szerokie strefy ekotonowe, będące miejscem bytowania gatunków charakterystycznych dla obu sąsiadujących biocenoz oraz tzw. gatunków stykowych.

W celu kształtowania korzystnej strefy ekotonowej w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń należy:

- dążyć do tego, by zewnętrzne obrzeże lasu oraz lasy wzdłuż dróg, cieków wodnych, szlaków turystycznych itp. w pasie 10-30 m były maksymalnie wypełnione; by tworzyła się ściana lasu ograniczająca wnikanie i penetrację czynników szkodliwych; ściana ta winna składać się z wielu warstw roślinnych, obejmujących roślinność drzewiastą, krzewiastą i runo;
- stosować na obrzeżach lasu silniejsze cięcia pielęgnacyjne, umożliwiając w ten sposób wnikanie światła do wnętrza lasu i powstawanie ścian ochronnych drzewostanów;
- w cięciach pielęgnacyjnych preferować drzewa i krzewy silnie korzeniące się oraz drzewa silnie ugałęzione;
- przy sztucznym kształtowaniu tej strefy stosować luźniejszą więźbę sadzenia, wprowadzać możliwie dużą gamę gatunków o wysokich walorach estetycznych;

Realizacja powyższych zaleceń powinna odbywać się etapami, przy okazji wykonywania bieżących zadań gospodarczych w poszczególnych drzewostanach.

9.8 Dobre praktyki w zakresie gospodarki leśnej

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. poz. 672).

§ 1. Rozporządzenie określa wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej stosowane podczas przygotowywania i realizacji działań w zakresie gospodarki leśnej.

§ 2.1. Właściciel lasu lub wyznaczona przez niego osoba podczas przygotowywania działań w zakresie gospodarki leśnej:

1. Planując działania w zakresie gospodarki leśnej, uwzględniają potrzebę zachowania zróżnicowania faz rozwojowych drzewostanów w lesie, dla którego sporządza się plan urządzenia lasu, uproszczony plan urządzenia lasu albo inwentaryzację stanu lasu i w którym będą prowadzone te działania;
2. dokonują przeglądu dostępnych danych w celu sprawdzenia występowania gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie

ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, ze zm.) – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102), zwanej dalej „dyrektywą Rady 92/43/EWG”, oraz gatunków ptaków objętych ochroną lub potencjalnych miejsc ich występowania w lesie, w którym będą prowadzone te działania;

3. nie wcześniej niż dwa tygodnie przed przystąpieniem do działań w zakresie gospodarki leśnej przeprowadzają wizję terenową w lesie, w którym będą prowadzone te działania, w celu sprawdzenia występowania gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz gatunków ptaków objętych ochroną lub potencjalnych miejsc ich występowania, przy czym jeżeli właściciel lasu nie posiada co najmniej tytułu zawodowego licencjata, inżyniera albo równorzędnego potwierdzającego wykształcenie wyższe w zakresie nauk leśnych lub nauk biologicznych lub nie posiada minimum 2-letniego doświadczenia w zawodzie leśnika, lub nie posiada doświadczenia w zakresie wykonywania terenowych inwentaryzacji przyrodniczych, wizję terenową przeprowadza przy udziale osoby posiadającej takie wykształcenie lub doświadczenie;
4. oznakowują:
 - a) drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami ptaków o średnicy powyżej 25 cm oraz inne gniazda wieloletnie,
 - b) inne niż wskazane w lit. a zasiedlone stanowiska lęgowe ptaków (gniazda jednoroczne
 - c) inne niż wskazane w lit. a oraz b stanowiska, na których występują gatunki wymienione w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG – w sposób zapewniający możliwość rozpoznania tych stanowisk przez wykonawcę działań w zakresie gospodarki leśnej.

2. Właściciel lasu lub wyznaczona przez niego osoba mogą odstąpić od przeglądu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli dysponują danymi zebranymi w trakcie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), w tym prognozą oddziaływania na środowisko w lesie planowanym do objęcia działaniami w zakresie gospodarki leśnej.

3. Przez potencjalne miejsca występowania gatunków, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, rozumie się lokalizacje, w których występowanie tych gatunków było stwierdzone na podstawie dostępnych danych i w których prawdopodobnie te gatunki występują, natomiast ich obecność nie została stwierdzona podczas przeprowadzania wizji terenowej, o której mowa w ust. 1 pkt 3.

§ 3. W celu zapewnienia ochrony gatunków określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 48 i art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w szczególności wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz gatunków ptaków objętych ochroną, realizuje się następujące działania w zakresie gospodarki leśnej:

- 1) nie niszczy się lub nie uszkadza stanowisk, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 4;
- 2) martwe drzewa pozostawia się, aby zapewnić ciągłość występowania martwego drewna; dąży się do osiągnięcia średniego poziomu około 3–5 martwych drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej, pozostawiając w miarę możliwości drzewa o największym potencjale biocenotycznym, przy czym pozostawione martwe drzewa nie mogą stwarzać:
 - a) zagrożenia pożarowego lub
 - b) ryzyka masowego wystąpienia szkodliwych czynników biotycznych, lub
 - c) zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i mienia, a w przypadku wystąpienia takiego zagrożenia martwe drzewa obala się i pozostawia;
- 3) koryt cieków naturalnych nie wykorzystuje się do zrywki drewna;
- 4) w pasie o szerokości 10 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych zaleca się pozostawiać:
 - a) zwalone pnie drzew,
 - b) podszyt,
 - c) duże kamienie w celu ułatwienia zwierzętom migracji oraz dostępu do wody;
- 5) nie stosuje się rębni zupełnych oraz rębni gniazdowych w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych;
- 6) nie stosuje się rębni zupełnych w miejscach pamięci narodowej i kultu religijnego;
- 7) w miejscach, o których mowa w pkt 5, zaleca się pozostawianie stref buforowych lub ich tworzenie, w szczególności przez sadzenie krzewów oraz pielęgnowanie lasu;
- 8) wszędzie tam, gdzie wymagają tego środki techniczne planowane do zastosowania przy pracach pielęgnacyjnych, a także podczas pozyskania i zrywki drewna, w drzewostanach wyznacza się szlaki operacyjne w postaci pasów powierzchni leśnej pozbawionej drzew i krzewów, których szerokość i rozmieszczenie umożliwiają prowadzenie prac z zakresu pielęgnowania lasu, pozyskania i zrywki drewna;
- 9) szlaki operacyjne projektuje się z wykorzystaniem istniejących już szlaków operacyjnych lub luk w drzewostanie, w odległości minimum 10 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych;
- 10) zaleca się zapewnienie udziału w drzewostanach drzew gatunków wczesnosukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki oraz wierzby iwy, w formie domieszek, w udziale dostosowanym do wymagań typów siedliskowych lasu oraz siedlisk przyrodniczych; 3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 1260, 1261, 1783, 1846, 2185 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 553 i 595. Dziennik Ustaw – 3 – Poz. 672
- 11) enklawy śródleśne na gruntach leśnych, na których stwierdzono stanowiska gatunków chronionych związanych z terenami otwartymi, utrzymuje się w niepogorszonej formie przez usuwanie, w razie potrzeby, drzew i krzewów;
- 12) przy wykonywaniu odnowień i zalesień uwzględnia się:
 - a) regionalne uwarunkowania przyrodnicze,
 - b) warunki siedliskowe i stan środowiska przyrodniczego,
 - c) lata dobrego urodzaju nasion;

- 13) przed wykonaniem prac związanych z użytkowaniem rębny wybiera się rodzaj cięć odpowiedni do planowanego sposobu odnowienia – naturalnego albo z sadzenia lub siewu;
- 14) odnowienie naturalne stosuje się w pierwszej kolejności tam, gdzie:
- a) drzewostan macierzysty, z którego ma powstać samosiew, jest pełnowartościowy i składa się z gatunków, które są pożądane w tym samym miejscu,
 - b) warunki siedliskowe umożliwiają uzyskanie odnowienia naturalnego,
 - c) odnowienie to gwarantuje pokrycie powierzchni uprawy powyżej 50% oraz stabilność drzewostanu;
- 15) w przypadkach uzasadnionych potrzebami społecznymi lub przyrodniczymi zaleca się stosowanie rębni złożonych z wydłużonym okresem odnowienia;
- 16) w lasach użytkowanych rębniami zupełnymi pozostawia się do naturalnego obumarcia co najmniej 5% powierzchni drzewostanów w formie biogrup na zrębach lub większych fragmentów drzewostanów przeznaczonych do użytkowania rębego, chyba że występują przesłanki, w szczególności nadmiernie pojawiające się i rozprzestrzeniające organizmy szkodliwe, uzasadniające odstępianie od tego wymagania; oceny spełnienia wymagania dokonuje się w cyklu 10-letnim w przypadku drzewostanów objętych planem urządzenia lasu, uproszczonym planem urządzenia lasu albo decyzją wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasu oraz w cyklu rocznym w przypadku lasów, dla których nie sporządzono tych dokumentów;
- 17) zaleca się, aby pozostawiane biogrupy, o których mowa w pkt 16, obejmowały drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami wieloletnimi oraz inne żywe drzewa biocenotyczne, w tym drzewa należące do gatunków uznawanych za długowieczne, martwe drzewa wymienione w pkt 2, podmokłe mikrosiedliska lub inne struktury drzewostanu pełniące lokalnie istotne funkcje biocenotyczne;
- 18) w drzewostanach rębnych użytkowanych rębniami złożonymi pozostawia się 3–5 żywych drzew w przeliczeniu na 1 ha odnawianej powierzchni, przy czym grupuje się je w ramach nieużytkowanej powierzchni z uwzględnieniem zaleceń określonych w pkt 17;
- 19) ochronę lasu realizuje się w oparciu o zasadę integrowania metod biologicznych, chemicznych i mechanicznych, przy czym chemiczne metody ochrony lasu mogą być stosowane w przypadku braku możliwości lub braku zasadności zastosowania innych metod; przy wyborze środków ochrony roślin należy kierować się bezpieczeństwem ludzi, zwierząt i środowiska;
- 20) jeżeli jest to możliwe, przy uwzględnieniu uwarunkowań gospodarczych, społecznych i kulturowych, zaleca się minimalizację działań związanych z pozyskaniem surowca drzewnego na siedliskach bagiennych lub rezygnację z tych działań;
- 21) w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego pozostawia się torfowiska i źródła oraz śródleśne zbiorniki i ciek wodne.

9.9 Postępowanie w obiektach objętych różnymi formami ochrony

Postępowanie w obiektach objętych ustawową ochroną na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń w pierwszej kolejności jest zgodne z zapisami Ustawy o ochronie przyrody odnoszącymi się do poszczególnych form ochrony przyrody. Wszystkie obiekty objęte ochroną na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń w sposób oczywisty podlegają szczególnemu traktowaniu pod względem prowadzenia gospodarki leśnej i warunek ten został uwzględniony w Planie Urządzenia Lasu.

Ochrona walorów przyrodniczych na obszarach o podwyższonej penetracji turystycznej i rekreacyjnej jest obciążona dodatkowymi trudnościami. W związku z tym musi odnosić się nie tylko do samej gospodarki leśnej, ale też do sposobu oznakowania w terenie obszarów chronionych i obiektów chronionych, do rozszerzania działalności edukacyjnej wśród społeczeństwa o informacje odnoszące się do powyżej wspomnianej problematyki.

Pomniki przyrody jako bardzo cenne fragmenty przyrody należy otoczyć szczególną ochroną. Właściwe oznakowanie w terenie ustrzeże je przed przypadkowym zniszczeniem, a odpowiedni nadzór przed aktami wandalizmu. Bieżąca kontrola stanu zdrowotnego i sanitarnego umożliwi szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia. Należy także dbać o pełną zgodność rejestru pomników istniejących formalnoprawnych oznaczonych na gruncie z odpowiednimi zarządzeniami powołującymi.

Foto. 25 Śnieżyczka przebiśnieg (fot. M.Wenda-Klajst)

Stanowiska roślin podlegających ochronie prawnej należy objąć ochroną zabezpieczającą je przed zniszczeniem. Ważne, aby leśniczowie nadzorujący prace związane z użytkowaniem lasu wykorzystywali informacje o stanowiskach roślin chronionych tak kierując pracami, aby uchronić je przed zniszczeniem. Ważne jest także bieżące inwentaryzowanie i uzupełnianie listy gatunków

chronionych na terenie nadleśnictwa. Wykonując prace z pozyskania przedrębne należy zaplanować szlaki technologiczne tak aby omijać stanowiska roślin chronionych, prace te najlepiej wykonywać przy zalegającej pokrywie śnieżnej z wykorzystaniem zrywki podwieszanej. Natomiast, gdy w wydzieleniu ze stwierdzonym stanowiskiem rośliny chronionej zaplanowane jest wykonanie cięć rębnych, należy wokół stanowiska rośliny chronionej pozostawić kępę starodrzewu, tak aby nie zmienić drastycznie warunków mikrosiedliskowych. Określając wielkość i usytuowanie pozostawionego fragmentu drzewostanu należy kierować się indywidualnymi predyspozycjami i wymaganiami konkretnego gatunku rośliny chronionej. Procent wielkości pozyskania grubizny przy wskazaniu projektowanej rębni, jest wielkością orientacyjną.

W niniejszym POP przedstawiono zakres dokumentów, obowiązujących dla poszczególnych elementów chronionych. W przypadku obiektów, dla których zatwierdzono takie dokumenty, w ich zasięgu wszelka działalność z zakresu gospodarki leśnej jest ściśle podporządkowana zapisom w nich zawartym. Obiekty nieposiadające planów ochrony lub planów zadań ochronnych uwzględniono w PUL pod kątem planowania zabiegów gospodarczych (ich ograniczenia, zaniechania lub szczególnego ukierunkowania) zgodnie z ogólnie przyjętymi zaleceniami.

Poniższe zestawienia (*Tabela XXII i XXIII*) przedstawiają przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 oraz zadania z zakresu ochrony przyrody dla uznanych form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń. Zgodnie z ustaleniami zawartymi w protokole z KZP *Tabeli XXII* dla gatunków chronionych nieobjętych obszarem Natura 2000 nie sporządzono.

Foto. 26 Rezerwat przyrody "Wronie" (fot. M. Wenda-Klajst)

Tabela 38 Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie (wg wzoru nr XXII)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
1. SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK - siedliska przyrodnicze według SDF					
Dolina Drwęcý PLH280001					
1	91E0 - łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	12-07-1-01-151 -b -00 12-07-1-01-151 -g -00 12-07-1-01-152 -d -00 12-07-1-01-152 -f -00 12-07-1-01-152 -j -00 12-07-1-01-153 -l -00 12-07-1-01-154 -j -00 12-07-1-01-155 -i -00 12-07-1-01-156 -i -00 12-07-1-01-157 -i -00 12-07-1-01-158 -h -00 12-07-1-01-158 -l -00 12-07-1-01-158 -o -00 12-07-1-01-158 -s -00 12-07-1-01-178 -j -00 12-07-1-01-178 -l -00 12-07-1-01-179 -f -00 12-07-1-01-180 -t -00 12-07-1-02-181 -j -00 12-07-1-02-186 -f -00 12-07-1-02-186 -m -00 12-07-1-02-186 -n -00 12-07-1-02-187 -l -00	Utrzymanie niepogorszonego stanu siedliska oraz powierzchni, którą oszacowano na 256,63 ha. Poprawa stanu ochrony siedliska do oceny U1 poprzez poprawę wskaźników martwego drewna w drzewostanie do oceny nie niższej niż U1.	• obce gatunki inwazyjne; • usuwanie martwych i umierających drzew, (cięcia przedrębne); • wycięcie lasu (cięcia rębne); • brak zalewania. Możliwość pojawienia się gatunków obcych ograniczających bogactwo gatunkowe i zmieniających charakter siedliska. Nielegalna wycinka drzew, usuwanie martwych drzew i pozyskiwanie drewna wpływać mogą na negatywną ocenę stanu zachowania. Zaburzenia reżimu hydrologicznego Drwęcý mogą doprowadzić do przesuszenia gleb na terasie zalewowej i do zmiany typu siedliska. Zagrożenie może być skutecznie ograniczone w procesie oceny oddziaływania na środowisko oraz poprzez zapewnienie dogodnych warunków rozwoju siedliska. Nie stwierdzono potrzeby podejmowania odrębnych działań ochronnych.	Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (z wyjątkiem koniecznych zabiegów ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego). Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce następujących zasad: - ograniczone zagospodarowanie wyłącznie rębniami złożonymi, - zachowanie nienaruszonych fragmentów starych drzewostanów o powierzchni nie mniejszej niż 5% powierzchni manipulacyjnej, - w przypadku obecności w drzewostanie jesionu, wiązu, dębu, zachować udział tych gatunków także w odnowieniach, - w miarę możliwości eliminować gatunki obce w drzewostanie i warstwie krzewów oraz tolerować lokalne zabagnianie się z naturalnych przyczyn, tolerować działalność bobrów, - w przypadku łęgów źródłiskowych, w miarę możliwości wyłączyć je z użytkowania, a także w sąsiadujących drzewostanach nie wykonywać cięć zupełnych na odległość 2 wysokości drzewostanu od skraju łęgu źródłiskowego.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		12-07-1-02-192 -f -00 12-07-1-02-192 -j -00 12-07-1-02-193 -g -00 12-07-1-02-193 -j -00 12-07-1-02-193 -o -00 12-07-1-02-193 -p -00 12-07-1-05-199 -b -00 12-07-1-04-218 -c -00 12-07-1-04-224 -b -00 12-07-2-10-243 -f -00 12-07-2-11-316 -m -00 12-07-2-09-318 -o -00 12-07-2-09-323 -h -00 12-07-2-09-324 -j -00 12-07-2-09-326 -a -00 12-07-2-09-326 -h -00 12-07-2-09-326 -i -00 12-07-2-09-330 -a -00 12-07-2-09-340 -a -00 12-07-2-09-340 -c -00 12-07-2-09-341 -a -00 12-07-2-09-343 -i -00 12-07-2-09-343 -p -00 Łączna powierzchnia siedliska: 50,23 ha			Zapisy PZO: Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (za wyjątkiem koniecznych zabiegów ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego). 2. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad: maksymalnie ograniczyć użytkowanie rębnią zupełną, a zagospodarowanie prowadzić rębniami złożonymi (Rb II i IVd); zachować nienaruszone fragmenty starych drzewostanów o powierzchni nie mniejszej niż 5% powierzchni drzewostanu, w przypadku obecności w drzewostanie jesionu, wiązu, dębu, należy zachować udział tych gatunków także w odnowieniach; w miarę możliwości eliminować gatunki obce w drzewostanie i warstwie krzewów w cięciach pielęgnacyjnych i rębniach; tolerować lokalne zabagnianie się terenu z naturalnych przyczyn; tolerować działalność bobrów. W przypadku łągów źródłiskowych dążyć do wyłączenia ich z użytkowania, a także w sąsiadujących drzewostanach nie wykonywać rębni zupełnych na odległość podwójnej wysokości drzewostanu od skraju łągu źródłiskowego. W przypadku płatów siedliska nieobjętych gospodarką leśną (w tym w strefie przybrzeżnej Drwęcy i jej dopływów) – ochrona zachowawcza, obejmująca utrzymanie siedliska w stanie nie pogorszonym oraz zachowanie dogodnych warunków rozwoju

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
4	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Gali – Carpinetum</i>, <i>Tilio – Carpinetum</i>)	12-07-1-01-140 -g -00 12-07-1-02-182 -n -00 12-07-1-05-201 -j -00 12-07-2-09-318 -h -00 12-07-2-09-323 -h -00 12-07-2-09-323 -h -00 12-07-2-09-323 -j -00 12-07-2-09-343 -i -00 Łączna pow. siedlisk: 2,05 ha	Utrzymanie nie pogorszonego stanu siedliska oraz powierzchni, którą oszacowano na 208,81 ha. Poprawa wskaźnika martwego drewna w drzewostanie do oceny nie niższej niż U1.	- usuwanie martwych i umierających drzew - odnawianie lasu po cięciach rębnych (nasadzenia) - wycięcie lasu Usuwanie martwych i umierających drzew spowoduje pogorszenie stanu siedliska, zubażanie różnorodności biologicznej siedliska, ujednolicanie jego struktury przestrzennej. Preferowanie jednego gatunku w zabiegach odnowieniowych prowadzić będzie do zubażania różnorodności biologicznej siedliska i ujednolicanie jego struktury pionowej i przestrzennej. Potencjalne zagrożenie stanowi usuwanie w trakcie cięć pielęgnacyjnych (czyszczeń, trzebieży) drzew gatunków charakterystycznych dla siedliska (o niższym udziale w siedlisku od gatunku panującego) lub stosowanie rębni z krótkim okresem odnowienia i zbyt częstym nawrotem cięć.	siedliska. Pozostawienie starodrzewu do naturalnego rozpadu. Dążenie do zwiększania się zasobów martwego drewna. Wspierać naturalne odnowienie Nie wprowadzać gatunków obcych geograficznie. Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (za wyjątkiem koniecznych zabiegów ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego). 2. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad: w miarę możliwości wyłączyć z użytkowania grądów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i źródeł (pas drzewostanu o szerokości nie mniejszej niż wysokość drzewostanu, a optymalnie w odległości podwójnej wysokości drzewostanu lub 50 m od cieku), a także grądów na stromych zboczach dolin rzecznych; prowadzić na pozostałych płatach zagospodarowania rębniami złożonymi (z przewagą stopniowych IVd), ze wzmożoną troską o odnowienie graba oraz o zachowanie i odtworzenie zasobów rozkładającego się drewna, zachować nienaruszone fragmenty starych drzewostanów,

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					nie eliminować starych brzoź, osik, olsz i grabów (gatunków „dziupłotwórczych”); nie usuwać martwych drzew, w tym wywrotów i złomów z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego i w przypadku konieczności wykonania cięć sanitarnych; w maksymalnym możliwym zakresie pozostawiać martwe drzewa stojące, dziuplaste i próchniejące; w każdym cięciu rębny pozostawiać na przyszłe pokolenie 5% drzewostanu (w postaci zwartego fragmentu, do naturalnej śmierci i rozkładu); w miarę możliwości utrzymywać stale zachowany udział starych drzewostanów - min. 10% powierzchni drzewostanu w wieku powyżej 100 lat; stosować składy odnowień zapewniające gąrdowy charakter drzewostanów; nie wprowadzać sosny w odnowieniach powyżej 20%; promowanie grabu i lipy; w przypadku płątów zniekształconych z I pięciem sosnowym, przebudowywać w kierunku unaturalnienia rębniami złożonymi; nie wprowadzać gatunków obcych geograficznie; prowadzić stopniowe eliminowanie zniekształceń poprzez usuwanie, w miarę możliwości, gatunków obcych geograficznie i ekologicznie w cięciach pielęgnacyjnych i rębniach.
	6430 Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i>)	12-07-2-10-222 -c -00 łączna pow. siedlisk: 1,17 ha	Utrzymanie nie pogorszonego stanu siedliska oraz powierzchni. Uzupełnienie stanu wiedzy oraz, w razie stwierdzonej potrzeby, podjęcie koniecznych działań	Inwazyjne gatunki obce Wypieranie gatunków charakterystycznych dla siedliska przez obce gatunki inwazyjne, w szczególności	Działania niepodlegające planowaniu w ramach PUL.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
			ochronnych	kolczurkę klapowaną. Określenie skali problemu w obszarze niemożliwe do oszacowania. Konieczne uzupełnienie stanu wiedzy.	
	6510 Niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	12-07-1-01-156 -k -00 12-07-1-02-181 -i -00 łączna pow. siedlisk: 3,19 ha	Utrzymanie nie pogorszonego stanu siedliska. Uzupełnienie wiedzy na temat występowania i zachowania płatów siedliska.	• aniechanie / brak koszenia, • intensywne koszenie lub intensyfikacja, • intensywny wypas bydła, • nawożenie /nawozy sztuczne • zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime) zabudowa rozproszona Zmiana sposobu użytkowania z kośnego na pastwiskowy, zaniechanie użytkowania kośnego lub intensyfikacja użytkowania spowoduje przekształcenie składu gatunkowego zbiorowiska i zanik siedliska. Nadmierne użyźnienie siedliska poprzez nawożenie może doprowadzić do jego degeneracji i wycofania się cennych gatunków. Zalesienie łąk w miejscu występowania płatów siedliska spowoduje jego zanik. Przeznaczanie łąk pod budownictwo skutkuje zanikiem siedliska.	Działania niepodlegające planowaniu w ramach PUL. Obligatoryjne: Ekstensywnie użytkowanie kośne, kośno- pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Zachowanie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych. Fakultatywne: użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ukierunkowanego na ochronę łąk, po potwierdzeniu występowania siedliska.

Tabela 39 Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody w zasięgu bezpośredniego działania nadleśnictwa (według wzoru nr XXIII)

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
1.	Rezerваты przyrody: - Wronie - Tomkowo - Bobrowisko	Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu buczyny pomorskiej przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. Celem ochrony w rezerwacie jest utrzymanie mozaiki żywnych, leśnych zbiorowisk roślinnych wraz z zachodzącymi w nich procesami ekologicznymi. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zespołu grądu subkontynentalnego <i>Tilio-Carpinetum</i> wraz z pojedynczymi stanowiskami modrzewia polskiego.	Zgodne z zaleceniami zawartymi w Planie ochrony rezerwatu. Zgodne z zaleceniami zawartymi w Planie ochrony rezerwatu. Zgodne z zaleceniami zawartymi w Planie ochrony rezerwatu.	Usuwanie stanowisk Ekspansywnych gatunków roślin. Ograniczenie spływów wód rowami. Bieżąca kontrola w zakresie rozprzestrzeniania się inwazyjnych i ekspansywnych gatunków roślin nie rzadziej niż raz na 5 lat. Mechaniczne usuwanie obcych gatunków roślin oraz ich odrośli m. in. czerwchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>, robinii akacjowej <i>Robinia pseudoacacia</i>. Usuwanie na terenie rezerwatu podrostu oraz dojrzałych okazów drzew gatunków obcego pochodzenia, m.in. dąb czerwony <i>Quercus rubra</i>, robinia akacja <i>Robinia pseudoacacia</i>.
2.	Obszary Natura 2000 posiadające zatwierdzony PZO: <u>Dolina Drwęcy</u> PLH040028; Drzewostany w zasięgu obszaru Natura 2000 wymienione w opisach taksacyjnych oraz zwizualizowane na mapie obszarów chronionych i funkcji lasu	<u>Dolina Drwęcy:</u> Leśne siedliska przyrodnicze – zachowanie arealu siedliska w stanie niepogorszonym. Poprawa stanu siedliska w zakresie ilości drewna martwego	Zgodnie z szczegółowymi zaleceniami zawartymi w PZO dla danego obszaru Zgodnie z szczegółowymi zaleceniami zawartymi w PZO dla danego obszaru	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami) Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami)

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
3.	Pomniki przyrody – wszystkie lokalizacja zgodna z wykazem z <i>Rozdziału 3.5.</i> oraz wizualizacją na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych oraz na mapie obszarów chronionych i funkcji lasu	Ochrona pomników przyrody w celu zachowania ich wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej i estetycznej	W przypadku wszystkich obiektów zachowanie szczególnej ostrożności podczas prac z zakresu pozyskania drewna prowadzonych w bezpośrednim otoczeniu danego obiektu	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami) oraz aktami ustanawiającymi/aktualizującymi formy ochrony przyrody.
4.	Użytki ekologiczne (wszystkie) - lokalizacja zgodna z wykazem z <i>Rozdziału 3.6.</i> wizualizacją na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych oraz na mapie obszarów chronionych i funkcji lasu	Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej.	Nie wykonuje się zabiegów gospodarczych. Konieczna jest znajomość granic użytków ekologicznych, aby wykonując prace w sąsiednich wydzieleniach zachować szczególną ostrożność w strefie przygranicznej z użytkowaniem ekologicznym.	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami) oraz aktami ustanawiającymi/aktualizującymi formy ochrony przyrody.
5.	Siedliska przyrodnicze - wszystkie	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych	Zgodnie z Planem Urządzania Lasu.	Zgodnie z wytycznymi POP <i>Rozdział 8.11.</i>
6.	Obszary Chronionego Krajobrazu - Doliny Drwęcy - Kompleksu Torfowiskowo - Jeziorno - Leśnego - Zgniłka - Wieczno – Wronie - Strefy Krawędziowej Doliny Wisły -Drumlina Zbójeńskie	Ochrona terenów wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem oraz pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych	Zgodnie z ustaleniami ochronnymi zawartymi w Uchwałach Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego §4	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami)
7.	Zespół przyrodniczo – krajobrazowy jezior położonych w gminie Rogowo	Poza gruntami Nadleśnictwa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
8.	Strefy ochrony gatunków: Bielik Kania ruda Lokalizacja zamieszczona w <i>Załączniku nr I</i> do POP.	Utrzymanie właściwych warunków do wyprowadzania lęgów i bytowania wszystkich gatunków	Bieżący monitoring stanu stref ochrony ścisłej pod kątem warunków do wyprowadzania lęgów gatunków oraz stanu stref ochrony częściowej pod względem zachowania stanu otoczenia niewprowadzającego zaburzeń w warunki bytowania poszczególnych gatunków.	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami)

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
9.	Organizmy objęte ochroną gatunkową Lokalizacja zamieszczona w <i>Załączniku nr I</i> do POP.	Utrzymanie właściwych warunków do funkcjonowania populacji gatunków w stanie nie zmienionym	Bieżący monitoring znanych miejsc występowania gatunków chronionych, ewidencja nowych miejsc występowania W wydzieleniach z roślinami chronionymi, w których zaplanowano trzebieże, należy wykonywać je w okresie zimowym z wykorzystaniem zrywki podwieszanej w celu ochrony pokrywy gleby. W wydzieleniach z zaplanowanymi cięciami rębными należy pozostawić kępy starodrzewu wokół stanowisk roślin chronionych.	Zgodne z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (ze zmianami)

Tabela 40 Ogólne wytyczne wykonywania czynności pielęgnacyjno-odnowieniowych na terenie Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń

Lp.	Możliwość zaistnienia negatywnego wpływu	Zalecenia ogólne
1	2	3
1.	Zaprojektowano zabiegi gospodarcze w przedmiotach ochrony obszarów Natura 2000.	Postępować zgodnie z zapisami PZO.
2.	Udział drewna martwego stanowi ok. 1 % miąższości drzewostanów na powierzchni leśnej.	Stosownie do udziału siedlisk zwiększać omawiany parametr, szczególnie na siedliskach lasowych i siedliskach przyrodniczych w stanie zachowania A zgodnie z wymaganiami tych siedlisk.
3.	Uszkodzenie pomników przyrody podczas prac (w wydzieleniach zaplanowano zabiegi gospodarcze).	Podczas wykonywania zabiegów gospodarczych wykazać szczególną ostrożność, w odpowiedniej odległości (zakaz manewrowania ciężkim sprzętem 2m powyżej obrysu rzutu pionowego koron drzew) planując szlaki zrywkowe i kierunek obalania.
4.	Użytki ekologiczne i występujące chronione siedliska przyrodnicze - narażenie na sukcesję lub niewłaściwe rolnicze zagospodarowanie.	Poddać weryfikacji fitosocjologicznej lub ocenie według wytycznych monitoringu przyrodniczego oraz podjęcie i realizację programu rolno środowiskowego – dostosowując odpowiedni wariant pakietu 4 lub 5 do potrzeb ochrony siedliska.
5.	Projektowanie cięcia pielęgnacyjnego na siedliskach Natura 2000	Korzystać ze wskazówek zawartych w „Poradnikach Ochrony Siedlisk i Gatunków” – wydawnictwo GDOŚ. Ścisłe wykonanie działań ochrony czynnej, zapisanych w PZO.
6.	Zanik siedlisk nietoperzy	W konsultacji z chiropterologiem powywieszać budki lęgowe dostosowane do potrzeb siedliskowych stwierdzonych gatunków.
7.	Wzrost udziału gatunków obcych w runie	Zrezygnować z metod sprzyjających rozwojowi gatunków obcych przy odnawianiu powierzchni trudnych i innych pracach hodowlanych. Podjąć aktywną walkę z gatunkami obcymi wykorzystując fundusze zewnętrzne np. NFOŚiGW.
8.	Uszkodzenie runa i pokrywy na siedliskach higrofilnych podczas wykonywania zabiegów rębni oraz trzebieży	Rębnie i trzebieże wykonywać przy pokrywie śnieżnej oraz przy ujemnej temperaturze powietrza.
9.	Przypadkowe zniszczenie stanowisk rzadkich i chronionych gatunków roślin podczas prac leśnych.	Wykonanie zaplanowanych zabiegów z istniejącymi stanowiskami chronionych i rzadkich gatunków roślin w okresie zimowym. Ochrona istniejących płatów podczas zabiegów, prowadzenie szlaków technologicznych obok miejsc występowania, w miarę możliwości pozostawianie biogrup i ekotonów.
10.	Planowanie cięć rębnych wokół bagien i wód płynących.	Podczas cięć rębnych zgodnie z zasadami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, nie należy stosować rębni zupełnych i gniazdowych w pasie o szerokości 25 metrów od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych.

Lp.	Możliwość zaistnienia negatywnego wpływu	Zalecenia ogólne
1	2	3
11.	Planowanie cięć pielęgnacyjnych wokół bagien i wód płynących.	Podczas prowadzenia zabiegów na powierzchni znajdujących się w pobliżu ekosystemów mokradłowych, konieczne jest więc zapewnienie właściwej ochrony opisywanych struktur i pozostawienie stref ekotonowych zgodnie z zapisami Zasad hodowli lasu, PZO
12.	Zanik siedlisk przyrodniczych, siedlisk fauny, roślin rzadkich i chronionych na terenach nieleśnych w zarządzie nadleśnictwa.	Propozycja wykorzystania pakietów rolno-środowiskowych lub konstruowanie umów dzierżawy z warunkiem uczestnictwa w tym programie.
13.	Zanik siedlisk i miejsc lęgowych, płoszenie ptaków w okresie lęgowym.	Konieczność przeprowadzenia lustracji terenowej przed wykonaniem zabiegu w sezonie lęgowym, pozostawianie odpowiedniej liczby starych drzew w drzewostanach – biogrupach (zgodnie z ZHL i wytycznymi jednostek certyfikujących), pozostawianie gatunków o miękkim drewnie (osika), wywieszanie budek lęgowych, wstrzymanie zabiegu w przypadku stwierdzenia gniazdowania, pozostawianie i kształtowanie ekotonów.
14.	Zniszczenie siedlisk nieleśnych, przez niewłaściwe użytkowanie.	Propozycja wykorzystania pakietów rolno-środowiskowych na siedliskach nieleśnych lub konstruowanie umów dzierżawy z warunkiem uczestnictwa w tym programie.
15.	Możliwość zmiany stosunków wodnych na siedlisku, 91E0 w wyniku prowadzenia w pobliżu zabiegów.	W przypadku stwierdzenia potrzeby wykonania zabiegów w pobliżu tych siedlisk należy zostawić strefę ekotonową o szerokości 1 wysokości drzewostanu, ora z w przypadku siedlisk nieleśnych zaniechać konserwacji rowów odwadniających.
16.	Zmniejszenie zróżnicowania genetycznego w efekcie prowadzenia cięć pielęgnacyjnych.	Pozostawianie w lesie podczas wykonywania czyszczeń, trzebieży i cięć rębnych osobników o ciekawych, nietypowych kształtach, jako rezerwuaru genetycznego.
17.	Ubytek odpowiednich siedlisk dla gatunków ptaków drapieżnych.	Konieczność pozostawiania pojedynczych starych drzew, fragmentów starodrzewu użytkowanego wydzielenia (zgodnie z ZHL i wytycznymi jednostek certyfikujących), pozostawianie fragmentów lasów nieobjętych gospodarowaniem, utrzymanie powierzchni w nadleśnictwie drzewostanów ponad 100-letnich.
18.	Zanik siedlisk saproksylobiontów.	Pozostawić w biogrupach martwe drzewa. W Polsce przyjęto, że na jednym hektarze starszego lasu (pow. 100 lat) powinno się znajdować 3-5 sztuk kłód o grubości > 50 cm i długości powyżej 3 m.
19.	Zanik siedlisk płazów, gadów, ssaków i owadów.	Pozostawianie i kształtowanie ekotonów, w tym wokół zbiorników wodnych i miejsc podmokłych. Pozostawianie biogrup ukształtowanych zgodnie z ZHL na powierzchniach zrębowych; utrzymanie w powierzchni nadleśnictwa drzewostanów ponad 100-letnich.

9.10 Metody ochrony rzadkich i chronionych gatunków

W celu ochrony rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków flory i fauny oraz ich siedlisk należy:

- a) w stosunku do roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową:
- stanowiska cennych gatunków nanieść na odpowiednie mapy (np. szkice powierzchni manipulacyjnej), a w razie potrzeby zaznaczyć w terenie,
 - działania gospodarcze na stanowiskach cennych gatunków lub w bezpośrednim otoczeniu prowadzić w sposób niezagrażający trwaniu populacji (np. poprzez pozostawianie biogrup na zrębach, wytyczenie szlaków zrywkowych z ominięciem występujących płatów cennej flory),
 - nowe stanowiska cennej roślinności w odpowiedni sposób katalogować i kartować (np. uzupełniając kronikę w programie ochrony przyrody),
 - przeprowadzać szkolenia pracowników z rozpoznawania cennych gatunków,
 - przestrzegać zaleceń mających na celu zapobieganie lub ograniczenie niektórych negatywnych oddziaływań w stosunku do wybranych gatunków flory;

W ramach ochrony gatunkowej roślin zlokalizowanych w wydzieleniach, w których zaplanowano użytkowanie rębne, pozostawiane biogrupy drzewostanu macierzystego należy lokalizować w miejscu występowania gatunku chronionego oraz przyjąć jednolity sposób oznaczenia ich granic na czas wykonania cięcia. Wielkość pozostawionej biogrupy określoną we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego różnicą % grubizny do pozyskania należy traktować jako minimalną, możliwą do powiększenia w stopniu zapewniającym zachowanie stanowiska danego taksonu roślin chronionych.

- b) w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową:
- przestrzegać zasad podanych w rozdziale „Kształtowanie stosunków wodnych”, które pozwolą zachować we właściwym stanie zbiorniki będące miejscem rozrodu płazów i gadów i ptaków wodnych,
 - przestrzegać sposobów gospodarowania w pobliżu zbiorników wodnych, które stanowiących potencjalne miejsca bytowania wielu gatunków ptaków,
 - pozostawiać w starszych drzewostanach dębowych i bukowych drzewa martwe i obumierające, które będą stanowić potencjalne miejsca gniazdowania ptaków dziuplastych,
 - w drzewostanach stanowiących miejsca bytowania żurawia wszelkie prace gospodarcze wykonywać poza okresem lęgowym (tj. z wyłączeniem miesięcy III-VII);
 - przestrzegać zaleceń mających na celu zapobieganie lub ograniczenie niektórych negatywnych oddziaływań w stosunku do wybranych gatunków fauny;

c) odnośnie do stref ochrony:

- dla gatunków ptaków, które gniazdują na terenach leśnych zarządzanych przez Nadleśnictwo:
 - Bielik** – przestrzegać zakazu przebywania osób, z wyjątkiem osób sprawujących zarząd i nadzór, w wyznaczonej strefie ochrony całorocznej; należy przestrzegać terminu ochrony okresowej (1.01 – 31.07), niezbędne prace wykonywać, poza tym okresem i w uzgodnieniu z RDOŚ.
 - Kania ruda** – przestrzegać zakazu przebywania osób, z wyjątkiem osób sprawujących zarząd i nadzór, w wyznaczonej strefie ochrony całorocznej; należy przestrzegać terminu ochrony okresowej (1.03 – 31.08), niezbędne prace wykonywać, poza tym okresem i w uzgodnieniu z RDOŚ.

Tabela 41 Wpływ zaplanowanych wskazań gospodarczych na występujące w nadleśnictwie gatunki ptaków i ssaków.

Gatunek i biotop	Status	Znana liczba stanowisk w nadleśnictwie	Biotop występowania i zabiegi gospodarcze zaplanowane w miejscach występowania	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu zapisane w Planie lub potrzeby ochrony	Uwagi, wnioski do Planu
1	2	3	4	5	6
Gatunki ptaków leśnych: bogatka, czarnogłówka, czubatka, dzięcioł duży, dzięciołek, grubodziób, kos, kowalik, krętogłów, kukułka, kwiczoł, modraszka, muchołówka żałobna, mysikrólik, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, piecuszek, pierwiosnek, raniuszek, rudzik, sikora uboga, sosnowka, sójka, strzyżyk, szpak, śpiewak, świergotek drzewny, świstunka, wilga, zięba, zniczek, myszołów jastrząb, krogulec, kobuz	Ch.	Licznie występujące gatunki leśne w różnorodnych typach drzewostanów, na całym terenie nadleśnictwa	Większość zaplanowanych zabiegów gospodarczych. Ponieważ generalne trendy zmian liczebnościowych gatunków ptaków leśnych nie wykazują silnych spadków przy zrównoważonej gospodarce leśnej	Planowanie urządzeń zmierzających do wzrostu zasobów drzewnych prowadzone jest w oparciu o szereg wytycznych i zasad sprzyjających wzrostowi bioróżnorodności. Technologia wykonywania prac w leśnictwie powoduje, że są one rozłożone w czasie i przestrzeni, co zapewnia zachowanie populacji tych gatunków we właściwej liczebności oraz utrzymanie ich siedlisk.	Zachowanie drzew dziuplastych, fragmentów starych drzewostanów, wywieszanie budek lęgowych, zachowanie ciągłości lasów
Gatunki ptaków związane z terenami rolniczymi i zakrzaczeniami: brzegówka, cierniówka, dymówka, dudek, dzięcioł zielony, dzwonec, gajówka, gawron, jemioluska, jerzyk, kawka, kłaskawka, kopciuszek, makolągwa, mazurek, oknówka, pleszka, pliszka siwa, piegża, pokląskwa, przepiórka, pustułka, skowronek, słowik szary, sroka, srokosz, szczygieł, świergotek łąkowy, trznadel, wrona, wróbel, zaganiacz, myszołów, pustułka	Ch.	Nieliczne na terenie gruntów nadleśnictwa, załatujące z sąsiednich terenów	Brak zabiegów	Pozostawianie ekotonów	brak
Gatunki ptaków związane ze środowiskiem wodnym: brzęczka, cyranka, czajka, czapla siwa, dziwonka, kormoran, krakwa, kszyszek, łabędź niemy, łośówka, nurogęś, perkoz dwuczuby, pliszka	Ch.	Brak danych	Gatunki typowe dla środowisk wodnych, trzcinowisk, łożowisk,	Ochrona terenów nad jeziorami i rzekami polegająca na pozostawianiu stref nieużytkowanych rębnią w strefie okalającej zbiorniki wodne	brak

Gatunek i biotop	Status	Znana liczba stanowisk w nadleśnictwie	Biotop występowania i zabiegi gospodarcze zaplanowane w miejscach występowania	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu zapisane w Planie lub potrzeby ochrony	Uwagi, wnioski do Planu
1	2	3	4	5	6
żółta, potrzos, perkoz, remiz, rokitniczka, strumieniówka, śmieszka, świerszczak, świstun, trzciniak, trzcinniczek, wąsatka, wodnik,					
Pozostałe gatunki chronionych ssaków stwierdzone na terenie nadleśnictwa: jeź wschodni, łasica, gronostaj, karczownik, kret, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzęsosek rzeczek, wiewiórka pospolita.	Ch.	Brak szczegółowych danych	Brak stwierdzonego wpływu zabiegów na populację tych gatunków	brak	brak
Nietoperze: nocek rudy, nocek Natterera, mroczek późny, karlik większy, borowiec wielki, gacek wielkouch, karlik większy	Ch.	Brak szczegółowych danych	zabudowania, dziuple drzew, parki, skraje lasu, tereny leśne z wodami powierzchniowymi,	Konieczność utrzymania właściwej powierzchni lasów starszych, ochrona drzew dziuplastych*, pozostawianie części osik, oraz pozostawianie stref ochronnych „ekotonów” podczas wykonywania rębni w okolicach jezior i cieków.	Pozytywny wpływ ze względu na wzrost udziału powierzchni drzewostanów starszych >100l z 7% do 9% pow. ogólnej n-ctwa i ochronę starodrzewu na grądach.

Foto. 27 Ostoja Zwierząt -tablica (fot. M. Wenda-Klajst)

9.11 Ochrona siedlisk przyrodniczych

9.11.1 Zalecenia ochronne w stosunku do leśnych siedlisk przyrodniczych

- **Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe, jesionowe (kod siedliska: 91E0)**
 - podtyp „źródłiskowe lasy olszowe” należy wyłączyć z użytkowania rębego,
 - najcenniejsze i najlepiej zachowane siedliska wyłączyć z użytkowania,
 - wykluczyć użytkowanie rębnią zupełną (I),
 - pozostałym płatów użytkować rębnią złożoną z wzmoczoną troską o zachowanie i odtworzenie zasobów rozkładającego się drewna oraz zachowanie nienaruszonych fragmentów starych drzewostanów,
 - docelowo rozkładające się drewno powinno stanowić co najmniej 10% dojrzałego drzewostanu,
 - budowa mikrosiętrzeń małej retencji na sztucznych rowach może poprawić stan siedliska,
 - renaturalizacja cieków, z którymi jest związane siedlisko,
 - ochrona czynna w wypadku pojawiania się neofitów ze względu na wysoką podatność siedliska,
 - jeżeli w drzewostanie występuje jesion, wiąz, dąb zachować udział tych gatunków także w odnowieniach,
 - tolerować lokalne zabagnienie z naturalnych przyczyn oraz działalność bobrów,
 - przy właściwych stosunkach wodnych stosować ochronę bierną.
- **Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (kod siedliska: 9170)**
 - pozostawić niektóre drzewostany oraz fragmenty drzewostanów (grupy, kępy) do zezarzenia się i naturalnego, samoistnego rozpadu,
 - dążyć do zwiększania zasobów martwego drewna i drzew biocenotycznych,
 - preferować odnowienia naturalne wspierać wielogatunkowość drzewostanów,
 - nie wprowadzać gatunków drzew obcych geograficznie,
- **Bory i lasy bagienne (kod siedliska: 91D0)**
 - najważniejsza jest ochrona bierna, która zapewnia m.in. brak uszkodzeń gleby,
 - nie stosować cięć zupełnych,
 - renaturalizacja stosunków wodnych przez blokowanie odpływów (dla siedlisk sztucznie odwodnionych rowami),
 - planowanie ochrony siedlisk powinno mieć charakter kompleksowy dla całego kompleksu siedlisk hydrogenicznych,
 - w szczególnych przypadkach (np. lasy prywatne) dopuścić i można użytkowanie borów bagiennych za pomocą ciągłej rębni przerębowej (rębnią V wg Zasad Hodowli Lasu), polegającej na wycinaniu pojedynczych drzew na całym obszarze lasu.

- **Łęgowe lasy dębowo-wiązowo- jesionowe (kod siedliska: 91F0)**
 - najcenniejsze i najlepiej zachowane przykłady siedliska przyrodniczego wyłączyć z użytkowania i chronić jako „powierzchnie referencyjne”,
 - wykluczyć użytkowanie rębnią zupełną, chyba, że zastosowanie jej jest uwarunkowane specyficznymi warunkami ekologicznymi i wynika z konieczności ochrony siedliska przyrodniczego,
 - pozostałe płaty mogą być zagospodarowane rębniami złożonymi, z zachowaniem i dotworzeniem zasobów rozkładającego się drewna oraz zachowaniem nienaruszonych fragmentów starych drzew,
 - planując użytkowanie należy zwrócić szczególną uwagę, by nie pogorszyły się parametry siedlisk oraz aby nie zmniejszył się udział drzewostanów ponad 100 letnich w nadleśnictwie,
 - jeżeli w drzewostanie występuje jesion, wiąz, dąb – zachować udział tych gatunków również w odnowieniach,
 - eliminować gatunki obcego pochodzenia,
 - w przypadku zamierania drzewostanów jesionowych bez perspektyw odnowienia, powierzchnie odnawiać dębem i wiązami, nie olszą czarną,
 - pozostawiać fragmenty starego, nawet martwego drzewostanu, maksymalnie różnicując strukturę wiekową i przestrzenną tworzonego drzewostanu,
- **Ciepolubne dąbrowy (kod siedliska: 91I0)**
 - Prowadzenie cięć ograniczających zacienienie dna lasu,
 - usuwanie drzew obcego pochodzenia,
 - ograniczenie nadmiernego zwarcia podszytu szczególnie poprzez usuwanie ekspansywnych gatunków obcego pochodzenia,

9.11.2 Zalecenia ochronne w stosunku do nieleśnych siedlisk przyrodniczych

- **Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (kod siedliska 6510)**
 - kosić najlepiej ręcznie lub lekkim sprzętem, maksymalnie dwa razy w roku,
 - pierwszy pokos powinien odbywać się nie wcześniej niż w pierwszej połowie czerwca, drugi we wrześniu,
 - nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie,
 - po skoszeniu należy usuwać siano z łąki,
 - umiarkowane nawożenie w zależności od żyzności siedliska
- **Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* (kod siedliska: 3150)**

- zakaz przeprowadzania niekorzystnych zmian w tempie i obiegu wody lub w przypadku już istniejących zaburzeń przywrócenie właściwych warunków hydrologicznych,
 - prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej,
 - bezwzględne uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w przypadku istniejącej zabudowy,
 - ustalenie strefy ochronnej wokół zbiorników wodnych, objętej zakazem budowy,
 - ścisła kontrola zasad dobrej kultury rolnej,
 - objęcie szczególną ochroną otoczenia starorzeczy i drobnych naturalnych zbiorników eutroficznych,
 - przeprowadzenie okresowego czyszczenia zbiorników ze śmieci, gałęzi, niekiedy odmulanie zbiorników lub ich pogłębianie,
- **Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (kod siedliska: 3140)**
 - Uporządkować gospodarkę wodno-ściekową na terenach zlewni jezior,
 - Uchwalenie mpzp z zapisami uniemożliwiającymi powstanie zabudowy stałej i rekreacyjnej w strefie buforowej 100 m od linii brzegowej jeziora,
 - Stosować racjonalną gospodarkę ściekową,
 - Przywrócić ciągłość strefy buforowej wokół jezior oraz likwidacja nielegalnych pomostów i dojść wędkarskich,
 - Ograniczenie dopływu związków biogennych do jezior
 - **Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (kod siedliska: 7110)**
 - korekta warunków wodnych (podnoszenie poziomu wody za pomocą zastawek, zasypywanie rowów odwadniających),
 - w krajobrazie rolniczym pozostawić nieużytkowany pas gruntu, który ma izolować torfowisko od użytkujących spływów,
 - **Torfowiska wysokie, zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji (kod siedliska: 7120)**
 - korekta warunków wodnych (podnoszenie poziomu wody za pomocą zastawek, zasypywanie rowów odwadniających),
 - wycinanie krzewów i podrostu,
 - wykaszanie traw,

- **Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (kod siedliska: 6410)**
 - wycinanie krzewów i podrostu,
 - wykaszanie raz do roku lub raz na dwa lata

- **Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (kod siedliska: 6230)**
 - wypas
 - wykaszanie

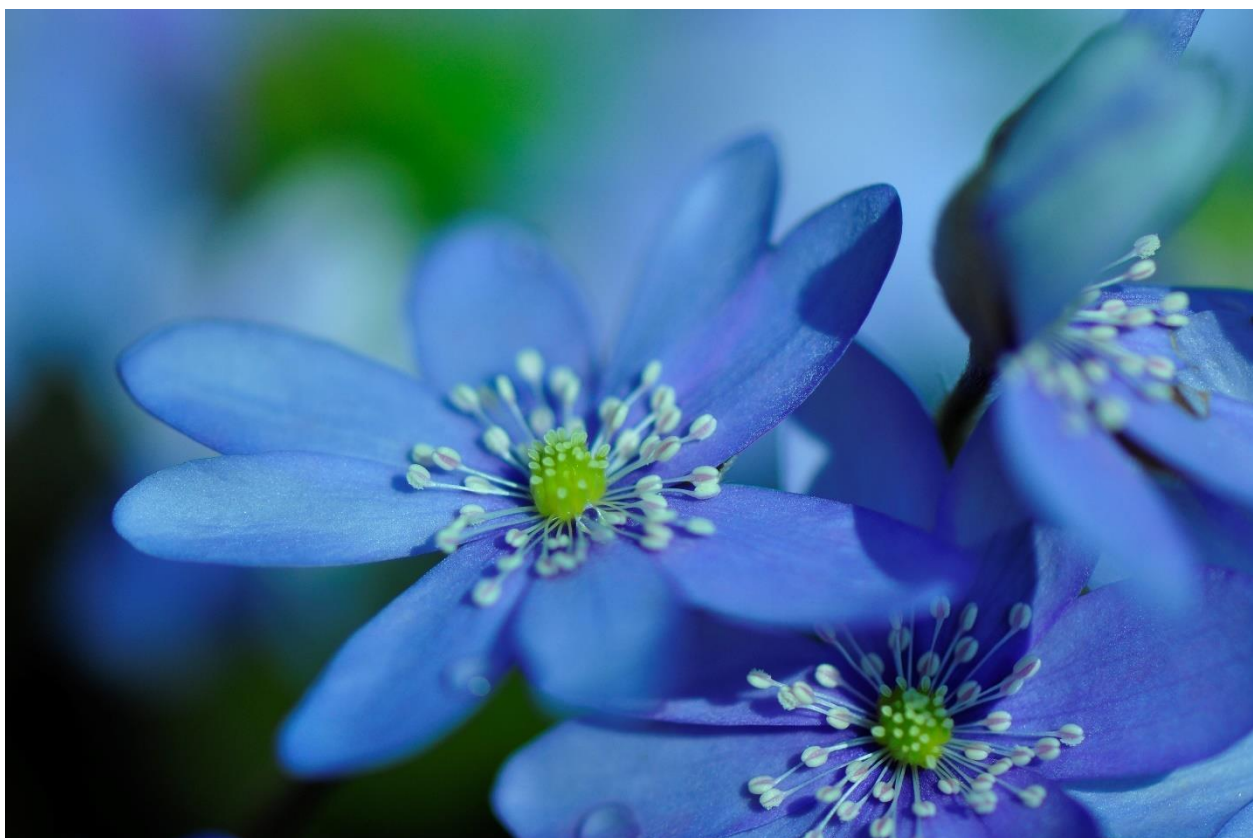

Foto. 28 Przymula pospolita (fot. M. Wenda-Klajst)

10 ZAŁĄCZNIKI

Załącznik Nr I Lokalizacja chronionych gatunków roślin i zwierząt (*odrębne opracowanie*);

11 LITERATURA

1. Budniak P. 2020. Metoda wyróżniania kompleksów leśnych na podstawie ciągłości obszarów leśnych i za-drzewionych. *Sylwan* 164 (10): 820–830.
2. Borecki T., Stępień E., Miścicki S., Nowakowska J., Wójcik R., Zielony R., Dudek A., Płotkowski L., Czepińska-Kamińska D. 1997. Ocena wpływu ciągów komunikacyjnych szybkiego ruchu na drzewostany leśne położone w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Maszynopis. Katedra Urządzania Lasu i Ekonomiki Leśnictwa SGGW w Warszawie.
3. Cios S. 2007. Ryby w życiu Polaków od X do XIX w. Wyd. IRS, Olsztyn, ss. 251.
4. Czarnecka H. [red.]: „Atlas podziału hydrograficznego Polski” – IMGW Warszawa 2005.
5. Cyzman W. Plan ochrony rezerwatu Mięcierzyn na okres 1.01.2009 do 31.12.2028 – Qeucus Toruń 2009.
6. Dobkowski, J. (2019). Uwagi o funkcjach obszarów chronionego krajobrazu. *Przegląd Policyjny*, 133, 30-39.
7. Dawidziuk, Janusz, and S. Zajackowski. "Ochrona przyrody w planach urządzenia lasu w Lasach Państwowych." *Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach* 05 (2011).
8. Geomatyka w Lasach Państwowych. 2013. Część II. Poradnik praktyczny. CILP, Warszawa.
9. Gruszecki K. [w:] Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz, wyd. VI, Warszawa 2024, art. 40.
10. Holeksa Jan, Prądnik. *Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera*, 1993, vol. 7-8, s.359-369, Wielkość rezerwatów a skuteczność ochrony mieszanych lasów dolnoregłowych w Beskidach zachodnich.
11. Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu. CILP Warszawa 2020.
12. Jabłoński M., Mionskowski M., Budniak P. 2018. Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasu źródłem informacji o powierzchni lasów w Polsce. *Sylwan* 162 (5): 365–372. DOI: <https://doi.org/10.26202/sylwan.2018024>.
13. Janeczko E., Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Katedra Użytkowania Lasu, Instytut Nauk Leśnych, Warszawa Las i zdrowie publiczne, 2023.
14. Innes J.L. 1993. *Forest health: its assessment and status*. Commonwealth Agricultural Bureau, Wallingford, 677 s. ISBN 0-85198-793-1.
15. Jagodziński A., Instytut Dendrologii Polskiej Akademii Nauk, Kórnik, Różnorodność biologiczna ekosystemów leśnych a zmiany klimatyczne, Kórnik 2020.
16. Kondracki J.: „Geografia regionalna Polski”, PWN, Warszawa 2002.
17. Konopka B., Zach P., Kulfan J. 2016. Wind – an important ecological factor and destructive agent in forests. *Lesn.Cas. For. J.* 62: 123–130.
18. Leśnictwo. 2024. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

19. Łonkiewicz B. 1986. Rola i węzłowe problemy planowania przestrzennego w leśnictwie. Prace IBL B 5: 46–50.
20. Łonkiewicz B. 1999. Modelowanie lesistości i struktury przestrzennej lasów w Polsce z zastosowaniem systemów informacji przestrzennej. Maszynopis. IBL.
21. Krużel J. Ziernicka-Wojtaszek A. Borek Ł. Ostrowski K. „Zmiany czasu trwania meteorologicznego okresu wegetacyjnego w Polsce w latach 1971-2000 oraz 1981-2010”. UR w Krakowie Vol. 44, 2015, 47-52.
22. Kiersnowska, Z., Michałkiewicz, M., Kruszelnicka, I., Ginter-Kramarczyk, D., & Lemiech-Mirowska, E. (2020). Wody powierzchniowe Polski i ich jakość. Technologia Wody.
23. Maciantowicz M. 2021, Framagnetacja kompleksów leśnych jako istotne zagrożenie cywilizacyjne
24. Matuszkiewicz J.M.: „Regionalizacja geobotaniczna Polski” *IGiPZ PAN, Warszawa 2008*.
25. Matuszkiewicz J. M.: „Potencjalna roślinność naturalna Polski”, *IGiPZ PAN, Warszawa 2008*.
26. Matuszkiewicz M. 1993, Krajobrazy Roślinne i regiony geobotaniczne Polski, Instytut geografii i przestrzennego zagospodarowania PAN, prace geograficzne nr 158.
27. Miler, A. T. (2008). Las i woda-wybrane zagadnienia. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, 10(2 [18]), 24-32.
28. Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa.
29. Mróz W. (red.) 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa.
30. Mróz W. (red.) 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa.
31. Mróz W. (red.) 2015. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część IV. GIOŚ,
32. Mikołajków J.(red.), Sadurski A.(red.) „Informator PSH główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce” PIG, PIB, Warszawa 2017.
33. Pawlaczyk P.: „Natura 2000 – Niezbędnik leśnika” – *Klub Przyrodników, Świebodzin 2008*.
34. „Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” – *MP. 2019. Poz. 794, Warszawa 2019*.
35. Łotkowski, L., Gruchała, A., & Piekutin, J. (2015). Gospodarowanie różnorodnością biologiczną na terenach leśnych włączonych do sieci Natura 2000–zarys koncepcji. *Problems of World Agriculture/Problemy Rolnictwa Światowego*, 15(30), 90-105.
36. „Program ochrony przyrody w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń na okres od 1.01.2016 do 31.12.2025 r.” – Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni, Toruń 2014.
37. Plan ochrony przyrody rezerwatu Wronie.

38. Plan ochrony przyrody rezerwatu Bobrowisko.
39. Plan ochrony przyrody rezerwat Tomkowo.
40. Rączka G. Plan ochrony rezerwatu Mierucinek – *Hektor 2018*.
41. „Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Raport wojewódzki za rok 2021” GIOŚ. Bydgoszcz 2022.
42. Rejestr zabytków nieruchomych - <http://www.torun.wkz.gov.pl/bip/29/rejestr-zabytkow-nieruchomych>.
43. Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistkowski M. [red.] „Regionalna geografia fizyczna Polski” - *Poznań 2021*.
44. Rutkowski, L., Inwazja roślin obcego pochodzenia w naszych lasach. Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach, 2014.
45. „Siedliskowe podstawy hodowli lasu. Załącznik nr 1 do Zasad hodowli i użytkowania lasu wielofunkcyjnego” – *Warszawa 2003*.
46. „Stan środowiska w województwie kujawsko-pomorskim – Raport 2022” GIOŚ, Bydgoszcz 2023.
47. Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy.
48. Szwagrzyk, Jerzy. "Racjonalna gospodarka zasobami leśnymi a ochrona przyrody w lasach." Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach 01 (2007).
49. „Światowa Czerwona Lista gatunków zagrożonych” (Red List of Threatened Species) – *IUCN 2008*.
50. Tokarska-Guzik B. Dajdok Z. Zając M. Zając A. Urbisz A. Danielewicz D. Hołdyński C. „Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych” GDOŚ, Warszawa 2012.
51. Tuxen R. Die heutige potentielle naturliche Vegetation als Gegenstand der Vegetationskartierung. Angew. Pflanzensoz. (Stolzenau/Weser) 1956 nr 13.
52. Ustrnul Z. Wypych A. Henek E. Czekierda D. Walawender J. Kubicka D. Pyrc R. Czernecki B. „Atlas zagrożeń meteorologicznych Polski” – IMGW Kraków 2014.
53. Wilk T. Chodkiewicz T. Sikora A. Chylarecki P. Kuczyński L. „Czerwona lista ptaków Polski” OTOP. Marki 2020.
54. Woś. A „Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody” PAN Warszawa 1993.
55. Zasady hodowli lasu – *CILP Warszawa 2012*.
56. Zestawienia z danych urzędniowych i na potrzeby prognoz (stan na 2014 i 2022) – wygenerowane w <https://www.bdl.lasy.gov.pl/porta1/tworzenie-zestawienia>
57. Zielony R., Kliczkowska A. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. *CILP Warszawa 2012*.

58. Zielony R., Rabenda M. 2008. Leśny obszar funkcjonalny Puszcza Kozienicka. *Studia i Materiały CEPL* 19: 119–129.
59. Żelazny M., Siwek J. P., Fidelus J., Stańczyk T., Siwek J., Rutkowska A., Kruk P., Wolanin A., Jelonekiewicz Ł. 2017. Wpływ wiatrołomu i degradacji drzewostanu na zróżnicowanie chemizmu wód w zlewni Potoku Kościeliskiego w obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego. *Sylvan* 161 (1): 27–33.

12 SPIS TABEL:

TABELA 1 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ.....	12
TABELA 2 PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH TAKSACYJNYCH DRZEWOSTANÓW NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	13
TABELA 3 CHARAKTERYSTYKA PRZESTRZENNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH	14
TABELA 4 ŚREDNIA TEMPERATURA POWIETRZA [W OC] (NA PODSTAWIE ROCZNIKÓW METEOROLOGICZNYCH IMGW	24
TABELA 5 ŚREDNIE MIESIĘCZNE TEMPERATURY [°C] W DZIESIĘCIOLECIACH DLA STACJI KOŁUDA WIELKA	24
TABELA 6 ŚREDNIE SUMY OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH [W MM] (NA PODSTAWIE ROCZNIKÓW METEOROLOGICZNYCH IMGW Z LAT 2018-2024).....	28
TABELA 7 ŚREDNIE SUMY OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH W POSZCZEGÓLNYCH PORACH ROKU [W MM] (ŚREDNIE	28
TABELA 8 PROGI ZAGROŻENIA SILNYM WIATREM, WYZNACZONE DLA MAP PROGNOSTYCZNYCH.	31
TABELA 9 ZESTAWIENIE FORM OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	37
TABELA 10 SZCZEGÓŁOWA LOKALIZACJA REZERWATU „TOMKOWO”	43
TABELA 11 SZCZEGÓŁOWA LOKALIZACJA REZERWATU „WRONIE”	47
TABELA 12 WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA GRUNTACH NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	69
TABELA 13 WYKAZ UŻYTKÓW EKOLOGICZNYCH NA GRUNTACH NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	82
TABELA 14 ZESTAWIENIE ISTNIEJĄCYCH STREF OCHRONY NA TERENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	125
TABELA 15 UDZIAŁ TYPÓW GLEB WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA GOLUB DOBRZYŃ.	129
TABELA 16 WYKAZ ZLEWNI Z TERENU NADLEŚNICTWA	132
TABELA 17 EKOSYSTEMY WODNO-BŁOTNE W NADLEŚNICTWIE GOLUB-DOBRZYŃ	140
TABELA 18 ZESTAWIENIE SIEDLISK PRZYRODNICZYCH W NADLEŚNICTWIE GOLUB-DOBRZYŃ	143
TABELA 19 WYKAZ SIEDLISK PRZYRODNICZYCH WYSTĘPUJĄCYCH W OBSZARZE NATURA 2000	144
TABELA 20 WYKAZ SIEDLISK PRZYRODNICZYCH WYSTĘPUJĄCE POZA OBSZAREM NATURA 2000	145
TABELA 21 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] DRZEWOSTANÓW WG GRUP WIEKOWYCH I BOGACTWA GATUNKOWEGO	160
TABELA 22 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] DRZEWOSTANÓW WG GRUP WIEKOWYCH I STRUKTURY	163
TABELA 23 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] WEDŁUG RODZAJÓW I POCHODZENIA DRZEWOSTANÓW ORAZ GRUP WIEKOWYCH.....	165
TABELA 24 . (WZÓR NR 20) ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] WEDŁUG ZGODNOŚCI SKŁADU GATUNKOWEGO DRZEWOSTANÓW	167
TABELA 25 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] WG GRUP TYPÓW SIEDLISKOWYCH LASU, STANU SIEDLISKA I GRUP WIEKOWYCH.....	168
TABELA 26 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] WG FORM DEGENERACJI LASU – BOROWACENIE	172
TABELA 27 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI [HA] DRZEWOSTANÓW W RÓŻNYM WIEKU, W KTÓRYCH STWIERDZONO WYSTĘPOWANIE NEOFITÓW.....	173
TABELA 28 ZESTAWIENIE POWIERZCHNI DRZEWOSTANÓW PONAD 100-LETNICH WG GATUNKÓW PANUJĄCYCH	178
TABELA 29 KATEGORIE OCHRONNOŚCI – ZESTAWIENIE POWIERZCHNI.....	179
TABELA 30 ZESTAWIENIE MIĄŻSZOŚCI DREWNA MARTWEGO W TYPACH SIEDLISKOWYCH LASU	181
TABELA 31 ZESTAWIENIE USZKODZEŃ DRZEWOSTANÓW	195
TABELA 32 ZESTAWIENIE POŻARÓW Z LAT 2016-2025 WRAZ Z POWIERZCHNIĄ I PRZYCYNĄ POWSTANIA	196
TABELA 33 KLASY STREF UZYSKANE W DRUGIEJ PIĘCIOLETNIEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA (2019 – 2023) DLA SO ₂ ,NO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , O ₃ , PM ₁₀ , PB, AS, CD, NI, BAP, PM _{2,5} - OCHRONA ZDROWIA (ŹRÓDŁO: GIOŚ) ...	201
TABELA 34 CHARAKTERYSTYKA STREFY DLA POTRZEB OCENY JAKOŚCI POWIETRZA, DANE DLA 2020 ROKU (ŹRÓDŁO: GIOŚ)	202
TABELA 35 KLASY STREF UZYSKANE W DRUGIEJ PIĘCIOLETNIEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA 2019 – 2023 (ŹRÓDŁO: GIOŚ)	204

TABELA 36 ZESTAWIENIE SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA (ŹRÓDŁO: DANE NADLEŚNICTWA)	210
TABELA 37 WYKAZ OBIEKTÓW TURYSTYCZNYCH NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRYŃ	211
TABELA 38 ZESTAWIENIE PRZEDMIOTÓW OCHRONY, DLA KTÓRYCH WYZNACZONO OBSZARY NATURA 2000 W LASACH NADLEŚNICTWA LUB W ICH BEZPOŚREDNIM SĄSIEDZTWIE (WG WZORU NR XXII)	226
TABELA 39 ZESTAWIENIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY W ZASIĘGU BEZPOŚREDNIEGO DZIAŁANIA NADLEŚNICTWA (WEDŁUG WZORU NR XXIII)	231
TABELA 40 OGÓLNE WYTYCZNE WYKONYWANIA CZYNNOŚCI PIELĘGNACYJNO-ODNOWIENIOWYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRYŃ	234
TABELA 41 WPŁYW ZAPLANOWANYCH WSKAZAŃ GOSPODARCZYCH NA WYSTĘPUJĄCE W NADLEŚNICTWIE GATUNKI PTAKÓW I SSAKÓW.	237

13 SPIS RYSUNKÓW:

RYSUNEK 1 POŁOŻENIE W JEDNOSTKACH LP.	9
RYSUNEK 2 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	11
RYSUNEK 3 POŁOŻENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ NA TLE PODZIAŁU PRZYRODNICZO-LEŚNEGO	17
RYSUNEK 4 OBSZAR NADLEŚNICTWA GOLUB DOBRZYŃ W KONTEKŚCIE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH ..	18
RYSUNEK 5 POŁOŻENIE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ W KONTEKŚCIE REGIONÓW GEOBOTANICZNYCH	19
RYSUNEK 6 POTENCJALNA ROŚLINNOŚĆ NATURALNA W GRANICACH NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	21
RYSUNEK 7 REGIONY KLIMATYCZNE POLSKI [AUTOR: A. WOŚ] ŹRÓDŁO: „REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA POLSKI 2010” R. ZIELONY, A. KLICZKOWSKA CILP 2012	22
RYSUNEK 8 LOKALIZACJA STACJI POMIAROWYCH W POLSCE, ŹRÓDŁO: HTTPS://IMGW.PL/STRONA- GLOWNA/OSRODKI-I-STACJE/	23
RYSUNEK 9 ZESTAWIENIA MAPOWE TEMPERATUR W KONTEKŚCIE RÓŻNYCH PÓR ROKU	25
RYSUNEK 10 ŚREDNIE ROCZNE PRĘDKOŚCI WIATRU NA WYSOKOŚCI 10 M N.P.G. OBLICZONE NA PODSTAWIE DANYCH POMIAROWYCH NA STACJACH METEOROLOGICZNYCH (GÓRNY LEWY PANEL), DANYCH MODELOWYCH W ROZDZIELCZOŚCI: 14 KM (GÓRNY PRAWY PANEL), 7 KM (DOLNY LEWY PANEL) I 2,8 KM (DOLNY PRAWY PANEL), ŹRÓDŁO: MAZUR A. 2022	29
RYSUNEK 11 STREFY RYZYKA WYSTĄPIENIA WIATRU O ODPOWIEDNIACH PRĘDKOŚCIACH MAKSYMALNYCH NA OBSZARZE POLSKI (BEZ SZCZYTOWYCH PARTII GÓR) ŹRÓDŁO: IMGW	30
RYSUNEK 12 ŚREDNIA LICZBA DNI W ROKU Z PRĘDKOŚCIAMI WIATRU POWYŻEJ I PROGU ZAGROŻEŃ METEOROLOGICZNYCH, ŹRÓDŁO: IMGW	32
RYSUNEK 13 ŚREDNIA LICZBA DNI W ROKU Z PRĘDKOŚCIAMI WIATRU POWYŻEJ II PROGU ZAGROŻEŃ METEOROLOGICZNYCH, ŹRÓDŁO: IMGW	32
RYSUNEK 14 ŚREDNIA LICZBA DNI W ROKU Z PRĘDKOŚCIAMI WIATRU POWYŻEJ III PROGU ZAGROŻEŃ METEOROLOGICZNYCH, ŹRÓDŁO: IMGW	33
RYSUNEK 15 MODELOWY ROZKŁAD PRĘDKOŚCI WIATRU W PORYWIE O PRAWDOPODOBIENSTWIE WYSTĄPIENIA RAZ NA 2,5, 10 LAT W SKALI ROKU ŹRÓDŁO: „ATLAS ZAGROŻEŃ METEOROLOGICZNYCH POLSKI” IMGW-2014	33
RYSUNEK 16 ZMIANY CZASU TRWANIA METEOROLOGICZNEGO OKRESU WEGETACYJNEGO W POLSCE	34
RYSUNEK 17 LOKALIZACJA REZERWATÓW PRZYRODY W ZASIĘGU NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	39
RYSUNEK 18 REZERWAT PRZYRODY BOBROWISKO - MAPA	40
RYSUNEK 19 FRAGMENT MAPY NIEMIECKIEJ Z 1893 R. ŹRÓDŁO: MAPSTER.PL)	41
RYSUNEK 20 REZERWAT PRZYRODY „TOMKOWO” - MAPA	44
RYSUNEK 21 REZERWAT PRZYRODY „TOMKOWO” NA TLE ZOBRAZOWANIA HIPSO MOMETRII DYNAMICZNEJ	45
RYSUNEK 22 REZERWAT PRZYRODY „WRONIE” - MAPA	48
RYSUNEK 23 NADLEŚNICTWO GOLUB- DOBRZYŃ W KONTEKŚCIE OBSZARÓW NATURA 2000	58
RYSUNEK 24 NADLEŚNICTWO GOLUB DOBRZYŃ W KONTEKŚCIE OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	60
RYSUNEK 25 MAPA WYSOKOŚCIOWA TERENU NADLEŚNICTWA (CENIOWANIE)	127
RYSUNEK 26 ZLEWNIE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE NADLEŚNICTWA	131
RYSUNEK 27 WODY POWIERZCHNIOWE NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRZYŃ	135
RYSUNEK 28 JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD PODZIEMNYCH Z LOKALIZACJĄ SIECI OBSERWACYJNO-BADAWCZEJ – NR 38	137
RYSUNEK 29 JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD PODZIEMNYCH Z LOKALIZACJĄ SIECI OBSERWACYJNO-BADAWCZEJ – NR 39	138
RYSUNEK 30 PLAN PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY -MAPA ISOK	139
RYSUNEK 31 CHARAKTERYSTYKA BOGACTWA GATUNKOWEGO DRZEWOSTANÓW W NADLEŚNICTWIE	162
RYSUNEK 32 CHARAKTERYSTYKA STRUKTURY DRZEWOSTANÓW W NADLEŚNICTWIE	164
RYSUNEK 33 UDZIAŁ DRZEWOSTANÓW ZE WZGLĘDU NA POCHODZENIE	166
RYSUNEK 34 ZESTAWIENIE PROCENTOWE STOPNI BOROWACENIA	171

14 SPIS FOTOGRAFII

FOTO. 1 SIEDZIBA NADLEŚNICTWA GOLUB-DOBRYŃ (HTTPS://GOLUB-DOBRYZN.TORUN.LASY.GOV.PL/NADLESNICTWO)	10
FOTO. 2 RUNO GRĄDU TILIO-CARPINETUM (FOT. M. WENDA-KLAJST)	19
FOTO. 3 OZNACZENIE REZERWATU PRZYRODY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	40
FOTO. 4 REZERWAT PRZYRODY BOBROWISKO (FOT. M. WENDA-KLAJST)	42
FOTO. 5 OZNACZENIE REZERWATU PRZYRODY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	43
FOTO. 6 REZERWAT PRZYRODY „TOMKOWO” (FOT.: M. WENDA-KLAJST)	46
FOTO. 7 REZERWAT PRZYRODY „WRONIE” (FOT. M. WENDA-KLAJST)	49
FOTO. 8 OZNACZENIE REZERWATU PRZYRODY „RZĘKA DRWĘCA” (FOT. M. WENDA-KLAJST)	50
FOTO. 9 REZERWAT PRZYRODY „RZĘKA DRWĘCA” (FOT. M. WENDA-KLAJST)	51
FOTO. 10 KRAJOBRAZ DOLINY DRWĘCY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	63
FOTO. 11 POMNIK PRZYRODY „GÓRA MODRZEWIOWA” (FOT. M. WENDA-KLAJST)	68
FOTO. 12 KNEĆ BŁOTA W OBSZARZE BAGIENNYM (FOT. M. WENDA-KLAJST)	81
FOTO. 13 ROSICZKA OKRĄGŁOLISTNA W TOWARZYSTWIE TORFOWCÓW ORAZ BOBRKA TRÓJLISTKOWEGO (FOT. M. WENDA-KLAJST)	124
FOTO. 14 KUKUŁKA KRWISTA (FOT. M. WENDA-KLAJST)	125
FOTO. 15 WODY DRWĘCY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	134
FOTO. 16 MOKRADŁO (FOT. M. WENDA-KLAJST)	141
FOTO. 17 BÓR BAGIENNY Z BAGNEM ZWYCZAJNYM (FOT. M. WENDA-KLAJST)	159
FOTO. 18 ZRÓŻNICOWANIE DRZEWOSTANÓW (FOT. M. WENDA-KLAJST)	160
FOTO. 19 DĄB SZYPUŁKOWY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	162
FOTO. 20 SZYSZKA SOSNOWA (FOT. M. WENDA-KLAJST)	165
FOTO. 21 NEOFIT W POLSKIEJ FLORZE – KLON JESIONOLISTNY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	173
FOTO. 22 KAPLICA GROBOWA W GRONOWIE (FOT. M. WIŚNIEWSKI)	192
FOTO. 23 MARTWE DREWNO W LESIE (FOT. M. WENDA-KLAJST)	216
FOTO. 24 ORLIK POSPOLITY (FOT. M. WENDA-KLAJST)	219
FOTO. 25 ŚNIEŻYCZKA PRZEBIŚNIEG (FOT. M. WENDA-KLAJST)	224
FOTO. 26 REZERWAT PRZYRODY "WRONIE" (FOT. M. WENDA-KLAJST)	225
FOTO. 27 OSTOJA ZWIERZĄT - TABLICA (FOT. M. WENDA-KLAJST)	238
FOTO. 28 PRZYLASZCZKA POSPOLITA (FOT. M. WENDA-KLAJST)	242

Pozostałe, nieopisane materiały graficzne w postaci fotografii wykonane zostały przez M. Wenda-Klajst.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....